MURAT MERİÇ VE "POP DEDİK" • NEDİM OTYAM • YIRTIK UÇURTMA • MICHEL GONDRY VE "SİL BAŞTAN"

ROLL

01 2#30 haziran 2006/06 4 YTL

3 TEMMUZ
İSTANBUL

PAUL WELLER

ROLL 108

Barış Pirhasan
Birhan Keskin
Ahmet Güntan
Sunay Özgür
Tanju Eren

NİHAL BENGİSU KARACA'YLA
10 GÜZEL ŞARKI

RASHIT

SHANTEL

"AŞK TESADÜFLERİ SEVER"
VE MÜSLÜM GÜRSES ÜZERİNE

morrisey

İSA'YI AFFETTİM

İyi bir çocuktum, sana bir zararım dokunmazdı
Hoş bir çocuktum, iyi bir ek işim de vardı
Sana vermiş olabileceğim acılardan dolayı affet beni
Tanrının yardımıyla biliyorum ki, hep yanında olacağım senin

Ama İsa incitti beni, terk ettiği zaman
Ama affettim seni İsa
Bana verdiğin ama hiçbir şeye yaramayan bu arzuya rağmen

İyi bir çocuktum, karda doluda
dönüp dolaşırdım etrafta, yüreğimi elimde tutardım
Anlıyor musun, anlıyor musun?

Ama İsa incitti beni, terk ettiği zaman
Ama affettim seni İsa
Bana verdiğin ama benim hiçbir kimseye
veremediğim bu sevgiye rağmen

Pazartesi aşağılanma, Salı bunalma,
Çarşamba tenezzül, Perşembe ise acıklıdır,
Cuma olduğunda hayat canıma okumuştur, ah güzelim

Neden bu kadar arzu verdin bana,
bu arzuyu gerçekleştirebileceğim bir yer yokken?
Ve sevgisiz bir dünyada
neden bu kadar sevgiyle doldurdun içimi,
Dönüp bu sevgimi verebileceğim
kimse ortalıkta yokken?
Ve neden kendini hakir gören deri ve kemikler verdin?
Nefret mi ediyorsun benden İsa?
Neden kendini hakir gören deri ve kemikler verdin?
Nefret mi ediyorsun benden? Nefret mi ediyorsun benden?
Nefret mi ediyorsun benden?

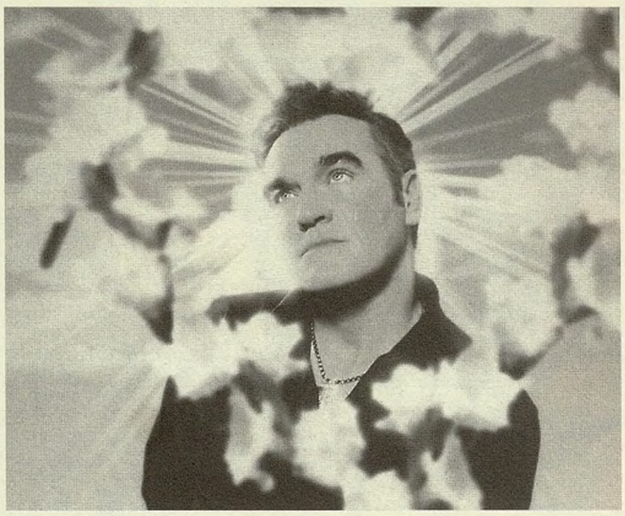

UZAK BİR YERLERDE GÖRECEĞİM SENİ

Kimse bilmiyor ki insan hayatını nedir
neden gelip, neden gideriz
o halde nereden biliyorum ben
seni uzak bir yerlerde göreceğimi
Kalp biliyor ya neden yas içindeyim
ve evet, bir gün ben
kapatacağım gözlerimi sonsuza değin
Bizim için yan yana oturmak çok kolay
ama kalplerimizin birleşmesi çok zor,
–ve, neden? Neden, neden, neden, neden, neden?
Kader kimileri için hayat kurtarmaktır
kimileri içinse hayatları sona erdirmek
–ama yoktur ki bir son
ve uzak bir yerlerde göreceğim seni
Eğer Tanrı seni korumaya alırsa
ve ABD seni bombalamazsa
İnanıyorum göreceğime seni
Güvenli bir yerde
Kameraya bakarken
Boş boş dolaşırken ve suratını asarken.

EN ÇOK SEVİLEN EN GENÇ OLANDI

En çok sevilen en genç olandı
en genç olan korunandı
biz sakladık onu dünyanın ışıltısından
ve o bir katile dönüştü

Burnu havada,
ukâla ve yaramaz,
yanından ayrıldığımızda,
bakardı, "beni unutmayın" der gibi gözleri.

"normal diye bir şey
yoktur hayatta
normal diye bir şey
yoktur hayatta"

En çok sevilen en genç olandı
en genç olan melekti
fakir bir evin küçük oğlu
bir katile dönüşendi.

Kızarırdı yüzü
"merhaba" derken bile.
Utangaçlığını saklamak için,
eğreti bir sırıtış peydahlanırdı yüzünde.

"normal diye bir şey
yoktur hayatta
normal diye bir şey
yoktur hayatta"

En çok sevilen en genç olandı
en genç olan melekti
yanında güzel karısıyla,
önündeydi tüm şansı.
en çok sevilen en genç olandı
en genç olan melekti
biz sakladık onu dünyanın ışıltısından
ve o bir katile dönüştü

"normal diye bir şey
yoktur hayatta
normal diye bir şey
yoktur hayatta"

HER GÜN PAZAR GİBİ

Islak kumda yorgun adımlarla
Giysilerinin çalındığı sıraya doğru
Sahil kasabası burası
Kapatmayı unuttukları
Gel, gel Kıyamet, gel!

Her gün pazar gibi
Her gün sessiz ve gri

Gezinti yerinde gizlenip
Bir kartpostala çiziktirmek:
"Ne kadar da çok isterdim burada olmamayı"
Kıyı kasabası burası
Bombalamayı unuttukları
Gel, gel, gel... nükleer bomba!

Her gün pazar gibi
Her gün sessiz ve gri

Islak kum ve çakıllarda yorgun adımlarla
dönerken tuhaf bir toz konar ellerinin üstüne
(ve yüzüne)
(yüzüne)
(yüzüne)
(yüzüne)

Her gün pazar gibi
"Bir tepsi kazan bedavadan"
Ve yağlanmış çayı paylaş benimle
Her gün sessiz ve gri

Türkçesi: Tezgör Hilmi

ROLL
108
haziran '06

11 Michel Gondry
12 Radiohead konseri
14 Shantel
18 Yırtık Uçurtma
21 Rashit
24 Murat Meriç
30 "Aşk Tesadüfleri Sever" ve Müslüm Gürses üzerine
36 Paul Weller
42 Nihal Bengisu Karaca
65 Nedim Otyam

04 Ajans
09 Gaipten Sesler (3)
29 ÖSS
52 Halkla ilişkiler
54 Gayd
57 Kıraathane
58 Kısa dalga

Jack Johnson, Little Willies, Living Things, M. Knopfler - E. Harris, TV On The Radio Joey Starr, Two Gallants, Tom Verlaine

60 Albümler
64 Liste
70 Ansiklopedi

Abdurrahim Soğan, Ahmet Eken, Ali Kesgin, Ali Yıldızalp, Alican Tayla, Alişan Çapan, Amy Spangler, Arslan Eroğlu, Atilla Aydoğdu, Ayşegül Oğuz, Baran Özdemir, Başar Uğur, Bilge Ceren Şekerciler, Cem Sorguç, Cüneyt Cebenoyan, Çiğdem Öztürk, Derya Bengi, Deniz İpek, Donat Bayer, Emin Ekşi, Emre Özkar, Ender Ergün, Ender Özkahraman, Eray Makal, Erdir Zat, Fatih Özgüven, Gökhan Akçura, Gökhan Pamuk, Gülüş Gülcügil, Hakan Lokanoğlu, Halil Kılıçoğlu, Harun İzer, HknKrtsh, Hilmi Tezgör, İlker Aksoy, Kaan Pamuk, Mehmet Ali Meram, Melih Katıkol, Merve Erol, Muhsin Akgün, Murat Meriç, Neslihan Say, Nevzat Çalışkan, Ogan Güner, Özay Selmo, Pelin Batu, Pelin Özer, Pınar Öğünç, Reha Öztunalı, Salih Nâzım Peker, Sarp Keskiner, Serdar Beyaz, Serdar Karataş, Sinan Kolat, Siren İdemen, Sungu Çapan, Şahan Nuhoğlu, Şule Camadan, Tacide Kaya Güner, Tolga Yağlı, Ulaş Özdemir, Ümit Bayazoğlu, Yasemin Avdan, Yiğit Atılgan, Yücel Göktürk, Zeynep Nuhoğlu **baskı:** Stampa Basım San. Paz. ve Tan. Hiz. AŞ [Ebumza Dergahı Sok. no.27 (34440) Dolapdere - İstanbul Tel: 0212 235 98 95] **basım yeri ve tarihi:** İstanbul, Haziran 2006 **dağıtım:** Doğan Dağıtım A.Ş. **yönetim yeri:** Abdullah Sok. No. 9 Beyoğlu - İstanbul **tel-faks** 0.212.251 87 67 **e-mail** rolldergisi@yahoo.com **abonelik** expressroll@gmail.com **yıl** 10 **sayı** 108 **haziran** '06 **imtiyaz hakkı:** Bilge Ceren Şekerciler **sorumlu yazışleri müdürü:** E. Derya Bengi **ilan irtibat:** Şahan Nuhoğlu (0535 576 21 11)
YEREL SÜRELİ YAYINDIR
AYDA BİR YAYINLANIR

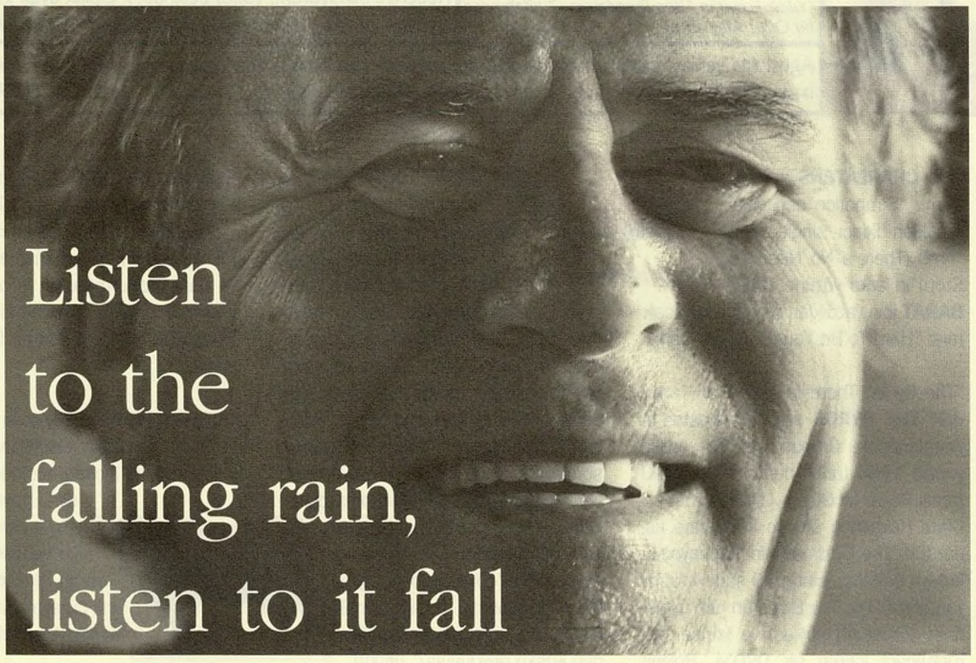

Listen to the falling rain, listen to it fall

Müzikle aranız nasıl?
Mustafa Denizli: Her türlü müziği dinliyorum, ama son zamanlarda daha çok Hint ve Uzakdoğu müziği ilgimi çekiyor. Ruhen rahatlıyorum.
Yerlilerden kimleri dinliyorsunuz?
Canım sıkkın olduğunda Orhan Gencebay dinlemiyorum. *(gülüyor)* Sezen'i (Aksu), Nazan'ı (Öncel) severim. Funda Arar'ı da beğeniyorum, "Sevda Yanığı" hoşuma gidiyor. *(mırıldanıyor: "Aşkı sandıklara kaldırdım...")* Elton John dinlemeyi severim. Daha eskilere gidersek, Jose Feliciano'yu çok severim.
"Rain"i çok ünlüydü.
Onun üzerine bir parça yapıldı mı diye çok merak ederim. Gypsy Kings'i severim. Coşkun Sabah'ın "Eller, Eller" parçasını benim evimde İspanyolcaya çevirdiler. Çeşme'ye festivale gelmişlerdi.
Dünya kupasındaki favorileriniz kimler?
Arjantin'i çok beğeniyorum. Brezilya'nın işi yıldızların performansına bağlı. Portekiz'in kadrosu çok güçlü. Ama favorim İngiltere.
Bizim de öyle. Rooney'in sakatlığı olmasaydı yüzde 90 diyebilirdik.
Rooney'in sakatlığı zorlayacak İngiltere'yi. Öteki golcüleri Owen da ağır bir sakatlık geçirdi, ama o oynamaya başladı. Defansın ortasındaki Terry ve Ferdinand dünyanın en iyi savunmacıları. Orta sahada Lampart, Joe Cole ve bıkmadan usanmadan mücadelenin içinde olan Gerard var. Kenar toplarını dünyada en iyi kullanan adamlardan biri olan Beckham var... Finale çıkarlarsa kupayı alırlar bence.
Sürpriz takımlar hangileri?
Kupanın sürpriz ekibi Meksika. Bence finale kadar uzanabilecek bir takım. Grup maçlarındaki görüntüsü o. Bir de Fildişi Sahili, o da sürpriz bir takım olarak çıkabilir.
İran?
Çok kaliteli futbolcuları var, ama organizasyonları iyi değil. Gruptan çıkabilmeleri çok zayıf ihtimal.
İran nasıl bir toplum?
Genel toplum kültürü bizim çok üstümüzde.
Ne bakımdan?
Her bakımdan. Davranış biçimi, insanların birbirine yaklaşımı... Ev yaşamları muhteşem. Laf olun diye söylemiyorum, her evde insanlar sanatla iç içe. Her evde mutlaka bir müzik aleti var, ya piyano, ya gitar... Her evde ama. Ve bizdeki gibi dekor olsun diye değil. Dışardaki o zoraki kapanmaya duydukları tepki, ev yaşamlarını güzelleştirmelerine yol açmış... Şiire, edebiyata çok düşkünler. Ta Pers imparatorluğundan beri dünya edebiyatına sunduğu bir sürü isim var İran'ın. Onların bir kısmını da biz sahiplenmişiz. *(gülüyor)* Mevlana başta olmak üzere, İbni Sina, Ömer Hayyam, Fuzuli... Filmleri de çok güzel.
O zengin kültüre rağmen o baskıcı rejim nasıl ayakta kalabiliyor? Ya da tersi?
25 yıllık bu rejim, onların üç bin yıllık tarihini ve kültürünü yok edemez.
Türkiye'den bir sene uzak kaldınız. Dışarıdan nasıl görünüyor burası?
İçerden nasıl görünüyorsa dışarıdan da öyle görünüyor. *(gülüyor)* Sizi beklerken bir arkadaş geldi, "Beşiktaş-Galatasaray maçı anlaşmalı" diyor. *(gülüyor)* "Seyretmedin mi maçı?" dedim. "Seyrettim." "Peki nasıl böyle bir şey söyleyebiliyorsun?" Gördüğüne inanmayan insanların ülkesinde yaşıyoruz. Türkiye'de sistem güvensizlik üzerine kurulu. Güvensizlik üzerine bir sistem kurulamaz. Bu kadar güvensizlik üzerine bir sistem kurulduğu zaman, insanlar kendilerine de güvenemiyor. Onun için Türkiye gördüğünü değerlendiremeyen, okuduğunu yorumlayamayan insanların ülkesi.
İsviçre maçını seyrederken neler düşündünüz?
O aklı başında herkesin mahçubiyet duyacağı bir ortamdı. Maçtan ziyade, maç öncesiyle, maç sonrasıyla...
Futbolculuğunda hiç kırmızı kart görmeyen, kimseye tekme atmayan Şifo Mehmet'in o yüz kızartıcı hareketini nasıl açıklıyorsunuz?
Milli takımın maç öncesinde bulunduğu ruh halinin açığa vurulmasıdır o bence. Başka izahı yok. Ve eğer Mehmet bunu yapabiliyorsa, demek ki bunu yapmayacak insan sayısı çok az Türkiye'de.
Geçmişte, "milli takıma psikolog lazım, batıda var, bizde de olmalı" denirdi. Şimdi var ama, durum da bu.
Milli takımın başında bulunan psikolog (Acar Baltaş) benim 16 sene önce futbola davet ettiğim değerli bir arkadaş. Ama, televizyonda bir konuşmasına şahit oldum, "bu Acar, o Acar mı?" diye düşündüm. İsviçre kafilesinin karşılanışıyla, otele gidişiyle ilgili bir soru soruldu. "Bunlar rakibi baskı altına alacak hareketlerdir" dedi. Ağzım resmen açık kaldı. Uçağın kapısına kadar gidip pankart açmak, havaalanında sözlü saldırıda bulunmak, yumurta atmak misafir takım üzerinde baskı yaratırmış. Daha ağır baskılar yaratacak yöntemler de var, amaç oysa... İlk maçın sonrasında yaşananlar sağlıklı bir ortamın olmayacağının habercisiydi. İki maçtan sonra da maçla ilgili teknik bir eleştiriye rastlamadım. Oynadığımız oyunun, kullandığımız kadronun doğruluğu, yanlışlığı, oyun sisteminin, oyuncu değişikliklerinin teknik analizi hiç yapılmadı. İkisi de tam "milli maç" oldu. *(gülüyor)*
Söyleşi: Yücel Göktürk

Oğuz: Sende doğuştan katil tipi var.
Ural: Sende de doğuştan maktul tipi var.
(Yıldız Ecevit'in "Ben Buradayım..." kitabından bir Oğuz Atay anısı)

Her sözcük sessizlik ve hiçlik üzerinde gereksiz bir leke gibi **SAMUEL BECKETT**

Nedenini bilmiyorum, yoktu belki de, / Çıplak ayak gibiydi alışkanlık, / Uyuyan kırlangıç gibi, uyanan öğle. **MELİH CEVDET ANDAY**

Düşlerle acı çekiyoruz ve düşlerle iyileşiyoruz. **GASTON BACHELARD**, Su ve Düşler

Ağustosta yeniay, evinin arkasında doğarken eğer tanrılar sana gülümserse, eşinin badem ağacının altında, bir başkasının düşlerini görebilirsin. *(Eski bir Çin şarkısı)*

Dünyaya bir şey kattım. Bunun için de ondan bir şey alacağım: kendimi. **SUSAN SONTAG**, Rüyaların Esiri

THE CHARLATANS son albümü "Simpatico"dan çıkaracakları ikinci single olan "NYC (There's No Need To Stop)"ın arka yüzüne **CARL BARAT** için yazdıkları bir şarkı koyacakmış: "Hard To Be You (Song For Carl)".

"The Byrds: There Is A Season" adındaki **THE BYRDS** seti 29 Ağustos'ta yayınlanacak. Grubun, Jet Set adıyla yaptığı 1964 tarihli demolardan 1990 tarihli Roger McGuinn / David Crosby / Chris Hillman'in stüdyo kayıtlarına kadar tüm The Byrds tarihini kapsayacak kutuyu açanlar, içinde 99 şarkıyı toplayan dört CD'yi, The Byrds'ün tüm üyelerinin gözüktüğü söyleşi ve konser görüntülerini içeren bir DVD'yi, Rolling Stone muhabiri David Fricke'nin bol emeğinin geçtiği, fotoğraf, söyleşi ve şarkılara dair notlardan oluşan bir kitabı bulacaklar.

PETE DOHERTY ve Babyshambles'ın zor zamanlarında hep yanında duran plak firması Rough Trade'in de sonunda sabrı taştı. Şirketin grupla olan anlaşması tarihe karıştı. Yetkililer Doherty'yi gerçekten sevdiklerini, ama onunla ve etrafına doldurduğu bir dolu insanla artık sağlıklı bir iletişim kurmayı pek mümkün görmediklerini" belirterek, grubun sona eren sözleşmesini yenilemediler. NME editörü Conor McNicholas da Doherty'den desteğini çekerek, The Independent'a yaptığı açıklamada onu "çökmüş bir bağımlı" olarak tanımladı, "başka firmaların onunla anlaşma yapacağından kuşku duyduğunu" belirtti.

GORILLAZ'ın görsel yaratıcısı **JAMIE HEWLETT**, hayalî grubu sayesinde İngiltere'de yılın tasarımcısı ödülünü aldı. Anlaşılan, **MAXÏMO PARK**'çılar ilk albümlerinin sefasını sonuna kadar sürmeye kararlı. Daha önce kıyıda köşede kalmış şarkılarını toplamışlardı, şimdi de canlı performanslar, klipler, turne görüntüleri ve BBC kayıtlarından oluşan "Found On Film" adında bir DVD hazırladılar.

KAISER CHIEFS'in şarkıcısı Rick Wilson'a nazar değdi. Geçtiğimiz aylarda iki kez bileğini inciten, ardından sahnede bayılan Wilson'a karşıdan karşıya geçerken araba çarptı. Neyse ki kazayı kırık bir ayak başparmağı ve yara-berelerle atlattı.

Prodüktör Timbaland ile çalışmak için ABD'ye giden **M.I.A.** kapıdan geri çevrildi ve ülkeye sokulmadı. Radikal hiphopçu, internet ve avukatları yoluyla hakkını savunmaya başladı bile.

DJ SHADOW, misafirleri Q-Tip, David Banner, Keak Da Sneak ve Turf Talk'un yardımlarıyla yeni albümünü tamamladı. DJ Shadow'un verdiği ipuçlarına göre, "The Outsider?" türler arasında gidip gelirken, dinleyenlerde tek bir şarkı hissi dinlediği hissini bırakıyormuş.

Geçen sene çıkan "From A Compound Eye"ı biz hâlâ dinleyeduralım, **ROBERT POLLARD** mayıs ayına üç yeni albümle girecek: Todd Tobias'la ortak projesi Psycho and the Birds'ün "All That Is Holy"si, Guided By Vocies, Mudhoney, Quasi elemanlarıyla birleşerek kurduğu hard rock/metal sularında yüzen The Takeovers'ın "Turn to Red"i ve Tommy Keene'le kaydettiği pop albümü "Blues and Boogies Shoes"... Pollard'ın, adı şimdilik "Normal Happiness" olan solosu içinse ekimi bekleyeceğiz.

WEDDING PRESENT geçen sene çıkan albümleri "Take Fountain"i bir DVD ve CD'yle taçlandırıyor. "Search For Paradise: Singles 2004-5" adındaki bu mini sette, B-side'lar, akustik versiyonlar, klipler ve klip arkası görüntüler var.

Çıkışı uzun süredir ertelenen **BIG STAR** tribute'u "Big Star Small World"e nihayet kavuşuyoruz. Şarkıları yorumlayanlar, Afghan Whigs, Matthew Sweet, Gin Blossoms, Wilco, The Posies, Juliana Hatfield, Whiskeytown, Kelly Willis, Idlewild ve tuhaf ama, Big Star'ın kendisi!

En büyük esin kaynakları Serge Gainsbourg olan Kanadalı "hikâyeci" post punk/indie rock grubu **THE DEARS** yeni albümleri "Gang of Losers"ı ağustosta çıkarıyor.

TOP FİLELERDE

Açılış ve kapanış Queen'den: "We Will Rock You" ve "We Are The Champions"... "Goal" adlı toplama albümden bahsediyoruz. Tribünlere marş olmuş Toplam 21 adet şarkının resmigeçidi... Blur, Coldplay, Chumbawamba, Gorillaz, Simple Minds, Spandau Ballet, Hot Chocolate, David Bowie, Pet Shop Boys ve Gerry & The Pacemakers'dan "You'll Never Walk Alone"... 9 Haziran - 9 Temmuz arası Almanya'da düzenlenecek Dünya Kupası şerefine.

Gün geçmiyor ki bir grup soyulmasın. İsveç'li The **CONCRETES** de hırsızlardan nasibini alanlardan. Son albümleri "In Colour"ı tanıtmak için bulundukları New York'da gitarlarını, orgları ve bir nefesli çalgılarını kilitli karavanlarından kaptıran grup, web sitelerinde aletlerinin seri numaralarını vererek, hayranlarından bunları satmak isteyen birisiyle karşılaşacak olurlarsa hemen kendilerini aramalarını, ardından da satıcının suratına yumruğu patlatmalarını istedi.

Biz yeni Radiohead albümünü beklerken, **THOM YORKE** solo bir albüm kaydetti. Nigel Godrich eşliğinde kaydedilen "The Eraser" adındaki albüm, enstümantal şarkı olmamasına, parça süreleri dört dakika civarında seyretmesine rağmen, elektronik materyali ve beat'leriyle, tahmin edeceğiniz gibi, gayet "deneysel" bir çalışma.

SPOON'un ilk iki albümü "Telephono" ve "The Soft Effects" bir araya getirilerek tekrar basılacak. Solist Britt Daniel'in solosu bu sene sonlarına yetişecekken, yeni Spoon albümü için 2007'yi bekleyeceğiz.

GLOBAL HİPHOP AMERİKAN HİPHOP'UNA KARŞI

Yeniden, fight the power!

21-23 Nisan tarihleri arasında ABD'nin Connecticut eyaletinde yapılan Trinity Uluslararası Hiphop Festivali, Kenya'dan Irak'a, Brezilya'dan Hindistan'a, dünyanın dört bir yanından gelen sanatçılar tarafından küresel politika platformuna dönüştürüldü. Festivale katılan konuşmacılar ve beyanat veren sanatçıların ortak eleştiri noktası, tamamen ticarîleşen Amerikan rap'indeki çürüme oldu. "Para, uyuşturucu ve seksten başka bir şeyle ilgilenmeyen" anadalga rap'in Public Enemy ve KRS One'ın temsil ettiği ve sonradan gelen gruplar tarafından az çok sürdürülen politik tavrından uzaklaştığı vurgulandı.

Doğu Afrika'nın en çok satan hiphop'çularından Tanzanyalı MC Dola şöyle konuş-

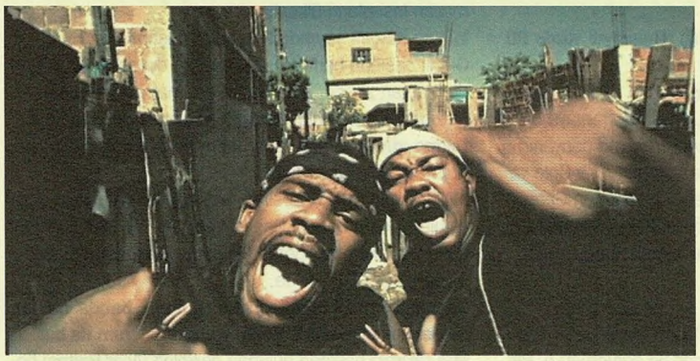

tu: "Valla ben para, uyuşturucu ve seks elementlerini filtreleme şansına sahibim –çünkü bunları Tanzanya'da bulamazsın. Böyle rap yapsan bile radyo çalmaz. Bizim yaptığımız rap'in yüzde 99'u politiktir." Asyalı MC-DJ kolektifi The Himalayan Project'ten Hintli rap'çi Chee Malabar olaya şuradan yaklaştı: "Amerikalılar aynanın karşısına geçip 'bazı toplumsal politikalar ve sınıfsal hiyerarşi bombok' demektense, rap müzik satın almayı tercih ediyor. Oysa o şiddeti veya seksi veya uyuşturucuyu hissetmek: Olayın can damarı burada."

Nijeryalı MC Oke ise "hiphop'un kriminal bir sanat formu olduğu yolunda negatif bir kanı var; eğitimsiz ve düşüncesiz insanların sığındığı yuva gibi bakıyorlar" diyor ve devam ediyor: "Ama dünyanın kıtalarını dolaştığında görürsün, insanlar hiphop'a değişimin, dönüşümün gücü olarak sarılıyor." MC Oke'nin saptaması herkesçe paylaşılmış olmalı ki, Rio'nun gecekondu mahallelerindeki hiphop hareketini anlatan "Favela Rising" belgeseli (fotoğraf o filmden), üç gün boyunca global hiphop'un gövde gösterisine sahne olan festivalin simgesi haline geldi. Jeff Zimbalist'in filmi, geçtiğimiz İstanbul Film Festivali'nde de gösterilmişti.

Ayrıntılar için: www.trinityhiphop.org

Glamorama

PİSLİK HİÇ BU KADAR IŞILTILI OLMAMIŞTI

"AMERİKAN SAPIĞI"NIN
YAZARINDAN BİR BAŞ YAPIT DAHA!

GLAMORAMA

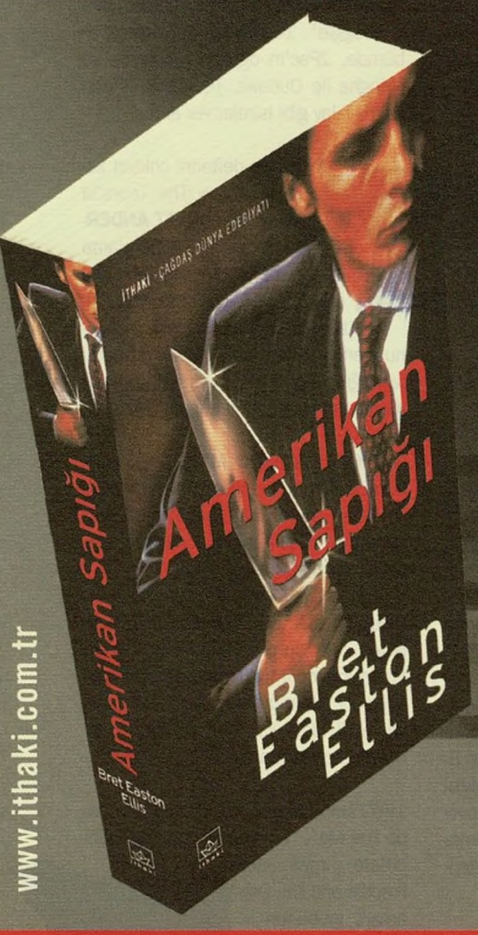

Bret Easton Ellis

www.ithaki.com.tr

ithaki

İN!

40 GÜN 40 GECE %40 İNDİRİM
www.ilknokta.com

İN!

Fotoğrafınız çekildiğinde fotoğrafçı, "Mükemmel! Tıpkı siz!" der, işte bu ölümdür. Hayat bir filmdir, ölümse bir fotoğraf. **SUSAN SONTAG**, Rüyaların Esiri

Beni yarattığı için Tanrı'ya minnettar olamam, öyle ya, dünyaya gelmesem, yaratmadı diye kızamayacaktım. **ANDRE GIDE**, Dünya Nimetleri

Sonra dünyaya döndüm; kredi kartlarıma, zaman aşımı faizine, icra memurunun insafına kalmış itibarıma, elektrik faturası kuyruğuna, dünyada ödenmesi gereken borçlarıma, döndüm, muhâneti muhannet edinmiş dostlarıma, kalpleri mühürlenmişlere **YÜCEL KAYIRAN**

Hepimiz şoke olduk. Biz bu yıl güzel bir kadın ile güzel bir şov ortaya koymak istedik. Demek ki bu yıl erkek ve çirkin yaratıkların yılıymış.
SİBEL TÜZÜN *(Finlandiyalı maskeli hord rock grubu Lordi'nin kazandığı Eurovision'un 11.cisi)*

Finlandiya'ya vereceğime, Ermenistan'a oy veririm, daha iyi. **BÜLEND ÖZVEREN**

The Misfits'den Jerry Only, The Ramones'den Marky Ramone, Black Flag'den Dez Cadena, Voidoids'dan Ivan Julian, vokalist John Cafiero'yı yanlarına alıp **OSAKA POPSTAR**'ı kurdular. "Süper" grubun ilk albümünün ismi "Osaka Popstar and the American Legends of Punk". "Wicked World" adındaki ilk single'ın yazarı ise Daniel Johnston. Johnston, albümde, bluesgrass klasiği "Man Of Constant Sorrow"da da mikrofonun ardına geçiyor. Hatırlarsınız, bu şarkı Coen kardeşlerin "Nerdesin Be Birader?"inde yer almıştı.

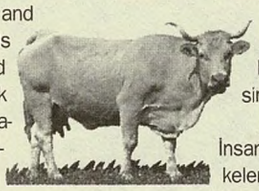

KEITH RICHARDS Fiji'de bir palmiye ağacından düşüp beyin sarsıntısı geçirince üç haftasını Yeni Zelanda'da bir hastanede geçirmek zorunda kaldı. Şimdi Connecticut'daki evinde dinlenen Richards, kendini toparlar toparlamaz Rolling Stones'a katılıp, az da olsa aksayan "A Bigger Bang"in dünya turnesine devam edecek.

İnsanî amaçlar için bazı Afrika ülkelerini ziyaret eden **BONO**, Mali'de yerel müzisyenlere eşlik etmeyi de ihmal etmedi. Bin yıllık geçmişi olan Samaquera'lar, şarkılarını tahta, inek kemiği ve misinadan imal ettikleri ilkel banjolarla çalıp söylüyor.

HAYAT FİLMDİR, ÖLÜMSE FOTOĞRAF

Raï müziğinin büyükannesi CHEIKA RIMITTI, manevi oğulları Khaled'leri, Mami'leri öksüz bırakarak 15 Mayıs'ta, 83 yaşında kalp krizinden hayatını yitirdi. '50'lerin ortasından bu yana plaklar çıkaran Rimitti, alkolden cinselliğe Cezayir müziğini yeni kavramlarla tanıştıranların başında geliyordu. Berberi asıllı bestekâr-şarkıcı, '70'lerin sonlarında Fransa'ya yerleşti, "Sidi Mansour" (Robert Fripp ve Flea'yla), "Nouar", "N'ta Goudami" gibi albümlerle dünyada tanındı. Son günlerine kadar genç kız gibi konserden konsere koşturuyordu.

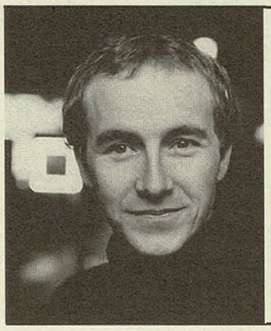

Avustralya'nın kült gruplarından The Go-Betweens yasta. 80'lerden bu yana Robert Forster'le birlikte grubun yükünü çeken 48 yaşındaki GRANT McLENNAN, 7 Mayıs günü uykusunda beklenmedik şekilde hayatını yitirdi. Özellikle yazdığı şarkı sözleriyle ülkesinin en iyi songwriter'ları arasında sayılan McLennan, hayranları arasında R.E.M. ve Franz Ferdinand'ın da bulunduğu Go-Betweens'in neşeli yüzü olarak görülüyordu. Grup 80'lerde "16 Lovers Lane" gibi önemli albümlere imza atmış, en son geçen sene "Oceans Apart"ı yayınlamıştı.

Reggae efsanesi DESMOND DEKKER 26 Mayıs günü 64 yaşında hayata gözlerini yumdu. Dünya listelerindeki ilk reggae hiti olan "Israelites"i 1969 yılında çıkaran Desmond Dekker, Jamaika sınırlarını aşarak sonraları Bob Marley'in yürüyeceği yolu açmıştı. 70'lerde İngiltere'ye yerleşen Dekker, 1984'teki iflasından sonra zor günler yaşamış, imdadına "Israelites"in yeni cover'ları yetişmişti. Ama 2000'lerde ihtiyar Dekker olarak çıkagelip üzüntülü zamanları geride bıraktı. En son 11 Mayıs'ta Leeds'de sahne aldı, fotoğraf o geceden.

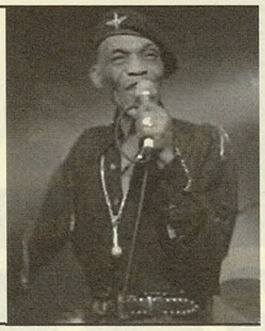

Laço Tayfa'nın neşesi soldu, kanun virtüozu NURİ LEKESİZGÖZ 26 Mayıs'ta hayata gözlerini yumdu. Enstrümanıyla sahnede yaptığı akrobasi hareketleri kadar güleryüzüyle de tanınan 36 yaşındaki Lekesizgöz, bugüne kadar Okay Temiz, Hüsnü Şenlendirici, Smadj ve İlhan Erşahin'in çeşitli projelerinde yer almıştı. İlhan Erşahin onu şu sözlerle anıyor: "Roman kültürü gibi çok özel ve hassas bir kültürden gelerek yüreğini sonuna kadar açmak ve her durumu keyifle, aşkla ve müzikle kucaklamak çok da kolay değildir. Nuri bunların hepsiydi... "

BILLY JOEL'in dünü-bugünü bir saatlik bir televizyon programıyla mercek altına alınacak. Joel, bu iş için program yapımcılarıyla epey bir mesai yapmış.

Los Angeles'lı şarkı yazarı **PETE YORN** yeni albümü "Nightcrawler"ı ağustosun 15'inde çıkarıyor.

BJÖRK'ün "Debut"sünden itibaren tüm albüm –ve klipleri– ses kaliteleri yenilenerek bir box-set'te toplanıyor. Setin adı "Surrounded".

DINOSAUR JR.'ın "Green Mind" (1991) ve "Where You Been" (1993) albümleri şarkı takviyeleriyle yeniden basıldı.

Bob Dylan, Emmylou Harris, Elvis Costello, Donald Fagen'la da çalışan The Band davulcusu **LEVON HELM**'e yaşadığı kasaba olan Woodstock'ın onursal anahtarı verildi.

ARCTIC MONKEYS'in basçısı **ANDY NICHOLSON**, konserlerden yorulduğunu söyleyerek, grubun Kuzey Amerika turnesinde yerini Nick O'Malley'e bıraktı. Bu arada Artic Monkeys'in "When The Sun Goes Down" adlı şarkısından esinlenerek çekilen iki kısa filmden oluşan "Scummy Man" DVD formatında satışta.

YUSUF İSLAM (nam-ı diğer Cat Stevens) 28 yıl aradan sonra bir folk albümü çıkarıyor. Madonna ve Dido'yla da çalışan Rick Nowels ile kaydedilen şarkıları kısmetse bu sonbahar dinleyebileceğiz.

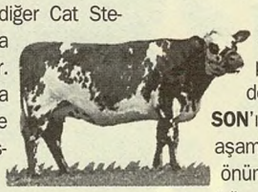

THE BLACK KEYS'in yeni albümü "Magic Potion" 12 Eylül'de çıkıyor.

FRANZ FERDINAND, **FOUR TET**, **SNOW PATROL**, **THE FLAMING LIPS**, **THE FIERY FURNACES**, **KATHRYN WILLIAMS**, **THE DIVINE COMEDY**, **TRAVIS**, **JONATHAN RICHMAN** gibi isimler, **BELLE & SEBASTIAN**'ın önayak olmasıyla yoksul çocuklar yararına bir toplama albüm çıkaracaklar.

1971 yılında, **JOHN LENNON**'ın Beatles'ın erken kayıtlarını siyah müzisyenlerden çaldıklarını yazan New York Times muhabirine yazdığı cevap mektubu açık artırmayla 12 bin pound'a alıcı buldu. Lennon, mektubunda "çalmadıklarını, sadece çok sevip özendiklerini" savunuyor.

BELLE & SEBASTIAN, yeni single'ı "White Collar Boy"un B yüzü için bir Rod Stewart şarkısı seçti: "Baby Jane".

BEYHUDE DÜNYA

Ölümünün dördüncü yılında, Aşık Mahzuni Şerif'in bazı kayıtları ilk kez CD'ye aktarıldı: "Sarhoş", "Gol Gol", "Mamudo Kurban" adlarındaki albümler, hem tarihî bir kavşak noktasından ('70'lerden) ses veriyor, hem de yazılışı, çalınışı ve söylenişiyle yürekleri, zihinleri açıyor... "Ne ağlarsın benim divane gönlüm / Ezelden böyledir hâlı dünyanın / Bir gül için gezdim bunca bahçeyi / Sarmış etrafını çalı dünyanın".

Dr. Mutulu Shakur, 1996'da öldürülen oğlu **TUPAC SHAKUR** için bir "tribute" albüm hazırladı. "A 2Pac Tribute: Dare 2 Struggle". 16 Haziran'da çıkacak albümde, 2Pac'ın oğulları Mopreme ve Nzingha ile Outlawz, TQ, Slick, Imaan Faith, T-Jay gibi isimler yer alıyor.

Suede defterini çoktan kapayan, yolanı The Tears'la devam eden **BRETT ANDERSON**'ın solo albümü tamamlama aşamasına geldi, ama yayın için önümüzdeki kışı bekliyor. Albümde yaylıların ağırlıklı olduğunu, şarkıların bir Scott Walker duygusu taşıdığını söyleyen Anderson, enstrümanların birçoğunu kendi çalmış.

GORKY'S ZYGOTIC MYNCI, 15 yıllık beraberliğin ardından ayrıldıklarını açıkladı. Galli grubun bazı üyeleri geçtiğimiz sene çıkardıkları solo albümlerle zaten sinyal vermişti.

PAUL SIMON, BBC Radio 2 için düzenlenen bir sürpriz konserde, Brian Eno'nun prodüktörlüğünde gerçekleştirdiği yeni albümü "Surprise"ın dört parçasını ilk defa icra etti. Albüm, bu ay başında piyasada olacak.

1960'ların başlarında "You Where Made Foe Me", "I'm Telling You Now" gibi hitlere imza atan Freddie and The Dreamers grubunun lideri **FREDDIE GARRITY**, 19 Mayıs'ta hayatını kaybetti.

Ural: Ben senin yaptığın resmin feriştahını yaparım.
Oğuz: Feriştah ne demek?
Rasin: Çerçeve demektir.
(Yıldız Ecevit'in "Ben Buradayım..." kitabından bir Oğuz Atay anısı)

Sııtarak başka yol yok diyorlar / Çözmek için nice nice düğümü / Yapışacak birazcık izin versem / Avucuma İskender'in kılıcı // Biraz uyusam bir parça aklım yatsa / En azından sinirlerim düzelir / Siperimde mışıl mışıl uyurken / Kördüğümler soykırımla çözülür **BARIŞ PİRHASAN**

Toplumun dışındayız kuşkusuz, ama dünyanın içindeyiz. Bu sözlerimi unutma. Unutma ki, içerde de dışarda da başarabilesin, bu hayat denilen murdar köpeğin hakkından gelesin. **FERİT EDGÜ**, Eylülün Gölgesinde Bir Yazdı

Ben seninle sevgilim / Mutsuz ama bahtiyardım **BİRHAN KESKİN**

Ben farklılığımdan gurur / duymuyorum ben ayrılığa / toptan karşıyım hakim bey **AHMET GÜNTAN**

FREEMUSE: MÜZİKTE SANSÜR VE İNSAN HAKLARI

Bilgi Üniversitesi'ndeki hukuk dersi "İnsan Hakları Aktivizmi" 27 Mayıs'ta halka açıldı. Dersin konuğu Freemuse hareketinden Ole Reitov, Afganistan'dan Amerika'ya, Çin'den Türkiye'ye örneklerle müzikte sansür üzerine bir seminer verdi. Kopenhag'da 1998'de kurulan Freemuse, dünyanın her yanından sese açık; Ferhat Tunç'tan Patti Smith'e kadar sansüre göğüs germiş birçok müzisyenle ilgili bilgi, yayın, klip ve daha niceleri www.freemuse.org adresinde yer alıyor. Ayrıca dünyanın pek çok köşesinden müzisyenin de katılacağı Müzik ve Sansür konulu 3. Uluslararası Freemuse Konferansı 25-26 Kasım'da İstanbul Bilgi Üniversitesi'nde gerçekleşecek. Kayıt için web sitesine buyrun.

Yeni turnesi için hazırladığı şov için haç kullanması çeşitli hıristiyan birliklerinin tepkisini çeken **MADONNA**, "İsa'nın benden ya da vermek istediğim mesajdan rahatsızlık duyacağını zannetmezdim" diyerek cevap verdi. "Live To Tell" şarkısını koca bir haça gerili olarak söyleyen Madonna'nın arkasında aynı esnada üçüncü dünya ülkelerinden yoksulluk manzaraları geçiyor. Daha önce de pek çok defa dinî kurumların eleştiri oklarına hedef olan Madonna, bu şovun AIDS sorununa dikkat çekmek için yapıldığını söylüyor.

LED ZEPPELIN'in yaşayan üç üyesi, "rock müziğinin büyük öncüleri" sıfatıyla İsveç'in Stockholm kentinde bir araya geldi ve kralın elinden madalya aldı; törene John Bonham'ın kızı da katıldı. Aynı ödülü daha önce Paul McCartney ve Bruce Springsteen de almıştı. Stockholm, aynı zamanda, grubun 1979 tarihli son albümü "In Through The Outdoor"un kayıtlarının yapıldığı şehir.

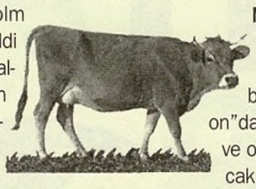

Manics'in dinamosu **JAMES DEAN BRADFIELD**, ilk solo albümü "The Great Western"den şarkıları 22 Mayıs'ta ilk defa sevenleriyle paylaştı.

JOAN BAEZ, tekelci sermayenin elinden göçmenlerin yaşadığı bir çiftliği kurtarmak için ağaçta yaşamaya başladı. Baez, diğer protestocularla dönüşümlü olarak ağaçta kalacak.

Amerikalı rap'çi **BEANIE SIGEL** neticeye ulaşmayan bir soygun girişiminde saldırganlar tarafından silahla yaralandı.

NICK CAVE'in yeni sinema çalışması "Death Of A Ladies Man"in ayrıntıları gelmeye başladı. Gene "The Proposition"daki ekiple, rejisör John Hillcoat ve oyuncu Ray Winstone'la çalışacak olan Cave'in senaryosunda, seks bağımlısı bir gezgin satıcı, eşinin intihar etmesi üzerine, küçük oğlunu yanına alarak yollara düşmek durumunda kalıyor.

White Stripes'a ara verip The Raconteurs'ün tadını çıkarmaya başlayan **JACK WHITE**, bencilce davranmayıp şehrin rock sahnesini diriltmeye çalıştığını, ama kendisine hep "kaybedilmiş bir davanın neferi" olarak bakıldığını, yeniden nefes alabileceği bir yere gitmek istediğini söyleyerek memleketi Detroit'i terketti ve Nashville'e taşındı.

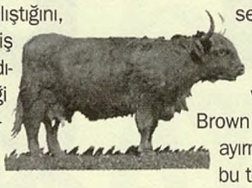

GWEN STEFANI - GAVIN ROSSDALE çiftinin bir oğlu oldu. Bebeğe Kingston James McGregor Rossdale adı verildi.

Kaliforniya usûlü glam rock'un ünlü solistlerinden **DAVID LEE ROTH**, radyo programına son verilmesinin ardından, eski grubu **VAN HALEN**'ın yeniden bir araya gelmesinden mutluluk duyacağını açıkladı. Lee Roth 1974-85 arası grubun vokalini üstlenmiş, solo çalışmalara başlamasının ardından yerini Sammy Hagar'a bırakmıştı.

PETER GABRIEL, videoklip alanında yaratıcı öncülüğünden dolayı, Image Metrics adında bir performans yakalama ve çözümleme teknolojileri şirketinin (ne demekse) danışma kuruluna seçildi.

SUM 41 gitaristi Dave Baksh, yeni ekibi Brown Brigade'e zaman ayırmak maksadıyla, grubu terketti.

Kan kanseriyle mücadele eden **ARTHUR LEE** yararına 23 Haziran'da New York'ta düzenlenecek konserin başını Robert Plant çekiyor. Konsere ayrıca New York Dolls'dan David Johansen, The Ian Hunter Band, Love gitaristi Johnny Echols ve Clap Your Hands Say Yeah vokalisti Alec Ounsworth katılıyor.

MONSIEUR R'ın mahkemelerle başı dertte. Fransız rap'çiye, "FranSSe" adlı şarkısında Fransa'yı bir fahişeye benzettiği, Napoléon ve Charles de Gaulle'un üzerine işemek istediğini söylediği için dava açıldı.

COURTNEY LOVE'ın epeydir üzerinde konuşulan hatırat kitabı "Dirty Blonde –The Diaries Of Courtney Love" bu yılın sonlarına doğru yayınlanıyor. Hatıratta çocukluk plakları, şiirler, şarkı sözleri, bol fotoğraf yer alacak.

özel sayı

EXPRESS ÖZEL

MEŞİN YUVARLAK

2006 Dünya Kupası takım kadrosu

Diziliş: 4-3-3. Sistem: Çapraz koşular, manyelli paslar, patlıcan ortalar, yarım röveşatalar, acı burunlar, yakası açılmadık çalımlar ve envai çeşit akrobasi

Elton John
Mustafa Denizli
Metin Fidan
Tanıl Bora
Ersun Yanal
İbrahim Altınsay
K. İskender
Behiç Pek
Kaan Arslanoğlu
Cem Mumcu
Şenol Güneş

En geç 9 Haziran'da sahada.

Hem oku, hem şapka yap.

KÖSTEBEK

T-SHIRT
POSTER
CD DVD
ÇANTA & MODA

BEYOĞLU HALEP PSJ (0212) 244 98 22
BEYOĞLU AZNAVUR PSJ (0212) 244 99 13
BEŞİKTAŞ SİNANPAŞA PSJ (0212) 258 84 21
YENİ İZMİT SOYDAN İŞ MERKEZİ (0262) 324 99 29

KOSTEBEKMUSIC@YAHOO.COM

köstebek

GAIPTEN SESLER

3. kısım

Ender Özkanraman

2. Bölüm: Grubun Beyni

ÖAARGH!..

YETER BE OLUM, YETER BE!.. İÇİN DIŞINA ÇIKACAK, SIRF BİRİSİNİN ÖLÜMÜNÜ SEYRETTİN DİYE...

ÖĞĞK...

KURŞUN GÖZÜMÜN ÖNÜNDEN GEÇİP ADAMIN ALNINI PARÇALADI.. RESMEN KEMİĞİN SESİNİ İŞİTTİM DİYORUM, ETRAFA SAÇILAN BEYİN PARÇALARI FİLAN-OF ABİ YA..

İŞÇİLER-ÖĞRENCİLER; BÜTÜN GÜRUH KIZGINLIKLA YÜRÜYORDUK ABİ-HERŞEY YOLUNDAYDI, TAA Kİ YANIMDAKİ İŞÇİYİ DEVİREN O KURŞUNUN SESİNE KADAR... BİR ANDA POLİSLER ÜŞÜŞTÜ ÜZERİME, NE KADAR CİHAZ-SES KAYDI FALAN VARSA ALDILAR.. GÜNDEN KALAN TÜM ARMONİLER ŞU AN GAYRETTEPE'DE ONLARIN ELİNDE...

NEYSE-BİZ DE BAŞKA BİR MODÜL BULUP YENİ ŞARKI YAZARIZ, 'ÖFKELİ MELEK' OLMAYI VERSİN...

'ÖFKELİ MELEK' OLACAK...

SANA MÜSTAHAK OLUM... BUGÜNE DEĞİN HEP BANA 'GRUBUN BEYNİ' DİYE TAKILIP DURDUN.. SANA 'DAHA BEYİN GÖRMEMİŞSİN' DERKEN BU DURUMU İZAH ETMEYE ÇALIŞIYORDUM... NEYSE GRUBUMUZUN BEYNİ YOK ARTIK; ANLAŞTIK MI?..

İLLA Kİ MELEKLİ ŞARKI OLACAK!.. ARADIĞINIZ BAĞIRIŞ-ÇAĞIRIŞ İSE, AHA SİZE KAYIT!..

HÜSEYİN!!

?!!

NEARIYORSUN EVDE OLUM?.. SENİN RADYODA OLMAN GEREKMİYOR MU?.. CANLI YAYINA N'OLDU?..

EEH...

GEL ŞUNU DİNLEYELİM BİR..

KAFASI DUMAN OLMUŞ BUNUN!

KARŞIMA ORSPUÇOCUĞU BİR Dİ'CEY ÇIKINCA YAYIN CANSIZLAŞIVERDİ...

SIKTİR..

KLİK-SEVGİLİ DİNLEYENLER GAİPTEN SESLER'İN SOLİSTİ HÜSEYİN'LE SOHBETİMİZ BİRAZDAN DEVAM EDE...

-KLİK-DIV..DIV..

BEN ÖYLE BİRŞEY SÖYLEMEDİM... AMA ANLADIM LAFI NEREYE GEKMEK İSTEDİĞİNİZİ...

"DEMEK DOGMATİK BİR TARAFINIZ OLDUĞUNU SÖYLÜYORSUNUZ.....

BAK ARKADAŞIM, BİRAZ EVVEL CD'NİN TAKILDIĞI SIRADA NE HİSSETTİĞİNİ SÖYLERMİSİN BANA?..

HİÇ.. HİÇBİŞEY HİSSETTİM...

VAAV.. HİÇLİK HİSSETTİN DEMEK.. BİR SÖZÜN SON HECESİ BİRBİRİNİ SÜREKLİ TEKRAR EDERSE İNSANA HİÇLİĞİ ÇAĞRIŞTIRIR.. DOĞRU DEDİN, HİÇBİRŞEY!!!

?!!

HİÇLİK DUYGUSU.. TIPKI KAYNAYAN SÜTÜN TAŞMASI, GERİLEN İPİN KOPMASI, ISINAN AMPÜLÜN ATMASI.. VE YAHUT ATAN BİR YÜREĞİN DURMASI GİBİ BİR HİS DEĞİL Mİ?.. HA, KONUŞ SANA?

YANİ.. YARI YARIYA ÖYLE...

YARIYARIYA DEMEK.. BUNU DA KABUL EDELİM, PEKALA KALAN KISIMDA N'OLDUĞUNU ANLAT BANA.. CD'NİN TAKILMADIĞI, SÜTÜN TAŞMADIĞI NORMAL ZAMANLARI.. İNSANA HİÇLİKTEN MAADA, İSMİ VE CİSMİ OLANI; ÖFKE, GURUR, ELEM, SEVİNÇ GİBİ BİR DOLU HİSSİN HASIL OLDUĞU ANLARI?...

AAH!.. BIRAK SAÇIMI.. SEN... SAÇMALIYORSUN!..

EVET SAÇMALIYORUM.. SAÇMALADIĞIM ZAMAN, BAŞKA BİR YERDE BİRİSİNİN DOĞDUĞU İNANCINA KAPILIYORUM, TAMAM MI?..

DONK

AAGH!..

TAMAM MI DEDİM ULEN?

TA..TA-TA.. TA.M...

AHA BAK.. NASIL DA KEKELİYORSUN, TIPKI TAKILAN BİR CD GİBİ...

HAŞİTİR.. BUGÜN O İŞÇİ YANIMDA CAN VERİRKEN AYNI ŞEY OLDU... BEN DE BAŞKA YERDE BİR CD'NİN TAKILDIĞI GİBİ.. HİSSİYATA KAPILDIM...

Dİ'CEY DOĞRU SÖYLEMİŞ OLUM.. DOGMA BUNLARIN HEPSİ...

NEYSE.. ALLAH'TAN KASETTE İŞ VARMIŞ!

Devam edecek...

MICHEL GONDRY'NİN FİLMİ VİZYONDA: "SİL BAŞTAN"

"Eternal Sunshine of the Spotless Mind"ın korsan DVD'si elden ele dolaştı iki sene boyunca. Sabrın sonu selâmet, en nihayet hakkı olan beyazperdeye de ulaştı. "Sil Baştan" adıyla gösterilen filmin yönetmeni Michel Gondry'ye Björk ve White Stripes kliplerinden aşinayız. Les Inrockuptibles dergisine verdiği mülâkatta "uzun metraj"la ilişkisini anlatıyor.

Gondry

unutama beni

"Sil Baştan" senaryosunun ana fikri, sanatçı Pierre Bismuth'dan gelmiş...

Michel Gondry: Pierre'in Belçika'da yaşayan ve sürekli olarak sevgilisiyle ilişkisinden şikâyet bir kadın ahbabı vardı. İlişkileri yıllardır sorunlu bir şekilde sürüyordu. Sonra bir gün, Pierre şikâyetlerinden usanıp şu soruyu sormuş: "Onu ve onunla ilgili bütün anılarını hayatından silme imkânın olsaydı, bunu yapar mıydın?" Kadın da evet demiş. Pierre'in aklına şöyle bir fikir gelmiş: İnsanlara gayet resmî bir kart göndererek, yakınlarından birinin hafızasından tamamen silindiklerini, bir daha onunla temas kurmaya kalkmamalarını istiyorsun... Pierre'le bu fikrin sinemaya nasıl uyarlanabileceğini düşünmeye başladık. Sonra bu fikri Charlie Kaufman'a *("John Malkovich Olmak"ın senaristi)* önerdim ve hikâyeyi geliştirdik.

Kaufman bu fikri nasıl işledi?

Eski sevgilisinin kendisinden gizlenmeye çalışıldığını, çünkü kızın onu hafızasından silmiş olduğunu fark eden bir adamın hikâyesini tahayyül etti. İlk başta, adam kızın kendisini tanımadığını görüyor, ama mahsus öyle yaptığını düşünüyor. Sonuçta bir ahbabı, kızın onu hafızasından sildiğini söylüyor.

Bu zihinsel hikâyenin görsel boyutunu nasıl kurdunuz?

Hafızanın silinmesi için, bunun rüyada görülmesi gerektiğini düşündük. Hafızanın çeşitli bölgelerinde gezinen bilinç, anıları yok eden bu mekanizmanın hedefi haline geliyor. Karakter önce en yeni ve en acı veren anılarına dönmek zorunda kalıyor, sonra zaman içinde ilerleyerek daha güzel, sevgi dolu anılara yöneliyor. Ve neredeyse yeniden aşık oluyor, onun hafızasından silinmesi işlemini durdurmak istiyor...

Filmin fazla teorik olmasından hiç çekinmediniz mi?

Elbette! Kavramsal bir film olmasına yol açabilecek şeylere fazla odaklanmamaya çalıştık. Dolayısıyla, iki ana karakter arasındaki ilişkinin bazı ayrıntılarını olabildiğince geliştirmeye karar verdik. Mesela, ilk başta, ilgimizi çeken, bir ilişkinin farklı safhalarındaki davranış biçimleriydi... Biriyle tanışırsın, arada bir mesafe vardır. Sonra bir yakınlık, aşinâlık oluşur. Birkaç ayın sonunda, başlangıçta sevimli, çekici gelen bazı ayrıntılar katlanılmaz gelebilir. Telefonda hoşçakal deme şekli mesela. Flash-back'li anlatım tercihi buradan kaynaklandı. İlk başta onları trende gördüğünde, yeni tanıştıklarını anlıyorsun: Heyecan, büyü, bir ilişkinin bütün vaatleri... İlişkiyi ilerleten, oğlanı arayan, soruları soran, cevapları veren kız. Oğlan, çekingen bir tip, bu ilgi onu duygulandırıyor. Tipik bir ilişki başlangıcı. Sonraki bölümde, kötü biten bir hikâyenin kötü izleri arasındayız, geriye sadece acı kalmış. Vaktiyle hafif olan her şey ağırlaşmış. Üçüncü, ama aslında filmin ana bölümüyse, bu iki dönem arasında yaşananları, nasıl o hale geldiklerini ayrıntılarıyla gösteriyor.

Takip edilmesi zor, karışık bir anlatım; fazla iddialı gelmedi mi size?

Bilimkurgu ya da puzzle boyutunun insanî boyutun önüne geçmemesi bizim için çok önemliydi. Her sahneyi çekerken, bir hikâye seyretme duygusu yaratmaktan ziyade, bir yaşanmışlık duygusu yaratmaya çok özen gösterdim. İyi bağlantılı hikâyelerin böyle bir sorunu var: Her an, A'dan B'ye gitmek için bir yol niteliğinde. Halbuki seyircinin, filmi seyrederken, her sahnenin hayatın sıradan bir ânı olduğunu hissetmesi lâzım. Dolayısıyla sahneler arasında bazı tutarsızlıklar bıraktım. İlk filmim "Human Nature"da karakterlerin dönüşümlerinin mantığına fazla kafayı takmıştım, ama bu sefer, "hayat o kadar karmaşık, o kadar çok çelişki var ki, her şeyi kontrol altında tutmak imkânsız" diye düşündüm. Ve gerçekliğe yaklaşmanın en emin yolunun olayları akışına bırakmak, kazalara açık bir ortam yaratmak olduğuna kanaat getirdim.

Oyuncuları hangi aşamada belirlediniz?

Charlie hiçbir zaman belirli oyunculara göre yazmıyor. Kastinge kafa yormaya başladığımızda senaryo tamamlanmıştı. Jim Carrey'nin rolü kabul etmesinden sonra, bazı ayarlamalar yaptık. Jim canlandıracağı karaktere daha fazla fiziksel unsur katmak istiyordu. Charlie'yse bir Jim Carrey filmi yapmak istemiyordu. Ben ikisinin arasında bir yerdeydim, filmin ne fazla entelektüel olmasını, ne de Jim'e odaklanmasını istiyordum. Jim'in bu filmde oynamak istemesinin en önemli nedeni, bilmediği bir alanı keşfetmek, kendini o alanda görmekti. Bu bana ilginç geliyordu, ama Charlie tedirgindi.

Kate Winslett ve Jim Carrey

Jim Carrey niçin bu filmin imajına katkıda bulunacağını düşündü?

Charlie'nin Hollywood'da öyle bir itibarı var ki, yeni bir film, hele bir romantik komedi yazdığını öğrenen bütün oyuncu ajanları A sınıfı oyunculara anında senaryoyu ulaştırıyor. Jim senaryoyu beğendi ve hemen oynamak istediğini bildirdi. Jim'in en sevdiğim yanı, fazlasıyla korporatist olan Hollywood camiası içinde oldukça yalnız olması. Ama aynı zamanda, kendi kuşağından pek çok oyuncunun benimsediği gibi Actor's Studio tarzı, karanlık bakışlı yakışıklı, maço erkek tiplerinde de değil. Jim'in bir yandan bu gezegenden değilmiş gibi bir hali var, bir yandan da çok gündelik. Bu son boyut, rol açısından çok ilginçti. Ayrıca, canlandırdığı diğer rollerde patlayışını o kadar çok gördük ki, burada, asla patlamayacağı bir rolde seyretmek ilginç bir gerilim yaratıyor.

"Sil Baştan", Alain Resnais'yi, özellikle de "Je t'aime, je t'aime"i çok hatırlatıyor.

Senaryoyu okurken ben de aynı şeyi düşündüm. Bir konsepti olan bu tarz bilimkurgu filmleri çok seviyorum. Resnais'nin çok mütevazı bir bütçesi vardı. Dolayısıyla da kurguyu özel efekt olarak kullandı ve bu şaşırtıcı etkileri çıkardı ortaya: Zamanda sıçramalar, geri dönüşler, plajda gezinen ve gelecekten geldiğini anladığımız küçük fare... Alain Resnais çok sevdiğim bir yönetmen. Her seferinde bambaşka konseptler bulmasına ve bunları kadınlarla erkekler arasındaki ilişkileri anlamak için kullanmasına hayranım. Çok zekice, aynı zamanda çok insanî hikâyeler kuruyor. "Providence", beynin çürümesine dair çok güzel bir film: Bütün hayatını birbirinin içine geçen anılar ve rüyalarla hatırlayan ölüm döşeğindeki bir adamın hikâyesi, rüyalardaki mantıksızlıklar... Resnais, rüyayı peri masallarındaki gibi büyülü ya da olağandışı bir şey olarak görmüyor. Onun için rüyalar, Max Ernst'vari kolajlar gibi, beklenmedik şeyler yaratan kesişmeler, üst üste binmeler, insanın zihninde olana daha yakın şeyler... Şeylerin bozuk algılanışı beni hep büyüler.

"Şeylerin bozuk algılanışı" derken ne kastediyorsunuz?

Mesela, yatağımda uzanıyorum, duvarda bir desen görüyorum, ama ne olduğunu çıkaramıyorum. Ayağa kalkıp da ne olduğuna gidip bakmadan önce, bütün ihtimalleri zihnimden geçiriyorum. Çocukluğumda dergilerde olan bir oyun gibi biraz; bir nesnenin fotoğrafından bir detay koyarlardı, ne olduğunu tahmin etmeye çalışırdın. Hayatta da çok sık bu fenomenle karşılaşıyoruz: Neyin söz konusu olduğunu çözmek için beyin yeterli veriye sahip oluncaya kadar, bir yığın ihtimal tahayyül ediyoruz. Bir sandalye görmek ve sonra bunun sandalye olmadığını, köşede bekleyen bir insan olduğunu anlamak, hakikaten sarsıcı, insanı koparan bir şey. Gerçeklik hiçbir zaman kesin değil. 1978'in ocak ayında ninem böyle bir kopuş yaşamıştı, 1984'ün nisan ayında, paskalyada olduğumuza inanıyordu. Hayal edilen ya da rüyası görülen hayatın gerçekliğe ağır basması çok tuhaf, sarsıcı bir duygu. Filmlerimde buna ulaşmaya çalışıyorum.

Hayal edilen ya da rüyası görülen hayatın gerçekliğe ağır basması çok tuhaf, sarsıcı bir duygu. Filmlerimde buna ulaşmaya çalışıyorum.

Çeviren: ***Siren İdemen***

YENİ ŞARKILARLA YENİ RADIOHEAD KONSERİ: ROLL ORADAYDI

Thom Yorke'un ilk solo albümü gibi, Radiohead'in yeni albümü de yolda. Kendi kuşağı arasında deneylere en çok açılan, müziğin kimyasıyla oynayan İngiliz beşli, stüdyoda harikalar yarattığı kadar, konserlerde de coşup taşmasını, kaptırıp koyvermesini biliyor. Üstelik artık işin ucunda yeni şarkıları sınamak, merakı azaltmak da var. Ne mutlu bazı Roll'culara ki, bu imkânı tadıyorlar. Ah bir de buralara uğrasalar...

AYNALAR KIRIK ŞİMDİ

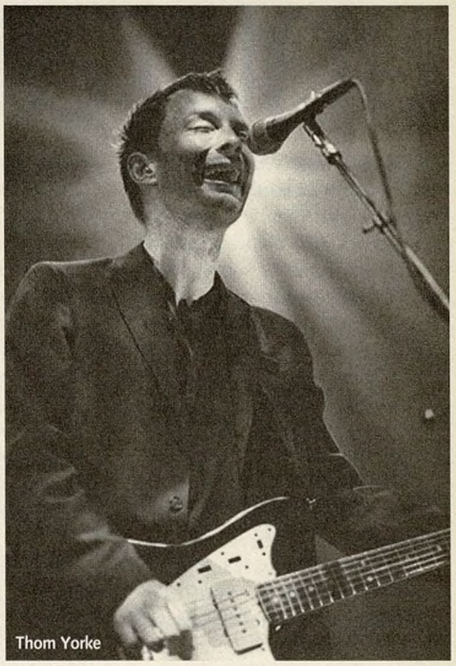
Thom Yorke

Radiohead'le olan tanışıklığım, 30'lu yaşlarındaki çoğu akranım gibi, "Creep" şarkısıyla oldu. İlk satın aldığım Radiohead albümü, 1997 çıkışlı "OK Computer". Bu albümden sonra Radiohead bende müzikal anlamda bir saplantı halini almaya başladı. Geriye dönüp Radiohead'le ilgili ne varsa toplamaya başladım. Daha sonra çıkan "Kid A" ve "Amnesiac" albümleri sonrasında Radiohead'e olan takdir ve saygım daha da arttı, çünkü bu albümler bu kadar büyük bir ticarî başarı yakalamış bir rock grubundan beklenmeyecek kadar yenilikçi ve farklı albümlerdi...

Radiohead bu sene başında yeni albüm için stüdyoya girdi; bu yeni çalışmalar, grup üyeleri tarafından internette "Dead Air Space" adında bir sitede sürekli olarak dinleyicilerle paylaşılıyor. Derken Radiohead'in mayıs ayında mini bir Avrupa turuna çıkacağı haberleri yayıldı. Biletlerin satışa çıkacağı gün birkaç saat öncesinden bilgisayarın başına geçtim, internete bağlandım, fakat tüm biletler birkaç dakika içinde, ben satın alamadan tükendi. Tükenir tükenmez de ebay'de oldukça fahiş fiyatlarla açık arttırmaya çıktı. Ben de kendime ebay'deki biletlerden bir çift satın aldım. (Maalesef normal fiyatının üç katına!)

Bu benim Radiohead'i ikinci defa canlı olarak dinleyişimdi. İlk defa 2003 haziranında Madrid'de görmüştüm onları. İki konser arasındaki en önemli fark: Birincisinde tüm şarkılar daha önce dinlemiş olduğum şarkılardı, bu defa Radiohead henüz yayınlanmamış sekiz yeni şarkı da söyledi.

Konserin yapıldığı Hammersmith Apollo, bizim Yeni Melek formatında, yani alt taraf ayakta, balkon oturmalı, fakat çok daha büyük bir yer. Kapasitesi beş bin kişi civarında. Konserle ilgili ilk izlenimlerim, seyircilerin yaş ortalamasının oldukça yüksek olması; etrafta teenager hemen hemen hiç yok gibi. Sanıyorum bu konsere daha çok benim gibi '97 "OK Computer" jenerasyonu rağbet etmiş...

Radiohead'in öngrubu Willy Mason'ı geçelim, gelelim Radiohead'e. Kapı açılış saati 19:00, Radiohead 20:30 gibi çıkacak sahneye. Biz alt tarafta, en önde azmaya hazırlanan grubun tam arkasında, Ed O'brien tarafında duruyoruz. Konserin başlamasını bekleyene kadar sayısız bira geçiyor önümüzden. İngilizler bira içmeye mi, Radiohead dinlemeye mi gelmişler acaba buraya? Uzun boyum işe yarıyor, çok rahat görüyorum sahneyi, eşim benim kadar şanslı değil. Önce bir piyano geliyor sahneye. Başlangıç şarkısı "Pyramid Song" veya "Like Spinning Plates" gibi Thom'un piyano çaldığı bir şarkı olabilir diye düşünüyorum. Derken sahnenin arkasındaki siyah perde iniyor aşağı. Bu sefer de çok güzel Radiohead'in sahne dekoru. Kırık ayna parçacıkları şeklinde plakalar var arkada; konser başladığında her biri değişik açılardan grup üyelerinin sahnedeki görüntülerini yansıtan ekranlara dönüşüyor. Nihayet Radiohead sahnede, ilk şarkı bir sürpriz, ilk defa canlı olarak seslendirilen "Videotape". Thom tek başına piyanonun başında, diğerleri şarkıyı bitirmesini bekliyor. Sonra arka arkaya iki bomba: "The National Anthem" ve "2+2=5". Jonny Greenwood bu şarkılarda kâh değişik enstrümanlardan değişik elektronik sesler çıkarıyor, kâh gitar çalıyor. Öbür gitarist Ed O'Brien yerde bağdaş kurmuş, gitar pedallarından çıkardığı seslerle eşlik ediyor gruba. Sonraki şarkı kişisel favorilerimden bir tanesi, "Lucky". Ardından ikinci yeni şarkı "15 Step" ve arka arkaya iki bomba daha: "Morning Bell" ve "I Might Be Wrong". Ed ve Jonny gerçek işlerine geri dönüyorlar ve ne kadar iyi gitarist olduklarını bir defa daha gösteriyorlar seyircilere "I Might Be Wrong"da yan yana çalarak. Tekrar yeni bir şarkı: "Nude". Daha sonra arka arkaya "How To Disappear Completely", "Airbag" ve muhteşem "Karma Police". "Karma Police" herhalde Radiohead'in en çok bilinen şarkılarından biri, ama bu şarkıyı bir de canlı dinlemek lâzım. Salon inliyor: "This is what you get, when you mess with us..." Sonra arka arkaya iki yeni şarkı daha: "House Of Cards" ve isminden çok söz edilen ve muhtemelen yeni albümün ilk single'ı olabilecek "Arpeggi". Ben yeni şarkıların tümünü çok beğendim, ama özellikle Thom'un sahnede adeta göbek attığı "House of Cards" çok güzel bir şarkı. Her ne kadar bugüne kadar kötü bir Radiohead şarkısı duymamış olsam da, yeni albümü alıp birkaç kez dinledikten sonra karar vermek daha doğru olur...

Arkadan "My Iron Lung" geliyor, ön taraf başlıyor kafa sallamaya. Radiohead konserlerinin olmazsa olmazı "Idiotheque" başlayınca, sahnede Thom ve salondaki herkes deli gibi zıplayıp dans etmeye başlıyor. İşte Radiohead bu. Bu şarkıda basçı Colin, Thom'a orguyla eşlik ediyor. Daha sonra bir başka yeni şarkı, "Bodysnatchers" ve iki gitarcının davul çaldığı "There There" ile normal konser bitiyor. Kalabalık grubu tekrar sahneye gelmesi için çılgınca alkışlarken düşünüyorum, acaba bundan sonra ne çalsalar çok mutlu olurum diye. İlk olarak aklıma aynı zamanda evlilik şarkım da olan "Fade Out (Street Spirit)" geliyor, "Exit Music (For A Film)", "Talk Show Host", "Just" ve kapanış şarkısı olarak da muhteşem "Blow Out" diye bir liste yapıyorum kafamda, ama maalesef bir tanesini bile tutturamıyorum. Grup ikinci defa sahneye yine yeni bir şarkıyla çıkıyor: "Bangers 'N Mash". Ardından "Pyramid Song" için Thom piyanosunun başına geçiyor. Bu tür volümü nispeten düşük şarkılarda bazı seyirciler nedenini anlayamadığım bir şekilde anormal sesler çıkarmayı, amiyane tabiriyle anırmayı çok seviyorlar, sahnedeki sanatçıların da dikkatini dağıtıyorlar. Thom bu şarkı esnasında böyle bağıranlardan bir tanesine çok kötü savuruyor ve bir daha böyle abuk sesler duyulmuyor. Bir sonraki şarkı güzel bir sürpriz: "Let Down". Grup ikinci defa sahneden "Planet Telex"le ayrılıyor. (Bu arada, merak edenlere, grubun greenplastic.com adlı sitesinde setlist yayınlanıyor.) Grup üçüncü defa sahneye yine yeni bir şarkıyla çıkıyor: "I Want None Of This". Ve konseri "Everything In Its Right Place" ile bitiriyor. "I have two colors in my head" derken ilk önce Thom sahneyi terkediyor. Sonra basçı Colin ve davulcu Phil. En son olarak da, o sırada elektronik aletlerden acayip sesler çıkarmakla meşgul olan iki süper gitarist, Ed ve Jonny. Müzik sahnede kimse yokken çalmaya devam ediyor, bu sırada sahnedeki dekorda "FOREVER" yazısı geçiyor, iki teknisyen gelip müziği kapatıyor, salonun ışıkları yanıyor ve konser bitiyor.

Radiohead henüz yayınlanmamış sekiz yeni şarkı da söyledi. Özellikle Thom'un sahnede adeta göbek attığı "House of Cards" çok güzel bir şarkı.

Radiohead kesinlikle günümüzün, açıkara en iyi müzik yapan grubu. Benim gibi Radiohead fanatiklerinin yeni bir şeyler dinlemek için en büyük umutları, Radiohead'in yeni bir albüm çıkarmasını beklemek. Allahtan ki kendileri bu konuda oldukça cömert ve bizi çok fazla bekletmiyorlar. (Bu arada, Thom Yorke'un çok yakında piyasaya çıkacak olan solo albümünü de merakla bekliyoruz.) Umarım ki tüm radyokafalar bu büyük grubu bir gün canlı izleme şansını yakalar ve yine umarım ki, ben de Radiohead'i üçüncü defa İstanbul'da canlı olarak seyrederim.

Emre Özkar

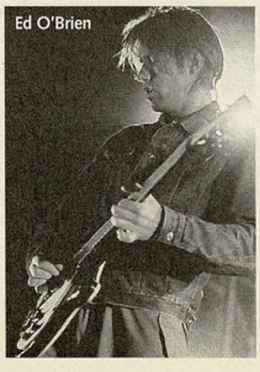
Ed O'Brien

Jonny Greenwood

2005 - 2006 Sezonu
Roxy
Kapanış Karnavalı
3 haziran cumartesi
brasil maravilha
ROXY
İSTANBUL 1994
binboa
vodka
Sıraselviler Cad. Aslanyatağı Sk. No:1 / 3 Beyoğlu - İstanbul / tel: 0212 249 12 83
www.roxy.com.tr

[SHANTEL]

İstanbul, Avrupa'nın daha pek çok şehri gibi, Balkan havalarıyla, ama en çok Shantel'in seçtikleriyle, elden geçirdikleriyle, icra ettikleriyle coşuyor. Bucovina Club projesiyle Balkanlar'ın önde gelen topluluklarının ritmini yükselten ve zamane tınılarıyla bu müzikleri zenginleştiren, derleme albümlerle Balkan müziğinin bayrağını yükselten Shantel, Bucovina Club Orchestra'yla yaratıcılığını da konuşturuyor. Türkiye'de "Bucovina Club" isimli toplaması yayınlanan Shantel'le, bir Hıdırellez akşamı, Ahırkapı'da verdiği halk konserinin öncesinde konuştuk...

Bir Fellini Filmi Gibi

Foto: Ayşegül Oğuz

İlkgençliğinizde ilginizi hangi müzikler çekerdi?

Stefan Hante: Ebeveynlerim üzerinden Beatles ve Led Zeppelin'i tanıdım, sonra kendi başıma Kiss'i keşfettim. The Police'in erken dönem kayıtları da ilgimi çekti. Pop kültürüne ilk girişimdi bunlar, üzerimde epey etkileri oldu.

Kendiniz müzik yapmaya heves ettiniz mi?

Aslında her zaman bir ressam, bir grafik tasarımcısı olmak istemiştim. Müzik daha ziyade eğlenceyle, iyi vakit geçirmeyle ilgili bir şeydi. Bundan ciddi bir iş çıkarmaya hiç kalkışmamıştım.

Çocukken grafik tasarımcısı olmak istemek tuhaf değil mi? Genellikle müzisyen olmak ister insanlar çocukken, gençken...

Aslında ressam olmak istiyordum.

Serge Gainsbourg da ressam olmak istermiş. Hatta şarkı yazarlığını ikinci sınıf bir sanat olarak gördü hayatı boyunca...

Kötü değil tabii ressam olmayı istemek. Gainsbourg "cool" bir adamdır zaten. Hem bence müzik yapmadan önce aslında görsel bir durum yaratmak istiyorsundur. Davulun filan nasıl sound ettiğinden ziyade, müziğin sinemaya, tiyatroya benzemesi gerekir, küçük bir sinema salonunda izlediğin bir film gibidir, bir karakter vardır ortada... Eskiden kayıtlarımı Frankfurt'ta, bir bodrumda yapardım, etraf hep taştı, harika bir yankısı vardı odanın. Benim için müzik hep görsel bir durum galiba; gözünün önünde bir fotoğraf karesi getirir müzik. Bir müzik parçasına çalışmaya başladığında da gözünün önünde bir resim vardır sanki.

Müzikten sonra resme devam ettiniz mi?

Liseden sonra grafik tasarımı okudum. Güzel Sanatlar'a gidiyordum, sanat tarihi, resim çalışıyordum. İçimde iyi bir müzisyen olamayacağıma dair bir his vardı hep, dolayısıyla işin eğlencesine sardırdım. Ya da ufak tefek paralara, "kirayı ödeyelim, yeter" diye çalıyordum. İlk olarak Berlin'de, "red light district" bölgesinde partiler düzenlemeye başlamıştım. Merkez istasyona yakın bir daire kiralamıştık, daha ziyade "happening" gibi şeyler düzenliyorduk. Almanya'da o zamanlar tansiyon yüksekti, ben de bu duruma tamamen zıt bir şeyler, "slow motion" şeyler yapmak istiyordum. Elektronikle deneylere girişmek, dub etkilerine, evrensel etkilere açık olmak istiyordum. O partilerin müdavimi öğrencilerdi genellikle, sanat öğrencileri, genç müzisyenler, bohemler... İçinde estetik barındıran bir isyan haliydi o. '80'lerde Almanya'da her şey gürültülüydü, her şeyin sesi çok yüksek çıkıyordu. Bunu sadece heavy metal'den ötürü söylemiyorum. Müzik alanında olan biten çok şey vardı yoksa, Neue Deutsche Welle grupları, Einstürzende Neubaten... Ama hepsi de çok bağıran, maskülen şeylerdi. Ben daha estetik, derinlikli, kişiliği olan bir şeyler arıyordum.

Gizli "rave"ler gibi miydi bu partiler?

Çok çeşitli ortamlardan bir sürü insan gelirdi bu partilere. Hiphop'çular, dub-reggae'ye de takılan tekno partisi müdavimleri, alternatif rock dinleyenler... Hayatımda yaşadığım en özel anlar onlar galiba. Farklı mecralardan bir sürü insanı bir araya toplamak önemli bir tecrübeydi. Tek bir mecraya yönelmekten fazla hoşlanmıyorum. Mesela sırf drum'n'bass'a yönelmek bana fazla dogmatik geliyor. Piçlik halini her zaman tercih ediyorum. Değişik, hatta birbirine zıt şeyler bir araya gelsin istiyorum...

Hiç punk'a takıldınız mı?

Punk'ın enerjisi ve estetiği çok hoşuma gitmişti. Bir anarşi ortamıydı o, ama romantizmi de özlüyordum. Bence Bucovina Club da anarşi ve romantizm arasında bir ilişki kuruyor. Tamamen birbirine zıt şeyler aslında. Ama işte, yaptığım işin özünü de buradan çıkarmaya çalışıyorum.

Müziğiniz esas olarak Balkan müziğine dayanıyor. Bu müziklere nasıl ilgi duydunuz? Ailenizde bir Balkan geçmişi var mı?

Var, evet. Ben çocukken dedem ve büyükannem hayattaydı, Almanya'daydık. İkinci Dünya Savaşı sırasında Bukovina bölgesinden göç etmişlerdi. Bukovina, Avrupa'nın tam doğu ve batı bölgelerini ayıran bir bölgedir, çok çeşitli bölgelere beşiklik etmiştir. Büyük bir Yahudi nüfusu varmış orada, sonra Hıristiyanlar, Ortodokslar, Katolikler, Protestanlar, Rusya'dan, Avusturya'dan, Polonya'dan, Romanya'dan gelenler, hatta Ermeniler... Bukovina bölgesi, özellikle de Çernovtsi şehri, zengin bir kültür barındıran, eski Avrupa'yı temsil eden bir bölgeymiş. Birçok değişik kültür orada bir arada, kavgasız gürültüsüz yaşayabiliyormuş. Bu ruh, bu beraber yaşayabilme tavrı bir şekilde müziğe de yansımış. Bu bölgenin müziği, geleneksel Romanya, Doğu Avrupa, Balkan etkisini taşıyor, aynı zamanda pek çok Çingene müzisyen var, ama Yahudi müziği de çok baskın... İkinci Dünya Savaşı ve beraberinde taşıdığı milliyetçilik oradaki her şeyin sonunu getirmiş, dedelerim de o yüzden göç etmişler. Büyük bir trajedi yaşamışlar, ama Bukovina'nın kozmopolit niteliğini de beraberlerinde taşımışlar. Müzik, onları o yaşantıya bağlayan güçlü bir etken olmuş. Büyük aile buluşmalarında, genellikle Rumence ya da Ukrayna dilinde konuşurlardı, ne dediklerini anlayamazdım, ama aşağı yukarı hissederdim. Ağır konuştuklarında, küfrettiklerinde Rumence konuşurlardı, ama ciddi meselelerde Ukrayna diline başvu-

Bazen partilerde birileri çıkıp "eski bir Türk şarkısı bu" diyor. Ben de bağırıyorum: "Hayır, bu Sırbistan'dan!" Bir başkası çıkıyor öteden: "Yok yahu, Romanya'dan bu!"

rurlardı, şaka yaptıklarında Avusturya-Alman diline, Viyana diyalektine dönerlerdi. Bir şekilde bu aşıyı almışım. Her zaman ortada onların müziği de vardı çünkü. Ne olup bittiğini anlamasam da, bu türlü çeşitli durumların ortasında kendimi çok rahat hissettiğimi hatırlıyorum. O kadar ki, etrafımda ne olup bittiğini, dedelerimin nereden geldiğini düşünmedim, araştırmadım bile. Zaten o zamanlar kimsenin Bukovina'ya dönüp bakma imkânı yoktu, Sovyet bölgesi olarak kilit altındaydı bu bölge. Berlin Duvarı yıkıldığında DJ'lik yapıyordum, Moskova'ya, Kiev'e, St. Petersburg'a gittim, Çernovtsi'ye de gitme imkânım vardı, yapamadım. Ama o şehre gitmem gerektiğini de hep biliyordum. Şehir hakkında edinebildiğim bütün kitapları aldım, bütün hikâyeleri dinledim, şehrin ruhunu anlamaya çalıştım. Sonra nihayet gittim. Bir "yol filmi" gibiydi benim için. Bir arabanın içinde saatler süren bir yolculuk, küçük Ukrayna kasabaları, arabaya havlayan köpekler... Bir Fellini filmi gibi. Avrupa'nın ucuna, Avrupa'nın kıçına gelmişsin gibi. Bir bakıyorsun, hiçbir şey olup bitmiyor oralarda. Bir sabah vakti Bukovina'ya, Çernovtsi'ye girdim, hayretler içinde kaldım. Farklı bir şeyler vardı orada. Dinlediğim bütün hikâyeler bir anda uçup gitti, ortada sadece şehrin mimarisi vardı. Küçük, güzel, gayet pitoresk bir şehir, hissedebiliyorsun şehri. Sinagoglar, camiler görüyorsun, ama her şey çürüyor... Ama o koku ne kadar güzeldi!

Ne kadar kaldınız, şehre nüfuz edebildiniz mi?

Önce bir hafta kaldım, çok eski sokaklara girip çıktım, doksan yaşında insanlarla tanıştım, hâlâ Almanca konuşuyorlardı. Yani bir şekilde daireyi tamamlamış oldum. Ama Almanya'ya döndüğümde tarihe yönelik bir araştırma yapmak istemediğimi anladım, bir tarih araştırmasına girişir gibi bir şey yapmayacaktım. Aslında ben şehirli bir müzikten, hiphop, elektronik, new wave, punk rock etkileri olan bir damardan geliyordum. Ama bir şekilde Bukovina'da tanıştığım müziğin de, iyi bir hiphop müziğiyle benzer bir enerjisi, bir potansiyeli olduğunu hissetmiştim. Dünya müziği gibi kavramlara inandığımdan da değil bu. Berlin Duvarı yıkıldığından beri, Doğu Avrupa'nın, güney Balkanlar'ın kültürü popüler kültürün, gündelik kültürün bir parçası oldu benim için. Tipik Anglo-Amerikan rock'n'roll'undan, anaakım müziğinden daha fazla bir şeylerin yaşadığına dair bir his hep vardı içimde. Ama bu hep bildiğimiz, tipik folklor da değildi... Almanya'da, Fransa'da, başka yerlerde, eski Yugoslavya'dan, Romanya'dan, başka yerlerden gelen göçmenlerin ikinci, üçüncü kuşakları hep radyoda, MTV'de çalan müzikleri dinliyorlardı. Ama hepsinin de köklerinde değişik bir şeyler vardı. "Bucovina Club" işlerine de ben partilerde başladım. Bu melez, piç bir sound, orijinal bir şey yaptığım filan yok burada aslında.. Bu da bir pop müzik, her şey girebilir içine, ama gençlere etraflarında gördüklerinden farklı bir şeyler olduğu yolunda bir ilham da verdi. Kendi kültürleri her zaman kilit altındaydı çünkü. Ben küçükken de bu müzik vardı, ama hep evin içindeydi, özel alandaydii. Sadece aile içinde, kutlama günlerinde ortaya çıkardı, nostaljik bir alana aitti. Kendi grubumla, Bucovina Club Orchestra'yla festivallerde çalmak benim için büyük bir tecrübe oldu. Rock festivalleri bunlar, insanlar böğürüp duruyorlar, sen de bu grupların ardından birkaç bin genç çocuğun önüne çıkıyorsun ve bir bakıyorsun ki çaldığın müziği seviyorlar, deliye dönüyorlar. Yaşadığımız kültürün ardında daha fazla bir şeyler olduğunu görmek büyük bir tecrübeydi.

Bukovina'ya gittiğinizde yerel grupları dinleme imkânını bulmuş muydunuz?

Tipik bakır nefesli Balkan orkestraları dinozor gibi kalmışlardı, artık yaşamıyor gibiydiler. Komünist sistem çöktüğünde, oralarda esas odak noktası Batı olmuştu. Batı kültürü, McDonald's, American Express, euro, dolar... Kimse eskiye ait şeylerle oyalanmak istemiyordu. Dolayısıyla özgün bir nefesli grubu bulmak da çok zordu. Sadece küçük köylerde rastlayabiliyordunuz bunlara. Ama benim için olay gelenekselden de ibaret değildi zaten. Bukovina benim için daha fazla şey ifade ediyor, sadece gelenek değil, modern olan da var burada bence. Söylediğim gibi, şehirli bir arkaplanım var benim. Belli bir sound'dan ziyade, kültürler, türler arasında bağ kurmak istiyorum.

Son on-yirmi sene içinde Balkan müziğinden el alan, ama rock yapan birçok grup çıktı. En meşhurları Emir Kusturica & The No Smoking Orchestra. Ayrıca 17 Hippies, Kultur Shock, Gogol Bordello gibi daha pek çok grup sayılabilir. Onların müziği de şehirli, ama elektronikten ziyade rock'a meyilli. Onlarla aranız nasıl?

Duruma göre, grubuna göre değişiyor. Bucovina işine ilk başladığımda, alışılmış, genel rock ya da drum'n'bass sound'una bağlı kalmanın şart olmadığını göstermeye çalışıyordum. Bazen müziği olduğu gibi de kabul edebilirsiniz, işe de yarar. Saydığınız gruplar bence kendi bireysel müziklerini yapan gruplar, genel bir eğilime dahil değiller. Mesela Kusturica'nın grubu var, çünkü ünlü ve karakteristik bir film yönetmeni. Ama No Smoking Orchestra'nın da konserlerde son derece

Négresses Vertes'i çok severim. Şahane bir yol filmi. Sahnede fiesta yapıyor gibiler. Bir ara Fransa'da rock olmayan her şey ya Négresses Vertes'ti ya da Mano Negra.

AHIRKAPI: ARIZASIZ ŞENLİK

Dileğimizi bir kağıda yazıp gül ağacı dibine gömmeyi, denize atmayı, taştan, ahşaptan, tahta mandaldan bir arzu maketi yapıp dama koymayı biliriz, ama Hıdırellez'i Ahırkapı'da geçirmemek bizim kabahatimiz, altı senelik zararımız, ziyanımızmış. DJ Shantel'le hoşbeşe hava aydınlıkken başlamış, karardığında dışarı bir çıkmıştık ki, cümbüş, şenlik çoktan başlamış; ama ne şenlik! Sokağın bir ucundan Ahırkapı Roman Orkestrası girmiş, öbür ucunda Makedon Folk Orkestrası'nın etrafı üç katlı bir haleyle sarılmış, Koçani Orkestar, Ahırkapılı Pire Mehmet Ve Roman Orkestrası, Buzuki Orhan Osman ile Balkan Topluluğu, Göksenin İleri - İstanbul Şarkıları Grubu, Görkem ve Yannis Saulis, Lüleburgazlı Küçük Hasan ve Tamer Kum, Trakya Jazz Band yolda... Devasa dilek ağacının dışında münasip her köşeye çaputlar ve hatta üzeri yazılı selpaklar bağlanmış.

Sucuk ekmek kokusu, köfteyi bastırıyor; kuru fasulyecinin önünde ayrı bir kuyruk. Bira ucuz, tabiri caizdir, su gibi akıyor. Dar sokaklarda iş çıkışı belediye otobüsü atmosferinde minicik adımlarla ilerleniyorsa da, şikayetçi görünen yok. Denilene göre Eminönü Belediyesi ve Eminönü Sivil Toplum Girişimi öncülüğünde hazırlanan bu seferki şenlik, şimdiye kadarki en kalabalığıymış. Ortamın "ev sahibi" Roman veletler, telefonda bir ahbabına "Şimdi Ahırkapı'dayım, sonra bir otunuzu içmeye uğrarım" diyen bıçkınlar, çoluklu çımbıraklı çekirdek çitleyerek gezen aileler dışında, baharın gelişini kutlamaya, böylesi bir şenliğe nasıl aç elli çeşit insan omuz omuza turluyor. "Ben alkol kullanmıyorum, bana saygı duy" diyerek bira şişesini çöpüne attırmayan dükkân sahiplerinin türediği bu memlekette, karmakarışık profile rağmen berkemal seyreden asayiş şaşırtıcı, kestirmeden lince meyilli bu toplumda böyle bir halk buluşması afallattığı kadar heyecan verici. Yok işte, Shantel'in elektronik dokunuşlu Balkan seçmeleri de "live" benzerleri kadar tezahüratla karşılandı, gece 12'ye doğru ateşlerin üzerinden atlandı, temizliğe çıkan belediye işçileriyle halay çekildi, son biralar tokuşturuldu, hâlâ arıza yok!

Bir yandan Sulukule "rehabilite" edilip, Romanlar toplu konutlara sepetlenmek isteniyor, bir yandan Ahırkapı'da böyle bir şenlik... Gündüz de haberlerde görmüştük, Roman Prensesi Teresa, Mustafa Sarıgül'le birlikte bir seçim otobüsünün tepesinden Kuştepe halkını selamlıyordu. Pek bir şey anlamadık, Ahırkapı'da Hıdırellez şenliklerinin sekizincisi de yapılabilsin diye diledik. *P. Öğünç*

kötü olduğunu söylemeliyim. Bana o halleri çok kıyak geliyor gerçi, ama müzikal açıdan bakarsak, o kadar da derinlikli değiller, bilmem anlatabiliyor muyum?.. Şarkıcıları Nelle'yi (Karajlic) bilirsiniz, harika bir müzisyendir, sırf sahnede onu görmeniz, onun performansını izlemeniz yeter. Ama kabul etmek gerekir ki, No Smoking Orchestra'nın popülaritesi de Kusturica'dan, Kusturica filmlerinin güzelliğinden geliyor. Gogol Bordello mesela, onlar New York'lu sayılır, yıllarca küçük kulüplerde, küçük paralar için çalmışlar. Genel olarak bir Rus tavrıyla ortaya bir şeyler koymaya çalışıyorlar. Onlardaki bu damarı Rus, Ukrayna punk rock'unda da görebilirsiniz. Ska, onlarda hakim sound gibi görünüyor. Kultur Shock da Seattle'dan geliyor, ama bence fazla maskülen onlar. Ben hep bu maskülen/feminen ayrımını gözetmişimdir dinlediğim müziklerde. Kultur Shock'un müziği bana fazla sert.

Siz de, aynı onlar gibi, geleneksel müziği ya da sound'u dinleyiciye olduğu gibi aktarmıyorsunuz. Kendi katkınızı nasıl tanımlıyorsunuz?

Bu soru sık sık karşıma çıkıyor: Benim temel yaklaşımım nedir bu müziklere? Bilmiyorum, ama bir defa bir sihirden bahsetmek lâzım, dibine kadar gitmeden anlayamacağınız bir sihir... Bu müziklere de şehirli geçmişimle, dub-reggae'yle, new wave'le, punk rock hissiyatıyla yaklaşmayı seviyorum, bunu söyleyebilirim. Balkan repertuarının melodi ve armonisiyle çalışmaya başladığımda, bunları mevcut üslûbumla, zevklerimle bütünleştirmeye çalıştım. Her enstrümanda, icrada farklı ritmlerle, yaklaşımlarla karşılaşabilirsiniz, ama ben çok iyi bir prodüksiyon da istiyordum. Aynı büyük hiphop albümlerindeki gibi bir prodüksiyon, bir davul sound'u arıyordum, house, elektronik albümlerindeki gibi hipnotik bir şeyi de arıyordum. Dünya müziği sahnesine bakarsak, diyelim ki Romanya'dan bir bakır nefesli grubunu kaydetmeye gelince iş, bir mikrofonu oraya, birini de şuraya koyuyorlar, "hadi şimdi çalın" diyorlar, kayıt tuşuna basıyorlar. Ben burada hiçbir özel müdahale göremiyorum. Halbuki prodüksiyon bu işlerin çok önemli bir safhasıdır. Bu müziklerle ilgilenirken bir vizyon yaratmak durumundasınız bence. Nasıl bir davul sound'u aradığınızı, nefeslileri, vokali nasıl aranje edeceğinizi düşünmek durumundasınız. Film çekmek gibi bir şey bu. Tipik bir dünya müziği prodüksiyonu gibi, mevcudu olduğu gibi aktarmak değil yani. Elektronik yok, müdahale yok, deneysellik yok –bence çok dogmatik bir tavır bu. Bu müzik de pop kültürünün bir parçası, dolayısıyla mevcut müzik sahnesinde görmek istiyorum bu müziği. Herhangi bir rock ya da pop dergisinde, Rolling Stone'da ya da başka bir dergide yer alması gerekiyor, Bucovina Club'la, Boban Marcovic Orkestar'la, başka gruplarla...

Ana-babanız seviyor mu yaptığınız müziği?

Evet, seviyorlar. İlk başladığımda "deli misin, bu Balkan havalarıyla ne işin olur" diyordu herkes. Dağıtımcılar, plak şirketleri, gazeteciler, herkes uzaktı bu müziğe, bana çıldırmış gözüyle bakıyorlardı. İki sene aldı bu müziği araştırmam, deneylere girişmem, yaptıklarımı partilere yansıtmam. Ama sonra birçok insan dahil oldu bu ortama.

Mevcut kültürel ortamın zıddına gitmek istediğinizi söylemiştiniz. Şimdi yaptığınız, mevcuda uyum sağlayan bir müzik haline geldi mi acaba?

Kıta Avrupası'nın sorunu da burada zaten. Bildik dergileri, radyo, televizyon kanallarını takip edersiniz, "mainstream"den gözünüzü ayırmazsınız. Bucovina müziği radyolara o kadar da yansımıyor, ne Almanya'da, ne İngiltere'de, Fransa'da, Avusturya'da... Ortada bir hip durum var, orası kesin, ama bu müziğin gündelik hayatta sıradan bir müzik haline gelmesi için köprülerin altından daha çok sular akması lâzım. Ben şahsen, tipik pop şarkısında sürekli aynı melodiler, aynı blues akışı yerine, oryantal, Slav unsurlar da bulunmasını istiyorum. Mesela Les Négresses Vertes en sevdiğim gruplardan. Şahane bir yol filmi gibi onlar; her şeyi kendileri yapan, kendi kendilerini yiyen bir gözlemci topluluğu. Kıta Avrupası kokteylinin parçası onlar, Mano Negra gibi. Değişik sound'lara hakimler, sahnede fiesta yapar gibiler. Çok çok iyiler. Radyolara, festivallere değişik bir hava getirmeyi başardılar. Kimlik meselesi gibi biraz bu: Bir ara Fransa'da rock'n'roll olmayan her şey ya Négresses Vertes'ti ya da Mano Negra.

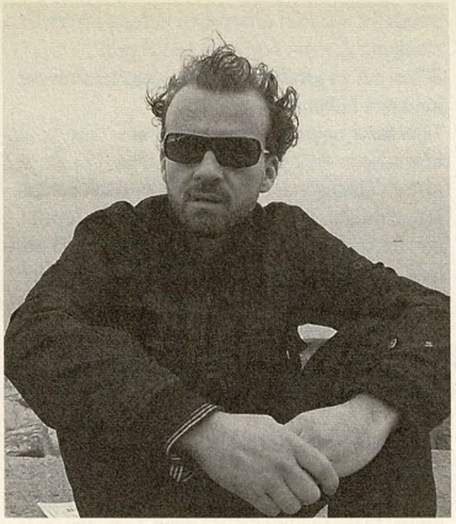

Bu akşam İstanbul'da, yerel bir festivale katılacaksınız. Balkanlar'da da sık sık böyle yerel festivallere katılır mısınız?

Katılıyorum, çok da hoşuna gidiyor insanların. Bence Bucovina sound'u da piç bir müzik. Tipik geleneksel müzikten ayrışıyor, birçok farklı alandan etkiler taşıyor. Mesela Romanya'da birkaç sene öncesine kadar geleneksel müzikle deneylere girişen gruplar bulmak çok zordu. Belki de bir şekilde Bucovina'nın başarısı sayesinde, genç neslin bu tür bir müziği doğrultmaya çalıştıklarını görebiliyorsunuz. Zihinlerde de bir değişim var. Doğu Avrupa'da komünizmi devirip yerleşen demokrasi birçok vaatte bulundu: Özgürlük, para, ev... Ama bu vaatlerin ardından çok fazla sayıda insan hayal kırıklığına uğradı. Bunun üzerine bir kültürel dönüşüm başladı, Kıta Avrupası'nda bile. "Kendi tarihimizde, köklerimizde bir şeyler bulabiliriz" diye düşünmeye başladı insanlar. Böylece, adım adım, pek çok müzik bütünleşmeye başladı. Mesela Karayip reggae'si, ska ya da rock-steady az sayıda insana hitap eden, egzotik bir müzikti, ama şimdi pop kültürünün bir parçası oldu. Reggae yapmak için köklerinizin Karayipler'de olması gerekmiyor artık. Benzer bir şey bu müzikte de geçerli: Bu müziğin Çingene müziği olup olmadığı, sizin Çingene olup olmadığınız önemli değil. Bizzat benim müzisyenlerle tecrübelerim, bu tür aidiyetlerin önemli olmadığı yönünde. Mesele iyi çalıp çalmadığınız, hissedip hissetmediğiniz. Bence Çingene müziği diye yüceltilecek bir şey söz konusu değil; Sırbistan'da, Ukrayna'da, Romanya'da geleneksel bir müzik buluyorsanız, Almanya'da da bulursunuz. Ama tabii rastlayacağınız en iyi müzisyenlerden bazıları da Çingene olur.

Türkiye'de Çingenelere turistik bir malzeme, bir hoşluk unsuru gibi davranılır oldu son yıllarda...

Kanundışı insanlar büyük oranda. Romanya'da Çingenelere bok gibi davranılıyor. Çok büyük bir Çingene nüfusu var orada, sekiz milyon kadar. Birçoğu gerçekten büyük sefalet çekiyor, toplumun dışına itilmişler. Size birçok kötü Çingene hikâyesi anlatabilirim, ama bir o kadar da iyi hikâye anlatabilirim. Bir çerçevenin içine yerleştirilemeyecek bir kültür bu, biraz bireysel bakabilmeyi de öğrenmek lâzım. Şu sıralar Almanya'da büyük bir tartışma var: Eğer Alman nüfusuna geçmek istiyorsanız, bir testten geçmeniz gerekiyor, dili iyi bilmeniz, o millete aidiyetinizi teslim etmeniz gerekiyor. Ama halbuki bence bir toplumun içinde zıt kutupların, farklılıkların bulunması lâzım; her şeyi tek bir kalıptan dökmek iyi bir şey değil. Hatta bu tehlikeli bir şey. Herkesin aynı olması gerektiğine dair düşünceler Almanya'da eskiden de vardı, aynı yüzler, tek dil, her şey aynı... Rahatsız edici bir durum bu. Hiç benim olayım değil.

Türkiye'de yapılan müziklere takıldınız mı hiç?

Türkiye'nin müziği enteresan. Daha önce de İstanbul'a geldim ben, Babylon'da çaldım. İnsanlar başta kuşku içindeydi, "Almanın teki gelmiş, bize Türk müziği çalıyor" diye bakıyorlardı. Ama bir süre sonra elektriği aldılar, dizginleri koyverdiler. Yarın Londra'ya gideceğiz, onlara da çok yabancı gelecek bu müzik, önce herhangi bir ilişki kuramayacaklar, ama sonra alışacaklar. Nasıl giyindiğimiz, nasıl dans ettiğimiz, nasıl konuştuğumuz aslında çok önemli değil, sınırları aşmak önemli olan. Pop kültürü bile fazlasıyla düzenlenmiş bir alan. Belli bir şekilde giyinmeniz, belli bir şekilde dans etmeniz gerekiyor, belli bir müzik türünün dışına çıkmamanız gerekiyor, "doğru" olmaz diye düşünülüyor, ama bunları aşabiliriz. Bu Balkan partileri de hip bir hal aldı, bunu da aşmak gerekiyor. Koyuyorsunuz damardan bir geleneksel Balkan nefesli orkestrasını, bir iki derken, on parça böyle gidiyor, dolayısıyla bu da dogmatik bir hal alıyor. Biraz yaratıcılık göster-

Bu müziğin Çingene müziği olup olmadığı, sizin Çingene olup olmadığınız önemli değil. Mesele iyi çalıp çalmadığınız, hissedip hissetmediğiniz.

mek lâzım. Bir tavır ve zihniyet meselesi bu. Tehlikeli bir maddeyle uğraşmak gibi: Bilmiyorsanız, elinizde patlar... Neyse, Türkiye'deki müzikten bahsediyorduk. Balkanlar'da Osmanlı mirasının etkisi hep var. Ordu çekilip gitmiş, ama insanların beraberinde getirdiği müzik muhafaza edilmiş sanki. Türkiye de çok çeşitli müzikal etkilerin altında, ama birçoğu hakkında hiç bilgim yok. Yine de, benim uğraştığım müzikle buranın müziği arasında büyük bir benzerlik, bir ilişki de görüyorum. Almanya'daki bazı Bucovina Club partilerinde birileri çıkıp "ben bunu biliyorum, eski bir Türk şarkısı bu" diyor. Ben de bağırıyorum: "Hayır, bu Sırbistan'dan!" Bir başkası çıkıyor öteden: "Yok yahu, Romanya'dan bu!" *(gülüyor)* Müzik herkese aittir bence. Ayrılıklar yaratır, orası kötü, ama tartışmalar da yaratır, ki bu iyidir. Üzerinde konuşursun, bir sürü fikir çıkar ortaya, bu da müziğin yaşadığını gösterir. Bir Bucovina partisinden sonra insanlar yüzlerinde gülücükle gidiyorsa evlerine, ben de mutluyum demektir.

"İstanbul Hatırası"nı izleyebildiniz mi?

Hayır, ama Fatih Akın'la tanıştık, beraber bir gece geçirdik, sabahladık. Harika bir adam, muhabbetli biri. "Beraber bir şeyler yapalım" diye ayrıldık. Araşacağız inşallah...

Söyleşi: ***Merve Erol - Pınar Öğünç***

ÇAMUR

Niccolò Ammaniti karabasanların türküsünü söylüyor...

Ucuz Roman'ı seyredip, sevenler için...

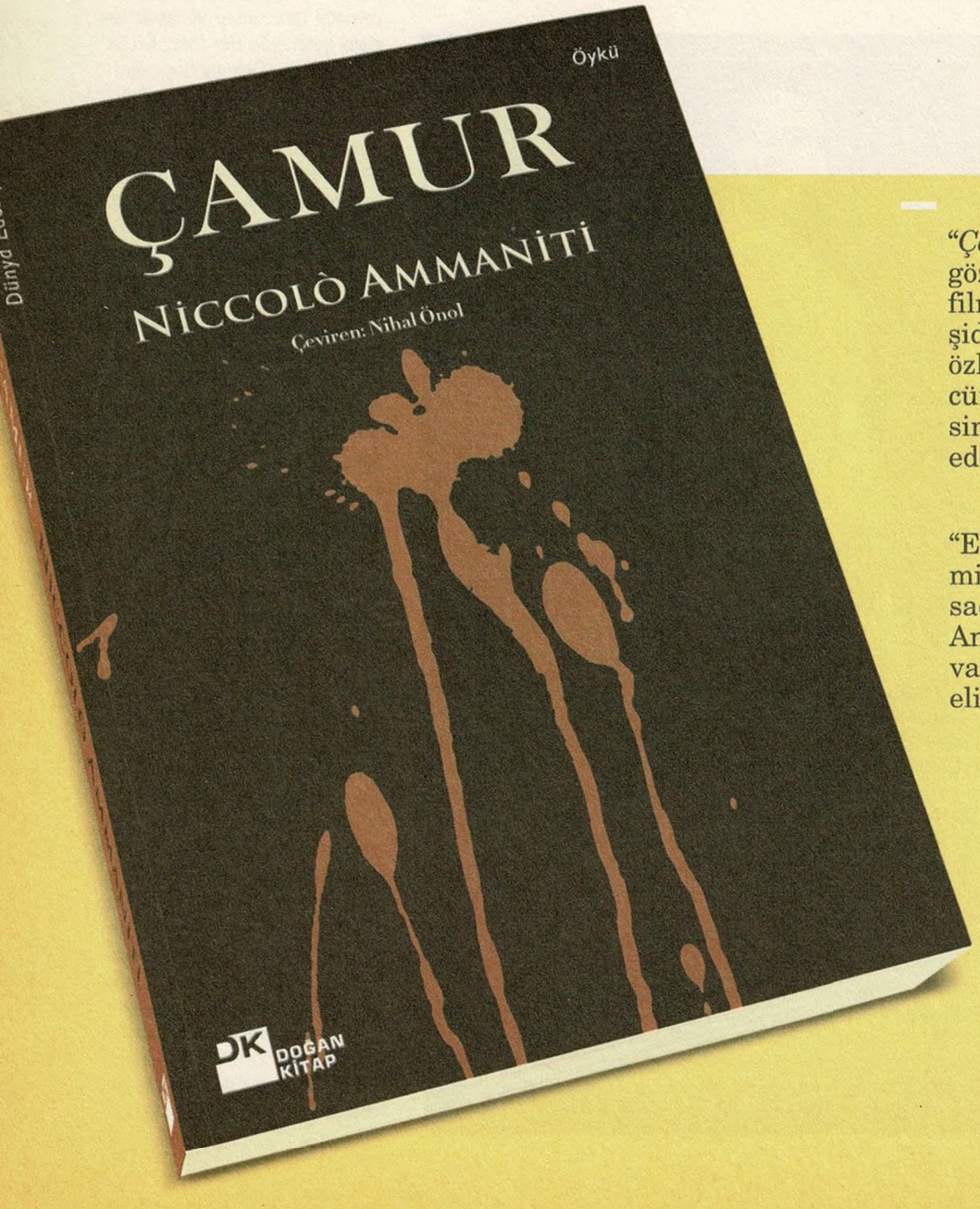

"*Çamur* bir filmin kitaplaşması. Yazarın gözünden, yazıyorken çevrilen bir filmin... Görüntülerdeki dışavurumcu şiddet, düşüncelerin seslendirilmesi, özlü ve işlevsel konuşmalar, mekânlar, cümlelerin ses uyumu, hepsi, hepsi sinema. Ama aynı zamanda da iyi edebiyat."

L'Unita

"Edepsizlik, inanılmaz taşkınlıklar, mistik tutkular, isyan ettirici sahneler, sadizm, mazoşizm, cesur bir dil... Ammaniti'nin *Çamur*'unda tüm bunlar var. Bu kitap öyle kolay kolay herkesin eline verilemez!"

Publisher's Weekly

DK DOĞAN KİTAP

www.dogankitap.com.tr

diskjokeyiniz

YIRTIK UÇURTMA

Arkadaşınıza 12 şarkılık derleme bir Anadolu rock CD'si yapsanız neleri koyardınız? Bu soruyu, bu işin erbabına, Anadolu rock grubu Yırtık Uçurtma elemanlarına sorduk. Hem şarkılarda, bu müziğin uzak ve yakın tarihinde bir gezinti yapalım, hem de Yırtık Uçurtma'cıları biraz tanıyalım istedik. Maksat muhabbet.

Toprak diye üstüme sen gel

Dörde Özlem
Moğollar

Yaren: Tekrar toparlandıkları dönemdeki ilk albümleri "Moğollar '94"ten. Zonguldak'ta yaşadığım için, eski kayıtlarını zar zor toplamıştım. Bu albüm de Zonguldak'a çok geç geldi. Anadolu rock grupları Anadolu'da bulunmuyordu. *(gülüyor)* 9/8'lik enstrümantal bir parça, ama bildiğimiz Roman havası gibi değil. Başlangıçtaki ambiyans Ravel'in "Bolero"suna benziyor. Asker trampeti gibi girip serbest bir şeyler çaldıktan sonra ritm başlıyor. Bu ensemble beni çok etkiledi. Ama şarkının adındaki bulmacayı hemen çözemedim. Bir keresinde Zonguldak'tan Ankara'ya sırf Moğollar konseri için gittim. O konserde öğrendim ki, –Cahit Berkay abi sahnede anlattı– "dört dörtlük" tabirine gönderme yapıyormuş. Bu şarkı 9/8'lik, serbest bölümlerde 4/4'lük olur gibi oluyor, ama olmuyor! Bu özlemi anlatmak için bu isim konulmuş.

Ölmesin Çocuklar
Haluk Levent

Yaren: Haluk Levent birçok rock müzik sanatçısı tarafından istenmeyen adam ilan edilmiştir. Herhalde avam buluyorlar. Bizim de başımıza aynı şey geliyor. "Bakın, alternatif rock diye bir şey var, türküyü, bağlamayı, Anadolu'yu geçin artık" diyorlar! Ama kendimize Anadolu rock yerine etnik müzik etiketini koysaydık, belki böyle davranmayacaklardı.

Şenel: İnsanları distorsiyon gitara, sert sound'a bence Haluk Levent alıştırdı. Rock grupları Eskişehir'den öteye gidemezken bütün Türkiye'yi dolaştı. Bulutsuzluk Özlemi kadar bu müziğe katkısı olmuştur. Mor ve Ötesi şimdi nasıl yadsınamaz bir kimlikse, Haluk Levent de öyleydi o yıllarda.

Yaren: Haluk Levent ilk çıktığında, kimsenin pek bilmediği underground bir Anadolu rock akımı vardı, babalardan kalma plaklar sayesinde. Bu tarzın '90 sonrasında yeniden hayat bulmasına o sebep oldu... Üçüncü albümü "Arkadaş"tan bu şarkı. Beste Serdar Öztop'un, sözler Haluk'un. Ana melodi halay mantığında. Tıpkı Cem Karaca'nın "Obur Dünya"sı veya bizim albümdeki "Barış" gibi. Sözleri de toplumsal yaşamı ve dünyada olup bitenleri ciddi anlamda betimleyen sözler. Savaşlar, yoksul halklar... Herkesin çok sıradan şeyler söylediği bir zamanda böyle bir sivri çıkış bana çok hoş gelmişti. Ama tabii bu şarkıya klip çekilmedi, insanlar pek farkına varmadı... Aynı parça Serdar Öztop'un "Sükut" albümünde "Özgürlüğe Doğru" ismiyle, enstrümantal olarak da yer aldı.

Çok Geç Olur
Moğollar

Yaren: Savaş Ay'ın programında Moğollar'la Jazz Stop'ta yapılan bir söyleşiyi seyrettim. O sırada Taner abinin çaldığı bas line'ını çok sevdim, albümün çıkmasını sabırsızlıkla bekliyordum. Bu albüme, bütün üyelerin ayrı bir rengi var diye "4 Renk" adı verilmişti. Hatta Fenerbahçeli Serhat ve Cahit abi "sarı ve laciverdi bize verin, gerisini ne yaparsanız yapın" demişler. *(gülüyor)* Bu şarkıda Taner Öngür, yıllarca Almanya'da ailesinden uzak yaşamanın verdiği özlem duygularıyla, "eğer birine sevginizi söylemek istiyorsanız, vaktiniz varken bunu yapın, beklerseniz çok geç olabilir" diyor. Ben evimden ayrılıp İstanbul'a geleli kısa bir süre olmuştu, dolayısıyla yoğun bir hasret duygusu içinde olmamama rağmen, kendimi şarkıdaki karakterin yerine koymuştum.

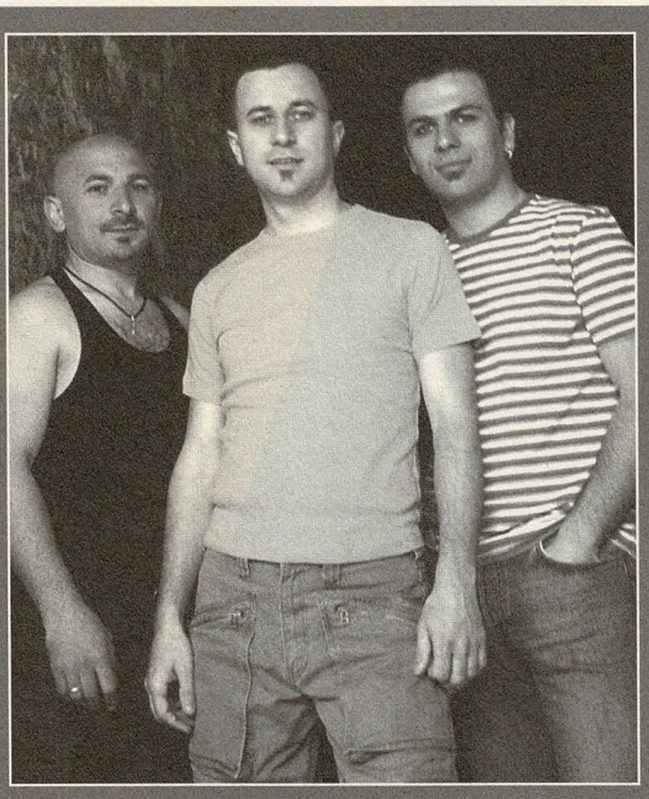

Yırtık Uçurtma'nın mazisi on sene. Birkaç ay önce yayınlanan ikinci albümleri "İki" adını taşıyor. İlk albümlerinin adı ise grubunkiyle aynı. Grubun adını birdenbire tesadüfen koyuvermişler ve hâlâ çok seviyorlar. Oysa ellerindeki aday listenin en tepesinde, bizce bir Anadolu rock grubuna cuk oturan harika bir isim yer alıyormuş: Anadol. Grup kurulduğunda beşliymiş, bugünün Yırtık Uçurtma'sı ise üçlü: Davulda Şenel Aytaş, akustik gitar ve vokalde Mutlu Arı, elekrikli gitarda Yaren Karahasan *(resimde soldan sağa)*. Beyoğlu'nda Meis Bar'da senelerce Cem Karaca, Moğollar, Erkin Koray gibi isimlerle aynı çatıda çalmış olmaktan dolayı gururlular. Yabancı rock'çulara da tutkun olduklarını belirtmemizi ısrarla istediler. "Mesela kimler?" diye sorunca, "söylemeye bile gerek yok" kontenjanından Pink Floyd, Led Zeppelin, Deep Purple'ın adını söylediler. Şenel Bon Jovi ve Rainbow'u, Yaren Metallica, Satriani, Vai ve Dream Theater'ı, Mutlu Beatles, Cohen ve Norah Jones'u da seviyor.

Sen Varsın Orda
Aşık Veysel

Yaren: Aşık Veysel benim için başlı başına bir dünya. "Chosen one" durumu adeta. Dünyayı beş sene iki gözüyle görmüş, ama yaptığı doğa betimlemeleri, benim gibi otuz sene boyunca dünyayı gören birinin göremediği şeyler. "Güneş doğar, perdelenir yıldızlar" diyor bu parçada. "Yıldızlar şu anda da burda, ama güneş doğduğu için göremiyoruz" demeye getiriyor. Adam bunu dünyayı görmeden söylüyor. Bu birikimi bir türlü çözemiyorum... Bu parçada Tanrı, insan ve tabiat sevgisini betimliyor. Her satırı ayrı bir güzel. Bir de "Derdimi Söylesem Derin Dereye" vardır, ikinci albümde Kıraç yorumlamıştı. Gitarları Yavuz Çetin çalmıştı: Adam Fender Stratocaster'la blues çalıyor ama, müziğe bağlamayla başladığı için, buralardan bir şeyler geliyor. Şu anda bir formül var: Rock söylüyorsan bağıracaksın, gitarı ve davulu sonuna kadar açacaksın, o zaman Anadolu rock oluyormuş! Bakınız, Murat Göğebakan. Dinlenebilirliği benim için sıfırın altında... Mazhar-Fuat ve Hümeyra da mı söyledi "Derdimi Söylesem Derin Dereye"yi? Şimdi sizden duyuyorum.

Safinaz
Cem Karaca - Edirdahan

Şenel: Cem Karaca'nın "O Leyli"si de çok dramatik, çok güzel bir parçadır. Aşık Emrah'ın dizelerinden... Sivaslıyım ben. "Toprak diye üstüme sen gel" denir bizim oralarda. Bir aşk bu kadar güzel anlatılabilir mi?.. Cem Karaca ile sahnede çalma şerefine birçok kere nail olduk... "Safinaz" ise Türkiye'nin ilk ve tek senfonik rock parçası. 19 dakika sürüyor. Cem Karaca teatral bir insan. Bu şarkıyı söylerken bütün karakterleri, Kapıcı Kasım'ı, Safinaz'ı, Niyazi'yi hem oynuyor, hem yaşıyor. "Safinaz" tam bir müzikaldir aslında. Bizim "Memur Osman" diye bir şarkı yapasımız tuttu, birçok insan "memlekette bu dönem kapandı artık" dedi bize... Şener Şen'in "Namuslu"sundaki gibi bir karakteri betimleyen bir şarkıydı.

Ama sonra çok ödün vermeden sözleri değiştirip son albümdeki "Kayıp"ı yazdık... Ben geç dönemde Anadolu rock dinlemeye başladım. 12 Eylül döneminde sekiz-dokuz yaşımızdaydık. Abilerimiz Cem Karaca'ları perdeleri çekip dinlerlerdi, bize de dinletmezlerdi. Yedi yaşımızdayken, çocuk aklımızla, mahallede sokak lambası altında oturup memleketin geleceğine dair fikir yürütmeye çalıştığımızı hatırlıyorum. Bugün üniversite gençleri arasında bile bazı şeylerin yanlış gittiğini söyleyenler çok küçük azınlıklar.

Anatolia
Pentagram

Şenel: Aslında metal dinleyicisi değilim. Dingin ve sakin, melodik şeylerden hoşlanırım. Pentagram'ın "Anatolia" albümünü dinlediğimde hakikaten çok şaşırdım. Önceki parçalarını da dinlemeye gayret ettim, ama bünyem kaldırmadı. Fakat "Anatolia"da ayaklarım yerden kesildi. Bana göre Türkiye'de metal müzik yapılıyorsa böyle yapılmalı. Bu topraklardan çok güzel nefesler çıkarmışlar, coğrafyayı özümsemişler. Sözler de çok edebî geldi bana.

Vak The Rock
Mazhar Fuat Özkan

Şenel: Rock'n'roll müziği beni ritmiyle her zaman çok etkilemiştir. Ben meslek lisesinde okudum. "Vak The Rock"ı ilk dinlediğimde, okul çıkışıydı. Karşı kolda, bir arkadaşın çalıştırdığı bir kasetçi vardı. Tam öğle yemeğine giderken bu şarkıyı koydu. Aman allahım, hem de Türkçe! Kim çalıyor!? Grubun ismini duymuştum, ama hiçbir şarkısını bilmezdim. Sound farklı, ses farklı, ne kadar Avrupaî! "Ben de böyle şeyler yapabilirim" fikrinin temellerini bu şarkı attı bende. Sözleri bazılarına çok çocukça gelebilir, ama bence çok güzel. Ayrıca klibi de çok güzel bir çizgi filmdi.

Bi' Şey Yapmalı
Moğollar

Şenel: Çocukluğum Gültepe'de geçti. Sol kesim yaşardı orada. Fraksiyonlara inanan biri değildim, ama siyasîydim. Ama insanların çok kullanıldığına şahit olduk hepimiz. Onları kullanan insanlar en tepe noktalara gelmelerine rağmen, ölenler, kaybolanlar hep alttakiler oldu. Tepedekiler, bir şekilde, solcu olsun, sağcı olsun, el sıkışıp işlerini ayarlıyorlar ya da kaçacak yerleri var. Ama bizim kaçacak yerimiz yok, buralıyız. O halde buralı gibi düşünmemiz lâzım. "Bi' Şey Yapmalı" da buralılığı anlatan bir cümle. Bütün yanlışlıkları ve olması gerekenleri anlatır. Sert ve ağır sözler. Tokattır bana göre bu şarkı. Biz de çalıyoruz ve söylüyoruz sahnede.

İnişlerim Çıkışlarım
Fikret Kızılok

Mutlu: Fikret Kızılok beni çok mutlu eden ve başka dünyalara götüren bir sanatçı. "İnişlerim Çıkışlarım"da biraz kendi hayatımı buluyor gibiyim. Leonard Cohen'in sesi, şiirselliği ve ruhanî boyutu da beni çok etkiliyor. Onun "Dear Heather" albümünden bir parça seçmek isterim –"The Letters": Yıllar önce yazılmış ve halen yazıldığı izlenimini veren, değerini kaybetmeyen, anlam yüklü, saf duygularla yazılmış mektuplar... Gitar arpejleri de anlamı güçlendiriyor.

Buralardan Gitme
Feridun Düzağaç

Mutlu: Feridun Düzağaç, normal yaşamda nasılsa, bence şarkılarında da öyle. "Buralardan Gitme" biraz özel bir seçim. Çünkü sevgilimden uzun süredir ayrıyım. Mecburî hizmet için doktor olarak Batman'a gitti ve bu şarkıyı sık sık dinliyorum. Şarkıda öyle güzel anlatmış ki; imkânsızlığın içinde hayal gücünün büyüklüğü ve hayalin ulaşılmazlığı var. Bu şarkıda biraz da İstanbul'un bunalımlı, karmaşık yaşamından kurtulma isteği hissediyorum. Yani "İstanbul gitsin sen gitme" gibi.

Issızlığın Ortasında
Moğollar

Mutlu: Bu ülkenin doğruları söyleyecek ve birilerini rahatsız edecek müzisyenlere de ihtiyacı var. Moğollar'ın söylediği gibi "Issızlığın Ortasında" sadece bir örnek, ama sağlam bir örnek. Yırtık Uçurtma benim coşkulu tarafımı çıkarıyor ortaya. Sakinliği seven ben, birden başka dünyada buluyorum kendimi ve asileşiyorum. İyi ki de asileşiyorum.

Bu Son Olsun
Cem Karaca

Mutlu: Cem Karaca en büyük idolümdür. "Bu Son Olsun", devrimcilik hayalleri kurarak büyüdüğümüz çocukluk dönemlerimizde, arkadaşlarımla ezberlediğim bir parça. Gerçekten savaşlar bitsin, gereksiz hırslar bitsin, sadece doğarken ağlasın insanlar ve bu da son olsun.

Söyleşi: ***Derya Bengi***

babylon

www.babylon.com.tr

BABYLON TURNS ISTANBUL ON

Şehbender Sok. No:3
Asmalımescit, Tünel/Beyoğlu
Tel:(212) 292 73 68
Babylon bir Pozitif Titreşim'dir.
www.pozitif.info

HAZİRAN/TEMMUZ 2006

ERKİN KORAY VE GRUBU
İSTANBUL
01.06 Pe/Thu | 21:30

MERCAN DEDE / NİYAZ FEATURING AZAM ALİ
İSTANBUL
02.06 Cu/Fri | 23:00

A'dan Z'ye Roman

SHANTEL (DJ SET)
FRANFURT
03.06 Ct/Sat | 23:00

EN İYİLERİYLE GÖNÜL YAZAR
İSTANBUL
05.06 Pt/Mon | 21:30

EZGİNİN GÜNLÜĞÜ
İSTANBUL
06.06 Sa/Tue | 21:30

RASHİT
İSTANBUL
08.06 Pe/Thu | 21:30

CAZYAPJAZZ
İSTANBUL-MÜNİH
09.06 Cu/Fri | 23:00

A'dan Z'ye Roman

AHIRKAPI ROMAN ORKESTRASI
İSTANBUL
10.06 Ct/Set | 23:00

METİN KAHRAMAN
İSTANBUL
13.06 Sa/Tue | 21:30

HÜSNÜ ŞENLENDİRİCİ
İSTANBUL
16.06 Cu/Fri | 23:00

NİL KARAİBRAHİMGİL
İSTANBUL
17.06 Ct/Sat | 23:00

OLDIES BUT GOLDIES
İSTANBUL
07.06 Ça/Wed | 21:30

Oldies But Goldies

PINK FLOYD PARTY
14.06 Ça/Wed | 21:30

INSTITUTO CERVANTES GECESİ/ d.uni:son (Dj-Set)
İSTANBUL
19.06 Pt/Mon | 21:00

Instituto Cervantes Estambul

13. ULUSLARARASI İSTANBUL CAZ FESTİVALİ

Garanti CAZ yeşili

FUNK OFF
FLORANSA
05.07 Ça/Wed | 22:00

QUARTET MUARTET FEATURING MIKE GINNIS AND SHANE ENDSLY
İSTANBUL-NEW YORK
06.07 Pe/Thu | 22:00

TRIO EXKLUSIV
VİYANA
07.07 Cu/Fri | 23:00

RELAX
AMSTERDAM
08.07 Ct/Sat | 23:00

BRINK MAN SHIP FEATURING JOY
BERN
12.07 Ça/Wed | 22:00

THE TIGER LILLIES
LONDRA
13.07 Pe/Thu | 22:00

YERBA BUENA
NEW YORK
14.07 Cu/Fri | 15.07 Ct/Sat | 23:00

ARGOS İLETİŞİM HİZMETLERİ | Radikal | yelken basım | RADIO XI-GEN FM 95.9 İSTANBUL | "Açık Radyo." 94.9 | SNEK | Wall | POINT | kurumsal

Biletler babylon ve biletix gişelerinde.

RASHIT

Dinlerken hep aklımızdaydı "Süpermarkette kayboldum, artık mutlu alışveriş yapamıyorum, buraya promosyon için gelmiştim oysa" (Clash'dan "Lost In The Supermarket") şarkısı... Onlarınsa kulaklarında "Kasiyer kıza aşığım, ama bun burada bir hiçim, ben sadece bir müşteriyim" (Replacements'dan "Customer") çalmış sürekli. Aynı kapıya çıkar. "Her Şeyin Bir Bedeli Var": Rashit'in yeni albümü ciddi bir tüketim toplumu eleştirisi, punk ve new wave'den el alan, gözünü budaktan sakınmayan... Dörtlüyle bir araya geldik, dünya ve memleket meselelerini müzik ekseninde masaya yatırdık...

HALİL İBRAHİM SOFRASI

İlk kez bir klip çektiniz. "Teker Teker" televizyonlarda dönüyor mu?

Oğuz Taktak: Listelere bile girdi. TRT'nin listesinde Hande Yener'i geçmiş.

Bülent Kabaş: Çelik'i de geçmiş. Gençlik hayalim buydu. *(gülüyor)*

Oğuz: Roll'da bizimle ilgili ilk söyleşi '98'de falan yapmıştınız. Daha "Telaşa Mahal Yok" bile çıkmamıştı. O acıyarak baktığınız adamların bir gün Çelik'e koyacağını tahmin eder miydiniz? *(gülüyor)*

"Her Şeyin Bir Bedeli Var"a konsept albüm diyebilir miyiz?

Oğuz: Evet. Son yıllarda aramızda tartıştığımız konular, hep tüketim toplumunun nereye vardığına dairdi. Şişli'deki Cevahir binası yapılıyordu, yakında açılacaktı. Dünyanın ikinci en büyük alışveriş merkezi nasıl olur da Türkiye'de açılır? Çünkü dünyanın ikinci en büyük ekonomisi Türkiye değil. Tolga'nın (Özbey) şarkı sözleri de bu doğrultuda gitti.

Şarkıların çoğunda tüketim toplumunu eleştirince, otomatikman toplumun tüketebilecek kapasitesi olan azınlığına, zenginlere odaklanmış oluyorsunuz. Bunu rüyasında göremeyen bir halk kitlesi de var. Onlar şarkılarınızda neden yok?

Oğuz: Ben fabrikada kemer tasarımı yapıyorum ve işçilerle beraber çalışıyorum. Ellerine asgari ücretten daha fazla geçmeyen 400'e yakın varoş çocuğu. Kredi kartları sayesinde hepsinin cep telefonu milyarlık. Hepsinin ayağında Adidas, Converse var. Fiyaka yapmak için bunları almak istiyorlar. Fransız Sokağı'na gelmek istiyorlar ve geliyorlar da.

Erdem Helvacıoğlu: Kredi kartının minimum tutarını ödeye ödeye hayatının sonuna kadar borçlanarak gidebilirsin sonuçta.

Bülent: Dünya tarihinde muhalefet hep varoşlardan yükseliyor. Muhalefeti ortadan kaldırabilmek için tüketimi dayatmak önemli. Üçüncü dünya ülkelerine empoze edilen şey bu: İnsanların idealleri iyi bir tüketici olmak ve kısa yoldan parayı bulmak. Biz de birer tüketiciyiz ve acayip rahatsızlık duyuyoruz. Bizim karşı duruşumuz, sistem içi bir karşı duruş. Sony'yle, Rock'n Coke'la ilişkilerimiz öyle.

Oğuz: Mevcut okullar bile potansiyel tüketiciler yetiştiriyor. Mesela Güzel Sanatlar'da öğretim görevlileri sanatçı olmaları için değil, iyi bir sanat tüketicisi olması için yetiştiriyor öğrencilerini. Bir kuram yaratmak, başka bir yola sokabilmek adına hiçbir çaba harcamıyorlar.

Siz Merterlisiniz, değil mi?

Bülent: Evet, bir tek Erdem Merterli değil. Onu da aldıracağız. Muhtarla konuştum. *(gülüyor)*

Merter'in profili zaman içinde değişti mi?

Bülent: Merter varoş sayılmaz, orta sınıf semtidir.

Oğuz: Merter'de fabrikatörler de oturur, çok fakir insanlar da. Biz çocukken sokakta oynadığımız zaman bu uçurumun farkındaydık. Şimdi artık muhitler küçük küçük izole dünyalar kurdu kendilerine. Zenginler izole, fakirler izole. Kimse kimseyle kaynaşamıyor, çocuklar da kaynaşamıyor. On sene evvel bile öyle değildi. Zengin ya da fakir, beraber oyun oynardık. Bu insanlar artık sadece kocaman alışveriş merkezlerinde bir araya gelebiliyorlar. Çağımızın tapınakları alışveriş merkezleri. Galleria'daki buz pistini tavaf ediyorlar, etrafında yedi kere dönüyorlar ve hacı oluyorlar. Cevahir iş merkezi tam bir tapınak; zengini de, fakiri de doluşuyor.

Bülent: '80'lerin sonunda Galleria'da Fame City açıldığında, bir haber okuduğumu hatırlıyorum: Zeytinburnu'ndan bir mahallenin sakinleri oraya gidip protesto etmişlerdi, çünkü Fame City'ye giremiyorlardı. Hayalleri belki oraya girebilmekti, ama nispî de olsa bir tepki vardı demek ki. Şimdi tamamen bir teslimiyet durumu var. Dertleri eşit ve hakça bir düzen değil. Şöyle düşünüyorlar: Her türlü yolu deniyoruz, olmuyor, bari bireysel olarak yırtalım! Televizyonda izledikleri dizideki mafyayı da o yüzden haklı görüyorlar. Kolektif bilinç parçalandı.

Galleria aslında Ataköy, Yeşilköy, Yeşilyurt'taki sosyal gruba yönelik yapıldı. Hatta deniz kenarına yapıldı –ki normalde deniz kenarına alışveriş merkezi yapılmaz. Bir sene sonunda Merter, Zeytinburnu, Şirinevler'de oturanlar buraya ilgi göstermeye başladı. O zaman kafalarına dank etti: Bunun tüketicisi o taraftaymış meğer.

Orkun: Artık alışveriş merkezlerini, Zeytinburnu, Merter gibi orta sınıf ve altının oturduğu yerlerde özellikle açıyorlar. Zeytinburnu Olivium mesela.

Oğuz: Mal edinmek elbette aynı zamanda içgüdüsel bir şey. Ama bu edindiğin malların hepsi sana bir gram ekliyor. Zaman geçtikçe tonlarca ağırlığa ulaşacaksın, ayakta duramayacak hale geleceksin ve en sonunda denizin dibine batacaksın!

Dinlediğimiz müziklerle yaptığımız müzik paralellik arzediyor. "Adam Olmak İstemiyorum"u tekrar etseydik, riyakârlık olacaktı. "Punk'ın kalesi Rashit" gibi bir durum yok ki.

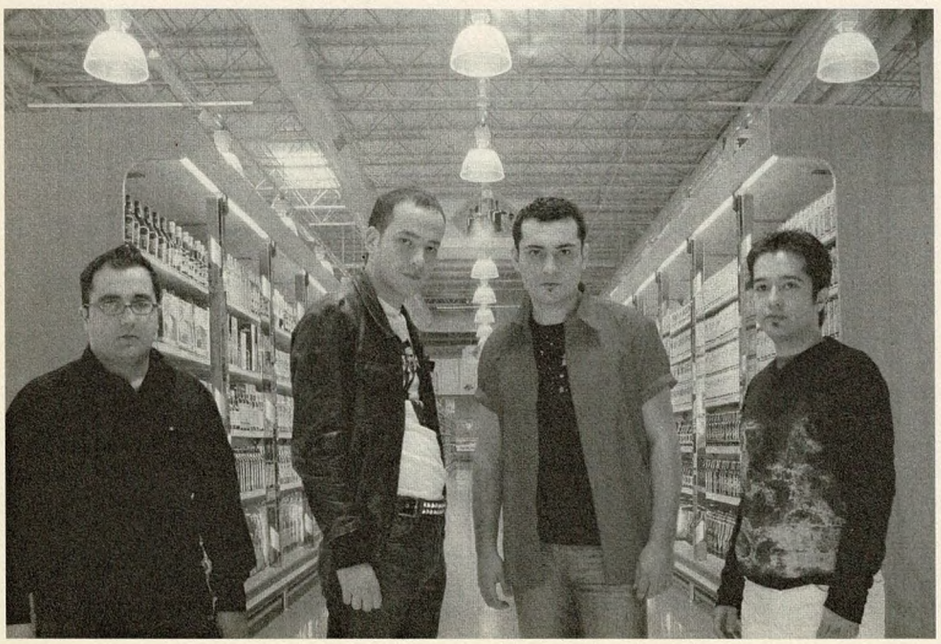

Orkun: Bizim anlattığımız kitlede sınıf farkları yok artık. Direkt tüketim toplumu.

Neden? Mesela Merter'den bir kapıcı çocuğuyla bir zengin çocuğunu ele alıp aralarındaki çelişkiyi yansıtarak da tüketim toplumu eleştirisi kaleme alınabilir. İşin içine mizah da girse daha etkileyici olmaz mı? Mesela "Safinaz" böyle bir örnek.

Oğuz: Bizim mizah yönümüz daha karamsar. Cem Karaca'nın "Safinaz"ı gibi, "Raptiye Rap Rap"ı gibi veya Aziz Nesin gibi yapamıyoruz. Mizah en güzel şey. Ama zekice kullanırsan.

Hikâyeciliğe yer vermediğiniz için albümdeki birçok şarkı birbirinin tekrarı gibi geliyor. Ne söylediğiniz zaten belli, ama nasıl söylediğiniz de bir o kadar önemli.

Oğuz: Bunu handikapı aşmak için müzik limitini zorlamayı seçtik. Söylemimiz aynı kalsın, ama müzikte farklılıklar yaratalım istedik.

Bülent: Bilişsel düzeyimiz açısından mutlaka eleştirilecek yanlarımız vardır. Bizden çok daha entelektüel ve çok daha farkında adamlar var, ama bir şey söyleyeceği zaman sakınıyor. En azından bizim albümün samimi olduğunu söyleyebilirim.

Oğuz: Ona bakarsan, herkes samimi albüm yapıyor. Nil de samimi albüm yapıyor.

"Samimiyet" hakikaten hiçbir şeyi açıklamayan, yararsız, sevimsiz bir sözcük. Ayrıca samimiyet zırhına sığınmanızı gerektirmeyecek kadar iyi bir albüm yapmışsınız. Ama bu tekrar hissinden dolayı, sonlara doğru etkisini kaybediyor, düşüyor...

Oğuz: Tanıtım partisinde, albümdeki sırayla çaldık parçaları. Seyirciden aldığımız tepki dediğiniz gibiydi. Sonraki konserlerde playlist'i değiştirdik.

Bülent: Benim gözümde albümün en güzel şarkısı "Her Şeyin Bir Bedeli Var". Diğeri de "Ölmek İçin Çok Genç". Biri onuncu, diğeri dokuzuncu şarkı.

Oğuz: Albümde sadece bir tane aşk şarkısı var,

→21

bir tane de dostlukla ilgili bir şarkı. Diğerlerinde konular ortak. Bu sorunu aşmak için insanları albüme bağlayacak, albümü defalarca dinlemelerini sağlayacak bir tetikleyiciye ihtiyaç vardı. Erdem'in katkısıyla bunu başardık. Erdem'in çaldığı gitarları gerçekten hayranlık içerisinde izledim stüdyoda.

Erdem: Vay anasını sayın seyirciler. *(gülüyor)*

Oğuz'un vokali daha etkileyici bir havaya bürünmüş. Bir internet sitesinde, Timur Selçuk'a benzetmeye çalıştığını yazmışlar, menfi anlamda.

Oğuz: Öyle mi? Boşver, ben sevindim. Timur Selçuk iyidir.

Erdem: Oğuz'un ses rengini beğeniyorum, ama önceki albümde hep sivri söylediği için şarkılar ister istemez birbirine benziyordu. Bir prodüktörün ilk yapması gereken şey, şarkıları akustik gitarda veya piyanoda çalarak, vokaliste uygun bir iklime çekmek. Parça vokaliste uygun değilse, istersen dünyanın en iyi stüdyosunda kaydet, işe yaramaz. Bu albümde bu yapıyı kurduğumuz için, Oğuz'un bambaşka bir yönünü keşfettik. "Ölmek İçin Çok Genç", Rashit'ten hiç beklenmeyecek bir parça. Ama Oğuz harika söylüyor. O duyguyu pes ses renginde vermek hiç kolay değil.

Murathan Mungan'ın "Söz Vermiş Şarkılar" albümünde "Fırtına"yı yorumlamanız nasıl oldu?

Orkun: Naim Dilmener teklif etti. Şarkı önce Duman'a gitmiş, ama vakitleri yokmuş. Biz dinler dinlemez üstüne atladık. Eminim Derya Köroğlu nefret etmiştir bizden.

Sever miydiniz Yeni Türkü?

(hep bir ağızdan) Yok be... İşimiz olmaz...

Bülent: Gerçi "Yeşilmişik" albümü herhalde her evde vardır. Bizim arabada da kaseti vardı.

Oğuz: Murathan Mungan beğenmemiş şarkımızı. Bizi en çok Pozitif'ten Cem Yegül beğenmiş. Roll

Rashit: Bülent, Orkun, Oğuz ve Erdem

beğendi, Naim Dilmener beğendi... Bir de Teoman: Onunla bu şarkı sayesinde tanıştık.

Hayatınızda hiç yeri olmayan bir şarkıyı cover'lamayı neden kabul ettiniz?

Orkun: Kendimizi bir şekilde göstermemiz lâzımdı. Şarkıyı hissetmeseydik, yapmazdık. Sözleri de çok beğendik ve garaj rock yaptık. Konserlerde de çalıyoruz ve çok iyi tepki alıyor.

Bülent: Yeni Türkü'nün kariyerini aşmış, muhalif kitleyi bir araya getirebilmiş, gayet politik bir şarkı.

Böyle teklifler devam etse, başka kimin şarkısını yapmak istersiniz?

Oğuz: Timur Selçuk! *(gülüyor)* Temmuzda, Yedikule zindanlarında, Barış Manço tribute konserinde çalacağız. Onun bir parçasını da çalarız muhakkak. Moda'daki ev satılacakmış da, geri almak için bir yardım yapılıyormuş... Bir keresinde de bir babalar gününde, Erkin Koray tribute gecesi olmuştu. Replikas ve biz vardık. Orada "Sayın Arkadaşım Osman"ı çaldık. Erkin Koray sevindi, tebrik etti, "nereden buldunuz bu şarkıyı?" diye sordu.

Erdem'in Rashit'e kattıklarından konuşalım biraz da. Nasıl gelişti ilişkiniz?

Erdem: Bu albüm için esas kayıtlara girmeden önce yaklaşık bir sene aranjmanlar üstüne çalıştık. Bir önceki albümün sound'undan farklı olmak zorundaydı, hep öyle konuşmuştuk.

Neden?

Orkun: Çip çak, çip çak, çip çak, sonunda sıkılıyor insan tipik punk ritminden.

Erdem: Akor yapılarına, gitar tonlarına ciddi anlamda müdahale ettim. Bir punk rock grubu için belki çok acayip ama, ana stüdyoda ben direkt laptop'u açıyordum, her şey orada yazılıydı, ekranda bütün aranjmanı görüyorduk. Herkes ne çalacağını biliyordu.

Laptop punk'çıyı bozmaz mı diyorsunuz?

Bülent: Dinlediğimiz müziklerle yaptığımız müzik paralellik arzediyor. "Adam Olmak İstemiyorum"u tekrar etseydik, bu laf hoşunuza gitmiyor olabilir ama, "samimiyetsiz" bir durum olacaktı, riyakârlık olacaktı. "Punk'ın kalesi Rashit" gibi bir durum yok ki.

Orkun: Ben artık Clash albümlerinden daha fazla Associates albümlerinden zevk alıyorum. Böyle bir şeyin üzerine gitmemiz gerekiyordu.

New wave demek uygun olur mu?

Erdem: Gitarlar new wave sound'u üzerine kurulu. Seneler önce çaldığım Too Much grubu gibi.

Oğuz: Erdem'le ilkten prodüktör olarak anlaştık. Daha sonra gitarist olarak aramıza katıldı. Gruba bir gitaristi dahil etmemiz kolay değil aslında. Onun stilini tanıdıkça, çok rahat çalışabileceğimizi anladık. Çalıştığımız birçok gitarcıda sorunlar yaşı-

RASHIT'LE ROCK'N'ROLL GEYİKLERİ

YARASAYI MÜZİĞE GETİREN ADAM

"Ölmek İçin Çok Genç"de Mick Karn bas çalıyor. Onunla nereden tanışıyorsunuz?

Erdem: Menejeriyle bağlantı kurdum, önce kendi albümlerimi gönderdim, yazışmaya başladık. Bu albümden bahsettim ve ilgilenip ilgilenmeyeceğini sordum. İlgilendi, parçayı çok beğendi. "Ölmek İçin Çok Genç" tam da onun sound'una uygun. "Perdesiz bas istiyoruz ve soloyu tamamen sana bırakıyoruz" diye haber gönderdik.

Mick Karn'ın Japan yıllarını mı, solo albümlerini mi seversiniz?

Bülent: Solo albümleri bana pek denk düşmüyor. Tek başına kalınca bence afallamış.

Erdem: Solo albümlerinde prodüktör kendisi. Çaldığı partisyonlarda bir problem yok, ama genel yapı çok çarpmıyor bana. Ama Japan içinde o kadar iyi oturuyor ki.

Orkun: Lise yıllarımdan beri Japan dinliyorum. "Tin Drum" hayatımın albümlerinden. Simon Raynolds'un post-punk üzerine "Rip It Up and Start Again" kitabını okudum. "Japan'i Japan yapan Mick Karn'dır" diyor. David Sylvian'da ise Bowie-Ferry özentisi bir durum var.

Peter Murphy'yle de çalışmamış mıydı Karn?

Orkun: Dali's Car grubu felâket iyidir. Bize çok uyuyor.

Dali's Car'ı Dali's Car yapan gene Mick Karn mı? Bu durumda Peter Murphy de David Bowie özentisi mi oluyor?

Orkun: Hayır, Peter Murphy bambaşka bir adamdır. Gotik rock'u başlatan odur. Yarasayı müziğe getiren adamdır. *(gülüyor)*

Peter Murphy'yle görüşüyor musunuz?

Bülent: 2003'te, Rock'n Coke'da tanıştık, ama muhabbet orada kaldı.

Orkun: O artık Türk gibi... Tanışır tanışmaz ilk sorduğum soru şuydu: "Mick Karn'la görüşüyor musunuz hâlâ?" Dali's Car'ı çok beğendiğimi söyleyince şaşırdı. Dali's Car plağını Unkapanı'ndan iki milyona, sepetten almıştım. *(gülüyor)*

Rock'n Coke'da, sahne arkasında epey sosyalleşiyorsunuz anlaşılan.

Orkun: İlk sene Simple Minds'la kanka olduk. Jim Kerr acayip bir herif. Odasına direkt girdim, sanki otuz senelik arkadaş gibi "ooo, gelsene" dedi. Elimdeki plakları gördü tabii. *(gülüyor)* İskoç sıcaklığı var heriflerde. Ben Simple Minds çok severdim, ama "She's A River" dönemlerinden itibaren bir mıymıylıkları var. İlk dönemleri felâket iyidir. "New Gold Dream", "Sons and Fascination" olağanüstü albümlerdir. "O albümdeki en sevdiğim şarkı enstrümantal olandır" dedi bana. Düşünün, bunu vokalist söylüyor. *(gülüyor)*

1995'de, İnönü'de, Ahmet San'ın düzenlediği ilk konserlerine de gitmiş miydin?

Orkun: Hayır, ama o konserden bahsettik. "İlk konseriniz çok katakulliye gelmişti" dedim. "Haa, o orospu çocuğunun organizasyonundan mı bahsediyorsun" dedi. *(gülüyor)*

Pet Shop Boys konserdeki haliniz alemdi. Çok eğlendiğiniz her halinizden belliydi.

Orkun: 20-25 kişi halka olmuş zıplıyorduk. O kadar eğlendik ki, konseri hatırlamıyorum bile. Süper adamlar. Onlarla ilk önce sokakta, İstiklâl'de tanıştım. Köstebek Tarık, sizin bu sokakta (Abdullah Sokak) Pet Shop Boys elemanlarını görmüş, bana telefon açıp haber verdi. Muhakeme yaptım: Bu adamlar bugün Beyoğlu'na geldilerse, yarın da gelirler! *(gülüyor)* Beyoğlu'nda, kız arkadaşım ve kuzenimle beraber, elimizde plaklarla, bütün sokakları, kafeleri, barları gezdik... Gece saat tam 12'de, Mephisto'nun önünde yakaladık. Kendi aralarında, nereye gitsek diye tartışıyorlardı. Neil Tennant'a "hi, Neil" dediğimde, altına sıçıyordu. İlk defa biri tanımış burada onu. Ayaküstü yarım saat konuştuk. Tam plakları imzalatacakken, kalemim yazmaz oldu. Kız arkadaşımla Chris Lowe gidip doğru dürüst bir kalem aldılar. *(gülüyor)*

Dead Kennedys'le de takıldınız mı?

Orkun: Daha çok otelde takıldık.

Siz Jello Biafra'cı değil miydiniz bir zamanlar?

Orkun: Tabii ki Biafra'yı severim. Ama o da öbürlerini bayağı bir dolandırmış yani. Mahkemeyi çat diye kazanmışlar, East Bay Ray şarkıların kendine ait olduğunu ispat etmiş. Jello bunlara hiç para ödemiyormuş.

Jello'nun iddiası başka.

Orkun: Abi, mahkeme ortada. *(gülüyor)*

Oğuz: Biz Biafra'yla yazışıyorduk. Hatta önce, bu konseri ihbar da ettik

yorduk, mesela The Who diyoruz, hayatında The Who'yu duymamış. Ama Erdem'le böyle şeyler konuşmaya bile gerek olmadı. Onun ruhunda zaten bunlar vardı.

Bülent: İçindeki rock'n'roll yıldızını çıkardık. *(gülüyor)*

Oğuz: Erdem'i boktan bir rock bardaki Rashit konserinde görebilirsiniz, bir de Beyhan Murphy'yle modern dans gösterisinde görebilirsiniz. Böyle bir acayip adam.

Erdem: Bana acayip gelmiyor valla. İnternette okuduğum kadarıyla, prodüktör olarak gruba girince, beni elektronik müziklerden bilen insanlar "ne olacak, tamamen Rashit'i değiştirecek mi, hadi hayırlısı" gibi şeyler yazdılar. İnsanların kafası bu konuda tek yönlü. Elektronik mantığı, o disiplini, o kültürü bambaşka şekilde yansıtabilirsin. Drum'n'bass mi yapacaktık yani? Tabii ki hayır. Ama o kültürü "Potlatch"daki ya da "Dans Et"teki farklı gitar tonlarıyla yansıttık. Ayrıca sahnede pedallarla gitar çalmak bana elektronik müziğe uzak gibi de gelmiyor. Ampliyi sonuna kadar açtığımız zaman, elektronik müziğin çıktığı mantığa çok yaklaşıyorsunuz. Hiçbiri birbirine uzak değil. Birbirine teğet geçen noktalar en ilginç noktalar. Sadelik de önemli. Bizdeki rock albümlerinde hep bir kendini gösterme yarışı var enstrümanlarda. Bazı yerde, gitarda tek bir akor basıp alanı vokale bırakmak gerekir. Müzikte sessizlik çok önemli. Notaların olmadığı yerler, notaların olduğu yerler kadar önemli.

"Potlatch" isminde bir şarkınız var. Nedir potlatch? Bütün dergiler sormuş, biz de soralım.

Oğuz: Albümü hediye etmek için, amcam Yusuf Taktak'ın evine gittim. Ev entelektüel bir "community" halindeydi. Oradakilerden biri kapağa bakıp "aaa, 'Potlatch' diye şarkı mı yaptınız?" diye sordu. "Ne olduğunu biliyor musunuz?" dedim. "Ben bunun kitabını yazdım, al oku" dedi bana. Meğer Ali Akay'mış. *(gülüyor)*

Bülent: Potlatch, Kızılderililerde, hali vakti yerinde olanların yaptığı, düğüne benzer bir ritüel.

Biz de birer tüketiciyiz ve acayip rahatsızlığını duyuyoruz. Bizim karşı duruşumuz, sistem içi bir karşı duruş. Sony'yle, Rock'n Coke'la ilişkilerimiz öyle.

Türklerde de var, şamanlardan gelen bir gelenek: Kırk gün kırk gece yapılan düğünler veya hasat sonrası şenlikleri... Üretim fazlası ürünün çılgınca tüketilmesi. Tüketim toplumu kavramını da bütünleyen bir anlamı olduğu için şarkıda kullandı Tolga.

Oğuz: Hani "Halil İbrahim sofrası" derler ya: Paylaşmak için bir sofranın kurulması ve herkes tarafından yağmalanması.

Bülent: Kabilenin reisi, üretim fazlası ürünün potlatch törenleriyle tüketilmesini sağlıyor. Bu törende sembolik hediyeler, resimler de veriliyor. Kabile reisinin, bunları ateşe atıp yakarak sonsuzlaştırdığı düşünülüyor.

Sonuçta, bugünden bakarsak, artı-ürünün sermayedara gitmemesi için paylaşılması anlamına gelmiyor mu?

Bülent: Evet, aynen öyle. Tabii "ne kadar merhametli bir şefimiz var" türünden bir boyun eğmeyi de beraberinde getiriyor. Bu da sorgulanası bir iktidar, ama en azından kapitalist bir iktidar değil.

Söyleşi: ***Cem Sorguç - Derya Bengi***

kendisine. İstanbul'da çalacaklarından haberi yoktu... Benim için Biafra'nın yeri ayrı, diğer üyelerin yeri ayrı. Diğerlerinin de felsefesi Biafra'dan az kalır değil. Ama o benim için bir idol. Tam uçlarda bir adam. Kendimi yakın hissetsem de, onun gibi olamam. Afrika'da bir zamanlar Biafra diye bir ülke olduğunu gençler hatırlasın diye soyadını değiştirebiliyor! Jello Biafra benim için modern çağın Che Guevara'sı. Biz onun kadar idealist, onun kadar zeki, onun kadar başarılı değiliz.

Orkun: East Bay Ray de çok tatlı adam. Hâlâ sörfçü. Cardigans'daki vokalist kadın (Nina Persson) ondan imza aldı. "Küçüklüğümden beri sizi dinlerim" diye hemen gitti yanlarına...

Steve MacKay da "Hayal Kırıklığı" parçasında saksofon çalıyor. Stooges'la da vakit geçirdiniz herhalde.

Orkun: 2004'te Iggy Pop'la konsere geldiklerinde üç-dört gün kaldılar. Steve'le bir kere de stüdyoda buluştuk, beraber "I Wanna Be Your Dog" bile çaldık.

Bülent: "Hangover" diye bir şarkı verdi bize. Şarkıyı 25 yıl önce yapmış, Iggy Pop beğenmemiş. "Alın, sizin olsun" dedi.

Oğuz: Steve kredi kartı borcunu ödemek için Iggy'ye yamanıyormuş. Violent Femmes ve Iggy ona sahip çıkıyor. Asıl işi elektrikçilik.

Orkun: Steve "ne zaman isterseniz gelirim, çalarım" dedi. Tam kankayız artık. Yazışıyoruz da. İstanbul konserinden sonra Madonna'yla çaldılar İngiltere'de. Menejeri Madonna'ya konserde ön grup olarak kimi istersin diye sormuş, Madonna "Iggy Pop'u istiyorum" demiş. Ama konserde Madonna bunların fişini çekmiş, ancak 15 dakika çalabilmişler. Çünkü sahnede Madonna ekipmanlarının olduğu bölüme girmeyin diye uyarmışlar, ama onlar direkt oraya girmişler. *(gülüyor)*

Sahne arkasında Mazhar Alanson - Iggy Pop kapışmasına şahit oldunuz mu?

Oğuz: Bağırış çağırışları duyduk. Sonra hikâyeyi Stooges'dan dinledik. Ron Asheton bana "MFÖ diye bir grup tanıyor musun?" diye sordu. Telaffuzu farklı olduğu için kimden bahsettiğini anlamadım önce. Sonra Mazhar Fuat Özkan olduğunu anlayınca, "tabii canım, onları herkes bilir" dedim. "Ben Pentagram'ı, Erkin Koray'ı, bir de sizi biliyorum" dedi, "ama bunları hiç duymadım. Serserilik yaptılar."

Orkun: Mazhar "Iggy Pop'la tanışmak istiyorum" deyince, tur menejeri "konser öncesinde kimseyle görüşmez, konser sonrası tanışırsınız" demiş. Önce kabul etmiş, sonra bir anda Iggy Pop'un kapısına uçan tekme atmış. Iggy karısıyla içeride, gayet mahrem bir durum... Sonra hepsi birbirine girmiş.

Oğuz: Ron Asheton'la akşam yemeği yedik. Rakı içtikçe açıldı. Adamlar artık müzikten sıkılmışlar, yaşlanmışlar. Ama bizim hâlâ heyecanlı olduğumuzu görünce, hâlâ böyle sevildiklerini görünce onlar da heyecanlandılar.

Orkun: Ama burda "Turkish hospitality" görünce açıldı, çok hikâye anlattı. Star pozlarına girmek hoşlarına gitmiyor, ama en basitinden bir örnek: Ron Asheton filmlerde de oynayan bir aktörmüş, aynı zamanda ressammış. Detroit'te bir sergi açmış. White Stripes'tan Jack White da Stooges'ın en büyük hayranlarından biri. Fakat çekindiği için sergiye gitmemiş. Kız arkadaşı Renée Zellweger'i yollamış, 20 bin dolara Ron'un bir resmini satın aldırmış.

SİYASET >

Murat Belge'ye göre, yeni bir dalga halinde yükselen bu milliyetçiliğin mücbir sebebi, ulus-devlete duyulan inancın son kırıntıları. Ulus-devlet, kurulurken nasıl milliyetçiliğe yaslanarak tarih sahnesinde boy göstermişse, çağımızda da çözülürken yine milliyetçiliğe yaslanarak diklenmeye çabalıyor.

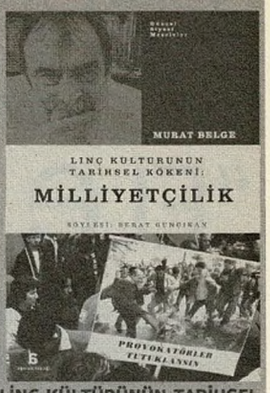

LİNÇ KÜLTÜRÜNÜN TARİHSEL KÖKENİ: MİLLİYETÇİLİK
Murat Belge

MÜZİK >

Kendisi de iyi bir piyanist olan Edward Said'in müzik üzerine nakış gibi işlediği ve felsefi görüşlerinin ayrılmaz bir parçası olan fikirlerini anlattığı kitabı...

MÜZİKAL NAKIŞLAR
Edward Said

BİYOGRAFİ >

İspanya İç Savaşı'ndaki ünlü 'Düşen Asker' fotoğrafını çeken, dünyanın en tanınmış ve cesur savaş fotoğrafçılarından Robert Capa'nın biyografisi ve adı etrafında kurulan efsanenin öyküsü.

ROBERT CAPA
Richard Whelan

MEKTUP >

Devrimler çağının ve Spartakistlerin önderlerinden Rosa Luxemburg'un sevgilisi ve yoldaşı Leo Jogiches'e yazdığı, kadın olarak aşkını ve mücadeleye adanmışlığını döktüğü mektupları...

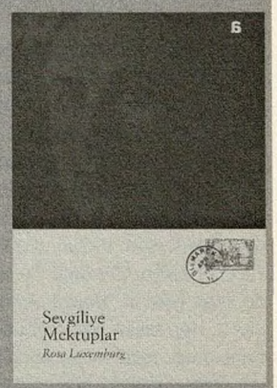

SEVGİLİYE MEKTUPLAR
Rosa Luxemburg

www.agorakitapligi.com
tel: 0212 243 96 26-27
faks: 0212 243 96 28

6 agorakitaplığı

MURAT MERİÇ

Arkadaşımız Murat Meriç'in beklenen kitabı nihayet yayınlandı. Kendisini tanıdığımızdan beri boyundan büyük işlere kalkıyor, tevellüdünü aşan yıllara, eski zaman plaklarına, kitaplarına, gazetelerine dalıp dalıp gidiyor. Bu merak, titizliğiyle birleşince, işte size "Pop Dedik! –Türkçe Sözlü Hafif Batı Müziği". Biraz memleket popunun, biraz –kantodan rock'a– türlerin, biraz da plaklarda gezinen sosyo-politik hallerin hikâyesi. Ama en başta, '80 öncesiyle kopmuş bağını arayan bir gencin geriye, ama aslında ileriye doğru seyri. Murat'a hop dedik, kendi seyrini anlattırdık...

"ELE GÜNE KARŞI" OLMASA

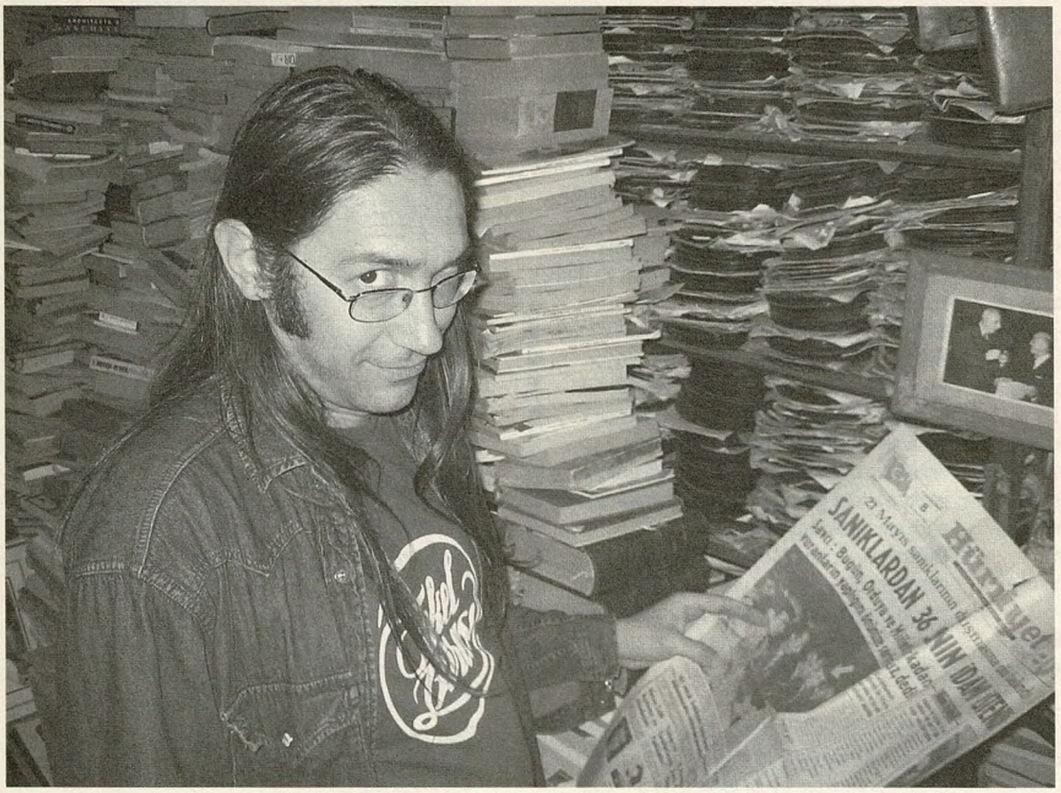

Murat Meriç: Hayatımdaki ilk yazı, Mazhar Fuat Özkan yazısıdır. Lise iki, duvar gazetesi. Başlığını hiç unutmuyorum: "Mazhar Fuat Özkan ve Türk Popu". "Vak The Rock" çıktığında yazmıştım, '86 demek ki... 1972 Çanakkale doğumluyum. Babam bankacı, '78-'79'da da Biga'ya tayini çıkıyor. İlkokul üçe kadar orada okudum. Sonra da Çanakkale'ye geçtik. Annem köy okullarında öğretmenlik yapıyor, sabah çıkıyor, akşam geliyor. O arada Afitap teyzemle anneannem bakıyor bana, evde de plaklar var... Ben hep onları dinlemek için bir yalvarma halindeymişim. Küçükken de ninni söylemek yerine o plaklarla oyalarlarmış beni. İki plağı çok severmişim, ikisi de Diskotür plağı, göbekleri aynı, öyle ayırt edermişim. Birinin ucu kırık, Füsun Önal'ın "Oh Olsun"u, öbürü de İlhan İrem'in "Boşver Arkadaş"ı. Hep onları götürürmüşüm, bana onları çalarlarmış sürekli. Onları dinleye dinleye büyümüşüm, "of olsun" diye eşlik edermişim. *(gülüyor)* Kırk kadar 45'lik, kapakları yok, tülbentin içine sarılmış, dedem onları büyük bir törenle açar, bize dokundurmaz...

Arabamızda iki-üç tane kaset vardı. Bir tane karışık pop, bir Erol Evgin, bir de Barış Manço... Barış Manço'yu ben istemiştim de almışlardı, ama Erol Evgin'i de severdim. '77'de galiba, İzmit Fuarı'nda bir Cem Karaca konseri izlediğimi hatırlıyorum, ama ben Erol Evgin var diye öle öle gitmişim o konsere. Erol Evgin'in sahneye koşarak çıkışı tuhaf gelmişti bana. Cem Karaca'nın da çok bağırdığını hatırlıyorum... Konser demişken, bir de ortaokulda Faruk Tınaz'a çiçek vermiştim konserde. *(gülüyor)* Lisede de bir Erol Evgin konserinde kendimizi sahneye atmıştık, gıdımı okşadıydı. Erol Evgin sevgisi bâkî kaldı. *(gülüyor)*

Çanakkale'de yazlık sinema vardı, konserler olurdu. Beyaz Kelebekler'i izlediğimi hayal meyal hatırlıyorum. Bir de İzmir Fuarı'na giderdik, babam izninin bir haftasını illâ ki fuara denk getirirdi. Birçok insanı orada izledim,"Yedi Kocalı Hürmüz" gibi müzikaller, Bülent Ersoy, Zeki Müren, Seyyal Taner, Sezen Aksu, Nükhet Duru, İlhan İrem... Bizimkiler pek konsersever bir aileydi, darbeye kadar birçok insanı sahnede görmüştüm.

Pink Floyd Murat

12 Eylül'de ışıklar söndürüldü ve uzun süre yanmadı. Ufak mumlar yakıldı, onlarla yolumuzu bulduk. Çok erken saatte eve girme zorunluluğu can sıkıcıydı. Okula Atatürk posterleri asıldı, tuhaf marşlar söyletilmeye başlandı, toplu halde Atatürk filmleri izletiyorlardı... Konser gelmez oldu, televizyonda hep aynı isimleri görmeye başladık. Ne zaman televizyonu açsan "Türkiyem Türkiyem cennetim", Samime Sanay, Attila Atasoy, Ersan Erdura, bir de "Aman hoca kurtar bizi fillerden"... Kibariye'nin "Kimbilir"i söylediği yılbaşı gecesini çok iyi hatırlıyorum; TRT arabeske karşıydı, ama halkı ödüllendirmek için bir kereliğine, yılbaşlarında izin verirdi... İlhan İrem de bir süre sonra televizyona çıkmaz olmuştu, küpe meselesi yüzünden yasaklanmıştı. Barış Manço'ya bayılırdım. Edip Akbayram çıkardı, bizimkiler pek severdi, ama ben pek bir mânâ veremezdim. '80'lerde televizyona çıkıp da Nâzım söyleyebilen tek insandı Edip Akbayram. Çok tuhaf geliyor şimdi, dönüp bakınca. "Karadeniz Karadeniz, fırtınalar içindeyiz" diye başlayan şarkıyı da TRT'de söylemişti, Mustafa Suphi'ler için yazılmış şarkı...

Mazhar Fuat Özkan'ı televizyonda gördüm ve bayıldım. "Ele Güne Karşı" yayınlanmış, İzzet Öz'ün programına çıkmışlar. O zamana kadar boş kaset alıp radyodan dolduruyoruz, "Stüdyo FM", "Sizler İçin", "Müzikli Dakikalar"... Hey'den radyo listelerini takip eder, radyonun başına otururduk. Aldığım ilk yasal kaset de Mazhar Fuat Özkan'ınki. Fen lisesi sınavı iyi geçince annem "sana kaset alalım" dedi. "Bu delileri ne yapacaksın" deyip başka bir şeyler göstermişti, ama Mazhar Fuat Özkan'ı seçmiştim. İkinci aldığım kaset de Seyyal Taner, "Son Verdim Kalbimin İşine" toplaması.. Liseyi İzmit'te okudum. Sinema en büyük eğlencemizdi. Bir gün "The Wall" geldi. Nena, Falco, Modern Talking dinlerken, birdenbire "The Wall"a gittim. "Another Brick In The Wall"da kazana düşen çocuklar, çekiçlerin yürüyüşü ve duvarın canlanıp adamın üzerine gelmesi çarptı beni... Yavuz Aydar "Stüdyo FM" programlarının birini a'dan z'ye gruplara ayırmıştı; P harfini, Pink Floyd programını heyecanla beklediğimi hatırlıyorum, baştan sona kaydettiğim tek program o oldu, hâlâ durur kaseti. Sıralara, tahtalara, her yere Pink Floyd yazardım bir ara, lisede "Pink Floyd Murat"tı adım...

Mazhar Fuat Özkan "Ele Güne Karşı"yı yapmasaydı, belki de geriye dönük düşünmeyecektim, Türkçe pop dinlemeyecektim. Ama şimdi sadece acı hissettiriyorlar.

'88'lerde Hey dergisini izliyorum, yabancı müzik eksenliyim. Annemler pikaplı bir müzik seti alınca, ilk plağım Paul Simon'ın "Graceland"i oldu. Tam o dönemlerde, okula gidip geldiğimiz serviste iki tane kaset çalıyor. Biri "Sezen Aksu '88", diğeri de Ahmet Kaya, "Yorgun Demokrat". Şoförümüz habire Ahmet Kaya dinlerdi. Biz Chris de Burgh taktırınca iki şarkı sonra çıkarırdı "ne bu" diye; "Orijinal Aksu Müziği" diye bilinen kaset, kızlar seviyor diye almıştık. *(gülüyor)*

24→

Koray diye bir arkadaşım "Ahmet Kaya seviyorsan bunu da seversin" diye Zülfü Livaneli verdi. "İstanbul Konseri". Dehşete düşmüştüm, sürekli onu dinliyordum. Hatta "Graceland"i almaya gittiğimde aklım "İstanbul Konseri" plağında kalmıştı.

Resimdeki gözyaşları

1988 olmalı, bir bayram için Çanakkale'ye gideceğiz. Son gece bir yandan hazırlanırken bir yandan da televizyon izliyoruz. "Anneler, Babalar, Çocuklar" diye bir programa Cem Karaca ve Toto Karaca çıkmıştı o gece. Annemler heyecanla izliyorlar, Cem Karaca'nın dönüşünden sonra televizyona ilk çıkışı... Konuştular, ben çekirdek yerken yarım kulak onları dinliyorum, derken Cem Karaca "Resimdeki Gözyaşları"nı söylemeye başladı. "The Wall"dan sonraki ikinci çarpılışımdı o. Anneme sordum, "yarın Çanakkale'de teyzene sor, anlatsın" dedi. Hemen sordum, plakları çıkardı ve aradan seçtiği üç plağı koydu önüme: "Resimdeki Gözyaşları", "Adsız", "Unut Beni"... Defalarca dinledim o gün "Resimdeki Gözyaşları"nı. "Bunu sevdiysen bunu da seversin" diye Timur Selçuk'un "Sen Nerdesin"ini verdi sonra. Bu ikisidir hayatımı değiştiren şarkılar. O yaz üniversiteyi kazanıp Ankara'ya geldim. Millî Kütüphane'ye gider gelirdik, ders çalışma ortamı olarak kullanmazdık orayı ama, kızlara takılırdık. Hoşlandığın kızla yan yana otururdun, ders çalışır gibi yaparsın, o sana soru soracak diye beklersin. *(gülüyor)* Arada süreli yayınlar bölümüne gidip gazete okurdum. Bir süre sonra eski gazete ciltlerini isteyebiliyor olduğumuzun farkına vardım. Hey dergisine baktım kartotekstlerden ve orada da dünyam değişti: Cem Karaca'nın, Barış Manço'nun daha önce de bir şeyler yapmış olduğunun farkına varıyorsun. Asıl, Mazhar Fuat Özkan'ın da bir şeyler yaptığını görüyorsun; saçları dağılmış bir Mazhar Alanson, kel olması gerekirken sırma saçlı bir Fuat Güner, "Türküz Türkü Çağırırız" albümü falan, bunlar bana enteresan gelmeye başladı... Kızları falan da unuttum, deli gibi Hey okuyordum kütüphanede. Belki de o dönemin sıkıcı üniversite ortamından kaynaklanıyordu bu merak. Derslere girip çıkıyorsun, tek sosyal faaliyetin tiyatro, müzik ortamı yok zaten. Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nın konserlerine giderdim her hafta, şimdi şaşkınlıkla karşılıyorum bu durumu.

Okulda üçüncü yılım galiba, 1990 olmalı, laboratuarda bize uzun saçlı bir asistan geldi. Sadi Konuralp. Bir gün bir şey sormak için odasına gittiğimde, Cem Karaca'nın kasetini gördüm masada. "Hocam, dinler misiniz" derken, muhabbetimiz başladı, ilk kez Moğollar'ı ondan dinledim. Sonra o okulu bıraktı, film müzikleri işine girdi, sonra da öldü, talihsiz bir şekilde, hiç sevmediği İstanbul'da, Beyoğlu'nda kafasına beton parçası düşerek...

Beyaz gitarlı adam

1989'da, Ankara'nın başkent oluşunun kutlama etkinlikleri diye bir dizi sokak konseri düzenlenmişti. İlk kez orada dinledim Erkin Koray'ı. Beyaz gitarıyla Erkin Koray, davulda Sedat Avcı ve basta Ahmet Güvenç... "Kızları da Alın Askere", "Sana Bir Şeyler Olmuş", bir-iki şarkı daha söyledi, sonra "belediye başkanları geliyor" anonsu yapıldı. Erkin Koray mazlum bir şekilde gitarını topladı ve yürümeye başladı Konur Sokak boyunca. Cahil cesareti mi nedir, koştum peşinden, "kaç plağınız var" diye başladım muhabbete, "çok plağım var, hangisini sayayım" dedi, ben de "bilmiyorum, hiç tanımıyorum sizi" dedim. Babanın da iyi günü demek, gittik Erşan Otel'e, oturup çay içtik, Erkin Koray anlattı, ben dinledim. Ertesi gece de Derya sinemasındaki konsere davet etti. Orada da vurulduğum şarkılar "Yalnızlar Rıhtımı" ve "Anma Arkadaş". Bu iki şarkıyı Türk filmlerinden biliyorum, çocukluğumdan bir yerlerden kalmış aklımda. Bu sefer şu başladı bende: Demek ki bu şarkılar benim beynime bir yerlerden girmiş ve bunları birileri söylüyor... Böylece geriye dönüp bakmaya başlıyorum.

Bizim yurt süper sağcı bir yurttu, MHP'nin kalesiydi hatta. Uzun saçlarım yüzünden dayak yiyip yurttan atıldım sonra. Bazı arkadaşlarımızla gecenin bir vakti hamama inerdik, çünkü İslâmcılar gece hamamda cinlerin olduğunu düşünüp inmezlerdi korkudan. *(gülüyor)* Biz de hamama gider, müzik dinlerdik, bize "şeytanın adamları" diye bakarlardı. Bir küçük kasetçalar vardı

Popa doğrudan müzik olarak bakmıyorum, onu tarihle de ilişkilendiriyorum. Eskiye dönük şeylerde "bu ortamı yaratan nedir"in cevabını da arıyorum.

DOUBLEMOON
www.doublemoon.com.tr

SABAHAT AKKİRAZ & ORIENT EXPRESSIONS
Külliyat

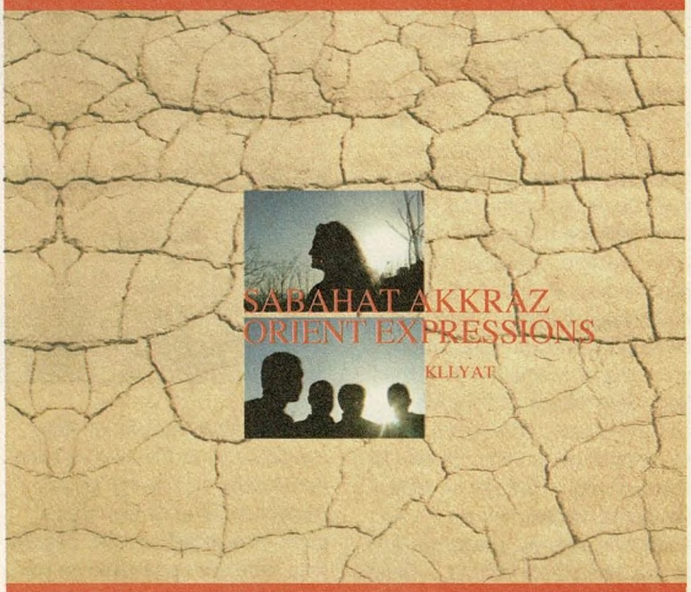

Ömrünü, Anadolu'nun türkülerini derlemeye, öykülerini dinlemeye, masallarına tanıklık etmeye yani "Anadolu kültürünün keşfedilmesine" adayan Sabahat Akkiraz, serüvenlerini "elektronik müziği doğu ile buluşturan yolda kesfedilmemişe yolculuk" olarak özetleyen Orient Expressions ile buluştu. Ortaya "Külliyat" çıktı...

"Külliyat"'ta ozanlık geleneğinden gelen Akkiraz, halk müziğini elektronik altyapı üzerinde yorumlayan Orient Expressions ile birlikte Anadolu müziğini dünyaya fısıldıyor.

1 Gül Fidanı Kırılır 4:49
2 Kök ve Dal 6:56
3 Mevlam Bir Çok Dert Vermis 5:15
4 Ben Melamet Hırkasını Giydim (Leylim Leylim) 3:34
5 Akıttın Gözümden Yası 5:01
6 Kayalar Merdim Merdim (Karasar Semahı) 6:02
7 Nokta 5:21
8 Kaleden Kaleye Şahin Uçurdum (Temir Ağa) 5:34
9 Ali (Methiye) 4:22
10 Eridi Kalmadı Dağların Karı 4:10
11 Ceylan Gözlerine 5:29

Sabahat Akkiraz: Vokal
Cem Yıldız: Bağlama ailesi, perküsyon, vokal
Richard Hamer: Tenor ve alto saksafon
Murat Uncuoğlu ve DJ Yakuza: Elektronik ritimler ve programlama

DOUBLEMOON
Oba Sok. Kavala Apt. No:1/4
34433 Cihangir/İstanbul
T: 212 334 01 00
F: 212 292 97 73
doublemoon@tnn.net

Doublemoon bir RH Pozitif Müzik Yapım birimidir.
Tüm hakları saklıdır. ©2006 Rh Pozitif Müzik Yapım.
© 2006 Rh Pozitif Publishing

Orient Expressions'ın tüm eserleri Rh Pozitif Publishing koruması altındadır.
www.rhpozitifpublishing.com
info@rhpozitifpublishing.com

Türkiye Dağıtım EMI - KENT
Tel: (212) 514 16 22

elimizde, adaptöre takardık, doldurduğumuz kasetleri dinlerdik.
Sonra plak aramaya başladık. Plak yayını bitmiş, ama hâlâ plak satılan bir dönem. Bir gün postaneye gittik, Ankara'nın '70'li yıllardaki telefon rehberlerini bulduk, oradaki plakçıların adreslerini tespit edip onlara gittik. Bir kısmını sahiden yerinde bulduk. Ben yine bildiklerimi topluyorum tabii, Erkin Koray, Barış Manço, bir-ikisinden Cem Karaca çıktı, "Yoksulluk Kader Olamaz" mesela. Şimdi düşünüyorum da, çok şanslıyım. Milletin bugün çok paralar vererek aldığı, aradığı plakları ilk etapta katmışım koleksiyonuma. Bir gün yine böyle dolanırken Emek'te bir çiçekçi gördük, fakat üstünde Stüdyo Saylan yazıyor ve logosu kulaklık takmış bir adam şeklinde. Bir şey dürttü bizi, girdik içeri, "eskiden plakçıydım" dedi adam, "battım, çiçekçiliğe döndüm, depoda duruyor plaklar". Bir sürü 45'lik, hepsi tertemiz, kapaklı. O zamana kadar daha kapaklı 45'lik görmemişim: Melike Demirağ, İlhan İrem, Cem Karaca ve Barış Manço'nun külliyatı... Adam şöyle bir fiyat sistemi uyguladı bize: Diyelim ki kaset 10 lira, bir kasette on şarkı var, demek ki şarkının tanesi 1 lira, 45'likte iki şarkı var, dolayısıyla 2 lira, çok alırsanız da indirimli... Oradan deli gibi plak almışız. Çuvallarla yurda döndük. *(gülüyor)* Sonra solcu bir dönemim başlıyor. O dönemin en büyük etkisi, Ahmet Kaya'yı yeniden keşfetmem oldu. Üç albüm önemliydi o dönem: Ahmet Kaya'nın "Başkaldırıyorum"u, Selda'dan "Özgürlük ve Demokrasiyi Çizmek", Zülfü Livaneli'nin "Zor Yıllar"ı...
'93 yılında artık hatırı sayılır bir plak koleksiyonu yapmışım, herkes deli diye bakıyor bana. Evde sürekli plak dinliyorum, bir yandan bunları tarihte bir yerlere yerleştirmeye çalışıyorum. Elinde yüzlerce parça var, bunlar bir anlam ifade edecek bir bütünlük haline dönüşmeli hissi var bir yandan... Ne zaman ki Metin (Solmaz) bana "yazı yaz" dedi, başka bir şey başladı. Ankara'da, Müzük dergisinde ve Siyah Beyaz gazetesinde birlikte çalıştık Metin'le... O zamana kadar deli gibi plak toplamışım, ama bir süre sonra bir tarihçi perspektifi kazanıyorsun, olaya öyle bakıyorsun...
Daha sonra pek dinlemedim yabancı müzik, Türk popu yetti bana. Hâlâ yabancı albümler alıyorum, Franz Ferdinand'ı biliyorum, Nick Cave'in yeni bir albümünün yayınlanması beni bir şekilde heyecanlandırıyor ya da Norah Jones sahiden hoşuma gidiyor. Ama Türk popunu takip etmek daha mı kolayıma geliyor, bilmiyorum. Biraz da olan bitene hâkim olma isteği benimki. Şaşırtıcı ama, beni son zamanlarda en çok heyecanlandıran proje Hepsi! Bir dönem sadece Cici Kızlar'la başarıya ulaşan bir proje bu ve çok sağlam. Ayrıca Hepsi kızları Cici Kızlar'dan kat kat güzel. Ama illâ popçu veya rock'çu diye bir ayrım varsa da, rock'çuyum. Hepsi seviyor olabilirim, bakmayın... *(gülüyor)* Duman canavar gibi bir grup mesela, Türkiye'de gelmiş geçmiş en büyük rock gruplarından biri. "Seni Kendime Sakladım" gibi bir şarkıyı yapabilmiş adamları ben el üstünde tutarım...

Mumlar arasında bir meşaleymiş meğer Ahmet Kaya. Yolumu aydınlatmış, ama o kadar doğalmış ki ışığı, farkına varmamışım. Böyle ölmemeliydi, hiç hak etmedi bunu.

Anadolu-pop sahtekâr

Memleket müziğine bakarken hep rock ekseninde gittim ben. Popa çok sonra geçtim, eskiden Yeşim, Yeliz, Yasemin Kumral falan toplamazdım, belki Ajda Pekkan, Sezen Aksu, Nilüfer, Nükhet Duru, Erol Evgin... Yani hep ana caddeden gittim, yan yollara sapmadım popta. Ama bir ayrıntılarda kaybolma, boğulma halim var, bütün problemim o. *(gülüyor)* Okuma üzerinden bunlara takıldığım için herhalde, ya da belki matematik kafasından. Benimkisi sadece durum tespiti yapmaya çalışmak, başka bir şey değil. Bir yol gösterici değilim yani. Popa doğrudan müzik olarak bakmıyorum, onu tarihle de ilişkilendiriyorum. "Pop Dedik"e bakanın gördüğü de o olacak: Bir, kendi tarihim; iki, Türkiye tarihi. Bu ilişkiyi yaşadığım tarih üzerinden kuruyorum, ama eskiye dönük şeylerde de "bu ortamı yaratan nedir"in cevabını da arıyorum. Bu kitabın yazılma amacı da o galiba. "Türk pop tarihi 1961'de 'Bak Bir Varmış Bir Yokmuş'la başladı, '65'te Altın Mikrofon yapıldı, sonrasında şu oldu, bu oldu" değil sadece. Belki alternatif bir tarih yazımı bile denebilir buna. Aynı şeyi sinema üzerinden de, spor üzerinden de yapabilirsin, ben doğrudan müzik üstünden yaptım. Kitapta üç bölüm var: Birinci bölüm Türk pop müziğinin düz tarihi, ikinci bölüm o tarih içindeki türlerin ayrı ayrı tarihi, üçüncü bölüm de genel tarihle ilişkilendirilmiş pop durumu. "İşçi şarkıları", "Atatürk şarkıları" gibi başlıklar var bu bölümde de... Kanto, memlekette çıkmış tek özgün pop türü bence. Dünyada başka örneği yok. 1870'den işgal yıllarına kadar devam ediyor. Batı sazlarıyla yapılıyor, bir; günün olayları üzerine yazılıyor, iki; tüketime yönelik, üç; eğlendiriyor, dört... Dolayısıyla, sahici pop. Kantoya dikkatimi çek en, müteşekkir olduğum iki isim var: Aylin Aslım ve Ece Ayhan. Ece Ayhan kantonun "günahkâr" olmasıyla, erotik olmasıyla ilgileniyor, şiirlerinde hep geçiriyor. Aylin de daha farklı bir taraftan, kadınların özgürlük hareketi olarak bakıyor. Öyle, çünkü kantocuların hepsi kadın, varolan erkek kantocular da kadınlara eşlik etmek üzere var. Kanto hakkındaki en güzel benzetmeyi Murat Belge yapıyor: "Kendine sevgili yaparsın, onunla evde hoşça vakit geçirirsin, ama sokağa çıkarmazsın" durumu var kantoda... Kantodan başka bu memlekette doğmuş, büyümüş başka bir tür yok. Anadolu-pop bile sahtekâr bir şey. Hayatında hiç köye gitmemiş, türkü dinlememiş adamlar çıkıp türkü söylüyorlar. Düzenledikleri türküler de piyasada varolan türküler zaten. Yirmi tane türkü var, kırk tane Anadolu pop grubu var. Bir türküye iki grup düşüyor. Dönüp dolaşıp yaptıkları şey "Kara Tren", "Niksar'ın Fidanları","Kızılcıklar Oldu mu", "Dolana Ay Dolana"... Bunları söylerken, Moğollar'ı ve Modern Folk Üçlüsü'nü ayrı tutmak gerek ama. Moğollar'ın kazancı Taner Öngür, arıyor, buluyor. Modern Folk Üçlüsü'ndeki Doğan'ın babası Şeref Canku, memleketin en mühim türkü derleyicilerinden. Onun için bu iki topluluğun yeri ayrı. Bir de Tülay German... Erdem Buri'yle beraber bu işi bilerek yapan tek isim.

Mumlar arasında meşale

Memlekette popun patladığı onyıllar, 1970-80 ve 1990-2000 arası. 1974'e kadar Anadolu-popla yükselen bir rock hali var, aranjmanları, Berkant'ları, Ertan Anapa'ları bir tarafa koyarsak... 1976'dan sonra politik müzik var, ki o da rock merkezli. Aynı yıllarda pop arabeske dönüyor, "Selâmi Şahin yılları" tabir ettiğimiz yıllar bunlar. 1977-78'de herkes Selâmi Şahin besteleri yorumluyor. Ama asıl pop yılı 1975. Her şeyin patladığı, şu anda dinlediğimiz, dansettiğimiz bütün pop şarkıları 1974-76 arasında çıktı: "Bim Bam Bom", "Sen Gidince", "Bu Ne Dünya", "Hoş Gör Sen"...
1970'lerde naif bir durum var. O dönemde insanlar müziği müzik olsun diye yapıyorlar. "Aman meşhur olayım" halinden ziyade, "bak ne güzel şarkılar yapıyorum" var. Altın Mikrofon'la, Topluiğne'yle Popstar'ı ayıran şey de bu zaten. Müzik o dönemde bir amaçmış, şimdi araç... Pop denilen şey, o anın tarihi. Bunun için önemsiyorum ben de. 1975'te niye böyle bir patlama yaşandığının nedenlerini de o dönemki olaylarda arıyorum. Ecevit'in iktidara gelmesi, '74'te Kıbrıs Harekatı, bir refah ortamı, sonra hop trililaylay laylay lilaylom... Ama '80'lerde bir kesinti var; İlhan İrem'in "Bezgin"i yapmasına denk düşen tarih bu. Sonra biraz daha aydınlanınca ortalık, bir refah ortamı gelince, "ben artık senfonik rock yapacağım" demeye başlıyor. '84'ten sonra bir rahatlama hali var zaten: Mazhar Fuat Özkan'ın çıkışı, Sezen Aksu'nun "Sen Ağlama"sı, İlhan İrem'in üçlemesini yaptığı nokta hep bu dönemlere denk geliyor... Bütün bu pop tarihi içinde benim

kendimi en rahat hissedebileceğim dönem, pop tarihi açısından, 1970-80 arası olurdu herhalde. Ama kendi kişisel tarihim açısından 1985-95.
1985'te Mazhar Fuat Özkan, 1995'te Mirkelam'ın ilk albümü ile sınırları çizilmiştir bu dönemin...
Ahmet Kaya'yı tam da bu noktaya koymak gerekiyor. İçten içe gelişti bende Ahmet Kaya sevgisi. Şimdi bakıyorum da, bu mumlar arasında bir meşaleymiş meğer adam! Yolumu aydınlatmış, ama o kadar doğalmış ki ışığı, farkına varmamışım. "Benim dönemim" dediğim yıllar aslında Ahmet Kaya yılları; belki de o dönemi "benim" yapan o. Öldüğünü öğrendiğim an hıçkırıklara boğulduğum tek müzisyen Ahmet Kaya'dır. Böyle ölmemeliydi, hiç ama hiç hak etmedi bunu.

Sol durum, zor durum

Kıbrıs Harekâtı esnasında "barış yapıldığına üzüldüm" diyor Cem Karaca. Kıbrıs hesapta bir solcu harekât ve bir barış harekâtı ya, o yüzden herkes bir şekilde onu destekliyor, '20'lerdeki Türkiye'nin durumuyla özdeşleştiriyor.
150'nin üzerinde Kıbrıs plağının olduğunu keşfetti bir kısım araştırmacılar. Sadece bir tanesi savaşın kötülüğüne dikkat çekiyor: Şanar Yurdatapan'ın "Aslan Mehmedim"i. Şanar Yurdatapan bunu "sağ gösterip sol vuran plak" diye tanımlıyor. Bir ananın ağzından, "ben burada sensiz uyuyamıyorum, git göster gücünü, dön gel" diye başlıyor, "ama unutma, sen orayı vururken Yunanistan'da da oradaki oğlu için ağlayan bir ana var" diye devam ediyor...
Muhlis Akarsu, Mahzuni Şerif gibi sol tandanslı şarkıcılar bile doğrudan "Kalleş Yunan" diye plaklar çıkarmışlar. Neşet Ertaş'ın bunu yapması tuhaf gelmiyor insana, o biraz daha milliyetçi, ama Mahzuni ya da Muhlis Akarsu'nun böyle bir şey yapması insanın kanına dokunuyor.
Türkiye'de sol bir durumdan zor bahsedebiliyoruz. Timur Selçuk bir dönem "1 Mayıs", "16 Haziran" gibi şarkılar yaparken şimdi Atatürkçü-komünist-müslüman hattında ilerliyor. Cem karaca'nın son yılları da öyleydi. Bunu gören Kıraç, "müslüman, muhafazakâr ve komünistim" diyor kendine. Sahiden böyle bir açıklaması var adamın. *(gülüyor)*

Pop ciddi bir iş

Bir sürü güzel şey de sayılabilir Türk pop tarihinde. Ajda'dan da güzel bir şey çıkar, Gökben'den de. Pardon, Gökben'den çıkmayabilir. *(gülüyor)* Ama, beğenilmeyen '90'lar popundan da çok şey çıkar, Aşkın Nur Yengi mesela. Niye diye sorsan anlatamam, ama seviyorum. *(gülüyor)* Yine de, bana sorarsanız, bu memleketteki en güzel şey Mazhar Fuat Özkan. "Ele Güne Karşı"yı yapmasalardı, belki de geriye dönük düşünmeyecektim, Türkçe pop dinlemeyecektim. Tümüyle onları milât olarak kabul edip oradan geriye doğru gidiyorum. Ama şimdi bana Mazhar Fuat Özkan sadece acı hissettiriyor. "Mazeretim Var Asabiyim Ben" gibi bir şaheserden sonra "Agu" gibi bir albüm yapmalarını da içime sindiremiyorum...
Kitapta konu ettiğim, radyolarda, barlarda çaldığım bu eski şarkılar, gençlerin de kişisel tarihinde bir şekilde var. Bir şekilde öğrenmişsin, bilhassa Türk filmlerinden, '90'larda pıtırak gibi çıkan radyolardaki "nostalji" programlarından, ortalığı kaplamaya başlayan bir kısım eski kayıtlardan... İnsanlar bu şarkılarla eğleniyorlar, eski şarkılara bakarken şu anda olmasını istedikleri temiz duyguları görüyor galiba...
Pop, esasen ciddi bir iş. Onun için bu kitabı yazdım. Bugün gülüp eğlendiğimiz şeyler, bugünün tarihini oluşturan şeyler aslında. Dünü anlamalıyız ki, bugün daha iyi bakalım önümüze. Radyodaki ilk programımın adı "Dünden Yarına"ydı, İlhan İrem'in bir albümünden almıştım o adı. "Pop Dedik" de dünden yarına bir köprü aslında. Belki de en başından beri yapmaya çalıştığım bu. Okudum, topladım, artık bunları insanlara anlatma zamanının geldiğini düşünerek yazmaya, çalmaya başladım. "Pop Dedik" şimdilik son nokta, ama belki de yeni bir başlangıç...

Kanto, memlekette çıkmış tek özgün pop türü bence. Kantodan başka bu memlekette doğmuş, büyümüş başka bir tür yok. Anadolu-pop bile sahtekâr bir şey. Bir türküye iki grup düşüyor.

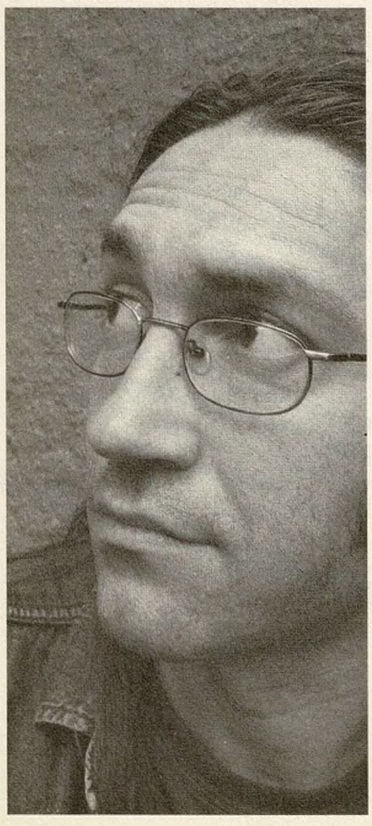

Söyleşi: **Merve Erol - Arslan Eroğlu**

Latin Amerika'nın Kesik Damarları

Eduardo Galeano

yenilenmiş haliyle yeniden Türkçede!

Latin Amerika'da bugün olanları anlamak için geçmişi öğrenmek gerekir.

"Gerçeğin ne olduğuna bakmadan onu değiştirmenin sihirli bir formülü yok. Onu değiştirmek için önce ne olduğunu görmek gerekiyor," demişti Latin Amerika'nın ruhunu anlatan Galeano. Şimdi, bu kahırlı kıtanın kesik damarlarını teker teker dikip, yıllarca sömürülen kaynaklarını asıl sahibi olanlara iade ettiği şu günlerde, Eduardo Galeano başka bir dünya hayali kuranlara bu kitapla kılavuzluk ediyor.

Çitlembik ve Galeano serisi...

4

yasadışı

inceleme araştırma

yazar: bikem ekberzade

editörler: deniz vural, arzu taşçıoğlu

grafik: leland m. hill

ISBN: 975-8723-14-6

Türkiye'nin ilk kadın savaş fotoğrafçısı olan Bikem Ekberzade'nin 7 yıldır sürdürdüğü Mülteci Projesi'nin fotoğrafları, Newsweek'te yayınlandı, Sundance Film Festivali ve Oxford Müzesi'nde sergilendi. Bu proje dahilinde Ekberzade İstanbul'da yaşayan iki kadın mültecinin hayat hikayesini belgeledi. "Yasadışı" bu iki Afrikalı genç annenin hayat mücadelesini anlatıyor.

fiyatı: 20 YTL

83 sayfa

7

"tanrı" vernon little

modern dünya edebiyatı

yazar: dbc pierre

türkçesi: arzu taşçıoğlu

editör: fatma türe

ISBN: 975-8723-13-8

En önemli edebiyat ödüllerinden Man Booker Ödülü'nü kazandı, 41 dile çevrildi, yalnızca İngiltere'de 750 bin adet satti.

"Sanki Osbournelar, Simpsonları bira içmeye çağırmış, Don De Lillo da gezerken uğramış hep birlikte Eminem'e yeni bir şarkı yazıyorlarmış gibi."
Andrew O'Hagan

fiyatı: 15 YTL

360 sayfa

3

roman'tik bir yolculuk

inceleme araştırma

yazar: atilla birkiye

editörler: deniz vural, arzu taşçıoğlu

ISBN: 975-8723-12-X

Roman'tik bir yolculuk, Atilla Birkiye ile farklı bir okuma serüveni.

Aşk-ı Memnu, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, Eylül, Huzur gibi unutulmaz Türk romanları arasında başlayan bu yazınsal yolculuk, günümüz Türk yazarlarına ve Dostoyevski, Andre Gide, Camus, Calvino gibi ustaların eserlerine kadar uzanıyor.

fiyatı: 15 YTL

289 sayfa

1

sinema modern mitoloji

inceleme araştırma

yazar: ömer tecimer

editörler: deniz vural, a. taşçıoğlu, f. türe, b. akalın

ISBN: 975-8723-11-1

Sinemada kahramanın yolculuğu nereden başlıyor? Bugün bu yolculuk nereye vardı?

Bütün filmler aynı öyküleri mi anlatıyor?

Sinema: Modern Mitoloji, sinema sanatıyla ve özellikle senaryo yazmakla ilgilenen herkesin mutlaka okuması gereken bir kitap.

fiyatı: 20 YTL

400 sayfa

plan b®
meşrutiyet c. kıblelizade s. tepe han 1/6 şişhane 80050 istanbul tel: (0212) 251 4023 fax: (0212) 251 4024 e-mail: info@planb.com.tr www.planb.com.tr

ÖSS
PINK FLOYD ÖZEL

SAYISAL

1. **Pink Floyd'un listelerde 1 numara olan** ilk albümü **hangisidir?**
   a) The Piper At The Gates Of Dawn ('67) b) Ummagumma ('69)
   c) Dark Side of the Moon ('73) d) Atom Heart Mother ('70)

2. **"Dark Side of the Moon" albümü Amerikan** Billboard dergisinin 200'lük listesinde **kaç hafta (ya da yaklaşık kaç yıl) süresince kalarak rekor kırdı?**
   a) 741 hafta (15 yıl) b) 319 hafta (7 yıl)
   c) 471 hafta (9 yıl) d) 931 hafta (18 yıl)

3. **Beş Pink Floyd'çu içinde** en küçüğü **6 Ocak 1946 doğumlu** Syd Barrett... **Grubun 6 Mart 1944 doğumlu** en büyüğü **hangisi?**
   a) David Gilmour b) Roger Waters c) Nick Mason d) Rick Wright

4. **Bu soruyu 101. sayımızdan aynen araklıyoruz: Pink Floyd'un** Live 8 konserleri için **yeniden toparlanmasının haftasında,** "Echoes" **isimlli** best-of albümlerinin **satışı ne kadar arttı? (Grup elemanları, gelirin Afrika'ya aktarılacağını açıkladı.)**
   a) % 100 b) % 500 c) % 1500 d) % 1300

5. **"The Final Cut" albümünün sözlerinde,** dünya liderleri ve 20. yüzyılın ünlü siyasî kişilikleri **de cirit atar. Albümde bu zevat** toplam kaç kişiyle **temsil edilmektedir?**
   a) 3 b) 6 c) 9 d) 12

6. **"Atom Heart Mother" albümünün kapağındaki meşhur inek** hangi isimle **anılmaktadır?**
   a) Elisabeth II b) Lulubelle III c) First Lady d) Sister 7

7. **"Wish You Were Here" albümünde, tam** "Have A Cigar"dan "Wish You Were Here" şarkısına geçişte **hangi eserden bir melodi duyulmaktadır?**
   a) Beethoven'ın re minör 9. senfonisi
   b) Çaykovski'nin fa minör 4. senfonisi
   c) Mozart'ın 41 no'lu do majör Jüpiter senfonisi
   d) Rahmaninof'un do minör 2. piyano konçertosu

8. **Roger Waters'ın 5, David Gilmour'un 3, Syd Barrett ve Nick Mason'ın 2'şer** solo albümü **bulunuyor. Ya** Rick Wright'ın?
   a) 5 b) 3 c) 1 d) 0

9. **"A Momentary Lapse of Reason" albümünün kapağında, bir hastane atmosferinde art arda dizilmiş demir döküm yataklar,** bir kumsalda boylu boyunca **uzanır. Çoğu Floyd albüm kapağı gibi Storm Thorgerson'un tasarımı olan** bu fotoğrafta kaç adet yatak **bulunmaktadır?**
   a) 300 b) 60 c) 360 d) 700

10. Günbatımında iki güneş... **Hangi Pink Floyd albümünün** kapanış parçasıdır **"Two Suns in the Sunset"?**
    a) A Momentary Lapse of Reason b) Final Cut
    b) Division Bell d) Animals

SÖZEL

1. **Pink Floyd'la ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi** yanlıştır?
   a) "Delicate Sound Of Thunder" albümü Rus kozmonotlarınca MIR uzay üssüne götürüldü
   b) BBC'de yayınlanan, insanoğlunun aya ilk ayak basışıyla ilgili bir programa müzik yaptılar
   c) "Division Bell" albümündeki "Keep Talking" şarkısında Stephen Hawking'in konuşmasından parçalar yer alıyor
   d) TÜBİTAK'ın Bilim ve Teknik dergisine iki kez kapak oldular

2. **Hangi Pink Floyd şarkısının sözleri, ilhamını** yüzyıllar öncesinin Çin şiirinden **almıştır?**
   a) Set The Controls For The Heart Of The Sun b) If
   c) The Happiest Days Of Our Lives d) High Hopes

3. Nick Mason **1977'de** hangi punk albümünün **prodüktörüydü?**
   a) Music For Pleasure (The Damned) b) The Clash (The Clash)
   c) Boomtown Rats (Boomtown Rats) d) In The City (The Jam)

4. **Alan Parker'ın "The Wall" filminde** Pink **rolünü** kim **oynadı?**
   a) Bob Ezrin b) Bob Seger c) Bob Geldof d) Bob Dylan

5. **Syd Barrett'in "The Madcap Laughs" albümünde yer alan** "Golden Hair" **şarkısı** kimin şiirinden **bestelenmiştir?**
   a) Dylan Thomas b) William Blake c) Nâzım Hikmet d) James Joyce

6. **Roger Waters'ın 1984 tarihli solo albümü** "The Pros and Cons of Hitch Hicking"in kapak resminde **hangi porno yıldızı, otobanda çırılçıplak otostop çekiyor?**
   a) Linzi Drew b) Sharon Mitchell c) Ginger Lynn d) Dilber Ay

7. **Pink Floyd, "Atom Heart Mother" şarkılarını bir** filminde kullanmak isteyen bir yönetmeni **reddetti. Hangi yönetmen, hangi film?**
   a) Stanley Kubrick (Otomatik Portakal)
   b) Bernardo Bertolucci (Konformist)
   c) Werner Herzog (Aguirre: Tanrı'nın Gazabı)
   d) Roman Polanski (Macbeth)

8. **Roger Waters 1992 tarihli** "Amused to Death" **albümünde ünlü** bir filmden ses kayıtları **kullanmak istedi, ancak bu istek filmin yönetmeni tarafından reddedildi. Hangi yönetmen, hangi film?**
   a) Stanley Kubrick (2001: Bir Uzay Macerası)
   b) Andrei Tarkovsky (Solaris)
   c) George Lucas (THX 1138)
   d) Ridley Scott (Bıçaksırtı / Blade Runner)

9. **David Gilmour'un** gitarist olarak **albümlerine katkıda bulunduğu sanatçılar arasında aşağıdakilerden** hangisi **yer almaz?**
   a) Kate Bush b) Paul McCartney c) Mick Jagger d) Bryan Ferry

10. **2001'de** Luther Wright & The Wrongs **isimli grup "Rebuild The Wall" albümünde "The Wall"u** hangi müzik türüyle **yeniden inşa etti?**
    a) Country b) Metal c) House d) Swing

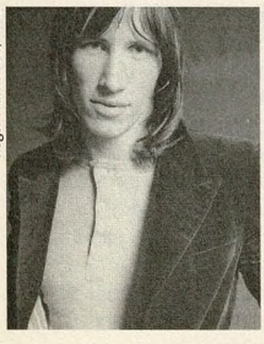
Roger Waters: Bas, vokal

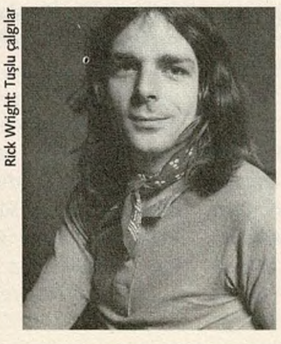
Rick Wright: Tuşlu çalgılar

Syd Barrett: Gitar, vokal

Nick Mason: Davul

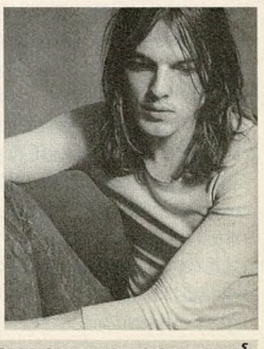
David Gilmour: Gitar, vokal

ŞİMDİ DOĞRUYA DOĞRU >> Sayısal: 1.d, 2.a, 3.a, 4.d, 5.c, 6.b, 7.b, 8.b, 9.d, 10.b Sözel: 1.d, 2.a, 3.a, 4.c, 5.d, 6.a, 7.a, 8.a, 9.c, 10.a

"AŞK TESADÜFLERİ SEVER" VE **MÜSLÜM GÜRSES**

Top havada döndü durdu, Murathan'ın ortası Müslüm'ü buldu, Müslüm topa güm diye vurdu, şen ola arabesk şen ola... "Aşk Tesadüfleri Sever"de Dylan, Abed Azrié, Bowie, Björk, Burhan Bayar, Gainsbourg, Özgür Pamukçu, Garbage, Cohen, Sunay Özgür, Rainbow, Thalassinos-Katsoulis hep beraber umutlu yarınlara koşuyorlar. Müslüm Gürses ve Murathan Mungan'ı başka bahara bırakıp bu sayıda olayın perde arkasına bakıyoruz: Albüme şarkı sözü yazarı olarak emeği geçen üç şairle ve düzenlemelerin yükünü çekenlerle görüştük...

DOSTUNA MESAFEN İKİ ADIM

"Aşk Tesadüfleri Sever" albümüne bir üstbaşlık olarak son derece rahatsız edici "Mucize ve Buluşma" ifadesinin neden eklendiği meçhul. Eğer söz konusu mucize, plak firmasıyla sponsor firma buluşmasından türüyorsa –çünkü kartonetteki bir takım notlardan bu kokuyu alır gibi olduk– bu onların özel hayatıdır, bizi ilgilendirmez. Eğer şairlerin şarkı sözü yazarlığına soyunmasına vurgu yapılıyorsa, sözü şairlere bırakmak en iyisi. Yok eğer mucizeden kasıt, en koyu anlamlarıyla Batı ile Doğunun, rock ile arabeskin buluşmasıysa, bu ismi koyanlar değil, bu doğal buluşmayı yıllar yılı unutturup sonunda mucize haline getirenler utansın.

"Aşk Tesadüfleri Sever" sahiden "mucizevî" bir albüm. Oysa mucize olmayabilirdi, olmamalıydı, olmaması için elimizde her şey vardı. 60'ların sonundan girip 80'lere doğru yol alalım, 12 Eylül'ün zehirleyip kuruttuğu o müthiş yaratıcılık ve dinamizm yıllarına dönelim... Önce âşık müziğinin ve türkülerin toprağında zengin rock yatakları keşfedildi: Anadolu rock, hiç şakası yok, bu Anglosakson müziği demokratikleştiren en ilginç, en sağlam örneklerden biriydi. Arabesk derseniz, onunla hemen hemen aynı tarihlerde yola koyuldu, üstelik zaman zaman rock'la el ele çıktı yolculuğa. İki arkadaş Erkin Koray ve Orhan Gencebay birlikte kayıtlar yapıyordu. "Fesuphanallah", "Şaşkın" gibi arabesk adaptasyonlarını bir rock'çu (Erkin Koray), "Hayat Kavgası" ve "Falcı" gibi rock klasiklerini arabeskçiler (Gencebay ve Hakkı Bulut) kaleme alıyordu. Vedat Yıldırımbora ve Mine Koşan'ın alaturka orkestrası Metronom'un mesai arkadaşları İsmet Sıral, Burhan Tonguç, Altan İrtel gibi kalburüstü cazcılardı. Arabesk şarkıcısı Biricik rock grubu kurmuştu. Tülay'ın Hakkı Bulut yorumları Esin Engin düzenlemesiyle yok satıyordu... Arabeske karşı kemalist, milliyetçi, Arap düşmanı bir tavır da vardı elbette. TRT'de yasaktı, "yoz müzik" damgası yemişti kestirmeden. İşin kadercilik felsefesi kısmı da kafaları karıştırıyordu belki ama, arabeskçiler topyekûn alay edilip küçümsenen, dışlanan insanlar değil, yakın mesafedeki dostlardı henüz. (Yüzyıllar öncesinden mutasavvıf şair Azizi'nin deyişiyle: "Dostuna mesafen iki adım. Birincisinde duruyorsun.") Şanar Yurdatapan'ın sözlerini yazdığı "Ne bu halin dostum, ne olmuş sana?" şarkısında Melike Demirağ, arabesk dinleyicilerini saflara davet ediyordu: "Dostlarımız var kuytu köşelerde derdine içen, ezilmişliğine yanan, acıyan kendine ve kötü kaderine. Oysa bilselerdi, bir bilselerdi her şeyi yaratanın, elleri olduğunu. Herhal daha mutlu, daha aydınlık olurdu dünya. Yine de olacak, yine de olacak ya." Şarkıdaki okuma parçası böyleydi. Son dörtlükteyse, "doğrul artık dostum topla kendini / kör talih çalmasın alın terini" diyordu, "kendi ellerinle yaz kaderini / artık kahpe felek kul olsun sana." İşaret zaten alınmıştı. Gencebay "kirli yeşil bir renkte eskicene" parkasıyla, "Ben Topraktan Bir Canım" filminde ezilenlerin hakkını arıyor, Hakkı Bulut "Gidin görün doğuda ne dert ne çileler var" şarkısıyla kendine hapishane kapısını aralıyordu.

Normal şartlarda sadece güçlü bir cover albümü olduğu için alkışlanmayı hak eden çalışma, memleketin anormal şartlarında heyecan verici bir meydan okumaya dönüşüyor.

80'lerde arabesk, dağılıp savrulmuş sol yerine, yeni zenginlerin sofrasına oturdu. Coluche gibi "ben yeni zengin değilim, eski fakirim" bile diyemedi, Özal marka köşe dönme zihniyetinin elinde oyuncak oldu. Zenginliği yalnız kendilerine layık gören şehirli okumuş elitin gözünde "benden olmayan"ın sıfatıydı artık. Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan Ege'deki bir pansiyon ilanının sloganı "anti-arabesk tatil"di. (İlan tasarımının Unkapanı kasetlerinden farkı yoktu.) Kadıköy'de kaldırımda tezgâh açan genç, "anti-arabesk kasetçi" yazmıştı kartona gazlı kalemle. (Eric Clapton arabeski "Wonderful Tonight"ı da satıyordu, heavy rock slow arabesklerini de.) Ama "Allah allah allah allah, bu nasıl sevmek"lerin malı götüren gür sesinin kuytularında, gözden ırak bir arabesk daha yaşıyordu. "Her şey yalan, her şey yalan / Var mı beni beni bir anlayan" diyen Müslüm Gürses mesela, en alttakilerin sesi (ya da sessizliği) olarak o taraftaydı.

Benim meselem

"Aşk Tesadüfleri Sever" albümü etrafında kopan tartışmaya baktığımızda ne görüyoruz? Sanki aşağı mahallede demlendiği meyhaneden zorla kaldırılıp yukarı mahalleye kaçırılmış da, lüks bir kulübe arkasından itilmiş muamelesi yapılıyor Müslüm Gürses'e. "Bowie nerde, Müslüm nerde" demeye getiriliyor. Oysa bu bir optik yanılgı. Bowie'nin, Björk'ün veya Dylan'ın sınıfsal temelleriyle Müslüm'ünkiler arasında sanıldığı gibi uçurum yok. Esas uçurum, Batılı rock müziğini (veya cazı, şunu, bunu) yanlış okuyarak kimliğinin bir parçası kılmış Türkiyeli elitlerle gene yanlış okuyarak uzaklaştıkları ve uzaklaştırdıkları halk müzikleri arasında. Her horoz kendi çöplüğünde öter diyenler olabilir, hiç merak etmesinler, Bowie ve Müslüm aynı çöplüktendir.

Müslüm Gürses'in uzun senelere ve 30-40 albüme yayılan külliyatında, bayıldığımız bir sürü şarkısı var ama, mesela "Benim Meselem"i, "Yaşanacak Gibi Değilsin Dünya"yı, "Senden Vazgeçmem"i seviyorsak, gökte aradığımızı yerde, rock'ta aradığımızı bunlarda da bulduğumuzdandır. Peki aradığımızı (ya da kendimizi) bulamadığımız müzikler kötü müzik midir? Nedir bu son senelerin modası "bizi bize anlatanı severiz" küstahlığı? Şarkılar kendi derdimize derman olduğu kadar, başkalarının derdini de anlamamızı sağlamaz mı? Bir arabesk şarkısı, hiç bulunmayacağımız ortamları, hiç yaşamayacağımızı sandığımız duyguları ya da başvurmayacağımız çareleri dillendiriyor diye onu sevmememiz mi gerekiyor? Evet, sosyolojik gözlemden falan değil, düpedüz sevmekten bahsediyoruz. Şarkıları sadece ayna oldukları zaman değil, pencere oldukları zaman da seviyoruz.

Arabeskin kabaca üç kökü var: Türk sanat müziği, halk müziği ve Arap yaylı orkestraları geleneği... Daha ne olsun? Hatta elektro bağlama ve bas gitar özelinde rock'u da bir dördüncü olarak masaya eklersek

başımız ağrımaz. Ama ortam böylesine müsaitken bu müziğin varlık içinde yokluk çektiğini, deneylere kendini kapattığını, tekdüze bir makam, ritm anlayışı ve dar bir vokabüler içinde sıkışıp kaldığını da itiraf etmeliyiz. Arabeske son güzel müdahale Ahmet Kaya'nın müziğiydi. Şimdi de imdada Müslüm Gürses yetişti: Zamanında Nesimi'nin "Haydar Haydar" nefesinden Ali Ekber Çiçek'in "Haydar Haydar"ına, Livaneli'nin "Çırak Aranıyor"undan Edip Akbayram'ın "Hava Nasıl Oralarda"sına kadar, düz arabesk olmayan ezgileri de mükemmel biçimde okuyan bu büyük yorumcu, yakın tarihlerde "Olmadı Yar"a, "Paramparça"ya, "Sensiz Olmaz"a, "Olmasa Mektubun"a kendini bütünüyle koymayı bildi. Bir şarkının başına gelebilecek en güzel şey, onu Müslüm Gürses'in okuması. Murathan Mungan öncülüğünde hazırlanan "Aşk Tesadüfleri Sever" bu yoldaki son istasyon. Normal şartlarda sadece güçlü bir cover albümü olduğu için alkışlanmayı hak eden çalışma, memleketin anormal şartlarında heyecan verici bir meydan okumaya dönüşüyor.

"Olmamış" diyenlere lafımız olmaz. Müslüm Gürses'e "bizim aramızda ne işin var" gözüyle bakanlarıysa zaten bir kenara bırakalım. (Bunlardan her yerde var. NME yazarları için de Dublinli U2, Diyarbakırlı kırodur.) Peki onun şık bir fantezi uğruna harcandığını, entel sosyetenin tuzağına düştüğünü söyleyenlere ne demeli? Hele bunu söyleyenler bizzat bu sosyeteye mensupsa? Bu eleştiriyi yapmak, arabeskle bugüne kadar gerçek bir ilişki kurmamış olanların harcı değil bir defa. (Gece kafaları dumanlıyken "batak" tabir ettikleri eski arabesklere bıyık altından gülerek bağıra çağıra eşlik etmek gerçek ilişki sayılmaz.) Üstelik, Müslüm'e küstüğü iddia edilen Müslümcülerin tavrıyla da muhafazakârlıkta yarışır. (Dylan 1966'da gitarını prize takınca kimselere yaranamadı, ama son gülen o oldu.)

Arabesk intifada

Geçen sene Babylon'da Blues Explosion konserini hayranlıkla seyrederken, aramızda yarı şaka yarı ciddi bir geyik çevirmiştik: "Bu memlekete de bir blues explosion lazım: Bir arabesk intifada!" Neden olmasın? Anadolu rock çapında bir arabesk rock kapıyı çalıyor valla. Godot'yu bekler gibi beklemektense Mirkelam, Duman, Çamur gibilerine şapka çıkarmak boynumuzun borcu. "Aşk Tesadüfleri Sever"i de, ileride kendisinden bol bol feyz alınacağını umarak, büyük tezahüratla başköşeye yerleştiriyoruz hemen.

İntifadadan kastımızsa, "başka türlü bir şey benim istediğim, ne ağaca benzer ne de buluta" misali. Hangi engele takıldı bilinmez, keşke Müslüm Baba, Nirvana'nın "Smells Like Teen Spirit"ini de albümde yorumlayabilmiş olsaydı. Sözleri Murathan Mungan yazmış, son kitabına da almış. Bu yorumu dinleyebilsek, gene "arabesk intifada bu değil" derdik herhalde, "ama işte bunun gibi bir şey".

"Bak her sabah / Aynı dünya / Yalnızlık / Ve yoksulluk / Bir şey bekler / Hangi karanlık / Dağılır ki / Bir tek kurşunla? // Helal, helal / Helal sana // Ta oradan ta buraya / Gönderdiğin / Şarkılarla / Yeni bir söz / İster dünya / Arkadaşlar / Hep burdayız / Sokaklarda / Meydanlarda / Mahpuslarda / O dağlarda."

Derya Bengi

BİRHAN KESKİN: "KIŞ OLDUM" VE "ARTAKALAN"

En az bir kere "Batsın bu dünya"

"Aşk Tesadüfleri Sever" fikri henüz ortada yokken David Bowie'nin "I'm Deranged" parçasını biliyor muydunuz?

Birhan Keskin: Hayal meyal hatırlıyordum, "Lost Highway" filminin girişinden. Özel olarak bir David Bowie dinleyicisi değilim... Varolan bir müziğin üstüne söz yazmak hakikaten insanı daraltıyor. Hecelere sığışmanız gerek. "I'm Deranged" albümdeki en zor parçalardan biriydi bence, kısa oluşu da zorluyordu. Oraya hem anlamlı olabilecek, hem şarkının ruhuna gidecek, David Bowie'ye ihanet etmeyecek sözleri nasıl yazacaksınız? Hem de Müslüm Gürses'e yakışacak! Zordu valla.

David Bowie'nin sözlerinden nasıl sıyrıldınız?

Orijinal sözlerin üzerinde hiç durmadım, bambaşka bir şey yazdım. Onlara hiç değmesin istedim yazacağım yeni sözler. Yine de ufacık bir temas olmuş; "I'm Deranged" ve "Kış Oldum" ruh yakınlığı taşıyorlar. Dağıldım, beter oldum gibi bir şey.

Serge Gainsbourg şarkısına yazdığınız "Artakalan"da da, "Kış Oldum"da da kendi şiir sesinizi korumuşsunuz...

Doğal olarak, her iki parçada da sevdiğim sözcükler var. Ama şiir yazmakla yakından uzaktan ilgisi yok şarkı sözü yazmanın. Hele bir de varolan bir şarkının üzerine şarkı sözü yazmak epey bir matematik işi.

Müslüm Gürses söz konusu olmasaydı kabul eder miydiniz?

Hakikaten bilmiyorum... Ama şairlerin bir araya geldiği anlamlı bir şeye evet derdim belki.

Müslüm Gürses'i dinlemişliğiniz var mı daha önce?

Evet, dinledim, ama dinleyici kitlesinden sayılmam yine de. Müslüm Gürses'in kendi hikâyesi, aşk hikâyesi, o müthiş çarpmıştı beni.

Arabesk duyuşun izleri var yazdığınız şarkı sözlerinde. Şiirlerinizde daha uzaktaydı, burada yakınlaşmış gibi...

Bazı duyuşlar fark etmeden yer eder içimizde, kafamızda. Arabesk bizim buralarda, bizim kuşağımızın pek de uzak olduğu bir şey değil ki. Bizim kuşağımızdan herkes en azından Orhan Gencebay dinlemiştir. En az bir kere "Batsın bu dünya" demiştir.

Gainsbourg'un "Artakalan"ını daha önce dinlemiş miydiniz?

Jane Birkin'in "Arabesque" albümünü, iki yıl önce bir arkadaşımın evinde dinledim. Albümün onuncu parçası sözsüz bir parça. O parçayı dinlediğimde müthiş etkilenmiştim, sonra baktım, adı "She Left Home". Sonra o parçanın da etkisiyle "She Left Home" adlı bir şiir yazdıydım, "ba" kitabının girişindeki şiirdir o... Bazen müzik insanı başka bir yere çağırır ya da onunla çakışırsınız. Aynı albümde var "Amour des feintes". Orijinalinde neler söylendiğine asla vakıf değilim, sadece o sese yakın bir ses yakalamaya çalıştım.

Müslüm Gürses hayranları onu eleştiriyorlarmış. Entelijensiyanın onu sahiplenmesi meselesine nasıl bakıyorsunuz?

Bir kere, entelijensiya ben değilim, onu biliyorum. Ben bir şairim, o kadar. Bu bilinsin isterim. Ayrıca, Müslüm Gürses nereden geliyorsa, bu memlekette ben de benzer bir yerden geliyorum. O şarkı söylüyor, ben şiir yazıyorum.

> **Entelijensiya ben değilim. Müslüm Gürses nereden geliyorsa, bu memlekette ben de benzer bir yerden geliyorum. O şarkı söylüyor, ben şiir yazıyorum.**

İhsan Deniz'in Yeni Şafak'taki yazısı hakkında ne diyeceksiniz?

Yazanını bağlar sonuçta o yazı. Kendimden söz edecek olursam, ben sadrazam torunu filan değilim. Şiirim tabii ki kıymetlidir, ama "kutsal" değildir. Bu derece "yücelerin yücesi" biri olmak benim edebime de sığmaz.

Müslüm Gürses'in, seslendirdiği her şiiri hissettiği hissediliyor...

Müslüm Gürses doğuştan yorumcu bence, ruhu, duyuşu bu. Şarkı söylemek için gelmiş dünyaya. Mayasında var adamın. Zaten bu işi bu kadar iyi yapıyor olmasa, bu kadar yıl bir fenomen olmazdı. Kaldı ki, Müslüm Gürses'in bu çalışması için "şiir" değil, özel olarak şarkı sözü yazdık hepimiz, şiirlerimiz söz konusu değil zaten.

Şiirinizin sesle ilişkisini nasıl tarif ediyorsunuz?

Şiirlerimi şarkı olabilecek şiirler gibi görmüyorum. Sadece sesle okunacak bir şiir değil benimki, gözle de okunabilecek bir şiir.

Mungan, giriş yazısında, kozmopolitliği evrenselliğe giden yolda bir uğrak saydığını belirtmiş. Arabeskin göç olgusuyla bağını da göz önünde bulundurarak, İstanbul'u merkez alan bu kaynaşmayı, buluşmayı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Şu kadarını söyleyeyim; İstanbul gibi merkezlerde, kozmopolit şehirlerde bu türden yan yanalıklar çıkar, çıkması da ayrıca güzeldir. Çıkmıyorsa, orada bir donukluk vardır zaten. Ben bugünde ve burada yaşayan bir insanım, ve benimle birlikte, bugünde ve burada yaşayan insanlarla yan yana gelmek beni mutlu eder, zenginleştirir.

→31

BARIŞ PİRHASAN: KAVAFİS'TEN COHEN'E "İSTANBUL'A ELVEDA"

YÜKSEL Kİ YERİN BU YER DEĞİL

Albümü nasıl buldunuz?

Barış Pirhasan: Henüz ağız tadıyla tamamını dinlemedim. Ama dinlediklerimi sevdim. Meyhane masasında biri böyle bir fikir atar ortaya, o fikir orada unutulur, yapılmaz böyle bir şey. Bu çok büyük sabır, kararlılık ve cesaret işi. Ortaya çıkan sonuç da bence bu cesareti haklı çıkardı. Tabii işin içinde Murathan Mungan ve Müslüm Baba olunca cüretten değil, cesaretten söz edilebilir. Gerçekten umut verdi bana.

Olumsuz eleştirilere ne diyorsunuz?

Yazılanları azıcık okudum; Müslüm Baba'nın geleneksel kitlesine hitap eder mi etmez mi, ona entel dantel dinleyiciler kazandırır mı diye soruyorlar. Hayran kitlesi Müslüm Baba'ya nasıl kızmış, onu bilemiyorum. Müslüm Baba'nın hayran kitlesi her türlü duygusunu, tepkisini o kadar rahat telaffuz eden bir kitle olsaydı, zaten onun kitlesi olmazdı. Çok geniş, dilsiz bir kitle o, bilemezsiniz onların hangi şarkıda hüzünlenip hangisine takıldığını. Müslüm Baba'nın militanları belki fikir üretirler, onlar da önemli tabii, bir ölçüde dinleyicileri temsil ediyorlar, ama kitle ondan ibaret değil. Onlardan da çok ciddi bir kızgınlık geldiğini sanmıyorum. Bazı konularda böylesi laflar entellerin, sanatçıların kendisinden çıkar. Sanatçılar arasında, elit denebilecek kesim içinde de açık açık ya da gizli gizli Müslüm Gürses dinleyenler var.

Sizin aranız nasıldır?

Çok severim, ama ben kendimi bildim bileli arabeski çok severek dinlerim. Müslüm Gürses'in müziği sadece arabesk diye parantez içine alınabilecek bir müzik değil. Bireysel bir tat, bir yorum, bir stil... Hatta bir dünyada duruş biçimi. O nedenle de insanlar çok seviyor. Ben Orhan Gencebay, Ferdi Tayfur, hepsini severek dinledim. 1970'lerin başında çıkışlarından beri. Yaşım da müsait.

"Aşk Tesadüfleri Sever" projesinde söz yazdığınız parça Leonard Cohen'in "Alexandra Leaving"i. Siz mi seçtiniz?

Murathan fikri söylediği zaman bayıldım, çok çok sevindim. Ve hemen aklıma bu parça geldi. Tam hatırlamıyorum şimdi, belki de Murathan söyledi, "Sen Cohen'in hastasısın, ondan bir parça seç" diye.

Pek kolay bir parça değil böyle engelli bir iş için. Nasıl çalıştınız?

Çok kolay oldu. Kolay olmadığında olmuyor zaten.

Daha önce şarkı sözü yazmış mıydınız?

Bir-iki tane. Yeni Türkü'ye e.e. cummings'in "Yağmurun Elleri"ni uyarlamıştım. "İstanbul'a Elveda" da biraz uyarlama. Bir-iki tane dizilerde, filmlerde kullanılan parçalar yazdım. Deniz Türkali'ye doğumgünü hediyesi olarak on tane şarkı sözü yazmıştım, beş-altı tanesi şiir kitabımda var. Onlar bestelenmedi. "Alexandra Leaving"in özel bir yeri var bende. O şarkının sözleri Kavafis'e ait.

Bunu bilmiyorduk doğrusu...

Cohen'in albümünde de yazmıyor. O şiiri ilk olarak Türkçeye İsmet Özel çevirmişti ve yanılmıyorsam Halkın Dostları dergisinde yayımlanmıştı 1968'de. O çevirideki bir ses beni etkilemişti. Hiçbir kitaba girmedi o mükemmel çeviri. Biz sonra Erdal Alova ile birlikte Kavafis çevirileri yaptık; "Barbarları Beklerken" diye yayınlandı. Orada, "Tanrı Antonius'u bırakıyor" diye çevirdi Erdal Alova. İsmet Özel'in çevirisi şöyle bitiyordu sanıyorum: "Kaybettiğin İskenderiye'ye elveda." Bir parça "Ömrün İstanbul'a elveda", o sesten çalıntıdır. Şiirin başka çevirileri de var. Tabii parça birebir şiirin çevirisi değil. "Tanrı Antonius'u bırakıyor", bildiğimiz Antonius'u anlatır. Yenilgiye uğramış, Kleopatra'dan ayrılmış... Şiirde Kleopatra yoktur. Şiirde Antonius'a şöyle diyor: "Sokaktan fener alaylarıyla geçerken kalabalığın içinden, kendini kandırma..." En önemlisi de oradaki "cesur gibi" vurgusudur, Kavafis'te çok rastlanan bir şey, hayatı bir tiyatro sahnesi gibi alır, "o kente gerçek bir İskenderiyeli olduğunu ispat et veda edişinle". Böyle bir şey vardır. "Yanıp yakılma, bu kaderi değiştirebileceğini sanma, tadını çıkar" der. Cohen'in "Alexandra Leaving"inde bireysel bir erotik aşka dönüşmüş olay, ama aynı duyarlılık var. *(orijinal şarkı sözlerini mırıldanıyor)* Ben de onu biraz "İçtiğimiz şarapların tadıyla..." diye aktardım.

Demek sadece Leonard Cohen ve Müslüm Gürses değil, işin içinde Kavafis ve İsmet Özel de var. Bunlar bir yana, yazdığınız sözlerde kent ile sevgili iç içe geçmiş...

Böyle anlatınca çok ciddi gibi geliyor, ama öyle bir ciddiyeti yok. *(gülüyor)* Belli bir birikim olduğu için... O nedenle kolay olunca oluyor diyorum. İnsan sıfırdan oturup bunları araştırarak yazamaz. Önce müziği hatırladım yazarken, kafamda ufak ufak Müslüm'ün sesini koymaya başladım, sonra neresinden alabilirim diye biraz denedim. Çünkü ne sevgiliyi, ne şehri düşünmüştüm, İstanbul yoktu başta kafamda, İskenderiye'nin zaten ilgisi yok. Aklıma "Ömrüm İstanbul'a elveda" gelince... Bir yandan da ölçü düşünüyorsunuz, hece uydu uymadı derken öyle ufak ufak biçimlenmeye başladı şarkı.

Şairliğinizle şarkı sözü yazarlığını ayırıyor musunuz?

Yazmış olduğum şiirleri biri bestelemek istese –böyle bir talep gelmedi ama– bunu hiç canım çekmez, istemem. Sebebi şu: Bir şiir bestelendiği anda hep öyle akılda kalıyor, kendi çağrışım zenginliğini ve bireylerin onu kendi başlarına yeniden kafalarında yaratma imkânını yok ediyor. Vedat Türkali'nin "İstanbul" şiiri bestelendi, ne oldu, eskiden yüz kişi bilirdi, şimdi bin kişi biliyor, ama herkes *(mırıldanıyor)* ezgisiyle biliyor. Güzel de olsa, neden öyle bilinsin? O öyle bir şey değil ki, çok geniş, çok zengin. Bu kötüdür, şairler bunu yapmasın demiyorum, kendi tutumumdan söz ediyorum. Ben istemem. Ama şarkı sözü olarak yazdığım bir şeyi şiir kitabıma alabilirim, bu olabilir. Çünkü baştan ben ona öyle bir kader çizmişim. Durduk yerde şarkı sözü yazılmaz, bu durup dururken senaryo yazmaya benzer. Kendi kendine halledecek bir şey yok. Birisi ister, yazarsınız ya da kafanıza besteli gelir. Ne yazık ki enstrüman çalmıyorum, çalsam öyle şeyler yapardım herhalde. O zaman şiir de olurdu. Şiir apayrı bir şey. Sahiden şarkı sözü yazmak senaryoya benziyor, kuralları var. Şiirin de kuralları var, ama şiirde o kuralı anında bozabilirsiniz, kendi kuralınızı kendiniz koyabilirsiniz. Bu bambaşka, prozodi diye bir şey var... Aslında şu anda şarkı sözü yazılırken son sözü müzik söylüyor. Bir besteciye söz yazarı, "kelimesini bile değiştirmene izin vermiyorum" deyip koysa önüne, acaba ne yapacak? Belki o da bunda büyük bir "challenge" bulacak. Biz şarkıda ufak değişiklikler yaptık "Hani bendim gönül tahtı sultanı"ydı, orada taht uymadı, çıkardık. Olur tabii, ama şiir olsa insan direnir.

Şarkının düzenlemesini nasıl buldunuz?

Bu albümde öyle bir kadro bir araya gelmiş ki... Böyle bir şey amaçlanmaz ama, Türk müziğinin, söz yazarlığının, şiirinin falan geldiği nokta sergilenmiş ve bu, bizim tek tek insanlara baktığımızda gördüğümüzün çok ilerisinde bir nokta. Bize bir şey fark ettiriyor, bir söz söylüyor. Bu albümün, "Yüksel ki yerin bu yer değildir" mesajı var. Herkes kendi köşesinde bir şeyler yapıyor, ama işin vardığı nokta orası değil, çok daha yüksekte bir yer. Dünya çapında duyulmasak da, öyle bir yer. Bu açıdan çok umut verici. "Bu albüm Müslüm'ün hastalarını üzdü" yorumlarını çok anlamlı bulmuyorum. Kimseyi üzmeden de iş yapıl-

"Bu albüm Müslüm'ün hastalarını üzdü" yorumlarını çok anlamlı bulmuyorum. Kimseyi üzmeden de iş yapılmaz. Sanat bir alışkanlık değildir.

maz ayrıca. Binayı restore de edemezsiniz, şehri de kuramazsınız. Tabii ki insan üzülebilir böyle durumlarda. Yeni bir şey yapmak için insanları üzmek lâzım, üzmeyi göze almak lâzım. Sanat bir alışkanlık değildir, insanın kaşınan yeri sürekli kaşıması değildir. Başka bir yere getirmek, başka bir söz söylemek, başka bir ses, bir tını yakalamak... Önemli olan bunun ne olduğuna bakmak, bu nereye getirdi bizi? Kaldırdı, hiç alışık olmadığımız bir yere, artık dağ mıdır, çöl müdür neresiyse, bıraktı bizi orada. Şimdi ilk iş, "vay, niye bizi buraya getirdin kardeşim, ne güzel meyhanede demleniyorduk" diyeceğinize, –geçmiş olsun, artık gelindi buraya– bir bakmak lâzım, ne var ne yok, nasıl bitkiler yetişiyor bu toprakta? Tanımak lâzım, belki lezzetli gelecek, tanımadan son söz söylenemez.

"Aşk Tesadüfleri Sever", iddiasıyla, deneyselliğiyle, tartışmaya açtığı konularla kendine şimdiden pop müzik tarihinde bir madde ayarlamış gibi...

Bundan yirmi sene sonra marjinal bir deney diye mi değerlendirilecek, yoksa Türk popunun çehresi değişti, iş çok derinleşti, ciddiye bindi mi denecek? Bunu şimdiden söylemek için kâhin olmak lâzım. Ama ikinci yönde bir adım olduğunu söyleyebilirim. Bizi başka bir yere getirmek için bir adım bu. Bunu söyleyebilirim, yanılmışsam yanılmış olurum, fikrim bu. Albümün şöyle bir önemi de var: "Mr. Tambourine Man"in ne olduğunu bilmeyenler, acaba dinlerken, "bu Batı müziği" derler mi? Müzik formları üzerine yeniden düşünmek gerekiyor. Çok fazla şey iç içe giriyor; enstrümanlar, telaffuzlar, sözler... Çok deneye açık bir alan. Albümün bu kadar çok tartışma açması başlı başına anlamlı. Bizim yıllardır bunları tartışıyor olmamız gerekirdi. Ama nasıl tartışacaksınız ortada fol yok yumurta yokken? Bir iş yapılır, onun üzerinden tartışılır. Murathan yapacağını yaptı, gerisi yoruma açık. Çok büyük bir hizmet bu. Keşke herkes tartışsa, müzikologlar da yorum yapsa... Birisi de çıksın, "bu ne böyle, yamalı bohça gibi olmuş" desin. Her söz söyleyen gerekçesini anlatmak zorunda... Yüzbinlerce kişi dinliyordu Müslüm'ü, bu albüm az sattı denebilir, bu hiç önemli değil. Birkaç yüz kişi buna hasta olmuşsa, başarılı demektir. Çünkü olmamış bir şeyle bir tek kişiyi bile meftun edemezsiniz. Dinleyip perişan olanlara, hayatı kaymışlara rastlanmaya başlandı.

AHMET GÜNTAN: BOB DYLAN'DAN "HAYAT BERBAT"A

Bir yakarış ilhamı

Bob Dylan'ın "Mr. Tambourine Man" parçasına söz yazmanızı Murathan Mungan mı önerdi, siz mi seçtiniz?

Ahmet Güntan: Murathan, "Esrarîler" kitabımdaki "Müslüm Baba" yazısını bildiği için beni de listesine aldı. İstersen Dylan olabilir dedi, serbest olmamı söyledi, ben de iki parça ayırdım, bir buydu, diğeri "Sarah". Müslüm için bir yakarış ilhamı aradım, Haldun Bayrı'nın Leo Malet çevirirken kullandığı dilden yardım aldım, kitaplardan birinin adı da zaten "Hayat Berbat"tı.

Görünür olan her şeyi yalamadan yiyip yutan bir düzen var. Şarkı sözü de herkesin kolayca üretebildiği bir mal haline geldi. Şiir bunun içinde barınamaz.

Bir şair-şarkı yazarı olarak Bob Dylan'ı nasıl buluyorsunuz?

Bizim büyüdüğümüz dünyada, çok değil, otuz yıl önce, şarkı sözü demek Bob Dylan demekti, şairdi, hâlâ büyük bir şair. Bugün durum değişti, görünür olan her şeyi yalamadan yiyip yutan bir düzen var (Baudrillard'ın doymuş dünyası), herkesin yakasında bir mikrofon, herkes konuşuyor, şarkı sözü de dille yapılan birçok şey gibi komodite oldu, yani herkesin kolayca üretebildiği bir mal anlamında; şiir artık bunun içinde barınamaz ya da barınabilir gibi gözüken şey şiir değildir.

İhsan Deniz, Yeni Şafak gazetesinde yayımlanan "Kimi Şairdir, Kimi Şarkı Sözü Yazarı, Kimi de..." başlıklı yazısında, "şairlerin arabeskçi ya da popçuya şarkı sözü yazmasını has şairin sikletine uymayacak bir tutum" olarak değerlendiriyor. Bu ayrımcılığa nasıl yanıt vereceksiniz?

Gazetede bunları yazdığı köşe has şairin sikletine çok mu uyuyor? Bugün hiçbir bölge kurtarılmış değildir. Hepimiz kirin içindeyiz, şiir dahil. Onun için, bana sanki kurtarılmış bir hikmet bölgesinden hitap eden kimsenin sözünü ciddiye almam. Benim Müslüm Gürses'e yazdığım şeyin şiirle yakından uzaktan ilişkisi yok. "Hayat Berbat"ı şiir, benim de bunu yazarken şair tarafımı kullandığımı zanneden varsa, dönüp kendi şiir anlayışını bir daha kontrol etsin, ben çok sevdiğim bir şarkıcıya uygun bir şarkı sözü yazdım, hepsi bu.

Albümü eleştirenler de oldu, Müslüm Baba hayranları, ona entelijensiyayla işbirliği yaptığı gerekçesiyle gücendiler.

Bunların hepsi işkembeden atılıyor. Ne Müslüm'ü tanıyorlar ne de kitlesini. Onun klasik kitlesi babaya küsmez, tam tersi, "ya babaya bak, aşk olsun!" derler.

Ciddiye aldığınız bir eleştiri oldu mu?

Evet, Kıbrıs'ta yayınlanan Yeni Düzen gazetesinden Zeki Ali'nin dediklerini internette okudum.

Başka bir yorumcuya da söz yazar mısınız?

Benim artık sevilen bir Müslüm Gürses parçam var, başka bir şey ister miyim, bilmiyorum, istemem, daha ne isterim.

Söyleşiler: ***Pelin Özer***

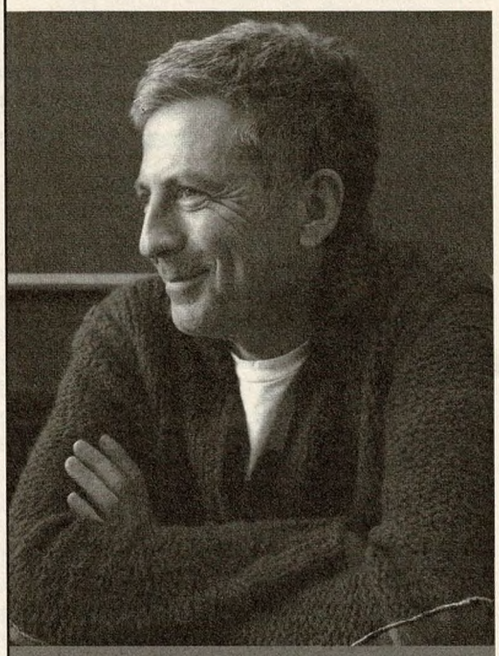

MÜSLÜM BABA

O bir akordeoncu, ama akordeonunu kaybetmiş. Akordeonunu bir bulsa vücut hareketleri artık tuhaf olmayacak, akordeon çalacak. Sesini kullanıyor akordeon yerine. Bu yumuşak ses ancak o tuhaf hareketleri yapabildiği zaman varolabiliyor, çünkü o zaman Müslüm Baba'nın akordeonu çalıyor. Bir de tuhaf bir geri çekilme: Ben akordeonumu çalar giderim, ben kaderciyim.

3 Ekim 2000

BİLDİĞİMİZ ARABESK

Çoğu şarkı sözleri birkaç dinleyişten sonra önceden farklı olarak özümsediğimiz melodilerle ve Müslüm Gürses'in sadece monotonluğuyla bile insanı depresyona sokabilecek sesiyle bütünleşiyor. Ama içerik olarak her ne kadar şiirsel olsa bile sözlerin bizi sürüklediği yer o bildiğimiz arabesk dünya. (...)

Üzerinde özellikle durmak istediğim yorum bir Bob Dylan klasiği: Mr. Tambourine Man. Ahmet Güntan'ın böylesine önemli bir şarkıya Türkçe söz yazarken aslını daha iyi özümsemesini ve şarkının özünden yola çıkarak bir şeyler yazmasını beklerdim. Kendisi değerli bir şair, sözüm yalnızca bu çalışma için. Bir defa Mr. Tambourine Man, Arthur Rimbaud'nun Sarhoş Gemi'siyle kıyaslanacak ölçüde zengin metaforlarla yüklü, bu yorumdaki üç dakikayı çok aşan bir şiir yolculuğu. Yıllar önce bu şarkının sözlerini Türkçeye çevirmiştim ve her ne kadar bu şiirdeki Sarhoş Gemi etkilenmesi yadsınamasa da günümüze kadar bir Dylan klasiği olarak gelmiştir. Şarkıdaki genel duygu, her türlü yenilgi, yabancılaşma ve yorgunluğa rağmen bir müzisyenin ardı sıra, onun müziğine takılarak bilinmez uzak diyarlara gitmektir. Çok sevdiğim bu şarkıyı mırıldana mırıldana nerdeyse ezberlemiştim. Yeni sözlere gelince: sızım sızım sızlayan bir kemanın ardından, 'Ah felek, söyle bana ne yapmam gerek. Hayat berbat, gel bu eli saymayalım...' Sonra yeniden başlamaktan söz ediliyor, burada orijinal şarkıya küçük bir gönderme var, ama aynı şarkının içinde yer alan 'pişman doğmak' ve 'ah felek' nidaları bu niyeti boğuyor. Şarkıda sorulduğu gibi 'ne yapmak gerek?' sorusunaysa: Daha zengin, daha yaratıcı içerik..."

Zeki Ali (Yeni Düzen gazetesinden)

KELLE PAÇA

Estetik/poetik bağlamda ve 'şair duruşu' anlamında, şairlerin bir arabeskçi veya popçuya 'şarkı sözü' yazmaya kalkışması, nerden bakarsanız bakınız, 'has' bir şairin sıkletine uymayacak tutumdur. Dahası, bana göre arızalı bir tavırdır, gülünçtür ve gayrı sahih bir yönelim biçimidir. Dediğim gibi 'şarkı sözü' yazmak, şahsen bana uymaz! Kimilerine uyabilir! Kimileri, şiirlerinin kelle-paça veya işkembe çorbasına dönmesine de göz yumabilir... (Bir de buna, estetik bir kategori olan 'kolaj' adını veriyorlar ki; evlere şenlik!) Ben kelle-paçayı, ancak Aksaray'daki Hasan Usta'nın lokantasında tercih edebilirim!

İhsan Deniz (Yeni Şafak gazetesinden)

MUTFAKTAKİLER: SUNAY ÖZGÜR VE TANJU EREN

GAYRI-MÜSLÜM ADAMLARDIK

"Aşk Tesadüfleri Sever" albümündeki şarkıların çoğunu sen düzenledin, bir de "Nilüfer"i bestelendin. Bu proje için neden seni seçtiler?

Sunay Özgür: "Neredesin Firuze"den dolayı.

"Neredesin Firuze" için neden seni seçmişlerdi?

Filmin yönetmeni Ezel'le (Akay) zaten sekiz-dokuz senedir çalışıyoruz. İFR'nin reklam müziklerinin çoğunu biz yapıyoruz.

Eren Kazım Akay'ın albümünde de bas çaldın.

Sunay: "Turkuaz Patlıcan" gayet dikkate değer bir albüm bence. Eren bu yaştan sonra ilk albümünü yapıp sahneye ilk defa çıktı ve sanki kırk yıldır sahnedeymiş gibiydi. Üç kardeş arasında tek müzisyen olmayan oydu, ama albüm çıkardı. Ezel'in de müzisyenliği vardır, Ender hâlâ müzisyen, ama başkaları için müzik yapıyor. *(gülüyor)*

Aylin Aslım'la "Gülyabani" için bir araya gelmen de, Aylin'in "Neredesin Firuze"yi çok sevmesi üzerine olmuş.

Sunay: Kendi küçük tarihimizde "Firuze öncesi ve sonrası" diye bir şey var sahiden. Çok tantanası oldu o albümün. Ondan önce cingılcı olarak tanınıyorduk. Albüm işine girmeyi hiç istemiyordum, çünkü senelerce sürüncemede kalabiliyor albümler. Cingılın en belalısı bir haftada bitmek zorunda. Ama şimdi bir şekilde albümler hazırlayan insanlara döndük. Gülay'ın, Aynur'un, Teoman'ın albümlerine de ucundan dokunuyoruz. Mesela Teman'ın Şebnem'le (Ferah) düet yaptığı 11 dakikalık şarkı için uğraştık: O şarkıyı çok beğeniyorum, sırf şaşırtması bile yeterli.

"Şaşırtma" lafını hem "Neredesin Firuze", hem de "Aşk Tesadüfleri Sever" için kullanabiliriz.

Sunay: Şaşırtmak, amaçlarımdan biri zaten. Ama saçmasapan bir şey yaparak da şaşırtabilirsin insanları. Kasmamak lâzım, şu ne der, bu ne der diye düşünürsen, mainstream dışına çıkamazsın. Galiba herkesin bir otosansürü oluyor kendine.

Müzikal temelin nedir? Rock dinleyerek mi geldin bugünlere?

Sunay: Artık ne dinlediğimi bilmiyorum. Ne dinlediğimi bilmememin başlangıç tarihi, reklam cingılları işidir. Ama öncesi için şunu söyleyebilirim: Ben bir Pink Floyd, Led Zeppelin çocuğuyum. Bir de *(Vosvoslu tişörtünü gösteriyor)* Tosbağa çocuğuyum. Ama artık şu çocuğuyum, bu çocuğuyum diyemiyorum. Kerim Çaplı, Yavuz Çetin, Batu Mutlugil ve ben Blue Blues Band'de on sene çaldık. Çalmadığımız zamanlarda da aile gibiydik. Ama o da benim tam müzikal tercihimi tarif etmez. Ben bluesman falan değilim.

Arabesk ne anlama geliyordu senin dünyanda?

Sunay: Sonuçta "gayrı-Müslüm" bir adamdım!

Ya şimdi?

Sunay: Gayrı-müslüm değilim artık. Bu laf bana ait değil, internette gördüm. *(gülüyor)* Yine de ben duvara bilmemkimin posterini asıp gerisine "siktir lan" diye bakmadım hiçbir zaman. Müslüm beni hiç ilgilendirmeyen biriydi. Teoman bana '94-'95 yıllarında "Haydar Haydar"ın Müslüm yorumunu dinletmişti, o yorum hep aklımda kaldı. Onun dışında alıp dinlemedim hiç. Ama "Neredesin Firuze" için gelip Bülent Ortaçgil şarkısı "Sensiz Olmaz"ı söylediğinde iş değişti. Tavırları, kapıdan içeri girişi, bulduğu herhangi bir sandalyeye oturuşu, giderken ayıp olmasın diye kül tablasını çöpe döküşü... Tam bir gönül adamı. Hakikaten düzgün bir adam.

Tanju Eren: Filozof mu, yoksa bu dünyayla tamamen ilgisiz bir adam mı, bir türlü anlayamıyorsun. En son stüdyoya geldiğinde korsan bir kedi yavrulaması olayı olmuştu. Müslüm baba çalışacak, bir yandan da kedi yavruları koşturuyor içeride. Hiç rahatsız olmadı, ortamın doğal bir parçası olarak gördü onları. Bazen o anda ve orada oluyor, bazen çok uzaklarda. Ama öyle güzel bir dengesi var ki.

Tam bir gönül adamı. Tavırları, kapıdan içeri girişi, bulduğu herhangi bir sandalyeye oturuşu, giderken ayıp olmasın diye kül tablasını çöpe döküşü...

Sunay: Dünya Müslümcüler Günü yapmışlar, bence süper bir şey. Bıdı bıdı habire konuşan bir adam değil, şöyle yaptım, böyle yaptım demiyor, serinkanlı. "Kalben okuduk" deyip geçiyor. Öyle bir adam başka tarz bir müzik yapsaydı, gene Dünya Müslümcüler Günü kutlardı birileri. Adamdan çekinmiyorsun, korkmuyorsun, çünkü kimseye zararı yok. Bu o kadar önemli ki. Kedi pantolonunu çekiştiriyor, o öyle duruyor.

Tanju: Kedi pantolonuna dadanınca, "abi, alayım mı kediyi?" dedim. "Yok, dokunma" dedi, "o da bir sevgi şekli".

Sunay: "Sensiz Olmaz"daki hali çok güzeldi. Keşke filme alsaydık. Bir sandalyeye oturdu, klavyeye kolunu dayadı, yan durdu, kağıttan bakıp öylece bir kerede söyledi. O parçanın klibi de güzeldi, ama o görüntüler de klip olabilirdi.

Tanju: Çoğu sanatçı, kayıtlarda "bitse de gitsek" pozisyonundadır. Müslüm'le 10 saat, 12 saat stüdyoda takılabilirsin. "Olmadı abi, bir daha" dediğinde hiç problem yaratmaz.

Onunla olan ilk deneyiminden başlayalım. "Sensiz Olmaz"da neydi yaptığın? Bülent Ortaçgil'i arabesk yapmak mıydı?

Sunay: Arabeskin ne olduğunun çok farkında değilim. Ama Bülent Ortaçgil şarkısını, içinde arabesk kemanlar olan bir şarkı haline getirdik ve bunu bir arabeskçi söyledi. Şarkı arabesk mi oldu, bilemiyorum. "Neredesin Firuze" albümünde "Beni Affet" diye bir bestem var. İnsanlar ne diyor acaba diye merak edip internette epey baktım. Övgüler arasında şunlar vardı: "Ben günün birinde bir arabesk parçayı, üstelik Özcan Deniz'in söylediği bir parçayı beğeneceğime hayatta inanmazdım." Ama o benim gözümde arabesk şarkı değil. Yerli bir şarkı, o kadar. Ben en çok gitarla ilgiliyim. Belki de o gitar, şarkı tam arabesk durağında inecekken, çekip onu başka bir yere götürüyor. Tam arabesk yaptığımızı zannetmiyorum.

Bir Led Zeppelin çocuğu olarak "Kashmir" nasıl geliyor sana?

Sunay: "Kashmir" o kadar güzel bir ayar ki, amaç zaten o ayarı tutturmak. Zamanında, en çok "Led Zeppelin I", "II" ve "IV"'ü dinlerdim. Ama ben hep David Gilmour gibi gitar çalmak isterdim. Hâlâ da öyle.

Bir Bülent Ortaçgil şarkısına bir arabesk keman koymak için de az biraz o müziği bilmen lâzım. Nasıl becerdin?

Sunay: Zaten kulağında o müzik çalıyor senin. Belirli bir seviyede müzik bilgimiz de var tabii.

Sunay Özgür (sağda) "Neredesin Firuze"deki yoğun emeğinin yanısıra "Şellale" filminin müziklerini yaptı, Aylin Aslım'ın "Gülyabani" albümünün düzenlemelerini gerçekleştirip bestelere de katkıda bulundu... Kedi Müzik'teki ortağı Tanju Eren'in (solda) "40" isimli albümünde Teoman, Aylin Aslım, Harun Tekin, Koray Candemir, Aslı, Nev, Tibet Ağırtan şarkı söyledi.

Arap kemanlarını İstanbul'da senelerce yaşayan ve müzik yapan biri koymayacak da kim koyacak? Kendi kızıma şarkı söylerken, ağzımdan otomatikman *(alaturka bir ezgi mırıldanıyor)* "vay vay vaaay" diye bir ezgi çıkıyor. Başka müzikler için ekstra bir eğitim belki gerekir. Ama bunun tabanı zaten var. Memleketin blues'u da bu işte. Beğen ya da beğenme.

Bu albüme hazırlanırken hiç Müslüm Gürses albümü alıp dinleme ihtiyacı hissettin mi?

Sunay: Hayır, hiç dinlemedim. İstenen "Müslüm kendi gibi söylesin"di. Vokal stili açısından onu başka bir yere götürmeyi düşünmedik ki. O kendini ortaya koysun, sonra biz onun altını üstünü, sağını solunu ayarlarız...

Mesela "Hayat Berbat" (Bob Dylan'ın "Mr. Tambourine Man"i) üzerinden konuşalım. Uygulama nasıl oluyor? Önce bol bol "Mr Tambourine Man" mi dinliyorsunuz?

Sunay: Zaten kırk yıldır dinlemiş olduğumuz bir parça. Bizim eğilimimiz şu: Zaten orijinaline çok benzeyen bir şarkı yapacaksak, niye bize yaptırsınlar ki? O şarkıyı allak bullak etmek gerek, bozmak gerek. Orijinalini sürekli dinlersen, hele bir de çok beğenirsen, etkilenirsin. Parçanın armonisine, melodisine hakim olmak için biraz dinleyip bırakırız. Parçayı hazmetmek yerine, bilmen gerektiği kadarını bil, fazla bulaşma... Ama mesela Cohen'in "Alexandra Leaving"inde bir kız baştan aşağı Cohen'in yanında vokal yapıyor. O kadar güzeldi ki, "bunu atamayacağız, biz de bir kız bulalım" dedik.

Sonra nasıl devam ediyor "bozma" süreci?

Tanju: Sunay parçanın üzerine bir düzenleme yapıyor. Şarkıları da Sunay söylüyor. Hazırlanan bu maket üzerinden toplantı yapıyoruz: Murathan Mungan, Pasaj Müzik'ten Ali Özülke ile Murat Doğan ve Kedi Müzik olarak biz üçümüz: Sunay, Ender, ben... Toplantıdaki fikirler doğrultusunda parçayı biraz daha topladıktan sonra, derli toplu son maket üzerine Müslüm şarkıyı söylüyor.

Müslüm şarkının orijinalini mi, yoksa Sunay'ın sesinden Türkçe versiyonlarını mı dinliyordu?

Sunay: Genellikle ikisini de, ama çoğunlukla laflara dikkat etmek için benimkini dinliyordu. Şarkıların bir kısmı ilk başta yabancı geldi ona. Alışık olmadığı bir dünyanın melodileriydi. Ama bazen hemen ısındı. Mesela "Hayat Berbat"ı çok rahat, bir kerede söyledi... Bazı şarkıları stüdyoda öğrendi. Evine maketleri yolluyorduk. Stüdyoya en erken o geliyordu. İki-üç saat tek başına dinliyordu şarkıyı. Kendini hazır hissettiği anda kayda giriyorduk... Müslüm nasıl söylemişse, ona göre altyapıyı bir revizyondan geçirmek gerekebiliyordu bazen. Çünkü Müslüm'ün Müslüm gibi söylemesi makbul. Tam tersine, belki Leonard Cohen gibi söylese, biz ona müdahale edebilirdik.

Tanju: Müslüm'ü parçaların orijinallerine yaklaştırmaya çalışsaydık, komik olurdu. Belki kimilerine garip gelecek şekilde sesini eğip büküyor ama, öyle olduğu zaman bile kelimelerin hakkını veriyor. Murathan'ın ısrarla "Müslümce" diye altını çizdiği bir şey bu... Sonuçta, parçaların çoğu pentatonik yapılı. Oralarda blues müziğinin kıvrımlarıyla söylemek gerekebilir. Ama Müslüm kendi alıştığı gibi söyledi. Bu bir yanlış değil. Ama bazı kulaklar "burda bu olmaz" diyebilir... "Rock İstanbul Festivali'nde Müslüm Metallica söyleyecek" diye haberler çıkmıştı. Böyle bir beklentisi olanlar, belki bu albümle hayal kırıklığına uğradı. Müslüm'den Metallica dinlemek isteyen birileri varsa, elbette hayal kırıklığına uğramışlardır, ama onlar bence daha çok hayal kırıklığına uğrayacaklardır başka konularda da. Ortaya bir güzellik çıkacaksa, bu, rock'la Müslüm'ün birleştiği noktadır. Müslüm'ü alıp rock'a getirirsen, yanlış olur. Hayattan yanlış bir istek bu.

Albümde Burhan Bayar düzenlemelerine de sonradan dokundunuz mu?

Tanju: Burhan abi, Müslüm Gürses'le uzun yıllar çalışmış, o tarzın en iyi örneklerini çıkarmış biri. Bu albümde bir noktada şöyle bir durum oldu: Burhan'ın yaptığı parçalarla bizim yaptıklarımız birazcık ayrıştı. Onunkiler daha klasik arabesk sınıfında, bizimkilerse "bozma" tabir ettiğimiz yöndeydi. Albümün tümüne bakınca, "Burhan'ın parçalarını da bozsanıza" dediler bize.

Sunay: Bazılarına biraz gitar attık. "Ah Oğlum"da ciddi bir gitar müdahalesi var, ama çoğuna miks dışında hiç dokunmadık.

Tanju: Burhan abi zaten bu albümün yapımı sırasında yardım etmesi gerektiği her anda geldi. Çok da şeker bir adam. Müslüm şarkıları söylerken, Burhan abi de onu yönlendirdi.

Sunay: Björk'ün parçasında da önce Burhan abiler çalıştı. Bize geldiğinde, "bu orijinaline çok yakın, ama orijinali gibi de değil" dedik. Uç bir yerlere savurmak için çalıştım, ama orijinaline yakın halini insanlar beğendiler. Şahsen iyice alâkasızlaştırmak isterdim.

Murathan Mungan'ın sözleriyle "Nilüfer"i bestelerken nasıl yaklaştın olaya?

Sunay: Gene bir yerli şarkı yaptım. "Hayır, arabesk yapmadım" falan demiyorum. Ama arabeskin nerede başlayıp nerede bittiğini bilmiyorum. Arap kemanlarının olduğu her şarkı arabesk mi acaba? Benim yaptığım şarkıların Orhan Gencebay, Müslüm Gürses, Burhan Bayar sınıfı içinde tınlayıp tınlamadığını gerçekten merak ediyorum.

Ortaya bir güzellik çıkacaksa, bu, rock'la Müslüm'ün birleştiği noktadır. Müslüm'ü alıp rock'a getirirsen, yanlış olur. Hayattan yanlış bir istek bu.

Arabesk karşıtı biri şöyle ukâla bir laf etmişti: "Orhan Gencebay bestelerini ancak Onno Tunç düzenlerse dinleyebilirim!"

Sunay: Bir projede Orhan Gencebay Onno'nunkileri, diğer bir projede Onno Tunç Orhan Gencebay'ınkileri yapsın, ikisini de zevkle dinleyelim. Kime ne zararı var?

Tanju: Bir insan eğer kesin olarak bir müziğe karşıysa, aslında sevmediğinden değildir, acaba sever miyim diye korkmasındandır.

Sunay: Cingıllar sayesinde, hayatta seni hiç ilgilendirmeyen bir tarzda müzik yapmak zorunda kalıyorsun. Tango, Hint, hiphop veya başka bir şey. Zaten olmayan önyargın hiç kalmıyor. Tek bir tarafın adamı olmak çok itici. Metallica'cılara da, Müslümcülere de aynı şekilde sinir oluyorum.

Cingıllara duacısın yani.

Evet, zorunlu eğitim, mecburî hizmet! İyi ki öyle.

Reklamcılıkta insanı körelten bir taraf yok mu?

Sunay: Var, ama bunlar "pros and cons". Bu kadar müzik öğreniyoruz, üstüne de para veriyorlar. Cingıllar olmasaydı, David Gilmour'unkiler gibi bir albüm yapma hayaliyle kalabilirdim. Hâlâ da istiyorum, ama daha bir sürü şeyden haberim var.

"Nilüfer" gibi bir "yerli şarkı" bestelerken seni sözler ve Türkçenin tınısı mı yönlendiriyor?

Sunay: Tamamen sözlerin peşinden giden bir müzik oluyor. Bir film gibi sözleri kurguluyorsun.

Murathan Mungan "Batı formunda bir beste istiyorum" deseydi, farklı bir beste yapabilir miydin aynı sözlerden?

Sunay: Murathan gibi adamlara güvenirim. Bu adamlar laf olsun diye bir şey söylemez. Bir şey yazdıysa, bir şey anlatmak için yazmıştır. Her hecesinin bir sebebi var. Kafasında nasıl bir film oynadığını hiç duymadan, "ben buna sadece kendimi koyacağım" dersem olmaz. O zaman kendi sözümü kendim yazarım. Murathan'ın yönlendirmesi mutlaka olmalı. Ama "Nilüfer" parçasında Murathan'ın hiç düşünmediği bir sekans da var, ki oraya ikna oldu... Besteyi yaparken sözler ana rehberim, ama tek rehberim değil. Bu melodi, Müslüm'ün söyleyeceği bilinciyle böyle çıktı. Aynı sözü Harun (Tekin) veya Teoman söyleyecek olsaydı, bunu adeta bir U2 parçası gibi yapabilirdim. Aynı melodinin benzerini Harun'un söyleyeceği bir formata oturtabileceğim gibi, daha başka bir yere giden bir melodi de yazabilirdim.

Erkin Koray figürüne nasıl bakıyorsun? Bir yanda rock'çuluk, bir yanda "Fesupanallah"larla gelen popülerlik...

Sunay: Popüler olmanın başka yolu yok ki zaten. "Rock'u Türkçe mi yapalım, İngilizce mi yapalım" zamanından bugüne kadar geldiğimiz yolu düşün. Meğer Türkçe oluyormuş. Tamam, oluyor, peki Türkçe olanlardan hangileri popüler oluyor? Jeff Buckley'i çok severim. Sık sık dinlemem, çünkü bıkmaktan korktuğum için özen gösteririm. Jeff Buckley'nin Türkiye şubesi benim gözümde Duman. Şöyle bir yukarıdan baktığında, Duman'ın şarkıları Erkin Koray'dan veya Müslüm'den ne kadar farklı? Ya da şimdi aklıma geldi: Mor ve Ötesi'nin "Cambaz"ını Müslüm söylese pekâlâ olmaz mıydı? Bir kere duymayla hemen söyleyebileceği bir şarkı. Erkin Koray, zamanında şövalye gibi bunun başlatıcılarındandı. Kaybetme riskini almış bir adamdır Erkin Koray... Bu albümün çalışmaları sırasında, Atilla Özdemiroğlu'nu görünce şunu düşündüm: Müzikte bizim ustamız yok. Atilla abi, "olmak istediğim" demeyeyim ama, "dışardan görünmek istediğim" insan. Mütevazılığından tut, geniş bir bilgi evreninde yaşamasına kadar. Çocuk gibi heyecanlanıyor bir şarkıda güzel bir nokta yakaladığı zaman. Yapmacık bir herif hiç değil. Rol yapan insan kendini belli eder, reklamcılardan biliyorum. *(gülüyor)* Hayran kaldım, inşallah ben de günün birinde dışarıdan öyle görünürüm... Onun düzenlediği parçada ("Sebahat Abla") gitar çaldığım için kendimi iyi hissettim. Albümün tamamını dinledi. Bizi bize övdü.

Sonuçta, önemli bir albümde tuzunuz olduğu için kendinizi iyi hissediyor musunuz?

Sunay: Tabii ki. "Şaşırtmak" lafını gene kullanalım. Bizim istediğimiz bu: Çok kurcalanmamış, farklı şeyler yapalım. Ama saçmalamayalım. Bir açıklaması, bir altyapısı, bir ciddiyeti olsun.

Bu şarkılar arasında hayatının bir dönemine damga vurmuş özel bir şarkı var mı?

Sunay: Yok.

Bir Pink Floyd veya Led Zeppelin şarkısıyla gelseydi Murathan Mungan?

Sunay: Rahat edemezdim, kasılır kalırdım. Böylesi daha iyi oldu.

Diyelim ki sana Ferdi Tayfur şarkıları getirdiler, Batılı bir yapıda düzenlemeni istediler...

Sunay: Projenin içinde kafamıza uyan insanlar varsa, tam da yapmak isteyeceğimiz bir şey olur. Ama "çok iyi Batılı arabesk yapılır" diye adımızın çıkmasından da endişeliyiz. Bu konuda uzmanlaşmış "very special" insanlar değiliz. Boynumuzda "arabesk itinayla bozulur" tabelasıyla dolaşmıyoruz.

Söyleşi: ***D.B.***

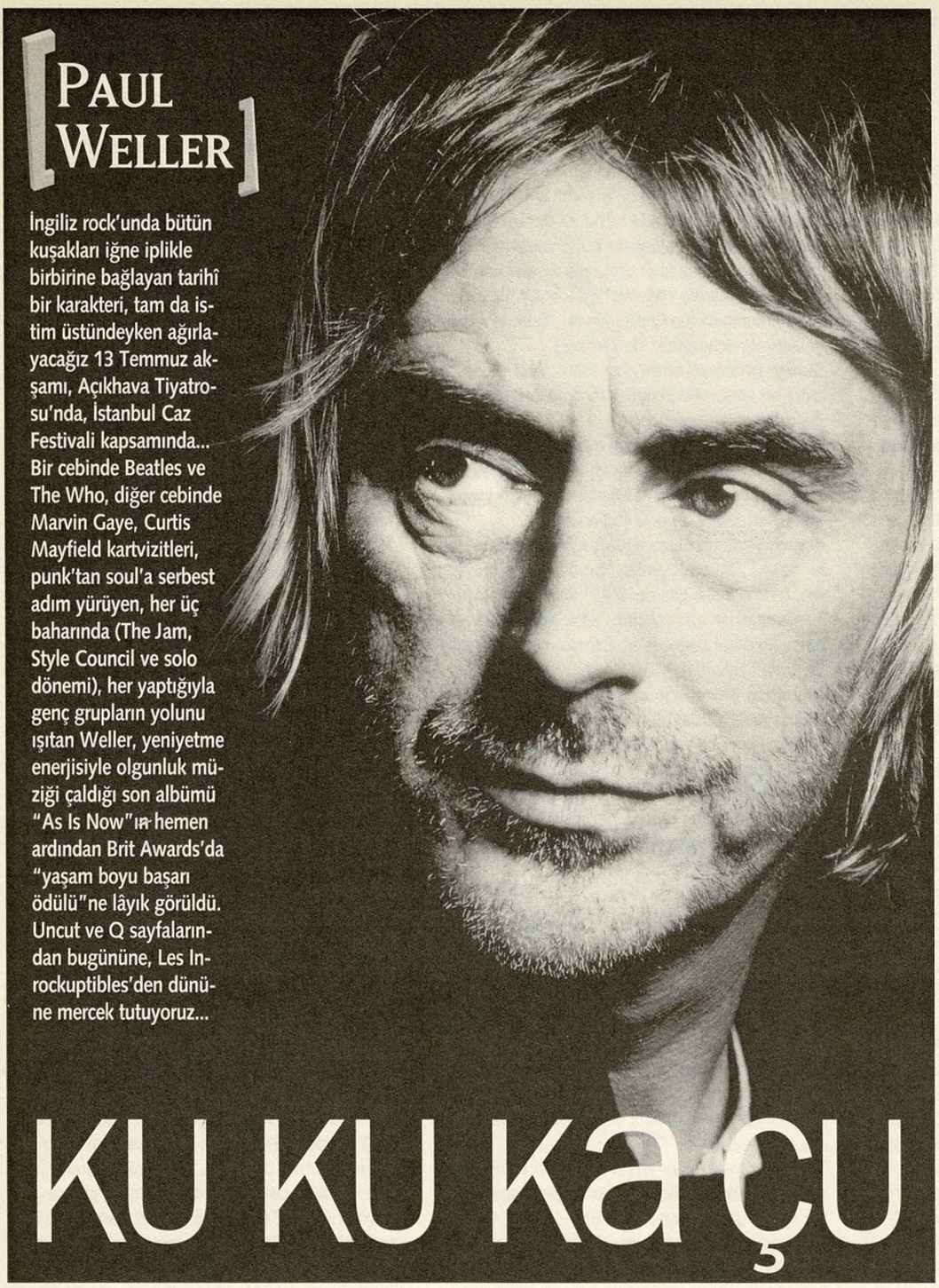

PAUL WELLER

İngiliz rock'unda bütün kuşakları iğne iplikle birbirine bağlayan tarihî bir karakteri, tam da istim üstündeyken ağırlayacağız 13 Temmuz akşamı, Açıkhava Tiyatrosu'nda, İstanbul Caz Festivali kapsamında... Bir cebinde Beatles ve The Who, diğer cebinde Marvin Gaye, Curtis Mayfield kartvizitleri, punk'tan soul'a serbest adım yürüyen, her üç baharında (The Jam, Style Council ve solo dönemi), her yaptığıyla genç grupların yolunu ışıtan Weller, yeniyetme enerjisiyle olgunluk müziği çaldığı son albümü "As Is Now"ın hemen ardından Brit Awards'da "yaşam boyu başarı ödülü"ne lâyık görüldü. Uncut ve Q sayfalarından bugününe, Les Inrockuptibles'den dününe mercek tutuyoruz...

KU KU KA ÇU

Ne içersin?

Paul Weller: Çay. Akşamdan kalmayım, dün gece Roger Daltrey'le ipin ucunu fena kaçırdık. *(piposunu çıkarıyor, doldurup ateşliyor, uzatıyor)* Çek bir nefes. Pete Doherty crack'e değil de buna takılsaydı, şimdi dördüncü Libertines albümünü yazıyor olurdu. Ben sanatımı ciddiye alıyorum. Bu işin etrafındaki zırvalıkları ise pas geçiyorum. Metroya biniyorum, Sainsbury's'den alışveriş yapıyorum. Başarılı bir müzisyenim, ama bir rock star değilim. Nasıl görünüyorsam öyleyim.

1995 ve 1996'da, "En iyi erkek sanatçı" dalında Brit ödülünü kazanmış, ama törene gitmemiştin. Ama bu defa "ömür boyu başarı" ödülüne itiraz etmedin. Ödülü kabul etme konusunda bir tereddüt oldu mu?

Olmaz mı! Plak şirketlerinin büyükbaşlarının yer aldığı o jüriyi göz önüne getirince, tereddüt etmemek mümkün değil. Daha önce o ödülü kazananların listesine bir baktım, Who haricinde hiçbiri beş para etmez. Ancak, benim için değil ama, fanlarım ve ailem için önemli bir şey o ödül. Onları hayal kırıklığına uğratmak istemedim.

Bu ödül, zamana yenik düşmemiş olduğunu hissettirdi mi?

Öyle de denebilir. Yıllar içinde havlu atan ya da posası çıkan çok insan gördüm. Uzun yaşayınca bu da kaçınılmaz galiba. Tabii 25'inde, 30'unda ölüp ikon olmak da var. John Lennon öyle oldu. Onun şarkı yazarlığına hiç lafım yok, ama bu Lennon ticareti de hiç hoşuma gitmiyor. Mojo ya da Uncut, iki ayda bir Lennon özel sayısı çıkarıyor. İyi ticaret, öyle değil mi? Ama Lennon "Double Fantasy"yi çıkardığında kimse iki çift güzel laf etmemişti. *("I'm The Walrus"u mırıldanıyor: I am you are, you are me and we're altogether, ku ku ka çu...)*

"Ömür boyu başarı" gibi bir ödül, geçmişin bir muhasebesini yapmana da vesile oldu mu?

Uzun zamandır bu işin içindeyim, gelecek sene ilk plağımın otuzuncu yıldönümü olacak. Neredeyse bir ömür... Konserlerime akranlarım, otuzlarındaki insanlar ve yeni ergen çocuklar geliyor. Üç nesil bir arada, şaka değil. Bu azımsanmayacak bir başarı, öyle değil mi? *("I'm The Walrus"a atıfla mırıldanıyor: They are me, I'm them, ku ku ka çu..)*

Gençliğinde şöhret olmaya heves ediyor muydun?

Hem de nasıl! Daha kısa pantolonlu bir veletken bile ünlü olmak istiyordum, Woking'deki *(doğup büyüdüğü kasaba)* kalabalıktan ayrışmak istiyordum, öne çıkmak istiyordum.

Okulda öne çıkan bir tip miydin?

Evet ama, o günlerde herkes jilet gibi giyinirdi. Kılık-kıyafete ve müziğe kafayı takmam o zamanlarda başladı. Ergenliğimde dinlediğim bütün gruplarda –Beatles'tan Who'ya– müzikle kılık-kıyafet elele giderdi. Benim için pop kültür o demekti, hâlâ da öyle olduğuna inanıyorum. Ne kadar yaşlanırsam yaşlanayım, bundan vazgeçmem.

1999'da yaptığımız söyleşide, senin için hayatta dört şeyin önemli olduğunu söylemiştin: Müzik, kılık-kıyafet, kızlar ve otuzbir çekmek. Dördü de geçerli mi hâlâ?

Benim yaşımda otuzbir çekmeye vakit bulmak zor maalesef. Ama o dört mevzunun hepsi de hâlâ önemli benim için. *(gülüyor)*

Şıklığınla ünlüsünüz, hiç kötü giyindiğin bir dönem olmadı mı?

1970'lerin ortasında pusulayı şaşırdım bir ara. Rengârenk pantolonlar giyiyordum. Kötü hamle. Ama mod olayına takıldıktan sonra öyle facialar olmadı.

Style Council döneminde yüzünü çamura bulayıp elinde bir mızrakla yarı çıplak poz vermiştin...

O fotoğrafın unutulduğunu umuyordum. Kabahati alkole ve maddelere yükleyip konuyu kapatalım.

Saydığın o dörtlüdeki favorin hangisi?

Otuzbir çekmek, çünkü diğer üçünün gerçekleşeceğine dair bir garanti yok. Ama neticede dördü de klasik işçi sınıfı zevkleri.

Kendini hâlâ işçi sınıfından mı sayıyorsun?

Tamamen. Dün gece Roger (Daltrey) "şimdi hepimizin orta sınıf olması matrak bir hadise" dediğinde de itiraz ettim. Ben orta sınıf değilim. Rahat bir hayat sürüyor olsam da, kalbim köklerimin olduğu yerde.

Hayatta dört önemli şey var: Müzik, kılık-kıyafet, kızlar ve otuzbir çekmek. Benim yaşımda otuzbir çekmeye vakit bulmak zor maalesef, ama dört mevzu da hâlâ önemli.

Çocukların özel okula gidiyor, bu bir çelişki değil mi?

Bak ahbap, ne olmak istiyorsam onu olurum. Bir sağlık sorunum varsa, özel doktora giderim. Para sadece o özgürlüğü satın alabilir. Tanrı değildir. Büyük kızım ve oğ-

lum devlet okulunda okuduktan sonra özel okula gittiler ve oradan nefret ettiler. Oğlan bıraktı, kız da bırakmak için sabırsızlanıyor. İkisi de bir gruba girmeye hevesli.

Büyük oğlun Nat goth takılıyor, öyle değil mi?

Goth'un aklı başında kanadından. Goth'dan çok moth (güve) zaten. Kıyak oğlandır. "Sainsbury's'e gidelim mi?" dediğimde yüzünü buruşturuyor. Halbuki ben yiyecek alışverişi yapmaya bayılıyorum. Ama birlikte giyim-kuşam alışverişine çıkıyoruz, o hoşuna gidiyor.

Oğlun seni yeni gruplarla tanıştırdı mı?

Onun adamı Marilyn Manson. Siktiriboktan bir tercih. Ama seviyor işte, ne yapayım?

Kaç çocuğun var?

Beş. En ufağı sekiz buçuk aylık. Çok şeker. Daha genç olsaydım, bir futbol takımı kadar çocuk yapardım. Ama zaman aleyhime işliyor.

Ölümlülük kafanı kurcalıyor mu?

Elbette. Yaşlanmanın hoşuma giden birçok tarafı var, ama ölüm fikri ürkütüyor. Ölmenin kendisi değil ürküten; maazallah yarın ölsem, şikâyetçi olamam. Kıyak bir hayatım ve güzel zirvelerim oldu. İnsanı endişelendiren, geride ne bıraktığı. Gençken kendini yenilmez hissediyorsun. Ama ben tünelin öteki ucunu görecek yaşa geldim.

Orta yaş krizine mi girdin yoksa?

O istasyonu on yıl önce geçtim.

Nasıl bir dönemdi?

Alkol ve maddeler dönemiydi. Onlar hikâyenin iyi tarafı tabii. *(gülüyor)* Bir süre her şey flulaşıyor, sonra resim netleşiyor. O noktayı erkenden aşmakta fayda var.

Sen birçok şeyi erkenden yaptın. Mesela Jam'i dağıttığınızda 24 yaşındaydın. Size "delirdiniz mi?" diyen olmadı mı?

Babam dedi. Menejerimizdi zaten. Fakat bence doğru bir karardı. Yaptığımız müziğin güzelliği bir yana, birçok insan için Jam'in kalıcı olmasının sebebi, doğru zamanda noktayı koymayı bilmemizdi. Noel (Gallagher) Oasis'e birkaç zaman önce son vermiş olmayı isterdi herhalde, ama şimdi çok geç olduğunu biliyor. Who ve Stones'un kırk yıldır birlikte olmasını çok takdir ediyorum; ne var ki, ben o kumaştan değilim.

İnsanların hâlâ Jam'i seviyor olmaları çok şaşırtıcı. Hakikaten yoğun bir müzik yapıyorduk, galiba Jam'i kalıcı yapan da o. Ama Style Council'in de hakkını yemeyelim.

Yaşlanmanın hoşuma giden tarafları var dedin. Nedir onlar?

Bir kere başkalarının hakkınızda ne düşündüğünü iplememeye başlıyorsunuz. Ayrıca, dünyaya ve insanlara bakış açınız genişliyor.

Birkaç yıl önce her şeyden elini eteğini çekip bahçıvan olmaya karar vermiştin...

O çok ciddi bir projeydi. Kendimi bir bahçıvan olarak tahayyül etmek hoşuma gidiyordu. Düzenli mesai saatleri, temiz hava, vesaire. Bir kamyonet alıp onu saykodelik resimlerle süslemeye kadar vardırdım olayı. Primal Scream'den Adrew Innes'le birlikte yapacaktık o işi. Andrew, Phil Collins'in bahçesine sıçmanın hayallerini kuruyordu. *(gülüyor)*

Konserlerinin hiç değişmeyen bir demirbaşı var: 1978 tarihli "All Mod Cons"daki "In The Crowd" adlı şarkı. Who'nun "Quadrophenia"sı ile Kinks'in "I'm Not Like Everybody Else"i arasında bir yerde duran o şarkının senin için özelliği ne?

"In The Crowd"a hâlâ derin bir bağ duyuyorum, insanların o şarkıya öfkeli ve tutkulu bir reaksiyon göstermesi de o bağı perçinliyor. Sözler,

The Jam: Rick Buckler (davul), Paul Weller (gitar, vokal), Bruce Foxton (bas)

SENE 1992: ENTELEKTÜEL DEĞİLDİK, GERÇEK İNSANLARDIK

Teneredeki Varoş Çocukları

Paul Weller: 13 yaşımdayken düzenli olarak müzik çalışmaya başladım. Başkaları gezip tozarken ben gitarı ilerletmeye çalışıyordum. Yirmi yıl başka bir şey yapmadım, müzikle yattım, müzikle kalktım, müzikten başka bir şey düşünmedim.

O kadar erken yaşta hayatını tamamen müziğe nasıl adayabildin?

Bunu tetikleyenin ne olduğunu tam olarak bilmiyorum. Beatles herhalde. '60'ların sonlarındaki bütün grupların müzik tutkumda payı vardır. Çocukluğumda tek arzum pop-star olmaktı. Bugünse tek hayalim var, müzisyen olmak.

İnsanın 13 yaşında hayatını bir gruba adaması çok sıradan bir şeymiş gibi anlatıyorsun...

Benim açımdan çok normal, başka bir şey tanımadım, hiç tam mânâsıyla çalışmadım... Okulu bıraktıktan sonra bir geçiş süreci olmadı, hemen müziğe yoğunlaştım. Aslında, bir an bile yataktan çıkmadığım birkaç aylık bir dönem oldu, biraz Brian Wilson'vari... *(gülümsüyor)* Bütün gün yatıyordum, ikiüç ayın sonunda annem dayanamadı: "Çık o yataktan ve bir iş bul kendine!" Kısa bir süre bir inşaatta çalıştım. Nefret ediyordum, o iş için yaratılmadığımı biliyordum. Sonra, müzik sayesinde biraz para kazanma şansım oldu. Daha 14 yaşından itibaren işçi derneklerinde, siyasî partilerin lokallerinde çalmaya başladık. Gecede 10 kafa kazanıyorduk, o zamanlar bu bizim için müthiş bir rakamdı. İki yıl boyunca, her cuma akşamı Woking'de Michael's adlı kulüpte çaldık. Adam başı 5 teklik kalıyordu bize. *(gülüyor)* Yani hiçbir zaman endişeye kapılmadım, hayatımı müzikle kazanacağımı biliyordum. O dönemi zorunlu bir etap olarak, öğrencilik, çıraklık evresi olarak görüyordum.

Ailen hep arkanda oldu, öyle değil mi? Baban menejerliğinizi yapıyordu...

Beni hep teşvik ettiler. Malzemeleri bulmayı, kamyonet kiralamayı hep babam ayarlıyordu. Onun asla deneyemediği şeyleri benim başarmamı istiyordu. Annem 17 yaşındayken evlenmiş, bir yıl sonra da beni doğurmuştu... Daha kendileri çocukken, evlenip barklanmışlardı. Aynı tuzağa düşmemi istemiyorlardı; hayatımı yaşamam için, herkesin yaptığını yapmamam için beni yüreklendirdiler.

O dönemin İngiliz gençleri sanki iki klana ayrılmış gibi: Bir tarafta Led Zeppelin ve Black Sabbath hayranları, diğer tarafta, Bowie ve T-Rex hayranları. Sen hangi taraftaydın?

İki klandan da hazzetmiyordum. 1970-71'de okulda iki cemaat vardı: Uzun saçlı –parkalı ve çantalı– çocuklar ve Motown veya reggae dinleyen, kafayı kazıtmış suedehead'ler, skinhead'ler. Ben onlarla arkadaşlık ediyordum. Uzun saçlıların müziği bana hitap etmiyordu. Üçüncü grup daha küçüktü, glamrock fanlarıydı. Daha çok kızlardan oluşuyordu.

Moda olan akımlardan uzak durmanda biraz snobluk da var mıydı?

Belki de. Farklı olmak istiyordum, bu bir sabit fikir halindeydi. Aslında, daha çok retroydum. Beatles'tan başka bir şey dinlemiyordum, onların bütün zamanların en iyi grubu olduğunu düşünüyordum. Sonra suedehead'ler sayesinde siyahî müziği keşfettim. Futbol kulübünde düzenlenen gecelere götürüyorlardı beni, reggae, Tamla-Motown çalınırdı... "Sex Machine" çok büyük bir hit parçaydı. Sonra Who'nun ilk albümünü keşfettim ve neye uğradığımı şaşırdım, hayran kaldım. Kesinlikle onlar gibi bir sound yakalamak istiyordum. 1975'te mod oldum, tepeden tırnağa... *(gülüyor)* Bir scooter aldım ve oyuna dahil oldum. O edaya, görüntüye, tavra anında vurulmuştum. İki yıl sonra, John Peel, Jam olarak bizi radyo programına davet etti. Yayın esnasında, "bu müzikte The Creation'dan bir şeyler var" dedi. Hemen gidip onların plaklarını aldım. Oradan buradan duya duya '60'ların ortalarının bütün gruplarını keşfettim, bugün hâlâ onların plaklarını topluyorum. Bütün mod grupları zarif, şık, ince, kibardı... İngiliz katılığının, sertliğinin, donukluğunun zıttıydılar. Morrissey'e çok çekici gelen o Britanya'ya has kasveti unutmak istiyorlardı. Mod'lar ve değerleri, tavırları beni anında büyüledi.

özetle, insanın bir yere, bir şeye ait olma arzusunu ve aynı zamanda o aidiyetle birlikte yine de kendisi olmak isteyişini, bireyselliğini koruma ihtiyacını dile getiriyor.

Bu söylediklerin, Tony Hancock'un "The Rebel" filmindeki bir sahneyi akla getiriyor. Bir örnek giyinmiş beatnik'ler, toplumun tektipleşmesini eleştiriyorlar...

Şahane bir filmdi o. Aynı mevzuda ben de hep şu hikâyeyi anlatıyorum: "Quadrophenia"nın ilk gösteriminde, salon parkalı tiplerle doluydu. Bütün o bireysellik arayışı haki yeşile indirgenmişti. Bu iki meseleyi bir araya getirmek çok zor. Bir taraftan aidiyet arzusu, öte yandan kendin olma ihtiyacı... Bu ikilem benim içine doğduğum kültürün bir parçası. Benim de bir parkam var, hâlâ saklıyorum. *(gülüyor)*

Jam'in yeniden bir araya gelmesini hiç aklından geçiriyor musun? Özellikle Rick Buckler'ın (Jam'in davulcusu) Jam şarkıları çalmak için kurulmuş bir grupta yer aldığını gördüğünde...

O hüzün verici bir durum, öyle değil mi? Söyleşilerde Jam'in öbür iki üyesi söz konusu olduğunda hep dudaklarımı ısırmak zorunda kalıyorum. Onlarla yirmi küsur senedir tek kelime konuşmamamın sebebi bu tür şeyler işte. Yeniden birleşmek gibi bir şeyi aklımdan geçirsem, bunu Jam'den çok Style Council için düşünürdüm. O daha eğlenceli bir gruptu. Mick'le (Talbot) dostluğumuz sürüyor, hatta Dee C. Lee'yle de. İnişli çıkışlı bir ilişkimiz oldu, evlendik, boşandık, bir sürü hırgür yaşadık, ama hâlâ görüşüyoruz, konuşuyoruz. Ama yeniden bir araya gelmemiz söz konusu bile olamaz. Aradan 25 yıl geçmesine rağmen insanların hâlâ Jam'i seviyor olmaları çok şaşırtıcı. Benim çocuklarım bile, Jam'in kendileri için çok anlamlı olduğunu söylüyor. Jam varken onlar doğmamıştı bile.

Arctic Monkeys'de Jam'den esintiler var mı sence?

Onlar iyi bir grup. Burnu büyüklük gibi olacak, ama birçok grupta kendimi duyduğumu söylemek durumundayım. Geçenlerde Noel (Gallagher) bana "Strange Town" adlı şarkımızı dinletti. Çok çağdaş bir sound olduğunu düşündüm, genç bir zamane grubunun şarkısı gibi resmen. Hakikaten yoğun bir müzik yapıyorduk, galiba Jam'i kalıcı yapan da o. Ama Style Council'in de hakkını yemeyelim. Geçenlerde "Money Go Round" geldi aklıma: O single'ın zerre kadar ticarî bir tarafı yoktu. Bugün bile kolay kolay kimse öyle bir single yapamaz.

Style Council'in bir klibinde homoerotik sahneler vardı. Mick Talbot'la (grubun klavyecisi) o yakınlığınızı neye yormalı?

O muhabbeti özlüyorum. Sevecen, müşfik anlardı. Style Council döneminde kafam karışıktı. Ama, hemcinslerimle kurduğum fiziksel ilişki, o klipte Mick Talbot'la birbirimizin kulak memesini okşamanın ötesine geçmedi. İşin aslı şu: Hemcinslerim bana çekici gelmiyor.

Style Council döneminde Jam dönemine göre çok içe dönüktün. Ruh halin sık sık değişir mi?

İnişli çıkışlı bir halet-i ruhiyem var. Beni sevenler için zor bir durum, zira bir saniye içinde değişebiliyorum. Bir tür şizofreni, belki klinik anlamda değil, ama sınırında bir yerlerde. Lokum gibi bir adam da olabiliyorum, lanet bir herif de. Ve hangisinin ortaya çıkacağını kimse bilemiyor. Ama kendimi olduğum gibi kabullenmem gerekiyor; kişiliğimin herhangi bir boyutunu reddedersem, ben, ben olmaktan çıkarım.

Roger Daltrey "şimdi hepimizin orta sınıf olması matrak bir hadise" dediğinde itiraz ettim. Rahat bir hayat sürüyor olsam da, kalbim köklerimin olduğu yerde.

Terapiyi düşündün mü hiç?

Yıllar önce denedim o mevzuyu. Sadece iki seans sürdü. Terapist dallamanın tekiydi. Her şey o kadar klişe ki: Kanapeye uzanmalar, "bana babanı anlat"lar... Her şeyi bilmemek daha iyi. Bir sürü yol var, entelektüel yol yegâne yol değil. Benim gibi kıt akıllı biri bile zamanla birçok şey öğreniyor. Şahsen hâlâ öğreniyorum. Arayışın kendisi, neticeye ulaşmak kadar önemli.

Kıt akıllı olduğunu söylemen bir özgüven sorununa mı işaret ediyor?

Kalın kafalı olmam mı? Öyleyim anasını satayım. Bazen parlak bir ışığın yandığı oluyor. Sahnedesin, millet zıvanadan çıkmış, o zaman yaratıcı bir dalganın içinde oluyorsun. Üç ay sonra elin böğründe pinekliyorsun. Vaziyet öyle işte: Fantastik çıkışlar, berbat inişler.

Biraz babandan konuşalım, Jam'in menejerliğini yapması nasıl oldu? Bu pek rastlanmayan bir baba-oğul ilişkisi...

Jam'in arkasındaki aslî güç babamdı. Ailemizi de, grubu da ayakta tutan oydu. En umutsuz anlarda, "bu işi beceremeyeceğiz" dediğimiz zamanlarda "biraz sabır, önümüzdeki hafta yeni bir hafta" derdi. Müthiş iyimser bir adamdı.

Rivayete göre, müziğe ilk başladığın yıllarda, istediğin amplifikatörü alabilmen için telefon faturasının parasını sana vermiş. Sen ampliyi almışsın, ama evin telefonu da kesilmiş.

Doğru, aynen öyle oldu.

Babanınki büyük bir fedakârlık, ama bu tür fedakârlıklar üzerinde bir baskı oluşturmuyor muydu?

Belki de, ama bu bilincinde olduğum bir şey değildi. Bilincinde olduğum şey şuydu: Babam, "merak etme, biz üstesinden geliriz, sen de hayallerini gerçekleştirebilirsin"

Woking'de mod olmak tehlikeli değil miydi?

Bir keresinde scooter'ımla giderken, "greaser" denen motosikletliler tarafından takip edilip sıkıştırılmıştım. Mod'ların henüz ortalığa çıkmadığı yıllardı, yalnızdım. Marjda olmak hoşuma gidiyordu, bu benim seçimimdi. Okul yıllarından beri kendimi diğer çocuklardan farklı hissediyordum, müzik sayesinde yırtacağımdan emindim. Onlar bira içip obezleşirken, 16 yaşında nişanlanırken, ben müzik çalışıyordum. Onların hayatı bana göre değildi. Ben hayattan çok daha fazlasını bekliyordum. Dolayısıyla da parya olarak görülmek içimi rahatlatıyordu. Kendimi savaşta, mücadelenin içinde hissediyordum. Bu benim yakıtımdı. Woking'de kapana kıstırılmış hissine kapılıyordum. İnsanların ufku da şehrin kendisi kadar dardı: Asla sürüden ayrılmayacaksın, hiçbir şeye heves etmeyeceksin...

Büyük şehir, Londra seni çekiyor muydu?

Kesinlikle. Londra'da kendim olabileceğimi, istediğimi yapabileceğimi hissediyordum. Sonra biraz seyahat etmeye başlayınca yelkenleri indirdim. Biri sanki İngiltere'nin üzerine dev bir kapak koymuş gibi, tencereden çıkamıyorsun bir türlü. Biraz uçabilirsin, ama asla yıldızlara kadar yükselemezsin.

Mod olmadan önce de stil merakın var mıydı?

Kendimi bildim bileli kılık-kıyafete takıntılıyımdır. '70'lerin başlarındaki skinhead'lerin bugünkü aşağılık sağcı tiplerle alâkası yoktu. '60'ların mod'larının mantıkî uzantısıydılar, kılıkları aynıydı, şık Amerikan üniversite öğrencisi tarzı. Üç parçalı takım elbiseler, yakası ilikli gömlekler... Bayılıyordum. Giysilere düşkünlüğüm annemden geçmiş olabilir. Bu tür şeyler satın alıyordum... *(jean'inin iç tarafını gösteriyor)* İç dikişleri kırmızı Levi's 501 ve baştan aşağı ilikli Brutus ya da Ben Sherman gömlekler... Moda çok hızlı değişiyordu. Her hafta futbol kulübüne yeni bir ceketle gelen bir tip oluyordu mutlaka. Ertesi hafta herkes aynısından giyiyordu. Ben takipçilerdendim, kıyafetleri ilk giyenlerden olmadım hiç. Bütün harçlığımı kılık-kıyafete yatırıyordum. Onun için de cumartesileri çalışıyordum, Evening Standard'ın renklerinde bir üç tekerlekli bisikletle gazete dağıtıcılığı yapıyordum... *(gülüyor)* Sırf ilginç kıyafet bulmak için Londra'ya gidiyordum, East-End'de kurulan pazarı hallaç pamuğu gibi atıyordum. İlk crumby'mi –skinhead'lerin giydiği kadife yakalı uzun ceketler– oradan almıştım.

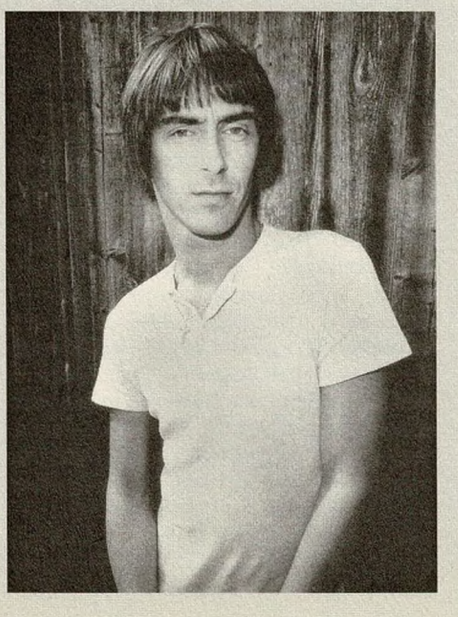

Woking'de herkesin birbirini tanıyor olması, sürekli gözetim altında olma duygusu yaratıyordu herhalde. Londra'da kimsenin kimseyi tanımaması hoşuna gidiyor muydu?

Oturduğumuz mahallede hepimizin gitiği bir pub vardı. Nefret ediyordum oradan, herkes birbirine benziyordu: Herkes nişanlı, herkeste aynı alkol göbeği, herkes bir oturuşta 15 bira içer, herkes cuma akşamları kavga çıkarmaya bayılır, herkesin altında bir Cortina... Beni dehşete düşürüyorlardı, kesinlikle herkes gibi olmak istemiyordum. Daha 16 yaşlarında hayatları bitmişti.

Şarkılarında işçi sınıfıyla ikili bir ilişki, bir sevgi-nefret ilişkisi var hep...

Bu insanlara sevgi duyuyorum, çünkü çok yakınlığımız var. Niçin böyle davrandıklarını biliyorum, ama yine de bu durum beni öfkeden deliye döndürüyor. Bir keresinde Jam'in Londra'daki bir konserine Woking pub'ındaki herkesi otobüsle getirdik, biraz kendi dünyalarının dışına çıksınlar, bir konser görsünler diye. Ama onlar, gelir gelmez kavga çıkarmaya, milleti dövmeye başladılar... *(gülüyor)* Birkaç punk gördüler ve derhal onlara giriştiler. Niye? Çünkü punk'lar farklıydı ve bu bizimkilerin hoşuna gitmiyordu. O gençlerin gözünü açmak o kadar kolay değil. Ama Jam sonunda bunu başardı, dinleyicilerimizin büyük çoğunluğu bu tiplerdi. Bizim sayemizde bazı konuları tartışır oldular, biraz dışarı açılmaya, düşünmeye başladılar. O zaman, hiç kimsenin onları

diyordu. Hayallerimi gerçekleştirebilmem onun için çok önemliydi. Annem için de öyleydi. Yoksul insanlardı ve müziğin beni yoksulluktan kurtaracağını düşünüyorlardı.

Ne iş yapıyorlardı?

Babam inşaat işçisi, annem gündelikçiydi, zengin evlerine temizliğe gidiyordu. Bazen beni de yanında götürürdü. Sınıf farkını idrak etmem ve zenginlere duyduğum nefret çok erken yaşlarda başladı. Şimdi size "Monty Python"dan sahneler gibi gelebilir ama, oturduğumuz ev dökülüyordu, kalorifer yoktu, sıcak su yoktu, banyo yoktu, tuvalet de dışardaydı. Bir gün babam mutfağın duvarında bir delik açıp derme çatma bir duş kabini yaptı ve böylece bir banyomuz oldu. Ve en kötü durumda olan biz değildik, birçok ailenin hali bizimkinden beterdi. Ama insanlar arasında yoldaşlık vardı, dayanışma vardı, sevgi vardı. Dolayısıyla, umutsuzluk yoktu, sevgi olunca umut da olur çünkü.

Çocukluğunun en güzel anıları neler?

Annemle beraber gittiğimiz Elvis filmleri. Ve evdeki dandik pikap. Annem o alete bir 45'lik koyup çalmaya başladığında bana sihir yapıyormuş gibi gelirdi. John Lennon'ın televizyonda Elvis'i gördüğünde söylediği şeyi ben de Elvis filmlerini seyrederken içimden geçirmiştim: "Bu güzel bir iş."

Müziği iş edinmeye karar vermen ne zaman oldu?

10 yaşındaydım. Ve daha o yaşta bütün hayalim bir grup kurmak ve müzik yapmaktı. Bu hayalimin yirmi yıl önce gerçekleşmesi bir yana, hâlâ müzik yapıyor olmam da şimdi bana inanılmaz geliyor. O yaşta öyle bir hayal kurmak, onu gerçekleştirmek ve ötesine geçmek...

Kadere inanır mısın?

O tür mevzulara kafa yormam... Benim müzikten başka seçeneğim yoktu. Çünkü becerebileceğim başka bir şey yoktu. "Jam tutmasaydı gidip döşemecilik yapardım" gibi bir durum bile söz konusu değil. Jam tutmasaydı, hayatım kayardı. Muhtemelen Woking'de bir pub'da gün boyu kafayı çekiyor olurdum.

Jam'in ilk albümü "In The City" (Mayıs 1977) hararetle karşılanmıştı, ama ondan altı ay sonra çıkardığınız "This Is The Modern World" size umut bağlayanlar için tam bir hayal kırıklığıydı. Altı ay içinde zirveye çıkıp dibe çökmüştünüz. Sonra 1978 başında Amerika turnesine çıktınız ve dönüşte hâlâ etkisini sürdüren bir başyapıt olan "All Mod Cons"u yaptınız. İlk iki albüm arasındaki uçurumu ve o moral bozukluğuna rağmen Jam'i efsaneleştiren "All Mod Cons"u yapabilmenizi neye bağlıyorsun?

"In The City"yle büyük bir heyecan yaratmıştık, ama "Modern World" berbat bir albümdü hakikaten. Prodüktörümüz Chris Parry'nin "ilk bir yılda iki albüm" gibi bir takıntısı vardı. Ama biz bütün repertuarımızı ilk albümde tüketmiştik ve bir şarkı yazarı olarak o kadar kısa bir süre içinde yeni bir albüm için şarkılar yazabilecek cephanem yoktu. "Modern World"ün iki seksen yatması, özgüvenime büyük bir darbe vurdu. Woking'e dönüp boktan pub'larda çalmakla geçebilecek bir ömür ihtimali kâbus gibi çöktü üzerime. Blue Öyster Cult'ın ön grubu olarak çıktığımız o Amerika turnesi de tuz biber ekti. Bir soul hayranı olmama rağmen Amerika çok ters geldi bana. Mars'ta gibiydim. Punk rock'tan, kendi küçük devrimimizden sonra tekrar karanlık çağlara dönmüştük sanki. Üç kasaba delikanlısı, yere oturup bağdaş kuran ve sıkıldıkları her hallerinden belli olan bir takım hippilere yirmi dakikalık konserler veriyordu. Kahredici bir durumdu. Ama o cehennem azabı turne, iki sürpriz hadise sayesinde Jam'in dönüm noktası oldu. Biri, bir ikinci el dükkânında bulup aldığım Kinks albümü "Something Else By The Kinks"ti. O albümdeki Ray Davies şarkısı "David Watts" ufuk açıcıydı, bizim yorumumuzla "All Mod Cons"un hit şarkılarından biri oldu.

Sabah altıda kalkıyorum. Çünkü oğlum o saatte uyanıyor. Altını değiştiriyorum, biberonunu hazırlıyorum. Sonra kızları okula götürüyorum. Vaktim genellikle bekleyerek geçiyor.

delikanlılığa zorlamadığını, klişelere hapsolmaya mecbur olmadıklarını gördüler.

Jam İngiltere'yi, işçi sınıfı hayatını anlatıyordu. Style Council'le bu kültürden uzaklaşmışsın, "kıta üslûbu"nu, İtalyan ya da Fransız tarzını benimsemişsin gibi...

İngiltere'de bir şey yapamayacağımı, küçük adacığımda kıstırıldığımı fark ettim. Bayrak sallayarak "İşte Büyük Britanya" diye bağıran herkesin buradan biraz dışarı çıkmasında büyük fayda var.

Ama bir aralar sen de İngiliz bayrağı sallıyordun. Jam'in bütün referansları Britanyalıydı.

Bayrak, Who gibi davranmak içindi, milliyetçilikle alâkası yoktu. Ama, Jam'le müzik yapmaya başladığımızda, işçi sınıfının öteki çocuklarından farksızdık, doğru: Yurtsever ve ülkemizin büyüklüğüyle gurur duyan yeniyetmelerdik. Ama seyahat etmeye başladığın anda bütün bu beyin yıkamalar yalanlanıyor. Bir tür milliyetçiliğim vardıysa, bunun nedenleri bambaşkaydı. En başta da Ray Davies nedeniyle... Bütün o şarkılar İngiltere'den başka bir yerde geçmesi mümkün olmayan küçük hikâyeler anlatırdı, onlara bayılıyordum. Ayrıca, '50'li, '60'lı yılların edebiyatını da çok seviyordum... Aslında, '60'lara dair her şeye takıntılıydım. Kitaplara, filmlere, plaklara gömülüyordum, kaybettiğim zamanı yakalamaya çalışıyordum. Çocukluğumun geçtiği dönemdi o, neyin ortasında büyüdüğümü merak ediyordum. Görsel dünya çok güçlüydü, filmler çok etkileyiciydi. Morrissey'de de aynı ambiyansı buluyorum, ama usandırdı beni artık.

Kim değişti? İşçi sınıfı mı, yoksa sen mi?

Jam dönemine kıyasla işçi sınıfının değiştiği kesin. Thatcher, insanları hisse senedi almaya, ev sahibi olmaya yöneltti. İşçi sınıfı kendini orta sınıftan ayıran seti yıkabileceği hissine kapıldı, burjuvalaştı. Beni çok hayal kırıklığına uğrattı bu, ellerine fırsat geçtiği anda tamahkâr oldular. Herkes satışa çıkarılan gaz, elektrik, telefon hisselerine üşüştü. Zaten sahip olduğu şeyi halka satmanın ne kadar alçakça, onur kırıcı ve isyan ettirici olduğunu bile düşünmeden kamuya ait işletmeleri kapıştılar.

Pek çok kişi Smiths'in meşaleyi Jam'den devraldığını, geleneği sürdürdüğünü düşünüyor.

Konserlerine gitmeden önce niçin bu geleneğe yerleştirildiklerini anlayamamıştım. Yerinde görüp değerlendirmeye karar verdim ve onlarda Jam'in enerjisini ve yoğunluğunu buldum. Onlarla dinleyici arasında bizim dönemimizdeki tutkulu ilişki, ayrı doğrudanlık vardı. Ama kıskanmadım: Jam'in en çok usandığım tarafıydı bu, birinin bu yükü üzerimden alması beni çok rahatlatmıştı doğrusu. Her hafta dergilerin kapağında Morrissey'in suratı vardı. Ben o şöhrete katlanamıyordum artık, benim için bir anlamı kalmamıştı. Grup ve dinleyici arasındaki ilişkiyle sınırlı kaldığında yine iyiydi, idare edebiliyordum. Ama her şeye bir cevabı olan bir guruymuşum gibi davranılıyordu. İlk başlarda, egom mest olmuştu. Ama hep böyle gitmedi. On yıl boyunca bunun hayalini kurmuştum, ama artık katlanamıyordum. Benim en büyük şansım, bu muzaffer durumu fazla ciddiye almamam oldu. Çok genç olmam beni kurtardı. O sayede ruh sağlığımı koruyabildim. Yıllarca kendime ait tek bir saniyem olmadı, yüzlerce velet peşimdeydi, üzerime atlıyorlardı... Özel hayatımı korumak için çok katı ve kararlı olmam gerekti. Kimsenin telefon numarasını bilmediği bir dairem vardı. Arkadaşlarım oraya Batcave (yarasa mağarası) adını takmıştı. Oraya sığınarak, üzerimdeki fazla yükü atıyordum. Ama o dönemde bile, beni aşırılıklara sürüklediği için müziğe kızgınlık duymadım. Müziği her zaman çok sevdim. Müzik, saflığını, katışıksızlığını koruyordu. Beni tiksindiren, müziğin etrafındakilerdi. Müzikten başka bir şeyle uğraşmamam gerekiyordu. Bütün gazete bayilerinde göre göre kendi suratımı bile itici bulmaya başlamıştım. Kimse beni onca söyleşi vermeye mecbur bırakmıyordu, ama egom hep daha fazlasını istiyordu, onu beslemek gerekiyordu.

Style Council'de kendi şöhretine gözlerini çeviriyorsun ve albüm kapaklarında o başarıyla dalganı geçiyorsun...

O şakalar basına yönelikti, nereye kadar gidebileceğimizi görebilmek için. Ama onları güldürmedi. Jam'i dağıttığım için beni hiçbir zaman affetmediler. Ayrıca, siyasî olarak çok fazla angajeydik. Ne zaman bir gazeteciyle konuşsak, bir davayı savunmak içindi, asla müziğimizden bahsetmek için değildi. Üslûbumuz, giyim-kuşamımız, tavrımız müziğimizden daha önemli hale gelmişti. İşçi Partisi yararına Red Wedge turnesini o kadar sahiplenmemize pişmanım. 13 yaşındayken benim asıl derdim müzik yapmaktı, siyaset değil. Görüşlerimin başka birininkinden daha fazla ciddiye alınmasının nedenini anlayamıyorum. Çaylak ve tecrübesizdim. Emin olduğum bir şey var: Artık kesinlikle İşçi Partisi için mücadele etmem, hak etmiyorlar.

En iyi şarkılarının çoğu hayal kırıklığından, yoksunluktan, öfkeden doğmuştu. Bu ilhamın eksikli-

Şarkı yazarlığı konusunda Ray Davies'e çok şey borçluyum. Jam şarkılarının omurgasını onun şarkı yazma tekniği oluşturuyor. Öteki hadiseyse, "Modern World"den beri süren "yazar blokajı"nı bertaraf eden "English Rose"u yazmamdı. Bir gün otelde, sıla hasretiyle ve o zamanki sevgilim Gill Price'a duyduğum özlemle elime gitarı alıp tıngırdatmaya başladım ve şarkı dökülüverdi.

"English Rose", Jam'in yalnızca öfkeli şarkılar değil, baladlar da yapabileceğini göstermesi açısından çok önemliydi...

"English Rose" harika bir aşk şarkısı, "Fly" da öyledir ama. Dün gece, "All Mod Cons"u yıllar sonra ilk kez dinledim ve "Fly"ın müzikal olgunluğuna çarpıldım. Benim müziğimin romantik bir damarı oldu hep, hâlâ da var. Sonuçta "Days" ve "For No One" gibi muhteşem aşk şarkılarıyla büyümüş bir insanım. Gitarı dana-na diye öttürüp sonra da mırıl mırıl bir aşk şarkısı söyleyebilen bir grup yoktu o zamanlar.

Gill Price esin perindi ama, ilişkiniz Jam için ciddi bir sorun oldu...

Evet, Lennon-Yoko Ono olayı gibiydi. Şimdi böyle düşününce hoşuma gidiyor, ama o zamanlar öyle düşünmüyordum.

Price'ın senin ve Jam'in yaratıcılığına ket vurduğu iddiasında gerçeklik payı var mıydı?

İnsan âşık olduğunda gözü hiçbir şey görmüyor, başka her şey önemini kaybediyor. O günlerin grup için çok tatsız bir dönem olduğu kesin. Ama çok gençtim ve dediğim gibi, aşkın gözü kördür.

Gill Price, yalnız romantik şarkılara değil, öfkeli şarkılara da ilham kaynağı oldu. "All Mod Cons"daki "Mr. Clean"in öyküsü ne?

Bir gece Gill'le kaldığımız otelin barında epey kafa çekmiştik. Odamıza gitmek üzere yalpalaya yalpalaya merdivenleri çıkarken Gill sendeledi, arkamızdan gelen adam da düşmesin diye kucakladı onu. Fakat o arada Gill'in memesini mıncıkladı orospu çocuğu. "Mr. Clean"in öyküsü bu.

Sahnedesin, millet zıvanadan çıkmış, o zaman yaratıcı bir dalganın içinde oluyorsun. Üç ay sonra elin böğründe pinekliyorsun. Vaziyet öyle: Fantastik çıkışlar, berbat inişler.

O şarkıdaki "bir fırsatını bulsam, hayatını karartacağım" dizesi bugün nasıl geliyor sana?

Kimsenin hayatını karartmak istemem. O şarkı o gün duyduğum öfkenin ifadesiydi. Genç bir adamın halet-i ruhiyesini anlamak zor, o genç adam vaktiyle ben olmuş olsam bile. *(gülüyor)*

Sid Vicious'un suratına bir şişeyle vurduğun doğru mu?

Maalesef doğru, keşke doğru olmasaydı. Ben şiddet yüklü bir külğini hissetmiyor musun?**

Bugün başka yerlerden ilham alıyorum. Yeniyetmeliğimdeki kadar hınç ve mahrumiyet duymuyorum. Kimse benden öfkeli genç gibi davranmamı beklemesin. Bugün müzik bana yetiyor, müziğin kendisi beni esinlendiriyor. Bir de ailem.

Bu konfor müziğin için zararlı değil mi?

Belli bir rahatlık içinde yaşadığım doğru ve bu hakiki bir tehlike olabilir. Söz yazmakta gittikçe daha fazla zorlanıyorum. Yaşım ilerledikçe, bütün konuları işlediğim hissine kapılıyorum. En büyük tehlike hâlâ ve hep "Man In The Corner Shop"un aynısı şarkılar yapmak. Yeni şarkı sözlerim çok kişiye sorunlu geliyor. Yaşlanmama izin vermeden, hep öfke duymak istiyorlar. Bütün o punk grupları –999, Lurkers, Buzzcocks– hepsi baskıya boyun eğdi, yeniden bir araya geldiler. Jam'i tekrar kurmamızı istediler, ama bunu yapmayacağız. Artık işçi sınıfı hakkında şarkı yazıp söyleyemem. Ben Billy Bragg değilim, hayat boyu kendimi tekrarlayıp duramam. Yaşım ilerledikçe, pek çok şey benim için daha basit hale geldi. Ama başka bazı şeylerse karmaşıklaştı: İlişkiler, hayattaki yerim... Bugün kafamı bunlar kurcalıyor işte. Yaş bir sorun değil. Yaşlanmaya bayılıyorum. İki yıl önce Pete Townshend'le karşılaşmıştım, bana otuz yaşındayken hayatının keyfini çıkarmadığına, onca şeyi dert ettiğine pişmanlık duyduğunu söyledi. Maksadı bana ders vermek değildi, ama ben bunu bir tavsiye olarak aldım.

1977'de, muhafazakâr bir hükümetin İngiltere için iyi olacağını söylemiştin...

O öylesine bir cümleydi, provokasyon olsun diye... Bir pub'daydık, basın danışmanımız da yanımızdaydı, ağzımıza geleni söylüyorduk. "Kraliçe bizi rahatsız etmiyor, hatta olması iyi bir şey..." Basın danışmanımız bu durumdan çok hoşnuttu: "Çok güzel, çocuklar, bunu kullanabiliriz!" O dönemde, Clash ve Pistols her şeye karşıydı, bizim danışman da bu sözlerimizin Jam'i pazarlamakta işe yarayacağını düşünüyordu. Punk ortaya çıktığı zaman, gençler –başta ben– Who gibi, Stones gibi eskilere küfretmeye, onları aşağılamaya başladı. Tamam, asırlardır kayda değer bir albüm çıkarmamışlardı, ama öte yandan biz de her şeyi onlara borçluyduk. Onlar öncülük etmişti, Jam ya da diğer grupların varolabileceği temelleri onlar atmıştı. Fazla nankördük. Stones'a yaptıklarımızdan ötürü çok pişmanlık duyuyorum. Bugün Keith'i çok önemsiyorum... Otuz yıldır birlikte olmaları görmezden gelinemeyecek bir şey. Onlar Rolling Stones, sırf bu saygı duymaya yeter.

Punk sevdiğin bütün grupları reddediyordu. Punk hareketini ilk başta nasıl karşılamıştın?

Muhteşemdi. Sex Pistols'ı ilk defa Lyceum'da görmüştüm. Sahneye çıktıklarında saat sabahın 3'ü ya da 4'üydü. Blues denen o eski amfetaminlerden almıştım. Nihayet uzun saçlı ve sakallı olmayan, blue jean'siz, İspanyol paça pantolonsuz gençlerden oluşan bir grup görmek inanılmazdı. O agresifliği işitmeye, kısa şarkılara ihtiyacım vardı. 17 yaşındaydım, kısa bir süre sonraysa 100 Club'da Clash'i gördüm. Nihayet bir grup tavır alma cesareti gösteriyordu, İngiltere'nin halini anlatıyordu. Genesis'e, Led Zeppelin'e göre büyük bir değişiklikti. Clash'çilerin üzerinde baskıyla boyanmış gömlekler vardı, stil sahibiydiler, hayran kalmıştım. Her biri kafasına göre giyiniyordu. Yırtık tişört, çengelli iğne üniforması henüz ortaya çıkmamıştı, herkes serbestti. Pistols konserlerine gelen disko çocukları bile vardı.

Diğer gruplarla hiçbir ortak noktası olmayan Jam'in lehine bir sıçrama tahtası olarak mı kullandın punk hareketini?

Hiçbir şeyi planladığımı, hesapladığımı düşünmüyorum. Dürüstçe söylersem, olup bitenin cazibesine kapılmıştım. Etrafımdaki pek çok kişi punk'la bu kadar da ilgilenmememi, bu hareketin gelip geçici olduğunu söylüyordu. Punk'ın bize yardımının dokunduğu doğru... Ama hiçbir zaman oportünist olmadık, asla hiçbir şeyi istismar etmedik. Jam'in punk gruplarıyla aynı afişte yer alarak konser vermeye davet edilmesi benim kabahatim değil. Hepimiz gençtik, hepimiz kısa, sert, gürültülü şarkılar çalıyorduk. Biz pub-rock'tan, özellikle de Dr. Feelgood'dan geliyorduk, Wilko Johnson beni çok etkilemişti, olağanüstüydü. O benim için İngiltere'nin Chuck Berry'siydi. Ama Sex Pistols'ı görür görmez, onları taklit etmek istedim. Diğerleriyle bizim aramızdaki en önemli fark şuydu: Biz çalmayı biliyorduk. Woking barlarında yolumuzu bulmak için çala çala usta müzisyenler olup çıkmıştık. Hem sonra, üstümüzü başımızı hiçbir zaman yırtıp parçalamadık, hep biraz ayrı durduk. Bize "punk" etiketini koyan basın oldu. Ama, bir harekete dahil olmak, bir dönüşümün parçası olmak çok keyif vericiydi, özellikle de o yaşta. Hayatımda ilk defa birileriyle yakınlık hissediyordum. '70'li yılları müzikte olup bitenlere sinir olarak geçirmiştim, akranın olan gruplarla aynı şeyleri paylaşmak çok güzeldi. İlk defa, gençliğin 1964 yılında yaptıklarını nostaljiyle okumuyor-

40→

türden geliyorum, kavga dövüşün hiç eksik olmadığı bir ortamda büyüdüm. Tıfıllığımızda uyuz olduğumuz tiplere posta koymak, hır çıkarmak adettendi. Ben arkadaşlarım kadar kavgacı değildim, ama o kültürden nasibimi de aldım doğrusu.

Budizmle aran nasıl?

Hiçbir örgütlü din bana göre değil. Buda ölüm döşeğinde ne demişti? "Benim üzerimden bir din kurmaya kalkışmayın" demişti. Peki millet ne yapıyor? Kafalarını kazıtıp o dandirik cüppeleri giyiyorlar. Ben tanrının insanın içinde, cennetle cehennemin de bu dünya olduğuna inanıyorum.

Live 8'e ne diyorsun?

O konuda gelgitlerim var. Live 8 fikri, bir kalemde silinecek bir şey değil. Öte yandan, işin içindeki kabarmış egolar sinirimi bozuyor. Live 8 fikrine bir itirazım olamaz, çünkü hayat kurtarıyor. Dolayısıyla, ben kim oluyorum ki, yapılmasın diyeyim? Ama Sir Bob'u (Geldof) Başkan Mao gibi giyinip yumruğunu havaya kaldırmış, etrafı Afrikalı çocuklarla sarılmış halde görünce uyuz olmadığımı söyleyemem.

Bono'yu TV'de devlet başkanlarıyla toplantılar yaparken gördüğünde "onun yerinde ben olabilirdim" diye içinden geçirdiğin oluyor mu?

Onun yerinde olmayı asla istemem. İnsanın kendisini o kadar ciddiye alabilmesi için devasa bir egoya sahip olması lâzım. Dolayısıyla da o bir uluslararası süperstar, bense metroya binen bir adamım. Bana uyan bu. Sahneye çıkmak elbette ego gerektirir, ama olayı bu denli sahnenin ötesine taşımak ruhsal bozukluğa delâlet bence.

Sıradan bir günün nasıl geçiyor?

Sabahları beş buçuk, altı gibi kalkıyorum. Çünkü küçük oğlum o saatte uyanıyor. Ve evi yıkacak kadar gürültü çıkarıyor. Gidip altını değiştiriyorum, biberonunu hazırlıyorum. Sonra kızlarımı okula götürüyorum. Vaktim genellikle bekleyerek geçiyor. Öyle askıda takılıyorum. Müzisyenseniz, sadece çalarken veya şarkı yazarken müzisyensiniz. Onun dışında bekliyorsunuz.

Live 8, bir kalemde silinecek şey değil. Ama Sir Bob'u Mao gibi giyinmiş, yumruğu havada, Afrikalı çocuklarla sarılmış görünce uyuz olmadığımı söyleyemem.

Eski basın danışmanın Keith Altham seni "gergin, tek heceli kelimelerle konuşan, her şeyden şüphe eden öfkeli bir punk" olarak tarif etmişti.

Hâlâ aynı dalga boyundayım. Öfke, korumak istediğim bir duygu. Yumuşamak istemiyorum, öyle bir ihtimal de yok zaten.

Çeviren: **Yücel Göktürk**

dum. O anda orada oluyordu her şey ve ben de içinde yer alabiliyordum.

Punk'la mod hayranlığın arasında bir çelişki görmüyor muydun?

İlk defa Pistols'ı gördüğümde, Who'nun "Substitute"unu çalmışlardı. Mest olmuştum. 1977'de, 100 Club'da bir punk festivaline gitmiştim. Her gruptan sonra, DJ'ler Troggs, Small Faces falan çalıyordu... Kendimi tanıdığım topraklarda, gayet rahat hissetmiştim. Ama beni cezbeden şeyler arasında mutlaka çelişkiler vardı. Punk ortamı bizi hiçbir zaman tam olarak kabul etmedi. Çok elitisttiler, sanat okullarına yakındılar. Jam'e burun kıvırıyorlardı, çünkü bizi fazla retro, fazla '60'lı buluyorlardı... Bu arada tabii söylemek lâzım, biz de siyah takım elbiseler giyiyorduk, bir sürü saçmasapan şey yapıyorduk... Ama birkaç yılın sonunda, punk'ın temel etiği olduğunu düşündüğüm şeye sadık kalan bir tek biz vardık, dinleyicileri hakikaten işçi sınıfı olan bir tek bizdik. Punk grupları hiçbir zaman hitap ettiklerini düşündükleri dinleyiciye temas etmeyi başaramadı... O grupların hiçbiri Jam hayranı değildi. Bense Clash'a ve Pistols'a bayılıyordum. Benim gözümde sadece onlar vardı, diğerleri çok kötüydü. Joe Strummer beni çok derinden etkilemişti, Clash yoluma çıkan ilk politik gruptu, Dylan dahi gözlerimi o derece açmamıştı.

Jam'in o kuşağın en popüler grubu olmasının nedeni neydi?

İyi şarkılar yazıyordum, insanlar o şarkılarda kendilerini buluyordu... Ayrıca, sahnede çok etkiliydik. Entelektüel değildik, hakiki bir gruptuk, gerçek insanlardık. Daha o dönemde Strummer "Kapital"i okumuştu, daha eğitimli, daha fazla imkânı olan bir çevreden geliyordu. Biz tam varoş çocuğuyduk. Dinleyicilerimiz gibiydik, ama aynı zamanda, onları gözlemleyebilecek kadar mesafeli duruyorduk. İngiltere'de, bir varoş grubunun başarıyı yakalaması çok enderdir. Özellikle de Woking'liysen... Nereden geldiğimizi unutmaya asla çalışmadık, sıradan insanlar olarak kaldık. Jam'in olağanüstü başarısının arkasında bunlar yatıyor. Sonra, bana "bir kuşağın sözcüsü" etiketi yapıştırıldı. Ama ben hiçbir zaman bunu istemedim, sadece kendi adıma konuşuyordum. Ama insanlar orada kendi seslerini buldu.

Çeviren: **Siren İdemen**

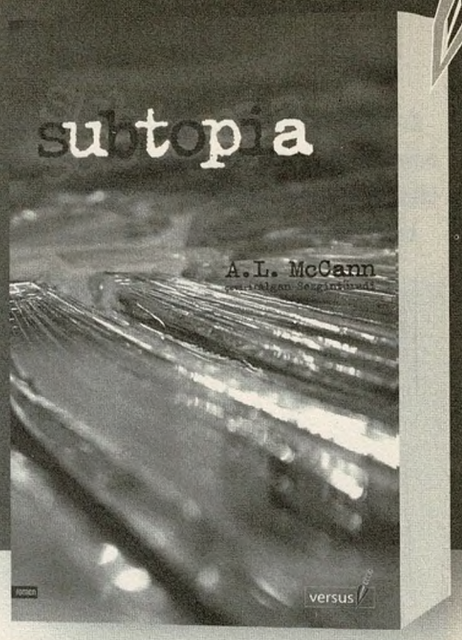

Roman

Subtopia

A.L. McCann

Subtopia, ulusalcı alegorilerden, neşeli sonlardan ve ıvır zıvırdan mutlu olmamız gerektiği fikrinden bıkanların romanı.

"Batı dünyasında", Melbourne'de başlayıp, Berlin'de ve oradan New York'da süren ve sonra gerisin geri aynı hattı izleyerek Melbourne'de sona eren uzun bir yolculuk, aynı zamanda modern dünyanın sonuna da bir yolculuktur. "Uç"a geldiğinizde kocaman, dipsiz bir uçurum var ve artık gidilecek bir yer görünmüyor: Modernizmin sonu. Yazar McCann da, boş iyimserliği reddedip, "yokluk"tan söz ederken bunu anlatmak istemiş. İşte, çağdaş edebiyatın en özgün eserlerinden biri olan bu roman, bu acı, ama bir anlamda da umut verici sonu (çünkü her son, bir başlangıçtır) getiriyor önümüze.

Modern dünyanın sonunun romanı bu. Yabancılaşmış insan ilişkileri, uyuşturucuya sığınma, pislik, hastalık, yaşam güdülerinin sona ermesi, cinselliğin sona ermesi... Üstünüze bu "uygarlığın" tüm çirkefinin yağdığını hissediyorsunuz; evlerin bodrumlarındaki izolasyonlar kanser üretiyor; insan olarak var olabilmek, ancak farelerle birlikte yaşanılan labirentlere, lağımlara sığınarak mümkün; "normal" insanlar normal değil, sıradanlığa ve çarklara, sistemin törpüleme mekanizmalarına direnmek isteyen ise kendini ya psikiyatri kliniğinde buluyor ya da yüksek dozda uyuşturucu alarak bir sokağın köşesinde kıvrılıp ölümle kucaklaşıyor.

"...Subtopia'daki karakterlerin kültürel ve fiziksel hareketlilikleri kimliklerimizin sadece 'ülke toprağı' ile tanımlanmaması gerektiği duygusunu vücuda getirmekte. Örneğin romanda, Ulrike Meinhof, Avustralyalı herkes ve her şeyden çok daha önemli bir etkiye sahip."

versuskitap.com 0.216 418 27 02

versus

[Nihal Bengisu Karaca]

Kısmet bu sayıyaymış, Zaman ve Aktüel'deki yazılarını ilgiyle izlediğimiz Nihal Bengisu Karaca'yla ne zamandır şarkılı bir söyleşi yapmayı murad ediyorduk. Çok farklı yerlerde olmamıza rağmen birçok ortak noktamız, dolayısıyla da konuşacak, paylaşacak çok şeyimiz var gibi görünüyordu. Hakikaten öyleymiş, uzlaşmaz çelişkilerimiz bir yana, ortak hissiyatımız çokmuş. Çıkmazlara saplanmamak için çeliştiğimiz alanlardan mümkün mertebe uzak durduk, buluştuğumuz yerlere demir attık. Ve oralarda güzel dalga boyları, gönüldaş muhabbetler, kafa kurcalayıcı paradokslar bulduk.

Foto: Şahan Nuhoğlu

Şablonlar ve paradokslar

Duran Duran
(Reach Up For The) Sunrise
(Astronaut)

Nihal Bengisu Karaca: Gençlik günlerimiz... Duran Duran elbette. Ama bu şarkı yenilerden olduğu için, seste de bir çatlama var tabii.

İlk dinlediğiniz Duran Duran şarkısı hangisiydi?

"The Reflex" ya da "Wild Boys"... FM bandında, ikisinden biri çıkmıştır mutlaka. Cumartesileri "Gençler İçin Müzik" diye bir program vardı televizyonda, ilk orada gördüm kendilerini. Duran Duran deli dolu beş kişi. '80'leri çok güzel yansıtan bir grup aslında. Delikanlıyız, güzeliz, hem hırçınız, hem de hüzünlüyüz. Nick Rhodes mesela, hafif efemine, eşcinsel çağrışımlı...

Hey'de bu konu çok tartışılırdı. Genç kızlar "hayır, Nick öyle değil" diye okuyucu mektubu yazarlardı...

O zamanlar makyaj yapan erkeklerin eşcinsel olduğu düşünülmezdi. Sahne kültürünün getirdiği bir anlayış diye bakılırdı. Erkek kıyafetleri de epey abartılıydı; erkeklerin süslenmeye başlaması, büyük vatkalar, rujlar, parlatıcılar, saçlarda röfleler, '80'lerdir işte... George Michael'ın da eşcinsel olduğunu yıllar sonra öğrendik... Sonra Thomas Anders, boynunda kocaman Nora kolyesiyle... Küvette poz vermişlerdi, taponluğun zirvesiydi. Aslında itiraf etmem gerek, ben bu işlere Modern Talking'le başladım, "uyuşturucuya nasıl başladım" der gibi bunu söyleyebilirim: Ben bu yola Modern Talking'le düştüm. Yıllar sonra, Dieter'in açıklamasını gördüm, "Thomas'ın eşcinselliklerinden bıktım, o yüzden ayrıldım" diye. Yeni fark

42→

etmiş niyeyse, uyan da balığa çıkalım...

Nora'yla aşkı yalan mıymış yani, o evlilik, o kolye?

O dönem öyle bir üçüncü cins vardı. Erkek olabilir, ama aynı zamanda bakımlı, tehditkâr olmayan, maçoluğun göstergelerini kullanmayan, kadın üzerinde fethetme duygusu uyandırmayan bir erkek modeli moda olmuştu.

Duran Duran yıllarınız Kayseri'de geçiyor, değil mi? Bu albümleri satan plakçı bulmak kolay mıydı?

FM dinler, şarkıları kasete çekerdik. İyi bir teybim vardı, çift kaset. Başkalarından bulduklarımızı aktarırdık. Kasetçileri dolandırmak gibi de bir huyum vardı. Gider kaset alır, eve gider çekerdim. Sonra, "beğenmedim bunu, değiştirmek istiyorum" diye geri götürürdüm. Hepsini almaya harçlığım yetmezdi. Ailem de muhafazakâr olduğu için tüm harçlığını Batı müziği albümlerine harcayan bir kız çocuğu modeli biraz ürkütücüydü.

Aileniz bu durumdan endişelenir miydi?

Babam hiç hoşlanmazdı. Annem çok ilgiliydi ama. Televizyona Cyndi Lauper çıktığında kaçırmazdı. Hâlâ da hatırlar, arada sorar "o kadın ne oldu?" diye. Cyndie Lauper değişikti: Garip, enerjik, canlı, punk, ama seksî değil. Radyodan kayıt yapma işi o kadar ileri düzeydeydi ki, okul müdürünün odasında bile kaset kaydetmişliğim vardı.

O nasıl oldu?

Hey dergisinde radyo programlarının listesi yayınlanırdı ya, hangi saatte hangi şarkı çalacak bilirdin. Bende olmayan bir parça için öyle bir riski göze almıştım. Gündüz vakti, saat 11'de şarkıyı kaydetmem lâzım. Kaseti evden getirdim, müdürün odasına girip gizlice, müdürün teybiyle kaydetmiştim. Maksat biraz da heyecan yaşamaktı tabii. Öyle tek şarkılar vardı, Kayseri'ye gelmezdi. Mesela, Baltimora'dan "Tarzan Boy". O şarkıyı edinmem lâzım, beklemek zorundasın radyoda çalarken yakalayıp kaydetmek için. Kimseyle paylaşabildiğim bir şey de değildi, arkadaşlar bir yere kadar dahildiler konuya, benimkini biraz sapkınlık olarak değerlendiriyorlardı.

Bir yazınızda geçiyordu, o dönemlerde arkadaşlarınızla Duran Duran Kayseri'ye konser vermeye gelse diye hayal kurarmışsınız...

Zor bir hayaldi tabii, Duran Duran o zaman İstanbul'a bile gelmiyordu. Ama İstanbul'a gitmek de hayal gibi, lisedeyiz. En iyisi Kayseri'ye gelmeleriydi, gelseler aileyi nasıl atlatır da konsere gideriz hayalleri kurardık.

Yıllar sonra geri döndüler. O hallerini seyrettiniz mi televizyonda?

Seyrettim ve çok hüzün verdi ya! Çok prototip olarak hayatımıza girmiş figürler. Müzikal olarak çok da acayip bir şey yok ortada. Dans etmek için dinlenebilecek parçalar, bir imaj, pop kült olarak hayatımıza giriyorlar ve şimdiki yaşlanmış, şişmanlamış, gözlerinin etrafında çizgiler oluşmuş halleri hüzünlüydü. Simon Le Bon çökmüş resmen.

Hey dergisi yabancı dergilerden esinlenerek "en yakışıklı Duran" anketi yapmıştı ve davulcu Roger Taylor seçilmişti. Bütün dünyadaysa Simon Le Bon'du birinci...

John Taylor seçilmeliydi aslında. Roger Taylor, pop yıldızından çok, küçük esnaf tipli bir adamdı. Türkiye'de onun seçilmesi normal, Kapalıçarşı'da kuyumculuk yapan zengin görünüşlü adam tipi vardı onda.

En güzel şarkıları hangisi sizce?

"Wild Boys". Ritm yüzünden herhalde.

"Hanımlar Sizin İçin"de klibi çıkardı o şarkının.

"Hanımlar Sizin İçin" biterken, Nedret Güvenç ve Nilgün Özhan çıkar ve bu hanım hanımcık iki kadın programı bitirirken *(seslerini taklit ederek)* "efendim, bugün de programımızın sonuna geldik ve sizleri bu sanatçılarla başbaşa bırakıyoruz" diye baygın baygın bitirirler ve bir klip gösterirlerdi. Çoğunlukla yarım kalırdı o klip. O klipleri görmek için o kadar çok devamsızlık yaptım ki, sınıfta kalmamak için rapor almak zorunda kalmıştım. *(gülüyor)*

Tanita Tikaram - Twist In My Sobriety *(Ancient Heart)*

Tabii ki Tanita Tikaram... Şarkı çok güzel, kırılgan. Ama aklım şarkının kırılganlığını aşan muzip bir kişisel öyküye gidiyor. Ben bu şarkıyı camide cemaate dinlettim. Çok komikti. Rezil olma duygusuyla kahkaha atma duygusunun birleştiği bir anı hatırlatıyor bana. İmam Hatip'te okurken, hitabet dersimiz vardı, sene sonunda o dersten geçebilmek için bir camide vaaz verme mecburiyetindeydik. İldeki camiler ayarlanır ve erkek öğrenciler akşamları erkek cemaate, biz de gündüzleri kadın cemaate vaaz verirdik. Konular da "peygamber sevgisi", "kelime-i tevhid'in anlamı", "İslâm'da kadın ve sorumlulukları" gibi başlıklar olurdu. Bunları çalışır, ayetlerle ve hadislerle desteklenmiş bir metin hazırlar, gerçekten bir vaaz verirdik. İlerde "ben de hayatımda bir kere camide çıkıp vaaz verdim" diye hatıra olarak saklamak için herkes bunu kasete kaydederdi. Yanımızda bir teyp ve kaset götürürdük. Kaseti yerleştirdikten sonra, record ve play'e aynı anda basamamışım, sadece play'e basınca kasetten Tanita Tikaram'ın sesi yükseldi caminin içinde. O panikle teybi bir türlü kapatamadık, kadınlar şaşkınlıkla bize bakıyor neler oluyor böyle diye... Hocamızın uzaktan parmak sallayışını hâlâ hatırlarım. İmam Hatip'te biz inanılmaz eğlenmiştik ya!

Record ve play'e aynı anda basamamışım, kasetten Tanita Tikaram'ın sesi yükseldi caminin içinde. Hocamızın uzaktan parmak sallayışını hâlâ hatırlarım.

İmam Hatip'in pek eğlenceli olabileceğini düşünemiyor insan...

Tabii, anlıyorum, dışarıdan öyle görünür. Bütün yatılı okullar, Batı'daki püriten kilise okulları da öyle düşünülür. Ama o katı şablonun içinde nefes alabilmek için yaratıcı yollar geliştiriyorsunuz. Modernite ve geleneğin karşılaşma ve birbirlerine çarpma noktaları çok heyecan verici oluyor. Mizah duygunuz gelişmişse, bunlardan keyif almamanız imkânsız. Camide Tanita Tikaram hikâyesi gibi veya müdürün odasında gizlice şarkı çekmeye çalışmak gibi. Müdür az sonra gelecek ve size "namazını kıl evladım" diyecek. Sen o öğüdü de dinleyeceksin, ama o an aklın başka yerde ve aklının başka yerde olması "ya kahretsin, bu adamlar olmasaydı da hayatı istediğim gibi, başka türlü yaşasaydım" gibi bir şey değil. Hem o öğüdün doğru olduğuna inanıyorsunuz, hem de canınız bunları yapmak, bu şarkıları dinlemek istiyor. Benim için böyleydi ilkgençlik yılları. Bana uygulanan bir baskı olmuşsa bile, bunun sorumlusunun din ya da inancım olduğunu düşünmedim. Bunun sorumlusu olarak insanların alışkanlıklarını ve içinde büyüdükleri çevreyi, taşralılığı gördüm ve dine olan ihtiyacımı hiç küçümsemedim. O tarz baskılar insanların "lanet olsun, bu çevreden kurtulayım da hayatımı yaşayayım, alabildiğine özgürlük istiyorum" demelerine neden olabilir, ama bende öyle olmadı. İmam Hatip'ten dinden nefret ederek mezun olup inanılmaz bir yozlaşma içinde kendisini büyük şehirlere atan öğrenci de çoktur. İmam Hatipler üzerinde inanılmaz bir politik rüzgar estiriliyor, kapatılmalarından söz ediliyor, ben kapatılmalarına asla taraftar değilim. Dindar, muhafazakâr ve yoksul ailelerin böyle bir tercihi var.

Yoksullar niçin özellikle tercih ediyor?

Hiç ücret vermeden çocuklarını yatılı verebiliyorlar. İmam Hatip'lere bağışlar ve yardımlar da çok olur. Daha ziyade alt sınıf ve yoksul kesimin çocukları okuyor. Çok fazla kız çocuk var sonra. Başka yerde adam kızını okutmayacak, ama İmam Hatip olduğu için izin veriyor, o okula güveniyor. Aslında, aydınlanma ve çağdaşlık yanlısı olan, Atatürk'ün aydınlanma projesine inanan Kemalistlerin böyle ara çözümleri desteklemesi gerek bence. İmam Hatip bir ara çözümdür çünkü. Halk kitlelelerinin resmî ideolojiye sırtını çevirdiği bir noktada, ara çözüm olarak devreye giren okullar bunlar. Halk kitleleri bu okullara çocuklarını gönderebiliyor ve sonuçta çocuklar pozitif bilimlerden haberdar oluyor. Fen bilimleri, matematik, İngilizce eğitimi alıyor ve en azından lise mezunu bir kadın oluyor. Hatta son seneye geldiğinde, "ben de üniversitede okumak istiyorum" diyor ve küçük yaşta evlendirilecek bir kızken oraya kadar gidiyor. Ciddi bir aydınlanmacı zihniyetin böyle bir ara çözümü reddetmemesi lâzım. Bizimki gibi sert devrimlerle kesilmiş, ikiye ayrılmış, yara almış bir kolektif hafızaya sahip bir toplumda birleştirici, uzlaştırıcı, yapıştırıcı okullardır bunlar.

Siz çocuğunuzu İmam Hatip'e gönderecek misiniz?

Herhalde göndermem, çünkü üniversite sınavları gelip çattığında "neden böyle bir katsayı problemiyle beni karşı karşıya bırakacak bir tercihte bulundunuz" demesini istemem. Benim çocuğum olabilir, ama sonuçta bir insan; benim malım gibi bakmıyorum. Ona en iyi koşulları düzenlemekle görevlendirilmiş bir elçi olarak görüyorum kendimi. Annelikten anladığım bu. Dinî eğitimini farklı şekillerde vereceğim ve dünyevî hayatta da şansının yaver gitmesini sağlayacak, en azından seçeneklerini çoğaltabilecek bir eğitim öngörüyorum. İmam Hatipler olmalı, insanlar "çocuğum hem dini öğrensin, hem de eğitimini alsın" diyor-

sa, demokratik bir ülkede bunu yapabilmeleri lâzım. Ama varolan haliyle İmam Hatiplerde eğitim gerçekten de iyi değil.

Dini algılayışınız ve yaşayışınızla İmam Hatip'te size dikte edilmeye çalışılan kurumsal dinî anlayış arasında da farklılık olabilir. Devletin din algılayışından şikâyet edilebileceği gibi, İmam Hatip tarzı bir din anlayışından da şikâyet edilemez mi?

Çatışabilirsiniz tabii oradaki anlayışla. Nasıl tarif etsem? İmam Hatip'teki bazı hocalar, aslında Ahmet Necdet Sezer'in beş vakit namazında olanı gibidirler. Son derece didaktik, soğuk... Din, sonuçta gönül işidir. Laiklik gibi içtenlikle sarılabileceğiniz bir kavramı Ahmet Necdet Sezer ne kadar sevimsizleştiriyor. Kaldı ki, laikliğe gönülden bağlanmak zorunda değilsiniz, seküler bir kavram ve akıl işi. Ama din gönül işi, sezgiyle ve hissiyatla olan bir şey. Karşınızda da, dediğiniz gibi, kurumsal bir anlayışı olan, siyahları beyazları çok keskin, kuralcı ve dinden ziyade Anadoluluktan gelen geleneksel önkabullerin din olduğu sanısıyla hareket eden sıkıcı insanlar var. Bunlar da elbette sizin ilkgençlik çağlarınızda dinle olan temasınızı olumsuz yönde etkileyebiliyor. İmam Hatiplerin oy deposu olduğu sanılıyor, sanki fabrikasyon mürteci ya da İslâmcı çıkarıyormuş gibi. Halbuki, yatıp kalkıp şükretmesi lâzım aydınlanmacıların; yüzde 50'si çok dindar olacakken, oradan bozulup çıkıyor tam tersine. *(gülüyor)* Hatta bizim zamanımızda, İmam Hatiplerin bilerek böyle yapıldığı, bunun bir devlet projesi olduğu yönünde komplo teorileri bile vardı: Resmî ideoloji bilinçli olarak bizi dinden soğutmaya çalışıyor. *(gülüyor)*

İmam Hatip insana dindar bir ortamdan ziyade, 12 Eylül'le iyice zirveye çıkan bir Türk-İslâm sentezciliğini, dinle milliyetçiliğin içiçe geçirildiği bir zihniyeti çağrıştırıyor...

Milliyetçilikten çok, geleneksel ataerkilliğimiz söz konusu. Kolay kolay silinmiyor ve her şeyin içine siniyor bu. İnsanlarla ilişki kurarken inanabileceğin iki şablon var: Ya hiyerarşik olursun ya da eşitlikçi. Hiyerarşinin, yani eşitsizliğin doğal olduğuna inanıyorsan ve önce devlet başkanına, sonra aile babasına, abiye doğru inen bir hiyerarşik ilişkiler dizgesi oluşturuyorsan, toplumun ancak böyle düzen içinde olabileceğine inanıyorsan, bu dinin de içine sızıyor. Dini öğretmek durumunda olan insanların diğerleriyle kurduğu ilişkilere de sızıyor tabii ve otoriter bir yapı oluşuyor.

Sol eşitlik der, sağ eşitsizliği doğal kabul etme eğilimindedir. Dindarım, ama sağcı değilim. Solcuyum da diyemem, ama başörtülü olmam sağcı olduğumu göstermez.

Mor ve Ötesi - Darbe
(Büyük Düşler)

Mor ve Ötesi mi bu?

Evet, yeni albümlerinden, bir 12 Eylül şarkısı...

Harun'un sesini tanıdım hemen. Kendisini seviyoruz tabii. Savaş karşıtı gösterilerde yer alması, Küresel Barış ve Adalet Koalisyonu'nun toplantılarına, "ABD evine dön, Irak'ta işgale son" türü etkinliklere katılıp çalmaları Mor ve Ötesi'ni sevmek için yeterli.

12 Eylül gününü hatırlıyor musunuz?

Kayseri'deydik. '72 doğumluyum, küçüktüm o zaman. Tedirginliği hatırlıyorum sadece. Tarihin seyrinden, özgürlük ve eşitlik için bu ülkede verilen mücadeleden haberdar oldukça, insanların devletle çatışmalarından haberdar oldukça, '80'ler insanın kafasında oturmaya başlıyor. Neden o kadar yavan yıllar olduğunu da anlıyorsun geriye bakınca. İnsanların haklarını arama geleneği unutturulduğu gibi, hak tasavvuru değiştirildi en başta. İnsanların sistemle, insanlığın ortak geleceğiyle ilgili daha aydınlık, daha insanca koşullar arzulamasına ilişkin umutları, böyle bir kolektif umut etme duygusu alındı ellerinden. Esas darbe alan soldur, solcudardır. Dindar kesimden de içeri atılanlar oldu, ama 12 Eylül sola vurdu darbeyi esas olarak. Meşhur bir hikâye vardır. Devin bir yatağı vardır, kısa boyluları başından ve ayağından çekerek o yatağa yatırır, uzun boylularıysa bacaklarını ya da başlarını keserek yatağa uydurmaya çalışır. 12 Eylül işte tam böyle bir şey. Bir prototip ortaya koyuyor, ayağından mı kesecek, başından mı kesecek, umurunda değil, yeter ki o prototipe uydursun seni. İslâmî kesimde o dönemki ilişki ve kardeşlik bağları daha güçlü, daha sağlamdı ve soldaki çözülmeyi yaşamadı. İslâmî kesim çözülmeyi şimdi yaşıyor.

İslâmî kesimin 12 Eylül'ü 28 Şubat mı oldu yani?

Evet, öyle oldu. 28 Şubat hem bir darbe, hem de dindarlarla yapılan ilginç bir pazarlık oldu. Ekonomik bir tarafı da var.

'80'lerde, 12 Eylül sonrası değişen eski solcu tipi, yeni reklam yazarı, barda pipo içen adam gibi figürlerle karikatürleştirildi. İslâmî kesimin 28 Şubat sonrası böyle abartılı simge insan tipi nasıl olabilir?

2000'lerde de şunu simgeleştirebilirsiniz: Eskiden Mazlum-Der gibi İslâmî tandanslı kurumlarda bulunmuş, Bilgi ve Hikmet gibi İslâmî tandanslı felsefî yayınlarda yazı yazmış birisi çıkıp estetik ameliyat oluyor mesela. Ya da "Beni uçuran iki şey vardır, Harley Davidson ve puro" diyor.

"Dindarım, ama aynı zamanda bu motora binmekten de zevk alıyorum, ne var yani!" denemez mi? Sorun galiba Harley motor alıp kullanmak değil de, o motoru almak için gereken parayı kazanmak için yapılan işlerde. O zaman, hayatınız, ilişkileriniz, dünyanız değişiyor...

Doğru, yazarak, üreterek kolay kolay kazanamazsınız o parayı. Ama o manşetleri atan gazetelerin bir amacı var, üzücü olan bu. Dindar kesimin zorunlu olarak evrildiği yer değil bu, evrilmesi istenen yer, o yüzden de bu manşet çıkıyor.

Farzedelim, üniversiteye girmekten cumhurbaşkanının eşinin başının kapalı olmasına kadar, başörtüsü sorun olmaktan çıkmış olsa, kendisini dindar olarak tanımlayan bir insanın ikinci sorunu ne olur?

Başörtüsü sadece bir bez parçasını temsil etmiyor, başka temsil ettikleri var bu sorunun. Ama sanıldığı gibi, "şeriatçı bir rejimi getirelim" talebi değil. Başörtüsü talebinin içerisinde şu var: Biz müslüman bir toplumuz ve bırakın müslümanlığımızı istediğimiz gibi yaşayalım...

Tamam, diyelim ki bir sabah kalktık ve başörtüsü diye bir sorunumuz yok, o zaman dindarların sorunu ne olacak?

Başörtüsü her şeyi kapsıyor aslında. Bunun içine namaz kılma sorunu da giriyor. Çok önplana çıkarılmıyor ama, çalışma hayatında namaz kılmak sorun; gizli gizli namaz kıldığı tespit edildiği zaman, devlet dairesinde çalışan birine karşı tavır değişiyor. Bu, Tanzimat'tan bu yana gelen bir bölünme.

Birçok yerde de bir insanın namaz kılmaması, oruç tutmaması sorun yaratıyor. Oruç tuttuğu için başı belaya giren vaki değil, ama oruç tutmadığı için dayak yiyen, hatta öldürülen insanlar oluyor her sene. Çoğunluğun dindar olduğu bir Anadolu kentinde oruç tutmamak ya da başını örtmemek bir mesele.

Haklısın. İşte değiştirilmesi gereken de bu kültür; çoğunluğu ya da gücü eline geçirenin diğerine baskı uygulaması değişmeli. Bu kültürün değişmesinde dindar kesimin ayak sürüdüğünü sanmıyorum. İnsan topluluğunun olduğu yerde iktidar ortaya çıkıyor, çoğunluk olan ya da güçlü olan "beni takip et, beni izle" diyor. Kendisini model olarak diğerlerine dikte etmek müslümanların icat ettiği bir şey değil; bu, insanlığın bir sorunu, ataerkil toplum yapısının dayattığı bir şey. Oruç tutan bir adam, senin yolda sigara içerek yürüdüğünü gördüğünde, "adam oruç tutmuyor, ne yapayım" diye algılayamıyor. "Benim oruç tuttuğumu biliyorsun ve bana küfretmek için bunu yapıyorsun" gibi algılıyor. Aynı adam bir turist geldiğinde, o kültürün dışında birine hoşgörülü oluyor.

Şefimiz gangsterlere pişirdiği yemekleri size de sunuyor!

Joseph Iannuzzi

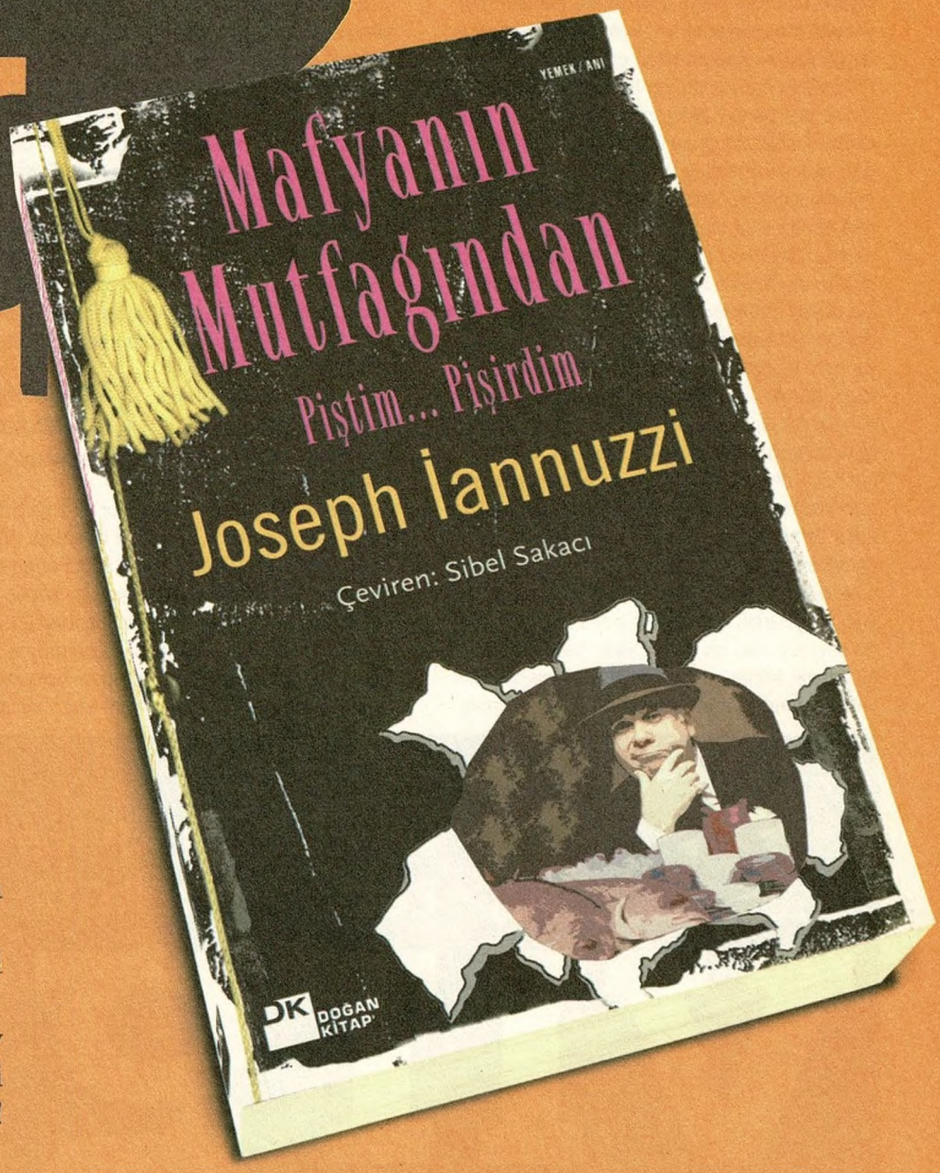

Mafyanın Mutfağından'ı nereye koyacağınıza karar vermeniz zor olacak. Mutfaktaki raflar bu kitap için çok uygun, çünkü sofranıza müthiş bir tat ve olağanüstü renkler getireceği kesin. Ama başucunuzda heyecanlı bir roman için ayırdığınız yere de aday olabilir. Şefimiz her iki açıdan da sizi tatmin etmeye hazır, bunu bilin yeter!

DK DOĞAN KİTAP

www.dogankitap.com.tr

Ama o klanın parçasıyken, klanın kurallarının dışında olman, "senin geçinmeye niyetin yok" diye algılanıyor. Klan mantığı içinde düşününce, anlayabiliyorum. O klan içinde, bir adamın bir diğerine meydan okuma biçimidir, oruçlunun karşısına geçip sigara içmesi. Ama tabii ben bundan sonraki kısımla ilgileniyorum. Tamam, evrensel nezaket kurallarına göre, oruçlu bir adamın karşısında bir insanın oturup sigara içmemesi lâzım, bunda uzlaşılmalı. Ama meydan okumak için bile o sigarayı içiyor olsa da, o adamı dövmek, ona bıçak çekmek vandallıktır. Ona tepkini başka yollarla verebilirsin.

Başörtüsüne karşı gösterilen tepkiyi sınıfsal bir tavır olarak izah eden İslâmî yazarlar da var. Alternatif, politik bir İslâmî dergide şöyle bir yazıya rastlamıştık: Ülker, arefe günü bir grup işçiyi işten çıkarmış. Yazıda "o 28 Şubat günlerinde logonuzu gördüğümüzde sevinirdik, bizden bir holding diye düşünürdük" diyerek hayal kırıklığı dile getiriliyordu. Bu tuhaf bir durum değil mi? Mesela Koç'lar cuma namazına gitmeye başlasa ne fark eder? Esas çelişki sermaye-emek çelişkisi değil mi? Bir holding yöneticisinin dindar olması ya da olmaması neyi değiştirir? Serbest piyasa kuralları çerçevesinde kâr maksimizasyonunu amaçlayacak ve arefe ya da herhangi bir gün bazı insanları işten çıkartacak...

Dindarların anti-kapitalizm bilincini geliştirmeleri lâzım. Ben bunun aynı zamanda bir dindar için dinî bir mesele olduğuna inanıyorum. Anti-emperyalizm ve anti-kapitalizm gelişmeli dindar kesimde. Anti-emperyalizmi anti-kapitalizm olmadan düşünen her hareket faşizme doğru gidiyor. Bugün ulusalcı olduğunu söyleyenler bunu yaşıyor. Bir müslüman Allah'a kulluk etmenin koşullarından biri olarak anti-kapitalizmi görürse, o zaman işler değişir. Bir patronun dindar olması bir çalışan için neyi değiştirir, kandillerde ikramiye verir en fazla. Ramazan bayramı öncesi bir maaş prim verilir, bunlar İslâmî inanışa sahip bir patronun en azından gözetmesi gereken şeylerdir. İslâm'da kul hakkı diye bir şey var. Kapitalizm denen sistem insanın emeğinin sömürülmesi üzerine kuruludur ve bu aslında Allah'ın "affetmeyeceğim" dediği suçlardan biri olan "kulun hakkını gasp etmek"e girer. Dindar kesimlerde bu konuda bir bilinç, bir gelenek oluşmamış bizde. Bunda dinin de payı yok mu, var tabii. Dinde halinden şikâyet etmemek, kaderine razı olmak gibi insanın dünyevî hayatında başına gelenleri kaderci bir anlayışla kabul etmesi gibi etkenler de mevcut. Ama aynı Kur'an-ı Kerim, "zalim devlet adamına zulmü yüzünden karşı çıkmayan dinsizdir, şeytandır" gibi bir ifade de kullanıyor. Allah'ın kelâmından şunu anlıyoruz: Yoksul insanın yarını olmadığı gibi, yarını kurmak için enerjisi de yoktur. Onların yarınlarını kurmak, aslında onlardan halce daha iyi olanların sorumluluğundadır. Onların hakları için savaşacak olanlar diğer müminlerdir. Kur'an'da "müminler, birbirlerinin velileridir" denmiştir. Bunların yeniden düşünülmesi lâzım. Ben bunlar üzerine düşünüyorum, ama teorik planda neler yapılabilir, bunun içinden nasıl çıkılabilir, bilemiyorum. Bu meselelere kafa yoran sol kesimin, yani sınıf bilinciyle, anti-kapitalizmle teşrik-i mesaisi olan kesimin kemikleşmiş din düşmanlığı, bu kavramların anlaşılmasına ve tartışılmasına da engel olur. Bence sol ve sağı birbirinden ayıran kavramlar, eşitlik ve hiyerarşi. Sol eşitlik der, sağ eşitsizliği doğal kabul etme eğilimindedir. Sol "eşitsizlik için bana bir sebep göster" derken, sağ "eşit olmak için sebep göster" der. Bu anlamda, kendimi sağda görmüyorum. Dindarım, ama sağcı değilim. Şu an solcuyum da diyemem, ama başörtülü olmam sağcı olduğumu göstermez.

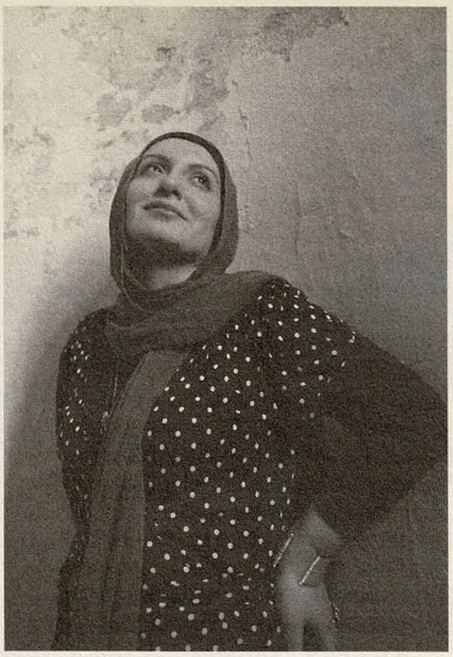

Mor ve Ötesi, Duman gibi grupların konserlerinde başörtülü dinleyiciler de göze çarpıyor. Duman konserinde mesela, sahnede üstü çıplak bir adam şarkı söylüyor, şarkı sözlerinde içkiden, cinsellikten bahsediliyor. Pop şarkılarının bazıları daha da cüretkâr. Televizyon programlarında örneğin, cinsel göndermeleri olan bir şarkıyla dans eden başörtülü kızlar oluyor. Bu nasıl bir ruh hali?

Başörtülüyüm diye bunu bana soruyorsun, ama inan ki hiçbir fikrim yok. Samimiyetle söylüyorum, o kızların halet-i ruhiyesi hakkında hiçbir fikre sahip değilim. Başını örtmek, bana göre, halinden ve tavrından biraz tasarruf etmek anlamına gelir. Ama bu çok göreceli dir. Ben de otuzlu yaşlarında başka bir başörtülü kadına cüretkâr geliyor olabilirim, o kızlar da bana biraz cüretkar geliyor. Özdeşleşmeye çalışırsam, iki yorum yapabilirim. Acımasız yorum: Taşıdığı o kimlik göstergesinin sorumluluğunu taşımıyor, "örtmüş, ama bilinçli değil" gibi klasik bir yorum. İkincisiyse, "dindar, ama aynı zamanda genç". Bir insanı dindarlık ne kadar belirliyorsa, gençlik de o kadar belirliyor, yetiştiği çevre, ailesi, her şey etki ediyor. Kendi 17 yaş hallerimi hatırlayıp da baktığımda, sonuçta söz konusu olan müzik ve ritm. Ona tempo tutma isteği son derece insanî ve doğal.

Salario Mínimo - Himno Zapatista
(EZLN El Fuego y La Palabra)

Latin Amerika'dan bir şey... Zapatistalardan bahsediyorlar galiba...

Evet, bir EZLN şarkısı, "Himno Zapatista". Dinlemeye başladığımda Salvador Allende geldi aklıma. Güney Amerika'daki ABD darbeleri uçuştu gözümün önünde...

Altkumandan Marcos da sizin gibi örtülü sayılır...

(gülüyor) Ne kadar değişik ve Türkiye'ye ne kadar uzak bir durum, değil mi? "Hepimiz birer Marcos'uz" diye ortaya çıkmak, ezilen kim varsa sahiplenmek... Marcos, pek çok kimsede olduğu gibi, bende de iyi duygular uyandırıyor doğrusu. Meksika ordu karargâhına mektuptan, yani kağıttan uçaklarla yaptığı meşhur "hava saldırısı" na-

Tarihin seyrinden, özgürlük ve eşitlik için verilen mücadeleden haberdar oldukça, '80'ler insanın kafasında oturmaya başlıyor. Hak tasavvuru değiştirildi en başta.

www.pusula.com/virgul
AYLIK KİTAP ve ELEŞTİRİ DERGİSİ
virgül,
sayı 96
PUSULA YAYINCILIK İnönü Cad. Emektar Sok. No: 24/B Beyoğlu-Gümüşsuyu / İST. Tel:(0212) 252 42 80 Faks:(0212) 293 15 44

sıl unutulabilir? Böyle bir adamı sevmemeye imkân yok. Hareket gücünü edebiyattan da alıyor gibi. Kendisini 1994'te değil, 2005'te "öteki kampanya" nedeniyle farkettim, gecikmiş bir farkedişti. Marcos'u kar maskesiyle gördüğüm gün "işte ideal lider" demiştim, "görünmüyor". Yüzü olmayan bir adamın politik bir mücadeleye kişisel rant ya da şöhret için atıldığını iddia edemezsiniz. Yüzü olmama hali siyaset için makam, şan ve şöhretten çok daha başka "gerekçelerin" de olduğunu hatırlatıyor dünyaya. Irak savaşı için yaptığı konuşma da başucu notu olacak cinstendir. "Biz umudun profesyonelleriyiz" sözü de insanın tüylerini ayağa dikmek için yeter de artar. Örnek alınsın isteriz, lâkin bizdekiler "tüccarlıkla" ilgilendikleri için biraz zor görünüyor durum. Umut kârlı bir yatırım olsa, ilk iş onun yabancı sermayeye nasıl açılacağını tartışmak olurdu herhalde, gerekçe olarak da umudun istihdam kapasitesinden dem vurulurdu. Bu ülkede "ilericilik" kodları liberal ekonominin serbest piyasa ritüellerine öylesine çıkmaz bir zamkla eklemlendi ki... Mesela halkın içinden, mazlum ve mağdur kitlelerin içinden gelen bir adam olarak Tayyip Erdoğan'ın ve AKP'nin dönüşümü ve çözülmesi için "gericilik" ithamı kullanıldı. Bu ithamdan yıldıkları ve bıktıkları için, ne kadar "değiştiklerini" kanıtlamak için çok çalıştılar; her vesileye sarıldılar. AB yolundaki ateşli koşu mesela. Ateşin alevi zayıfladı ve ortada bilumum itham ve suçlamayla marjinalize edilmiş bir parti kaldı. Birileri her dönem olduğu gibi nemalanmıştır, birileri bu sayede birkaç ihale almıştır, ama bakmayın, gelmiş geçmiş en mağdur hükümetlerden biridir bu; ayakları kesilip koltuk değnekleriyle yürümek durumunda bırakılan ve yürürken çıkarttığı hırıltılar da kaba-sabalığına, görgüsüzlüğüne yorulan bir "yürütme"dir bu. Fakat ateşli AB politikaları ve global ekonominin güçlü aktörleriyle saf tutukları için, Erdoğan'ın kabadayı tutumları ve insanları azarlamasının yarattığı etkiyle, artık "mağdur" ve "ezilen" metinlerini kullanamazlar, bu şansı yitirdi AKP. Çünkü güçlülerin yanında görünürken aczden dem vuramazsınız; böyle bir durumda acz gerçek bile olsa, merhamet değil, tiksinti uyandırır.

AKP'nin ve Erdoğan'ın nasıl bir yol izlemesi gerekiyordu?

Erdoğan'ı, halktan biri, modern ulus-devletin çizdiği prototipin dışında, bizden biri olarak gördü ona oy verenler. Mazlumların sorunlarına kulak verebilir diye düşündüler. Bunun bir yönü başörtüsü sorunuysa, diğer yönü de yoksulluk, gelir eşitsizliği, Kürt sorunu diye gidiyordu... Bunların hepsine kulak vereceği düşünüldü.

Neden vermedi peki?

Şöyle bir paradoks var: Gerçekten meselesi olanlar, sistemle tarihin bir noktasında çatışma içine girmiş olanlardır. Bu çatışma çoktan belgelenmiştir ve sırtlarına kambur olarak iliştirilmiştir; gün gelince o kambur şantaj nesnesi olur ve sistemle uzlaşıp el sıkıştıklarına pişman hale gelirler. Buna ilâhî adalet de denebilir: "Sistemle uzlaşmamalıydın" denebilir. Öte yandan "sırtında kamburu olmayanlar" işe yaramaz insanlardır. Türkiye'de her şeyin yolunda gittiğini düşünmüş, bu nedenle de kötü sicili olmamış, "bu işte bir terslik var" demeyi bile başaramamış adamlardır kambursuz olanlar; onlardan da hiçbir şey olmaz. Meselesi olan adamın mutlaka geçmişinden şantaj unsuru olacak bir şey bulurlar. Birine "Hikmetyar'la diz dizeydin" denir, öbürüne "Kandil dağında şununla görüşmüştün" denir... Tarlada çalışan adam, fabrikadaki işçi, emek diyebilecek herkesin karşısına geçmişinden bir şey çıkartırlar.

Anti-emperyalizmi anti-kapitalizm olmadan düşünen her hareket faşizme doğru gidiyor. Bugün ulusalcı olduğunu söyleyenler bunu yaşıyor.

AKP'nin alt sınıflara yönelik bir derdi, bir meselesi olduğu söylenebilir mi?

Tabii ki söylenemez, kendini tamamen AB'ye yönelik politika üretmeye adamış bir parti görünümü var. Daha önünde Kıbrıs var, limanlar var, İran meselesi var... Dünya siyasetini manipüle etmek isteyen ve bunu açıkça söyleyen neo-con'lar söz konusu. Onların ürettiği siyaset Türkiye'yi daha da karıştıracak. Ak Parti iç siyaseti sadece AB'ye kitlediği için ciddi bir zafiyete düştüğünü farketmiş olmalı. Erdoğan'ın "73 milyonun partisiyiz" demesi, bu tehlikeyi fark ettiğini gösteriyor. Ak Partili değilim, ama Danıştay saldırısının bir komplo olduğunu ve arkasından ulusalcı bir saldırgan çıkmasına rağmen başarıya ulaştığını düşünüyorum. İlk manşet, ilk fotoğraf önemli. "AKP başörtüsü yüzünden eline silah alıp bir takım saçmalıklar yapabilecek insanlarla göbek bağı olan bir partidir, Türkiye'yi temsil etmiyor" algısı oluşturuldu. Bu algının oluşmasına engel olan AB hedefiydi, o ortadan kalkınca, AK Parti'yi marjinalize etmek kolaylaştı.

MSP'nin "Hıristiyan Kulübü" söy-

doxa
mekân tasarım eleştiri
SAYI 2
Mayıs 2006

Norgunk Yayıncılık
Şehit Erdoğan İban Sokak C/8 Akatlar / İstanbul
T. 0212 351 48 38 / F. 0212 227 71 94
www.norgunk.com / doxa@norgunk.com

KANAT EDEBİYAT

Uzay Kapsülündeki Maymun

İnsanların dünyasında

Hayvanca yaşayabilmek...

HUGO LOETSCHER

çev. MUSTAFA TÜZEL

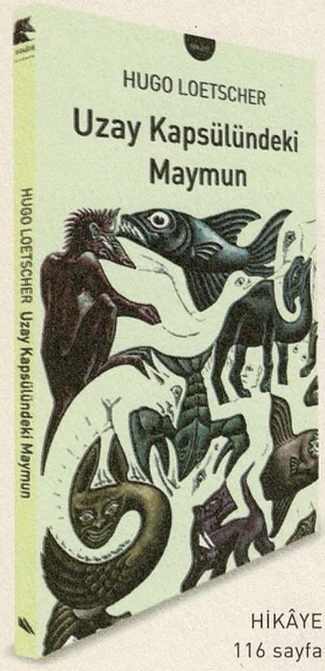

HİKÂYE
116 sayfa

Türkçeye ilk kez çevrilen İsviçreli yazar Hugo Loetscher'in kahramanları fabllardaki, "insanbiçimleştirilmiş" hayvanlar değil. İnsanlığın hizmetine sunulmuş makineler de değil. Tersine, kendi istemleri dışında düştükleri veya düşürüldükleri durumlarda bile hayvan kalmaya çalışan hayvanlar bunlar.

Mevsimleri, güneşi, saatleri tanımayan piliç; askeri göreve koşulan katır; sağan ve sağılanlardan ibaret bir dünyaya kısılıp kalmış inek; feromon kurbanı kabukböceği; yaşamı pamuk ipliğine değilse de zincire bağlı fil; seyirlik timsah; deney hayvanlarının en tercih edileni sıçan; vestiyerde fısıldaşan tilki, fok, vaşak, tavşan, samur; mönü tabelasında bir satır: langust... ve uzay kapsülündeki maymun...

İnsanbiçimciliğe ve insanmerkezciliğe indirilmiş sert bir darbe...

KANAT KURAM

Diyalektik Materyalizm

Şablonlara karşı

Marksizmin problematiğini yeniden kurmak...

HENRI LEFEBVRE

çev. BARIŞ YILDIRIM

KURAM
136 sayfa

Bu kitap, Marksizmin şablonlaştırılmasına verilen bir yanıt. Marksizmi bir tür şematik doğa bilimine çeviren dogmatiklere karşı, diyalektik materyalizmin insan pratiğinden sürekli beslenen, açık uçlu bir yöntem olduğunu söyler Lefebvre. Marksizmin, felsefenin sonunu ilan eden pozitivist tavırla da, salt felsefi bir sistematikleştirmeyle de ilgisi yoktur.

Eski dogmatizmin dağıldığı ama yerine yeni kabalaştırmaların geçtiği günümüzde, Marksizmi ve problematiğini yeniden kurma çabası hâlâ sürüyor. Bu kitap, okuyucusunu yeni bir tartışma alanına çekecek; bazı sorulara verdiği yanıtları değiştirecek, yeni sorulara vesile olacak.

"Sosyoloji ve tarihi, diyalektik materyalizm çerçevesinde birleştiren duru ve eksiksiz bir yöntem sunan kişi bence Henri Lefebvre oldu."

Jean-Paul Sartre,
Diyalektik Aklın Eleştirisi

KANAT ROMAN

"Hayatta kalmak, bir imtihan ve muammadır."

PHILIPPE FOREST

Sarinagara

çev. HAKAN TANSEL

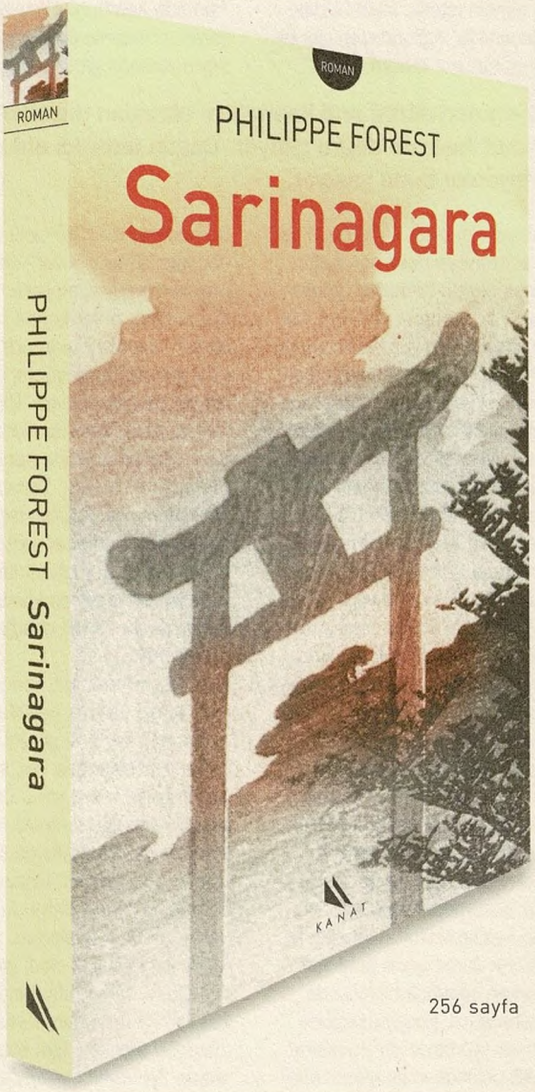

256 sayfa

"Japonya konusunda daima yanılgıya düşeriz; aydınlatılması gereken bir Japon sırrı olduğu için değil, böyle bir sır kesinlikle var olmadığı için düşülür yanılgıya."

Fransız yazar Philippe Forest üç Japon sanatçının hikâyelerini anlatıyor: Şair Kobayaşi İssa, romancı Natsume Soseki, fotoğrafçı Yosuke Yamahata... Japonya'yı bir başka gözle görmemizi sağlayan, hayata dair sorularla karşı karşıya bırakan, şiirsel bir üslupla kaleme alınmış sorgulayıcı ve zengin bir edebi metin.

KANAT

İnönü Cad. Emektar Sok. No: 24/B Gümüşsuyu / İSTANBUL
Tel: (0212) 252 42 80 **Faks:** 293 15 44 **Web:**www.kanatkitap.com

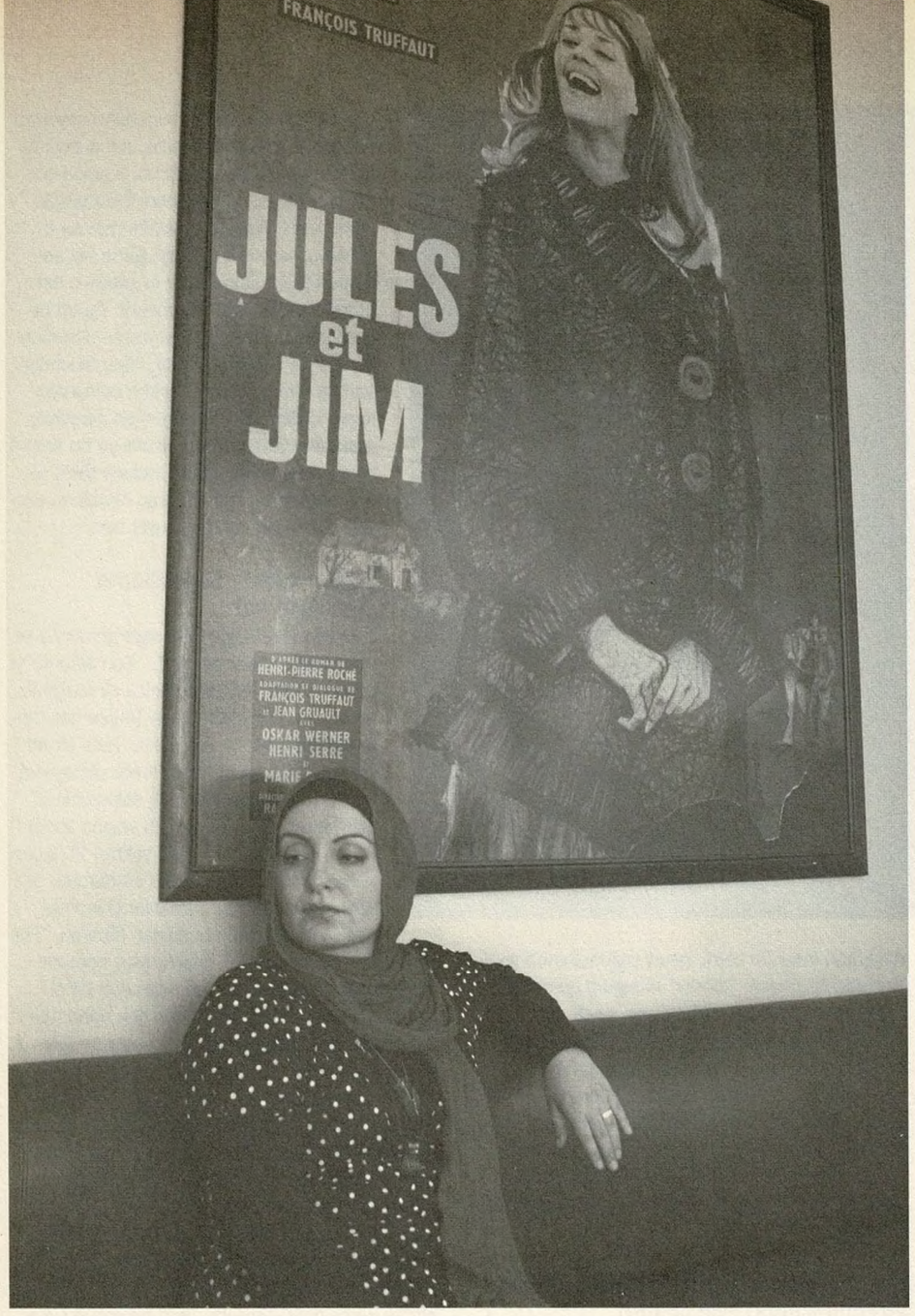

leminden AB yanlısı AKP'ye geçiş nasıl oldu?
Dindarlar mağdur oldukları bazı konularda AB'nin kendilerine yarar sağlayacağını düşündüler, ama tabii arada 11 Eylül oldu ve AB içinde de İslâm korkusu başgösterdi, başörtüsü yasağı desteklenir oldu. Ayrıca, bazı tavizleri de Erdoğan gönülsüz verdi bence. Çok militer bir ses tonuna büründüğünü de gördük Diyarbakır olaylarından sonra. Şemdinli'den sonra o sözleri söyleyen adam nerede, Diyarbakır'da Belediye Başkanı Osman Baydemir'i olayların sorumlusu ilân eden adam nerede? Çevik Bir konuşuyormuş gibiydi. Herhalde TSK tarafından ayar verildiğinin resmiydi o. Esas merak ettiğim şu, ayar verilmeye karşı çıkacak birisi olmayacak mı? Gerçekten çözebilmiş değilim, bu iktidarlar kendilerinin ipini çeken militer demokrasiye "hayır" demeyi neden beceremezler? Erbakan kendi sonunu getiren o ünlü MGK kararlarını imzalamasa ne olurdu? İktidarı bırakıp gitseler ne olurdu? AKP Şemdinli olayında "uzlaşmamayı" tercih etse ne olurdu? Tarih yazılırdı. Ya kimsede tarih yazma cesareti yok, ya da generallerimiz öyle bir ikna kabiliyetine sahip ki, bu insanları Türkiye için gerçekten zararlı olduklarını ikna edebiliyor, hipnotize edebiliyorlar. "İstifa ettim, gidiyorum, madem bu düğünün sahibi sizsiniz, siz çalın, siz oynayın" diyecek bir sivil iktidar olmayacak mı?

Bir İskandinavya gezinizin ardından İskandinav tipi sosyal demokrasi üzerine yazdığınız yazıda, maneviyatın olmadığı bir toplumda sosyalizmin olamayacağını söylüyordunuz...
Evet, çünkü orada gördüğüm çok üzücüydü. İnsanlarda sosyal devlete karşı bir tepki vardı, "neden ben ödüyorum başkasının parasını" sorusu soruluyordu. Sosyal devlet modernitenin ürünü, ama aynı modernite, insanın sadece kendi bekası için çalışmasının akılcı olduğunu söyleyen bir rasyonalite getiriyor. Bu paradoks sonucu insan şunu soruyor: "Neden ben ödüyorum, bana bunun için bir gerekçe göster!" Bunun bir cevabı yok. İyilik için. İyilik nedir peki? Nuray Mert'in çok güzel bir lafı var: "Ben solcu kalabilmek için müslüman oldum." İşte o maneviyat yoksunluğu yüzünden İskandinav halkı liberalizme kayıyor, ilerleme adı altında ilkel kodlara dönülüyor. Sosyal tedbirlerden, zayıf olanı korumaktan vazgeçiyorlar. Dünya tarihinde bazı mücadeleler oldu, acılar yaşandı ve insanlık belli çabalarla insan olmanın anlamına yakışır kazanımlar edindi. Şimdi "benim ilkel, doğal tutkularım bundan yana değil" diyerek gerisin geriye dönüyoruz. Sendikal hakların azaltılması, özel mülkiyetin bu kadar saygın bir konuma yükseltilmesi, insanlığın geriye gitmesidir. Salt akıl ve salt menfaat duygusu ayrı bir ben duygusu yaratıyor ve kolektif kazanımlar terk ediliyor. Ne adına ve ne için sorularının yanıtı verilmediği için.

İnsanın böyle bir ahlâka, vicdana sahip olması için illâ dindar olması mı gerekir?
Vicdan doğru kelime sanırım. Vicdanı da belirleyen şeyler var. Doğuştan getirdiğiniz bir şey değil, aldığınız eğitim, kültür ve kendi çabanızla gelişen bir şey. Ahlâkın temelinde de sonuçta "On Emir"e kadar uzanan semavî dinlere ait değerler yok mu? Modern birey başkasının yükünü kaldırmak istemiyor, "ben çalışıyorum ve çalışmayanın yükünü taşımak istemiyorum" diyor.

Müslüm Gürses - Kadınım
(Aşk Tesadüfleri Sever)
Bu çok ilgilendiğim bir durum değil. Müslüm Gürses kitlesiyle sanki bir ilişki kuruluyormuş gibi gösterildi galiba bu işler. "Müslüm Gürses ve kitlesi merkeze çekiliyor ve bir direnç kırılmaya çalışılıyor" diye eleştirildi de. Ama o kitlenin merkeze karşı direnmek gibi bir derdi yok ki. Aslında, merkez tarafından kabul edilmedikleri, tekme yedikleri, kentten yoksun bırakıldıkları için dertli ve ıstıraplılar. Bu çalışmalarla bir duvar falan da aşılmış değil. Bütün o duvarlara rağmen, bu kültürü kentsoylu değerlere adapte ediyoruz diye düşünüldüyse şayet, o da yok. Müslüm Gürses bir proje adamı haline getirildi, Gülen Boya reklamlarına çıkışından ve Açıkhava'da farklı bir seyirciyle buluşturulmaya başlandığından beri bir durum var. Dinlediğimde bir şey hissettirmedi, tatsız geldi.

Mazhar Fuat Özkan
Buselik Makamına
(Peki Peki Anladık)
Mazhar Fuat Özkan. Yine aslında '80'ler hadisesi; hiç beklenmedik şekilde ortaya çıkıp başarı kazanan bir grup. Yaşları o zaman bile pop yıldızı olmak için ileri sayılırdı, üstelik üç erkek, ikisi kel... Fizikleriyle değil, sadece müzikleriyle parlayan bir grup. Başarılarını takdir etsem de, beni sarmayan bir şey var bu grupta, bir şey iter beni nedense.

Uzun zaman sonra yeniden albüm yaptılar. Ama çok beğenenlerin yanında, "bunca yılın ardından, hâlâ ilk meşhur oldukları zamanki gibi davranıyorlar" eleştirisi de geldi. Bir olgunluk dönemi albümü nedense bizim popüler müzik çevresinden çıkamıyor. O kadar başarının ve yaşını başını almışlığın ardından hâlâ genç popçularla yarışır gibi olmak acayip değil mi?
Evet, "sana sarı laleler aldım çiçek pazarından"

Sidney Pollack'ın güzel bir lafı var: "Popüler kültür bütün dünyayı ergenliğe zorluyor." Mazhar Alanson'da yoğun hissedilen bir şey. Kurnazca popülizm yapma sorunu var.

durumu... Popüler kültür başkasına izin vermiyor belki de. Sidney Pollack'ın güzel bir lafı var: "Popüler kültür, bütün dünyayı ergenliğe zorluyor." Mazhar Alanson'da özellikle çok yoğun hissedilen bir şey bu. Akıllı, kültürlü bir adam olmasına rağmen, her dönem kurnazca popülizm yapma sorunu var. Hem sağdan, hem soldan, en çok da ortadan, yavaştan yavaştan gidelim durumu. Bu tip şarkılarını dinlediğimde, hep sosyetemizin son dönemdeki tasavvuf merakı geliyor aklıma. Mazhar Alanson'un da kâh tasavvufla bağlantısı çıkar, "Sufi" gibi bir parça söz konusu olur, derin adam imajı verilir; bir reklamda slip küloda kadar

soyunur ardından, "aa ne kadar cool adam, hiç mihneti, çekinmesi yok, tam kafa adam" denir. Bu kadar her dalda, her işte, her yerde olmak da tuhaf. Melezliğin de bir sınırı olmalı.

Skyturk yayın yönetmeni Serdar Akinan'la "ayakkabıyla girilen cami" polemiğiniz olmuştu. Akinan "camiye gitmek istiyoruz, ama ayakkabı çıkarmak, o çorap kokusu işi bozuyor, biz de sıralı camiler yapsak" mealinde bir yazı yazmıştı...

Zeynep Göğüş de aynı şeyi yazıp duruyor: "Camilerde sandalye olsa." Kilise gibi cami isteği yani. Bence son derece sınıfsal ve üstten bir bakış bu, camiye gelenlerle yan yana olmama isteği, "aramızda bir mesafe olsun, sınıfımızı bilelim" anlayışı. Sınıfsal kaprislerini camiye de taşımaya çalışıyorlar.

Ayakkabı meselesi başka bir şekilde de gündeme geldi geçenlerde. Merkez Bankası'nın yeni başkanının evinin kapısının fotoğrafı çekildi, kapı önünde duran ayakkabılar meselesi tartışıldı.

Kemal Derviş'in de meşhur bir hikâyesi var ya, "Turgut Özal'la görüşmek için çağrıldım '80'lerde ve kapının önünde çıkarılmış bir yığın ayakkabıyı görünce, bu insanlarla yapamam dedim" diyor. Adamı solcu yapan, sağla çeliştiği tek şey bu. O ayakkabılar orada durmasa, orada bir taşra havası solumasa, hiç problemi olmadan sağda yer alacak.

Kızıl Ordu Korosu - Onuncu Yıl Marşı
(Korsan kayıt)

Bu arkadaşların İstanbul konserine bir arkadaşımla gitmiştik. Üniformalı adamları Tarkan'ın parçasını söylerken görmek eğlenceliydi. Aslında aynı zamanda da hüzünlüydü, koskoca adamlar popülizm yapmak durumunda; zalim felek duygusuna da kapılmadım değil. Fakat ben ve arkadaşım zaten o geceden pek iyi duygularla ayrılmadık.

Neden?

Onuncu Yıl Marşı'nı icra etmek gibi bir jest yapmak istediler. Hatırlarsanız, o konser 28 Şubat'ın hemen ertesindeki aylara denk düşer. Bizim Açıkhava müdavimlerinin bir kısmı bu jesti ayakta karşıladı. Marş boyunca sanki İstiklâl Marşı söyleniyormuş gibi ayakta durdular. Bütün ahali değil tabii, sadece bazıları. Biz de kalkmadık, ama marş bitince alkışladık, ama alkışladığımız için azarlandık. Önümüzde oturan ağır fönlü iki kadın, arkalarını dönerek "siz alkışlamayın, sizin alkışlamaya hakkınız yok" dedi. Bir de denir ki, "bu ülkede başını kapattığı için hakarete uğrayan hiç olmadı, ama başını açtığı için hakarete uğrayan çok oldu". Kusura bakmayın, ben gülebildiğim bütün organlarımla ve koro halinde gülerim bu lafa. O gün de güldük nitekim, içimden "kaknem karılar, alın onuncu yılınızı başınıza çalın" demek geçti tabii, itiraf edeyim.

Onuncu Yıl Marşı'nın kendisini nasıl buluyorsunuz?

Bence gayet güzel bir marş, bıraksalar seveceğiz. "Yurdu demir ağlarla örme" fikrine bayılmışımdır oldum olası. Bağımsızlık mücadelesi vermiş bir ulusa önündeki zorlu yol için güven ve umut vermeye çalışan bir marş. Kötü olan, o mücadelede yer almış "bazı kimselerin" çağdaşlaşma projesine uygun görülmeyip "silinmek" istenmesi. "Alkışlamaya hakkınız yok" diyen kadın, o mücadeleyi veren insanların kendisinden çok bana benzediklerini düşünmüyor bile. Bağımsızlık mücadelesini benim gibi "görünen" ve benim gibi dinibütün insanlar verdi, fakat çağdaşlaşma ve Batılılaşma projesi "dindar" olduğum gerekçesiyle benim bu tarihteki rolümü yok saydı, saymaya devam ediyor. Batılılaşma adına, laikliğin tuhaf yorumu adına ya da Kemalizm adına, ne adına olursa olsun, toplumsal hayatı dinden arındırma yolundaki bu ısrarlı çaba olduğu sürece, çok doğaldır ki, o alanda varlık göstermeye çalışanlar da olacaktır. Kimsenin cumhuriyetle bir derdi yok; "bu cumhuriyeti kuranlar arasında biz de varız" derdi bu.

Erkan Oğur & İsmail H. Demircioğlu
Ey zahit şaraba eyle ihtiram
(Gülün Kokusu Vardı)

(müzik başlayınca) Erkan Oğur mu bu?

Evet.

Gasparyan'la yaptığı "Fuad" o kadar güzel ki...

Sözlere dikkat edebilir miyiz burada?: "Ey zahit şaraba eyle ihtiram / İnsan ol cihanda bu dünya fani / Ehline helaldir nâehle haram / Biz içeriz bize yoktur vebali". Sonra da "Kandil geceleri kandil oluruz / Kandilin içinde fitil oluruz / Hakkı göstermeye delil oluruz / Fakat kör olanlar görmez bu hali" diye devam ediyor...

Bektaşi mantığı var orada. Anadolu topraklarından her şey çıkmıştır, normal. Alkol sorununa değinmem mi isteniyor burada? *(gülüyor)* Alkolün insanın bastırdığı, içinde gizlediği ne varsa onu daha rahat ifade edebilmesini sağlayan, kontrol mekanizmasını, "persona"yı devreden çıkaran bir tarafı var. İnsanların gün içinde taşıdıkları ve inanılmaz yorgun düştükleri personadan kurtuluş anını iple çekmelerini bir yerde anlaşılır buluyorum. Ondan sonra ortaya çıkan şey tatmin edici olsa, herkes içsin, sorun yok, ama ortaya çıkan şey geçici ve yüzeysel bence. Şarkıyı yazdıran zihniyete bakarsak, dinsel törende dinî cezbeyi ve coşkuyu arttırmak için içilmesi gerekir gibi bir durum var orada. Allah aşkını daha saydam, daha pür, maskesiz olarak, daha akıcı bir kıvama ulaştırma arayışı bu. Aslında çok da iyi bildiğimi söyleyemem Bektaşiliğin kökenlerini. Fakat tasavvufta mevzu, o noktaya, yani aşk şarhoşluğuna –ki sarhoşluk çok kullanılan bir imgedir– o aşkın bizzat kendisiyle gelebilmektir. Bu tip bir hızlandırıcı, yapay bir dışuyaran, mevzuun kendisiyle çelişiyor bence. Allah aşkından sarhoş olma, cezbeye gelme noktasına kendi iç dinamiklerinle gelmen gerekiyor, maksat o zaten. Bunu alkolle ya da başka bir maddeyle yaptığında sadece taklit etmiş oluyorsun, ayin bir araç olmaktan çıkıyor ve amacın kendisi oluyor bence.

Halk kitlelelerinin resmî ideolojiye sırtını çevirdiği noktada, ara çözüm olarak devreye giren okullar İmam Hatipler. Sonuçta çocuklar pozitif bilimlerden haberdar oluyor.

Sezen Aksu - Sen Ağlama
(Sen Ağlama)

Anladığım kadarıyla beni zayıf gördünüz ve çok basit şarkılar seçtiniz. "Sen Ağlama"yı tanırım elbet. '80'lerde bolca dinlediğimiz bir albüm. O yıllarda zaten Türkçe pek dinleyebileceğimiz bir şey yoktu. Hani bir laf var ya, "40 yaşına kadar solcu olmayanın kalbi, 40'ından sonra hâlâ solcu olanan aklı yoktur" diye. Bence 25 yaşına kadar Sezen dinlemeyenin kalbi yoktur, 25'inden sonra dinleyeninse patetik bir durumu söz konusudur. Ben bir zamanlar çok dinledim. Ama '90'ların başından itibaren, "Hadi Bakalım Kolay Gelsin" falanla iyice koptum. "Sen Ağlama" bence '80'leri aşan kült bir albümdür. O albümde bu şarkıdan çok daha iyileri vardır aslında. "Başını göğsüme yasla sevgilim / Güzel saçlarında dolaşsın elim / Bir gün ağlayalım, bir gün gülelim" hiç fena değildir. Orada daha yaşlı bir kadın ve genç bir sevgilisi var gibi hissedersin. Sevgilisine biraz annelik, biraz öğretmenlik yapan, aynı zamanda onda garip bir masumiyet bulan ve o masumiyete kapılıp gitmiş bir kadın hissedersin. Klasik kadın-erkek ilişkisi kodlarını bozan şarkılar vardır o albümde. '80'lerin alabildiğinde klişe aşk şarkıları arasında kaynayıp gitmiş parçalardır. Mesela, "İşte biz o gün tükeneceğiz" en sevdiğim parçasıdır. "Bir an gelip de küllenince / Yüreklerimiz dinlenince / Başka sevgilerde teselli bulunca / İşte biz o gün tükeneceğiz..." Fıkır fıkır bir parçada aşk coşkusunu anlatmak veya uzak bir sevgiliye hasret nağmeleri döşemek ilk akla gelen şeylerdendir, ama bir ilişkinin içindeyken, bitişinin nasıl olacağını anlatmak, bir adım sonra ne olacağını söylemek... '70'ler, '80'ler Sezen'ini severim, ama '90'larda iş benden çıkar. Hüzün denilen damarı çok iyi kullanıyor. Ama sürekli bir sevgiliye yalvaran ve sevgilinin arkasından ağlayan kadın modeli beni sıkmaya başladı.

Nazan Öncel nasıl geliyor?

Onu daha yakın buluyorum. Ama o hiçbir zaman bu kadar tutmaz. Çünkü çok geniş kitleyi yakalayacak şarkıyı Tarkan'a veriyor. Kendine yaptıkları da Sezen Aksu'yla aynı yere girmez pek. Nazan Öncel küfreden, çocukluğunda yaşadığı cinsel taciz şarkısında itiraf edebilen, bu anlamda geleneksel kodlarımızla örtüşmeyen bir figür.

Sezen Aksu'nun kadınlar, genç kızlar arasında bu denli popüler olmasının sebebi, erkek dünya-

sına meydan okuyan güçlü kadın izlenimi vermesi mi?

Ben o meydan okumayı görmüyorum. Başarılı kadınlara özgü, edinilmiş bir tevazu var onda. Ama bir yandan da kendini tabu haline getirebilmiş biri. Hakkında konuşurken geriliyorsun, kötü bir şey söylersem ne olur diye düşünüyorsun. Kendini proje haline getirmiş bir insan olarak dozları çok iyi veriyor aslında. Bir parça gizem, sofistike bir hava... Konuştukça galiba sinir olmaya başladım. *(gülüyor)* Bu kadar tepeye çıkıp da bu kadar az muhalife sahip olmak da acayip bir durum. Tabii iktidarla çatışmadı hiç. Ama zaten sistemle kavgalı sanatçı pek yok bizim popüler alemde. Cem Karaca vardı belki ama, onun da son döneminde girdiği hat belli. Şöyle adam gibi kendi yolunda yaşlanan birisi yok bizde.

Güzel yaşlanan birini dinleyelim o zaman...

Bob Dylan
Man In The Long Black Coat
(Oh Mercy)

Tom Waits değil, değil mi?

Bob Dylan.

Niyeyse ıskaladığım bir amcadır. Atladım ben onu, bir daha da yakalamak kısmet olmadı. Yaşından ve halinden böyle memnun olarak yaşlanabilmek büyük bir nimet. Aynı zamanda meziyet de tabii. Artık sanki insanın yaşlanmasına da izin verilmiyor. Dünyanın her yerinde insanlar çılgın gibi koşuyor, spor yapıyor. Raelian tarikatı diye bir şey çıktı bir ara. "İlk insan kopyalandı" haberleri sırasında adı geçti. Tarikatın adamı "kendinizi kandırmayın, kim sonsuza kadar yaşamak istemez ki, bu opsiyon insanlığa sunulduğu anda herkes bunu seçecek" diyordu. Raelian uzay tarikatları denilen tarzda, bilimsel çalışmalar yapan bir kurucusu var ve sonunda böyle bir noktaya geliyor. Tarikatlarda amaç ruhu teskin etmek, tekâmül etmek, iç disiplin kazanmakken, ruhu reddeden ve insanı sadece kalıbıyla yaşamaya yönlendiren bir tarikat, o yönüyle ilginç. Haklı olduğu bir taraf var, insan sürekli sınırı zorlamak isteyen bir varlık. Böyle bir opsiyon sunulduğunda, sonsuza kadar yaşamaya gönüllü olacak çok insan vardır. Şimdi yaşlanmayı geciktirme deneniyor, ama gerisinde ölmeme arzusu var.

"İnsan ömrü 400-500 seneye çıktığında savaşlar sona erebilir" diyenler var, kimse o kadar uzun bir hayatı bir kurşunla kaybetmek istemeyecekmiş...

Sanmam, "ölümlü dünya, değer mi?" anlayışının sonunu getirebilir. Ölüm çok uzaklarda ve sefahat içinde geçirebileceğiniz yıllar çok fazla, daha fazla hırslanacaktır herkes. İnanan biri için bir de sonrası var bunun. Bir agnostik için bile, "belki bir durum var öldükten sonra" düşüncesi, bu ölümlü dünyada bazı şeyleri yapmaktan alakoyabilir onu.

Önümüzdeki ağır fönlü kadınlar, "sizin alkışlamaya hakkınız yok" dedi. İçimden "kaknem karılar, alın Onuncu Yıl Marşı'nızı başınıza çalın" demek geçti tabii, itiraf edeyim.

Öbür dünyaya inanmadan da, bu dünyada bazı şeyleri yapmaktan kaçınma fikri gelişemez mi? Bir konuşmaya tanık olmuştuk. Dindar birisi bir arkadaşımıza, "Allah'ın varlığına inanmıyor musun, ya varsa diye korkmuyor musun?" diye sordu, o da şöyle bir yanıt verdi: "Ben niye düşüneyim ki var mı yok mu diye, günahkârlar düşünsün onu."

İlginç bir paradoksmuş. Aslında dine göre, Allah'ın varlığını reddetmek günahkârlık, ama orada anladığım kadarıyla "iyi bir insanım ve Allah varsa da ben iyi bir insan olduğum için bir sorun olmaz" demek istenmiş. Teoride iyi insan olmak için din inancı olması gerekmez. Asgarî adalet duygusu olan insanların bir araya gelip toplumsal bir sözleşme yapması mümkün. Pratikte böyle olmuyor ama.

Pratikte tersi de olmuyor ama. Dünyanın meseleleri inançsız insanlar yüzünden denemez.

Evet, tersi de olmuyor. Ama şöyle bir şey var: Söylediğin şey, toplumsal mutluluk için. Dinler hayatın ölümle sonlanmadığını söyleyerek insanın hayatını ölümden sonra da tanzim eder. Bu dünyayı bir sınav alanı olarak görür. Bu dünyada Allah'a ibadet ederek ruhsal düzeyini yükseltebildiğin oranda, öldükten sonraki hayatta mutlu ya da mutsuz olacaksın; cennetini de, cehennemini de buradan alıp götüreceksin. Bu dünyada iyi olmak, insanlar arasındaki eşitliği sağlamak, bir başkasına haksızlık etmemek üzerine bir yaşam disiplinine ulaşmaya çalışmak, dinin hedeflediği, tavsiye ettiği şeylerden biri. Ama bu, dindar ve Allah'a teslim olan insanın yegâne hedefi değil, din bunun çok daha üzerinde. Yine de sen farklı, ben farklı argümanlarla aynı yere geliyoruz. Ortak adalet duygusu denilen şeye, birimiz din yoluyla, diğerimiz akılla geliyor ve benzer öneriler sunuyoruz modernitenin yol açtığı sıkıntılara.

Söyleşi: **Serkan Seymen**

halkla ilişkiler

Hazırlayan ve sunan: Ayşegül Oğuz

AHIRKAPI'DA HIDIRELLEZ ŞENLİKLERİ

Aslı Yörükoğlu, 35, işletmeci
Defne Kayacık, 25, halkla ilişkiler
Şükran Akgören, 36, mimar

Hıdırellez sizin için ne demek?
Aslı: Evlenmek istiyorum! Yok canım, öyle değil. Hiçbir inancım yok, şenlik havasını sevdiğim için geliyorum.
Şükran: Ritüeline inanıyorum valla!
Dilek dilediniz mi?
Aslı: Diledik, ama söylenmez. Hayırlı iş, hayırlı eş, para, sağlık ve seks.
Hıdırellez deyince Çingeneler geliyor akla...
Şükran: Roman komşularım var. Çok neşeliler ve seviyorum onları.
Defne: Beyoğlu'nda yaşıyoruz, kozmopolit bir yer Beyoğlu. Çingeneler de var etrafımızda. Hayatları çok yoğun.
Sizce bu kutlamanın ardından bu yıl güzel geçer mi?
Defne: Umuttur insanı yaşatan.

Aykut Boyanoğlu, 23, turizmci

Ne zamandır geliyorsun şenliğe?
Sultanahmetliyim. Babam aynı zamanda bu mahallenin muhtarı.
Ne hissediyorsun?
Çok güzel. Yabancıların ilgisi de çok güzel. İnsanların rahatlıkla sokakta yürüyor olması güzel.
Çocukluğunda nasıldı kutlamalar?
Daha doğal ve kendiliğinden kutladığımız bir gündü. Bugünse daha modern bir hal aldı.
Bu iyi bir şey mi?
Tabii ki. Her şey modernleşmeli, çağa ayak uydurmalı.
Sultanahmet'te neler değişti?
Değişimler oluyor ama, Sultanahmet kuralları hâlâ geçerli.
Kurallar derken?
Sultanahmet ağzı vardır mesela. Burası dünyanın, İstanbul'un merkezi. Turistler ilk önce buraya gelir, burayı görür. Anlatamam.

Güliz Gençoğlu, 28, oyuncu

Neden buradasın?
Semaver Kumpanya üyesiydim eskiden. Bir perküsyon grubu var Semaver'in, hep birlikte eğleniyoruz. Ayrıca dilek diliyoruz tabii ki.
Ne diledin?
Tabii ki iyi bir gelecek diledim. Eskiden beri dileklerimi bir kâğıda yazar, kırmızı bir çaputa bağlar ve balkonumdaki küçük gül fidanının dibine sokarım.
Eskiden beri derken?
Çocukluğumdan beri. Adapazarı'nda büyüdüm. Orda Hıdırellez üç gün devam eder, köy köy gezilir.
Şu anda hissettiğin duygu ne?
Müzik, içki, dans, yemek... Birbirini tanımayan insanlar kaynaşıyor bu vesileyle. Çingeneler eğlenceyi çok seven insanlar. Gıptayla bakıyorum. Keşke bir Çingene olarak doğsaydım.

Murat Şentürk, 32, ses teknisyeni

Şu anki ortam nasıl sizce?
Çok güzel bir şey. Hep yurtdışında festivaller görüyorduk, ite kaka Türkiye'de bir tane festival oluşturduk. Farklı, birbirini hiç tanımayan insanların böyle bir arada olması çok güzel değil mi?
Hıdırellezi daha önce bilir miydiniz?
Tabii. Bilecikliyim ve orada Hıdırellezi kutlardık, ama 12 Eylül zihniyeti yasakladı. Adice bir şey. Ateş yakılması yasaklandı.
Dilek dilediniz mi?
Az sonra dileyeceğim.
Ateşin üzerinden atladınız mı?
Atladım, dileğimi de çaputların üzerine yazıp gideceğim.
Ne dilediniz?
O bende kalsın. Peki o zaman şunu söyleyeyim: İsterdim ki, Roger Waters tek değil, Pink Floyd komple gelsin.

EMİNÖNÜ KARAKÖY HATTI

Elçin Kurbanov, 19, öğrenci

Nerelisin?
Azerbaycan.
Ne dinliyorsun?
Rusça. Adını bilmiyorum.
Rusça biliyor musun?
Evet.
Şu anda nereden geliyorsunuz?
Boğaz gezisinden.
Erkek erkeğe mi gittiniz geziye?
Evet, Sadri Vakfı varmış, onlar götürdü.
Türk müzikleriyle aran nasıl?
İbrahim Tatlıses'ten çok hoşlanıyorum. "Mutlu Ol Yeter"i çok seviyorum.
Azerbaycan'da dinler miydin İbrahim Tatlıses'i?
Evet, konserine de gitmiştim. Alişan da gelmişti, onu da dinlemiştim.
Azerbaycan'ın en ünlü şarkıcısı kim?
Namik!
Azerbaycan mı, Türkiye mi?
Gönlümde Azerbaycan var ama, Türkiye de güzel yer.

Gökhan Birdal, 29, muhasebeci

Ne zamandır gitar çalıyorsun?
İlk haftadır.
29 yaş geç değil mi gitar için?
Stresten dolayı farklı şeyler arıyorsunuz kafanızı dağıtacak.
Gitarla ilk hangi şarkıyı çalmak istiyorsun?
"Artık Sevmeyeceğim", bir de "Yastayım", Ferhat Göçer'in şarkısı. Ben slow severim.
Herkeste bir slow merakı var, neden acaba?
Türk olarak yetiştiğiniz ortam, arabesk bir ortam. Öyle büyüdük.
Arabeskçilerden kimi seviyorsun?
Müslüm Gürses.
En sevdiğin Müslüm şarkısı nedir?
"Bir Bilebilsen".
En son kimin konserine gittin?
Serdar Ortaç.

Hüseyin Taşdelen, 48, inşaatçı

Ne zamandır bağlama çalıyorsunuz?
18 yaşından beri. Çocuk ıslah-ceza-evinde başladım.

Nasıl düştünüz oraya?
Bir işyerinde çalışıyordum, orada bir olay yaptım, on sene yattım. Asıl mesleğim de halıcılık.
Halıcılık da mı cezaevinden?
Evet.
Neler çalıyorsunuz?
Yıldıray Çınar'dan, İbrahim Tatlıses'ten her şeyi çalarım. Halk müziği üzerinde duruyorum.
Cezaevinde ilk öğrendiğiniz türkü neydi?
Yüksel Özkasap'ın "Şu Güzel Aşkımıza Nazar mı Değdi".
Nasıl öğrendiğiniz saz çalmayı?
Saati 75 kuruşa ders alırdık. Benim dört sazım var, bunu da bugün Beyoğlu'ndan aldım. Şimdi Bostancı sahile gidip takılacağız.

Sezai Yıldırım, 57, saz sanatçısı

Müziğe ne zaman başladınız?
25 sene önce; pavyonlar, içkili yerler, turneler... Çalmadığım yer kalmadı.
Şarkı da söylüyor musunuz?
Söylerim de, çalarım da. 25 senede bazı büyük kayıplarım oldu. Tövbe ettim, içkili yerlerde çıkmıyorum.
İçkiye düşkünlüğünüz var mıydı?
Gece hayatındasın, olmaz olur mu?! Tövbeliyim ben.
Kimin şarkılarını çalıyorsunuz?
Fark etmez, arabesk, fantazi, halk müziği... İbrahim Tatlıses'i çok severim.
En sevdiğiniz Tatlıses şarkısı?
O gizli olsun.
Neden?
"Ben Her Gece Sarhoşum", "Terketmek Kolay Değil"...
Sokakta çalarak geçiminizi sağlayabiliyor musunuz?
Sigaram, otel param çıkıyor.

"*Çift Başlı Kartal* son yıllarda okuduğum en yürek yakıcı metinlerden oluşuyor."

-Sevin Okyay

"Bengi, bizi salt bir hayal gücünün ve sağlam bir tarih bilincinin yaratabildiği zengin bir dünyanın içine duyarlılıkla yerleştiriyor, adeta bağlıyor."

-Giovanni Scognamillo

"Kültleşmiş roman X-Kuşağı'nın yazarından adını bir Beatles şarkısından alan, derin bir yalnızlık öyküsü..."

-Washington Post

"Ton ayarı mükemmel yapılmış bir kara komedi"

-Los Angeles Times

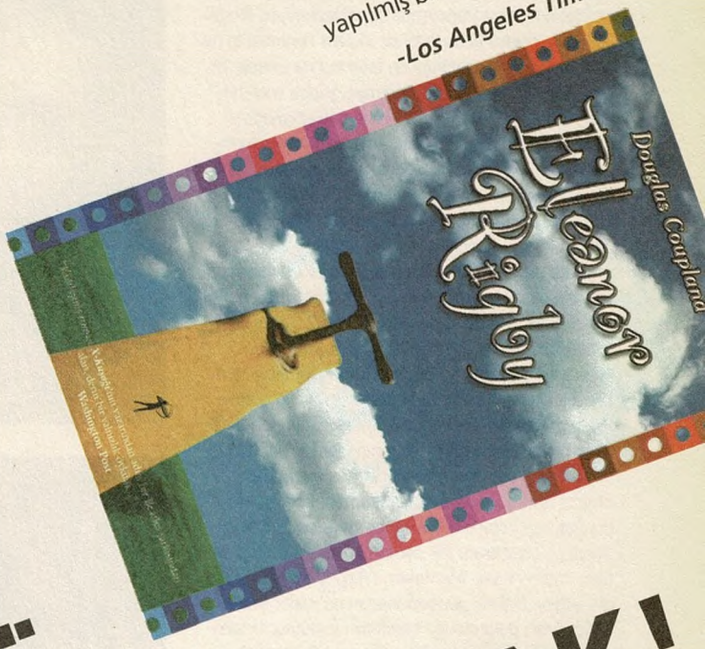

ARTEMİS'TE EDEBİYAT OKUMAK!

"...*Rüya Tacirleri Odası*'nın sahibesi Çiler İlhan, fıkır fıkır elegeçmez soyutu uçurtma yapıp hayal pencere-sinden okurların göğüne salıyor. Kullandığı ip kıvrak dili. Düşleri çöplüğü boylamaktan kurtaracak kışkırtıcı öyküler..."

-Sadık Yemni

GRANTA ÖNERİYOR!

2003'te İngiltere'de yayımlandığında müthiş bir yaygara kopmuştu. Dünya okudu, sıra şimdi bizde!

"Bu aşk üçlüsünün balyozvari cinsel serüvenleri *Politika*'yı gülünçlükten öte bir yere

ARTEMİS

ARTEMİS YAYINLARI
Ticarethane Sokak No: 53
Cağaloğlu / İstanbul
(212) 513 34 20-21
info@artemisyayinlari.com

One Love Festival

Memleketin az ama öz, mini ama dev festivali One Love'ın beşincisi geldi çattı. Festival, 9 - 10 Haziran tarihlerinde, yine Parkorman'da düzenleniyor. İlk geceye Kangroove'la başlıyoruz, Violent Femmes'la devam ediyoruz. Daha önce de İstanbul'da izleme imkânı bulduğumuz Violent Femmes, yıllara yenilmeden, zımba gibi müziklerinden bir şey yitirmeden, punk'ı country'ye bulayarak, Amerika'nın yüzakı insanları olduklarını ispat edecekler yine. Gece, funk dozu yüksek bir hiphop'la bitecek: "Elephunk" ve son albümleri "Monkey Business"la, "My Humphs", "Pump It" gibi şarkılarla son on senenin sadece Amerika'da değil, tüm dünyada en sevilen gruplarından biri olan Black Eyed Peas, biriktirdiğimiz enerjiyi ertesi güne devretmemizi sağlayacak...
İkinci gün Çilekeş'in harareti yüksek arabesk-punk'ıyla başlayacak. Mor ve Ötesi, yeni albümleri "Büyük Düşler"i belki de ilk defa One Love sahnesinde gerçekten sınamış olacak. Gecenin sonu, sadece bu festivalin değil, senenin ağır toplarından biri: Yıllardır çok insanın rüyalarını süsleyen, The Smiths'den bu yana rock'un gramerini etkileyen ve dönüştüren, rock'n'roll'u edebiyata, edebiyatı rock-'n'roll'a yaklaştıran, her zaman genç –ya da her zaman ergen– kalan Morrissey, nihayet İstanbul'a avdet ediyor. Sahne performansının ne kadar iyi, ne kadar tutku dolu olduğu hepimizin malûmu. Unutulmazlar listesine yazacağız bu seneki One Love'ı...

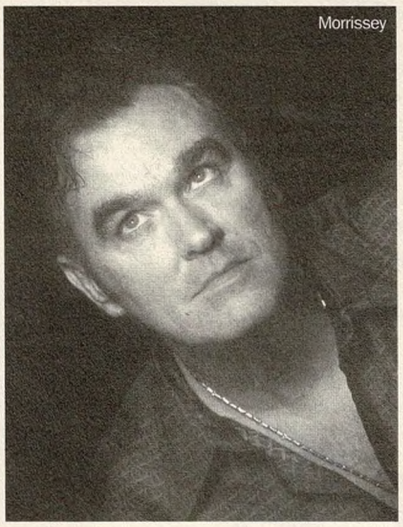
Morrissey

Black Eyed Peas

Ian Anderson

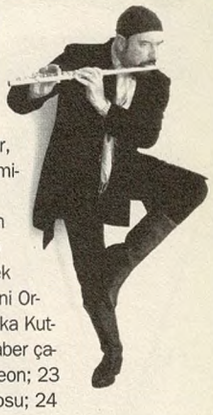

Flütü tekinsiz bir enstrüman olarak rock'a sokan Ian Anderson, son zamanlarda, grubu Jethro Tull olmadan, güzel konser salonlarında geziyor, rock'a kattığı ahengi klasik müzik alemine de getirmeye çalışıyor. Bu arada, Türkiye'yle de ilişkileri geliştirmiş. "Ian Anderson Plays The Orchestral Jethro Tull" projesiyle memleketimize gelecek olan Anderson, Bilkent Gençlik Senfoni Orkestrası eşliğinde çalacak; flütçü Şefika Kutluer için bestelediği düeti onunla beraber çalacak. 22 Haziran, Ankara Bilkent Odeon; 23 Haziran İzmir Fuar Açıkhava Anfitiyatrosu; 24 Haziran Bodrum Kalesi.

Deftones

Nu-metal üslûbunun önde gelen gruplarından biri olarak tanınan Deftones, sound'da büyük bir enerji barındıran, metale olduğu kadar rock'a da yakınlığı bulunan, büyük müzik kanallarına, radyolara sık sık konuk olan bir grup. Ülkemizde de seveni çok. 24 Haziran günü öngruplar Katatonia, Çilekeş, Dorian ve Gabriel'in ardından sahne alacak olan Deftones, Yedikule Zindanları'nı inletecek. Kapı açılışı 14:00'te...

Sting

Burun bükenlerimize hatırlatalım: O aynı zamanda The Police'in, bu sayı Roll'unun sayfalarında Paul Weller'ın güzellemelerle andığı "Quadrophenia" filminin Sting'i. Hâlâ eski güzel günlerden bir şey kalıp kalmadığını –gerçi bu son havaları da hiç fena değil– görmek için 14 Haziran'da, saat 20:30'da Kuruçeşme Arena'da olalım...

Roger Waters

Hem Pink hem Floyd. Bu yaz bundan daha büyük bir hadise var mı? En son "Ça Ira" adlı rock-operasıyla raflarda yerini alan, Live 8'te eski yoldaşlarıyla beklenmedik buluşmasıyla bir efsane daha yaratan Roger Waters'ı ilk defa izleme şansına kavuşuyoruz. Üstelik, konserin yarısı, geçtiğimiz yüzyılın en nadide sanat eserlerinden "The Dark Side Of The Moon"un eksiksiz icrasına ayrılmış. Bilet almayanlar elini çabuk tutsun, bulsun buluştursun, böyle konser nasip olmaz herkese. Roger Waters, 20 Haziran'da Kuruçeşme Arena'da...

Alphaville

1980'lerin alâmet-i farikası topluluklardan Alphaville, yeniden İstanbul'da "Big In Japan" diyecek. Babylon'da düzenlenen "Oldies But Goldies" programlarının bir hediyesi olan etkinlikte izleyicileri gruba Mabbas, Murat Beşer ve Engin Eraydın alıştıracak. 4 Haziran 22:00'den itibaren Sepetçiler Kasrı'nda...

Radar Live

Dinamo 103.8'den yeni bir mini-festival. 8 Temmuz'da Parkorman'da düzenlenecek olan Radar Live'ın hedefi, sahnesi çok iyi olan (elektronik ağırlıklı bir müzik için ne güzel şart), namı yürümüş, ama her kulağa henüz girmemiş, heyecanını yitirmemiş yerli-yabancı, genç-yaşlı yetenekleri bir araya getirmek. Bu sene, punk rock'tan gelip avangard sulara açılan Dreadzone, Crazy Penis, The Youngsters, Hayko Cepkin ve Homegrown Soundsystem var... Fakat Radar Live'ın en önemli ve en güzel tarafı, ücretsiz olması. Sadece ilk kayıt yaptıracak 7 bin kişi faydalanabilecek bu festivalden. www.radarlive.com adresinden, yer kalırsa etkinlik günü kapıdan kayıt yaptırabilirsiniz.

Dreadzone

Chick Corea plays Mozart

Chick Corea'nın caz aleminde büyüklüğü malûm; ne çalsa, artık sevenlerinin kabûlü. Ama, başka bir alana el atıp hele Mozart'a girişince, herhalde ekstradan heyecanlandırıcı bir durum. Corea, Mozart'ın 250. doğumyılı vesilesiyle, Viyana'da başlayacak "In The Spirit Of Mozart" turnesi için İstanbul'a da uğrayacak, 4 Temmuz'da Aya İrini'de çalacak. Seçtiği eser, Mozart'ın 24 numaralı Do minör piyano konçertosu; ama aynı zamanda Mozart'ın müzikal anlayışından ve kendi tecrübelerinden esinlenerek yazdığı 2 numaralı konçertosunu da icra edecek. Corea'ya Bayerische Kammerphilharmonie Orkestrası ve kendi caz grubu eşlik edecek. Sadece klasikçiler ve cazcılar için, müziğe düşkün herkes için emsalsiz bir deneme olabilir...

Babylon'da bu ay

5 Haziran, 21 30 **Gönül Yazar** *("En İyileriyle" albümünün tanıtım partisi)*
6 Haziran, 21:30 **Ezginin Günlüğü**
7 Haziran, 21:30 **Oldies But Goldies**
8 Haziran, 21:30 **Rashit**
9 Haziran, 23:00 **Cazyapjazz**
10 Haziran, 23:00 **Ahırkapı Roman Orkestrası**
14 Haziran, 21:30 **Pink Floyd Partisi**
16 Haziran, 23:00 **Hüsnü Şenlendirici**
17 Haziran, 23:00 **Nil Karaibrahimgil**

Paul Oakenfold

Tam da Morrissey ve One Love festivali gecesi (10 Haziran), olacak iş mi diyebilirsiniz tabii, ama Yedikule Zindanları'nda Paul Oakenfold dinlemek de az güzellik sayılmaz. FG 93.7 organizasyonuyla gerçekleştirilen gece, ünlü İngiliz DJ-prodüktörün en iyi İstanbul performanslarından biri olmaya aday, zira mekân buna müsait. Geceye Alman prodüksiyon ekibi Alter Ego da katılıyor...

[festival]

Bodrum Film Festivali

Duyuyoruz, Bodrum'un karası bitmiş, daha çok insan gelsin, güneşe kendini fırlatsın, bir yandan da para harcasın diye, irili ufaklı kıyı boyu kaçak iskelelerle kaplanmış; bu yıl rekora koşulmuş. İnsan tatile niye gider, insan tatil için neden Bodrum'a gider? Bodrum'da bir grup insan üç senedir ilk çırpıda aklınıza gelmeyecek bir cevap için uğraşıyorlar. Bodrum Belediyesi, Belgesel Sinemacılar Birliği ve Avrasya Sanat Kolektifi'nin ortaklaşa mahsulü Uluslararası Bodrum Film Festivali üçüncü yaşında. Programda küreselleşme, göç, Ortadoğu gibi sıcak mevzulara dair film ve belgeseller, 5 Haziran Dünya Çevre gününü takiben alâkalı gösterimler, "kadın sinemasını" tartışmaya müsait zemin hazırlayacak bir seçki ve son dönem sinemasının heyecan verici yönetmenlerinden Reha Erdem'in retrospektifi yer alıyor.

Gösterimlerin bir kısmı ücretsiz, bir kısmı ise 2-3 YTL'lik sembolik bedeller karşılığında izlenebiliyor. Tam programı ve yan etkilikleri www.bodrumfilm.org'dan öğrenebilirsiniz. Bu çağrı sadece 5-10 Haziran tarihleri arasında Bodrum'da olanlar için değil; mühim olan niyet, Bodrum'a inmenin yüz, Bodrum'u değerlendirmenin en az o kadar yolu var.

[tiyatro]

İnsan Sesi

Jean Cocteau'nun oyunundaki karakter 45 dakika boyunca telefonda kendisini terk etmiş sevgilisiyle konuşuyorr, bu konuşma onu o anda yaşamaya ikna eden son unsur ve mutlaka kesilecek... Yönetmen Alexandre Abellan'ın rejisinde bu konuşma, Eraslan Sağlam ve Aslı İçöz'ün katkısıyla bir müziğe çevriliyor, Stephanie Parent ve Umut Sürel'se danslarıyla metne –bazen katılarak, bazen karşı çıkarak– iştirak ediyor. Daha evvel II. KargART Performans Günleri kapsamında oynanan oyunu görmek için bu sezon son şans: 14 ve 15 Haziran'da, saat 20:30'da Kadıköy KargArT'ta...

Uzun Yol

Son zamanlarda Roman tarihine bakışın gelişip serpildiğine hepimiz şahidiz. Bu yıl tüm dünyada Roman Yılı olarak kutlanıyor; bu çerçevede "Türkiyeli Romanlar hakkında bir belgesel oyun" altbaşlığıyla sunulan "Uzun Yol"un rejisini Şule Ateş üstlenmiş. "Gösteri, Romanların çok az bilinen Türkiye topraklarındaki tarihini ve zengin kültürünü araştırıp ortaya koyarak, iç içe yaşadığımız halde hakkında çok az şey bildiğimiz bu kültürü tanıtmayı ve yüzyıllardır 'Çingene' sözcüğüne yüklenen olumsuz imgeyi yeni bir imgeyle değiştirmeyi, süregelen üstü örtük ayrımcılığa dikkat çekmeyi amaçlıyor." Türkiye'nin çeşitli bölgelerinden Romanlarla yapılmış söyleşiler, Roman dansının ve çağdaş dansın birlikte kullanıldığı koreografiler gösterinin malzemeleri. Eğitimini tamamlayamamış Roman gençlerinin sırtlandığı proje, bir de onları meslek sahibi edindirme fikriyle yola çıkmış. Söz konusu Romanlar olunca, musiki de, Savaş Zurnacı'nın desteğiyle, başrollerden birini kapıyor elbette. Gösteri, Göç Araştırmaları Merkezi ile projeye destek veren İstanbul Bilgi Üniversitesi'nin Dolapdere Kampüsünde 1-2 ve 9-10 Haziran tarihlerinde sahnelenecek, kaçırmayalım...

[sergi]

Kargaşa 6

Kadıköy yakasının plastik ve görsel sanatlarda araştırmacı eğilimlerle ülfeti, biraz da KargART sayesinde. Bu yolda önemli adımlardan biri de artık gelenekselleşen "Kargaşa" sergileri. Fotoğraf, heykel, resim, tasarım, video, yerleştirme gibi ifade alanlarında belli bir duruşu taşıyan sanatçılara kapılarını açan Kargaşa'nın altıncısına, İbrahim Demiler ve Kamil Fırat fotoğraflarıyla, Hakan Uzuner ve Tülay İçöz heykelleriyle, İbrahim Çiftçioğlu, Doğu Çankaya ve Olgu Ülkenciler resimleriyle, Bahadır Dilbaz işitsel ve görsel yerleştirmeleriyle, Savaş Çekiç ve Gözde İlkin yerleştirme ve tasarımlarıyla, Eser Selen ve Pınar Asan videolarıyla katılıyor. İbrahim Çiftçioğlu'nun yapımcılığında gerçekleştirilen sergi, 1 Temmuz'a kadar KargART'ta görülebilir. *(Kadife Sokak No: 16 Kadıköy - İstanbul / www.kargart.org / Tel: 0.216.330 31 51)*

Benjamin Caillaud

Sosyal ve politik foto-röportaj alanında çalışmalar üreten Benjamin Caillaud'nun "Graphumanisme" başlıklı sergisi 15 Haziran - 15 Temmuz arasında İstanbul'da, Fransız Kültür Merkezi'nde görülebilir. "Fransız Baharı 2006" kapsamında düzenlenen sergide Caillaud, şehrin geometrisiyle insanın yaşayışını uyumlandıran ya da bunları birbirinden ayıran çizgileri araştırıyor; insanlık durumunu gündelik grafik içinde görmeye, anlamlandırmaya çalışıyor...

[mekân]

Boş Zamanlar

Dansa uygun rock'un, Latin'in, Balkan'ın nabzını bilişiyle sevdiğimiz Araf, sıcak yaz akşamlarının imdadına bir biracı açarak yetişiyor. Boş Zamanlar Birahanesi, yine Balo Sokak üzerinde, Nevizade girişinin tam karşısında, Balans'ın yanında. Alk katta pineklemek, terasa çıkıp kendini rüzgâra vermek, ara katlarda maçlara, filmlere takılmak mümkün. Aynı binada bilardocu, nargileci hâlâ duruyor, seçenek bol...

[mecmua]

Rolling Stone

Ve koca Rolling Stone Türkiye'ye geldi. Ama bir geldi, pir geldi: 164 sayfalık, oku oku bitmez, bir ay geçse tükenmez koca bir mecmua. Her sayı böyle olur mu bilinmez, ama ilk sayı bir derya. Telif yazılardan çevirilere, uzun röportajlardan söyleşilere, albüm eleştirilerinden moda sayfalarına, sinema bölümünden ajandasına, dünyadaki farklı dillerde pek çok edisyonuna parmak ısırtacak bir nüsha olmuş. (Bininci sayı ilavesi de cabası.) Umudumuz, memleketin müzik, kültür ve fikir hayatına bir canlılık getirmesi. Daha çok ABD edisyonunda görülen uzun politik analizleri, sosyal durumları deşifre eden dosyaları büyük medyaca yayınlanan bir Rolling Stone'da görmek hayal belki, ama elimizde derli toplu bir dergi tutmadığımız anlamına gelmiyor bu. Sadece dünya rock'unu değil, Türkiye rock'unu da izlemek için iyi bir adres olacak Rolling Stone...

Koara

Kadıköy'den uç veren yeni bir müzik –ve başka şeyler– dergisi. Kendi deyişleriyle, icabında botanik bilimi, icabında evlilik teknolojileri. Ama başrol müzikte; karakter oyuncularıyla sinema, edebiyat vs... Bir anlamda, erken bitişine üzüldüğümüz Lull'ın devamı gibi. Gerektiğinde kapıları çalıp, teybe basıp söyleşiye koyuluyorlar, gerektiğinde mektup tadında denemeler döktürüyorlar. Kendi gündemlerini oluşturmayı tercih ediyorlar; bu, fanzin ahengine yakın durmalarını da sağlıyor. Son sayılarında The Smiths'den Roger Waters'a, Talk Talk'dan İstanbul'un twist yıllarına, Arctic Monkeys'den Akira Kurosawa'ya, Belkıs Özener'den Ernest Hemingway'e, bir geniş panorama, dipsiz bir kültür kuyusuna daldık gittik.

Sözcükler

Adam Sanat hiç de hak etmediği bir biçimde sessiz sedasız veda etti sahalara... Onca şiiri, denemeyi, eleştiriyi okuyacak pek az mecra kaldı derken Sözcükler yetişti imdadımıza. Turgay Fişekçi eski ekibe yeni kalemler de katarak iki aylık edebiyat dergisi Sözcükler'e mayıs itibariyle start verdi. İlk sayıda Cevat Çapan, Gülten Akın, Mehmet Yaşın, Alova, Selahattin Yolgiden şiirleri, Tahsin Yücel sonbaharda yayınlanacak yeni yazdığı romanı "Gökdelen"le ilgili sorulara verdiği yanıtları, Cemil Kavukçu, Feride Çiçekoğlu, Faruk Duman öyküleri, Alain de Botton, Mario Vargas Llosa, Semih Gümüş, Uğur Kökden, Nihat Ziyalan deneme, eleştiri ve anı yazılarıyla Sözcükler'e ses verenlerden. İnsanî bir değer olarak edebiyata sahip çıkma şiarıyla yola koyulan Sözcükler'e uzun bir ömür dileriz...

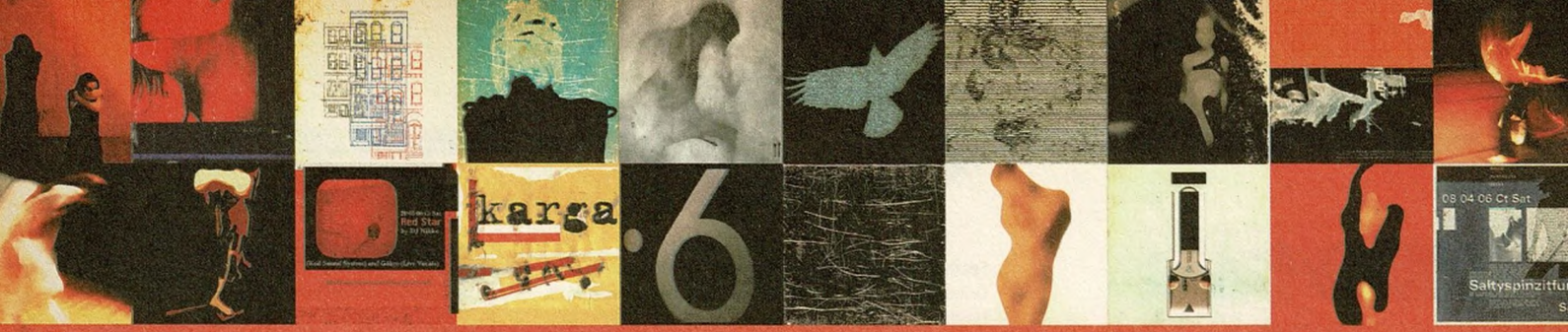

KARGAŞA 6

27 Mayıs 1 Temmuz 2006

SERGİ YAPIMCISI

İbrahim Çiftçioğlu

FOTOĞRAF

İbrahim Demirel

Kamil Fırat

HEYKEL

Hakan Uzuner

Tülay İçöz

RESİM

Doğu Çankaya

İbrahim Çiftçioğlu

Olgu Ülkenciler

TASARIM

Bahadır Dilbaz

Savaş Çekiç

VIDEO-ART

Eser Selen

Pınar Asan

YERLEŞTİRME

Gözde İlkin

Kadife Sokak No:16 Kadıköy İstanbul
T: 0216 330 31 51 F: 0216 346 55 46
www.kargabar.org info@kargabar.org
www.kargart.org info@kargart.org

ROLL KİTAPLIĞI

Ahmet Güntan Mahkeme Kitap (YKY)
Alessandro Baricco Homeros - İlyada (Can)
Alain Badiou Sonsuz Düşünce (Metis)
Asuman Suner Hayalet Ev
–Yeni Türk Sinemasında Aidiyet, Kimlik ve Bellek (Metis)
Birhan Keskin Y'ol (Metis)
Derya Sayın Sayın Derya Sayın (+1 Kitap)
Halil Turhanlı Katiliniz Şehirlerde Dolaşıyor (Çitlembik)
Hanif Kureishi Yakınlık (Everest)
Henry Miller Oğlak Dönencesi (Can)
Julian Barnes Limon Masası (Ayrıntı)
Melek Kobra Hatıratım *(haz. Gökhan Akçura)* (Everest)
Murat Meriç Pop Dedik! –Türkçe Sözlü Hafif Batı Müziği (İletişim)
Orhan Tekelioğlu Pop Yazılar –Varoştan Merkeze Yürüyen Halk Zevki (Telos)
Peter Nicke Mozart'tan Madonna'ya –Popüler Müziğin Bir Kültür Tarihi (YKY)
Philippe Forest Sarinagara (Kanat)
Susan Sontag Rüyalarının Esiri (Agora)
Tarık Günersel İzler (YKY)
Terry Eagleton Aykırı Simalar (Opus)
Ursula K. Le Guin Marifetler (Metis)
Karl L. Signell Makam –Türk Sanat Musikisinde Makam Uygulaması (YKY)

Saf performans inzivası

Edward Said, çığır açıcı bir sosyal bilimci olduğu kadar, müziğin sosyal bilimlerle kesiştiği noktanın önemli düşünürlerinden biri, aynı zamanda ehil bir piyanistti. Adorno'nun bıraktığı yerden devralıp klasik müziğin sorunlarını tartıştığı üç konuşması geçtiğimiz günlerde yayınlandı. Kısa bir Glenn Gould pasajı aktarıyoruz...

Gould 1982'de, elli yaşında öldü; konserlerle halkın önünde yaklaşık on yıl –1950'lerin ortası ile 1960'ların ortası arasında– kadar çaldı ve konser hayatından emekli olmasının ardından kendini stüdyo kayıtlarına, hepsi değilse de, büyük çoğunluğu onu piyano çalarken gösteren televizyon yayınlarına, film ve radyo programlarına adadı. Kısacası, olağanüstü yetenekli Gould, şu ya da bu şekilde kasıtlı olarak eksantrik olmayan hiçbir şey yapmamış görünmekteydi. Eserleri icracı piyanistlerin ana repertuarını oluşturan romantik bestecilerden (Chopin, Schumann, Liszt, Rachmaninoff) kaçındığını ve onlar yerine Bach ya da Schoenberg, Krenek ve Hindemith gibi yirminci yüzyıl bestecilerinde yoğunlaştığını iddia ediyordu; bundan başka, eserlerine zaman zaman hiç kimsenin yapmadığı gibi yaklaştığı, diğer piyanistlerin elini bile sürmediği eserlerini çaldığı başka bestecilerden oluşan tuhaf bir listeye (sözgelimi Beethoven, Brahms, Richard Strauss, Sibelius, Bizet, Grieg ve Wagner) yatkın gibiydi. Yeri gelince belirtelim, küçük gördüğü bestecilere ait sevmediği eserleri de çalıyordu: Mozart'ın piyano sonatlarının neredeyse tümünü içeren kayıtlar bunun bir örneğidir; başka müzisyenler de pek umursamadıkları eserleri icra etmişlerdir, fakat Gould dışında hiçbiri bu olguyu ilân edip buna göre çalmaya kalkışmamıştı.

Gould'un nefes kesici virtüozitesi ve ritmik zarafeti, karmaşık müziği diğer piyanistlerden daha berrak, daha iyi anlaşılır ve daha organize hale getirmeye ideal bir sound yaratıyordu. Yaptığı ilk kayıt olan Bach'ın Goldberg Varyasyonları, yeniyetmelikten henüz çıktığı döneme aitti, ama eserin olağanüstü kontrpuan mantığı, göz kamaştırıcı güzellikte ama gene de sert yapıları, parlak klavye düzenlemeleri, genç piyanist tarafından daha önce eşi görülmemiş bir çalma yeteneğiyle verilmişti. Ve bu durum, kuşkusuz Gould'un sound'u, üslûbu ve bütün tavrı hakkında söylenmesi gereken temel noktadır: Başka piyanistlerin, başka insanların, başka ayrıcalıkların dünyasından büsbütün ayrı oluş. Kariyeri sanki diğer müzisyenlerin kariyerlerine özbilinçli bir karşı-anlatı gibi yapılanmışa benzer. İlk sınırlamalar Gould tarafından bir kez anlaşılıp kabul edildikten sonra, yaptığı diğer her şey, retrospektif olarak, bunun sonucunda meydana gelen şeyler olarak anlaşılabilir.

Bu sınırlamalar –benim "aşırı bir durum olarak performans" adını verdiğim durumu dayatan disiplinle birlikte– performansın kendi çerçevesi ve bunun içinde, icracının yalnız başka icra üslûplarının değil, aynı zamanda başka insanlar tarafından yaşandığı şekliyle insanî hayatın rutin taleplerinin yanına varılmazlığı yanılsaması sağlıyordu. Gould hiçbir şeyi (yemek yemek, uyumak, sosyal davranışlar vb.) başka insanlar gibi yapmıyordu. İlaçlarla uyanık kalıyordu, müzikal ve entelektüel alışkanlıkları uyku yitimi ve sonu gelmez yarı klinik iç gözlemlerle doluydu ve karşılığında çelişkili biçimde sürekli kaçıp durduğu o konser platformunun ta kendisini hatırlatan bir çeşit havasız, ama saf performans inzivasına gömülmek için akla hayale gelebilecek her yolu deniyordu. Gould, ara sıra, sanki ötesindeki yabancı bir dünyaya geçmek için o platforma adım atıyor gibi görünmekteydi.

(...) Yazılarından açıkça anlaşıldığına göre, Gould piyanoyu iyi çalmakta hiçbir istisnaîlik görmüyordu. Onun istediği, bir insanoğlu olarak gerçekliğini belirleyen ya da koşullayan "her şeyden kaçış"tı. Sözgelimi, onun en sevdiği halin "coşku", en sevdiği müziğin ideal olarak özgül enstrümanlar için yazılmamış olan ve dolayısıyla "temelde anonim" kalan müzik olduğunu ve en yüksek övgü sözcüklerinin "sükûn", "yalnızlık", "tek başınalık" olduğunu düşünün.

(...) Aslına bakılırsa, iyi müzisyenlerinin çoğunun parmak uçlarında, dudaklarında ya da yüreklerinde, alenen icra ettiklerinden çok daha fazla müzik vardır. Bellek –tabiri caizse– her icracının içinde taşıdığı yeteneğin bir parçasıdır. Gene de biz performansları ancak sahnede, bizzat performans tarafından sınırlanan bir program içinde görürüz. Dolayısıyla Gould, bilgisini, açık seçik analizlerini, şaşılacak teknik imkânlarını iki saatlik konser tecrübesinin ötesinde başka formlara ve tarzlara aktararak, çeşitli yeteneklerini izleyiciye iletmek üzere 1964'te konser sahnesini terk ettikten sonra çok büyük mesafeler kaydetti. Gould'un yaptığı her şey, bir icracı olarak konser platformunda sunmuş olduğu orijinal uzam ve zamanla kesintisiz bütünlük içindeydi.

(...) Kısacası, Gould'un kariyeri, radikal gücüyle bize "performans"ın ne hakkında olduğuna ilişkin büyük, ama tam olmayan bir genel düşünce verir, tıpkı müzikal işlemelerde çoğu şeyin –çünkü müzik hâlâ ideolojik ve ticarî bakımdan geçmiş ve gelecek toplumla temastadır– geleneksel uygulamadan ne bütüncül bir kopuş ne de bütüncül bir dönüşüm olması gibi.

Edward Said, "Müzikal Nakışlar" (Agora)

→57

JACK JOHNSON

Okyanusta büyüdüm

En son "Curious George" filmi için bir albüm çıkaran Johnson, akustik gitar temelli ritmik müziğiyle Ben Harper'la karşılaştırılıyor.

Birkaç yıldır bütün gözler üstünüzde. Bu başarıyı bekliyor muydunuz?
İlk albümün 20 binden fazla satacağı aklıma hiç gelmemişti. Şunun farkına vardım: Brezilya, Avustralya, Hawai gibi yerlerde akustik gitar ve günlük güneşlik şarkı sözleri, insanların yaşam tarzıyla iç içe. Daha soğuk iklimlerdeyse bu şarkılar bir kaçışı temsil ediyor.
Bir kaza sonucu sörfü profesyonel olarak bırakmak zorunda kalmasaydınız, şarkılarınızı hiç dinleyemeyecek miydik?
İlk sörf tahtamı edindiğimde altı yaşındaydım. Babam beni ve iki abimi okyanusta büyüttü. Okyanus bizim için adeta kilise gibiydi, aile bağını orada yakalıyorduk. Bir garajda birkaç arkadaşla müzik yapmak da ruhsal bir şey olabilir, ama bu şarkıları in-

sanların önüne çıkıp söylemek daha ziyade sosyal bir şey: Fikirleri paylaşmak ve iletişim kurmak... Ama sörfü tamamen bırakmam gerekirse hayatım mahvolur. Müzik daha o seviyede değil.
Babanız nasıl biri?
İnsanın karşısına ancak kitaplarda çıkabilecek bir karakter. Ben o kadar cool olamam. Bir hippi değil, denizci aslında, sanki Steinbeck hikâyelerinden fırlamış gibi. Oahu'ya ilk geldiğinde halk balıkçılar, marangozlar, sörfçüler ve işçilerden oluşuyormuş. Şimdi emlâk fiyatları o kadar arttı ki, artık daha çok doktorlar, avukatlar ve oyuncular oturuyor. Ben çocukken babamla annem o kadar göze batmıyordu, çünkü Amerikan kentlerinden bunalıp kaçmış birçok tuhaf insan orada yaşıyordu.
İki yıl önce Bush'a karşı düzenlenen "Vote for Change" kampanyası sırasında nasıl tepkiler aldınız?
Bazı insanlar web sitemin iletişim panosuna "müziğini seviyorum, ama neden durup dururken siyasetten bahsetmeye başladığını anlamıyorum" yollu mesajlar yazmışlar. Çok aptalca, çünkü ben sözlü müzik yapıyorum, eğer fikirlerimi duymak istemiyorsan şarkılarımı dinleyemezsin. Ben Bonnie Raitt ve Crosby, Stills & Nash'le birlikte çaldım. Hiçbirimiz tek başımıza mekânı dolduramazdık, ayrıca siyasal bir çağrının pankartı altında çalıyor olduğumuz halde biletler bitmedi.
(Independent, çev: Çiğdem Öztürk)

THE LITTLE WILLIES

Hareket özgürlüğü için

Norah Jones ve arkadaşları "Little Willies" albümüyle country yollarında.

Niye cazdan vazgeçip country'ye yöneldiniz?
Norah Jones: Başarı sanatçıyı bir tarza hapsedebilir ve kendini tekrarlamaya götürebilir. Hareket özgürlüğü yakalayabilmek için anonimliğe, adsız sansızlığa yeniden dalmak istedim. Ayrıca, Teksaslıyım, country müzik kültürümün bir parçası. Townes Van Zandt'ın "Be Here To Love Me" adlı country parçasını da bir önceki albümümde yorumlamıştım. Yine aynı albümde, country'nin divası Dolly Parton'la beraber bir şarkı söylüyordum. Little Willies'in solisti ve basçısı olan nişanlım Lee Alexander da, ben de bu türü çok seviyoruz. İlk başta sırf zevk için ikimiz söylemeye başladık, sonra grubun diğer dört üyesi de katıldı. Daha sonra, bir takım küçük kulüplerde söyledik. Albüm fikri de böyle çıktı ve kayıtları Manhattan'da, kendi dairemizde yaptık.
Şarkıları kim seçti?
Bütün grup. Albümde, Willie Nelson, Kris Kristofferson, Johnny Cash ve Elvis şarkılarıyla beş orijinal parça bir arada. Bizi harekete geçiren fikir, country müziğin köklerinde bir yolculuk yapmaktı. Önce, akustik ve işlenmemiş, "ham" bluegrass. Sonra 1930'lu yılların western swing'i ve cajun müziği. Ardından, Elvis Presley ve Johnny Cash'in geliştirip yaydığı rockabilly. Ve son durak olarak da önce kırsalda, taşrada çalınan ve albümde bir parçasını yorumladığımız Hank Williams'ın şehirlere taşıdığı honky-tonk.
Yeni projeleriniz neler?
Albüm Amerikan listelerinde büyük çıkış yaptı, ama şu an için bir turne planımız yok. Şöhretimin bu projeyi yutmasını istemem. Bir grup olmanın da ötesinde, The Little Willies bir bağımsız müzisyenler kolektifi... İlk defa İngilizce olarak çekeceği filmle ilgili olarak Wong Kar-wai bana teklifte bulundu. Heyecanlandım, ama henüz ortada senaryo yok, sürekli değişen bir takım fikirler var şimdilik.
(L'Express, çev: Siren İdemen)

LIVING THINGS

Değerlere sadakat

Berlin biraderlerin grubu, ikinci albüm "Ahead of the Lions"ı çıkardı...

Politik bir grup olduğunuz yönündeki genel düşünceye katılıyor musunuz?
Eve Berlin: Evet, bence bu açık. Mesajımızı beğenmeyip de müziğimizi, ritmimizi beğeniyorsanız, o da uyar. Kimseyi bezdirmek de istemeyiz. Biz insanın kendi düşüncesini geliştirebilmesini arzu ediyoruz. Neye inandığını, neyi istediğini bilmeli insan. Ve kimsenin kendisini bir takipçiler zincirinin ardına katmasına izin vermemeli.
İki EP'nizin ve ilk albümünüz "Black Skies in Broad Daylight"ı prodüktörü Steve Albini. Nasıl bir şey onunla çalışmak?
Harikaydı. Titiz, eliçabuk biri. Enerjisini korumayı biliyor. Her şeyin sıcağı sıcağına, ânında kavramayı, kaydetmeyi istiyor.
Hep beraber mi şarkı yazarsınız?
Lilian şarkının çekirdeğiyle gelir, üzerinde bir-iki oynamaya, biraz söz yazmaya çalışırız, sonra herkes kendi katkısını yapar. Genellikle şarkının isminden ya da sözden yürürüz. Bizim müziğimiz, sözel bir noktadan hareket ediyor, şarkının ne yana doğru gideceğini sözler belirliyor. Bir filme ya da metne müzik yazmak gibi biraz. Sinemaya benziyor, biz de görsellik yaratmaya çalışıyoruz.
En beğendiğiniz dört grup ne, niçin?
Lillian Berlin: Fugazi; tavırlarından ve sözel güçlerinden dolayı. Bob Marley; hep güvenebileceğin biri, ifadesinin gücünde başka pek çok sanatçının ıskaladığı bir mesaj gizli. Beatles sonrası John Lennon; onda da aynı Marley gibi tutkulu bir söyleyiş vardı. Dead Kennedys gibi grupları da severim, değerlerine hep sadık kaldılar. Satış yapmamak önemli.
(Live Daily, Bullz-Eye, çev: Merve Erol)

JOEY STARR

Müshil etkisi

Fransız hiphop'unun belalı ikilisi NTM'den Joey Starr otobiyografisini kaleme aldı.

"Mauvaise réputation" (Kötü şöhret) adlı otobiyografik kitabın için Philippe Manoeuvre'ü seçtin. Bir rock'çunun rap'çinin hayatını anlatması tuhaf değil mi?
Manoeuvre, NTM'i hep destekledi. Uzaylı gibidir, seninle ilgileniyor mu, ilgilenmiyor mu, anlamazsın. Kitabı birlikte çabuk kotardık. Teybini çalıştırıyordu, sohbet ediyorduk, notlar alıyordu. Ben de fazla çenebaz olduğum için, anlatacak hikâye sıkıntısı çekmedi hiç. Yazdıklarını okuyunca, sadece rock'çu ifadelerini çıkarttım. *(gülüyor)*
Kitapta iki satırda bir bir şeyler oluyor. Bu yıllar seni yordu mu?
Evet, ama ne yıllardı be birader! NTM'i yapmak öyle sakin bir iş değildi. Bir efsane. 20'den 35'e, hayatımın 15 yılı. İçinden çı-

kacağımızı bile düşünmediğimiz küçük hiphop evreninde yaşıyorduk, sonra birden, zıp, sıçradık! Bu yıllar boyunca bir sonsuzluk duygusu vardı, sonra bitince, serseme dönüyorsun.
Kitabı yazarken bir arınma duygusu da hissettin mi?
Öyle bir müshil etkisi de var tabii, içindekileri döküyorsun. Bir yandan da mahremiyet diye, adap diye bir şey de var, duygu sömürüsü yapmak için yazılmış bir kitap değil.
Babanın seni dövdüğünden bahsediyorsun. Béatrice Dalle'la ilişkini anlatıyorsun...
Kitabı yeniden okurken, bazen avuçlarım terlemeye başlıyor, özellikle de babamla ilgili bölümlerde. Sonra Béatrice: Benim açımdan çok güçlü duygulardı. Öylesine bir tutku yaşıyorduk ki, bir an geldi, artık beraber olmanın bir anlamı kalmadı.
Senin hikâyen aynı zamanda Fransız hiphop'unun da hikâyesi. Genç bir tarihî anıt olduğun hissine kapıldığın oluyor mu?
Hiçbir zaman takipçi olmadım, ama öncü de olmadım. Tek yaptığımız, Kool Shen'le oradan geçiyorduk, hiphop bizi kaptı!
"Hafıza ödevi" hareketine katıldın; 10 Mayıs köleciliği anma gününde konuşmalar yaptın...
Sekiz ay önce çocuğum oldu, benim yaşadıklarımı yaşamaması için onu donanımlı kılmak istiyorum. Mücadele ediyorum. Eskiden farkında olmadan mücadele ediyordum. NTM'in sözlerinde bu mücadele var.
Yeni projelerin neler?
İlk solo albümümü kaydettim, sonbaharda çıkacak. İçinde Moustaki'nin "Métèque"inin de bir yorumu var, çok matrak oldu.
(Les Inrockuptibles, çev: S.İ.)

MARK KNOPFLER & EMMYLOU HARRIS

Üçüncü ses

Dire Straits'çi Mark Knopfler ve folk kraliçesi Emmylou Harris'ten ortak albüm: "All The Roadrunning".

Emmylou Harris'le yaptığınız 12 düetten oluşan "All The Roadrunning"in esin kaynağı neydi?

Mark Knopfler: Aslında bu albüm, 2000 senesinde "Sailing To Philadelphia"yı yaparken doğdu. "Red Staggerwing" adlı şarkı "Sailing"de yer alacaktı, onun Emmylou için biçilmiş kaftan olduğunu düşünüyordum. Fakat Emmylou'nun yorumunu dinlediğimde, o şarkının bambaşka bir albüme ait olduğunu farkettim. "Red Staggerwing", Emmylou'nun deyişiyle tam bir "Johnny ve June düeti"; hakikaten de Johnny Cash ve June Carter düetlerinin duygusunu taşıyor. Emmylou'nun söylemesinin güzel olacağını düşündüğüm bir şarkı daha vardı: "Donkey Town". Bu ikisini kaydettiğimizde, aslında yeni bir albüme başladığımızı hissettim. Daha sonra bir Hank Williams'a saygı albümü için birkaç düet yaptık. Orada yakaladığımız uyum, bir sonraki buluşmamızda "This Is Us"ı ve "All The Roadrunning"i kaydetmemize yol açtı. O dört şarkı bir kenarda beklerken Emmylou bir konser için İngiltere'ye geldi, biz de grupla birlikte turne hazırlıkları yapıyorduk, istim üstündeydik. Emmylou'yla stüdyoya girdik ve bir hafta içinde sekiz şarkı kaydettik. Emmylou'yla çalışmak o kadar rahat ki, güle oynaya yaptık albümü.

Emmylou, country'nin efsane seslerinden olduğu gibi, Dylan'dan Gram Parsons'a, Roy Orbison'dan Willie Nelson'a, birçok devle düet yapmış biri. Onunla düet albümüne soyunmak sizin için ürkütücü olmadı mı?

Başlangıçta çok ürkütücüydü elbette. Benimki biraz cahil cesareti. Ama yaptığımız ilk düetten itibaren çevremizdeki herkes harika bir ikili oluşturduğumuzu söylemeye başladı. Biz de aynı kanıdaydık. Emmylou'ya göre, ikimizin sesi bir üçüncü ses yarattı. Bence de öyle, ama bunda benim payım çok ufak tabii ki.

Albümdeki şarkıların hemen hepsi aşka dair. Aşk şarkılarını ete kemiğe büründürmenin en iyi yolu düet yapmak mı?

Bence kesinlikle öyle. Emmylou da, ben de görmüş geçirmiş insanlarız. Hayatımızın bu safhasında nakletmek istediğimiz şeyler var. Albümdeki şarkıların birçoğu genç şarkılar, daha doğrusu gençlik aşklarına dair şarkılar. Ama başka mevzulara da değinmiyor değiller.

(Popmatters, çev: Yücel Göktürk)

TV ON THE RADIO

İlahi internet!

Grubun yeni albümünün adı: "Return To Cookie Mountain".

Yeni albümünüz öncekilere kıyasla şarkı formuna daha fazla odaklanmış.

Kyp Malone: Şarkıların her birine birer adacık gibi yaklaştık ve hepsinin birer hit olduğunu hayal ettik.

Müziğiniz hem deneyselliğe açık, hem de pop ve soul'a sadık. Peter Gabriel'i anımsamamak elde değil...

Evet, bunu daha önce de duyduk. Bence bunun nedeni, Tunde'nin nev-i şahsına münhasır sesi. Bizi kategorize etmenin zorluğundan dem vurmanızı bir iltifat olarak kabul etmek istiyorum. Beğendiğimiz pek çok grup var, ama içlerinden hiçbirini doğrudan ilham kaynağı olarak görmüyoruz.

Brooklyn'de Animal Collective ve Gang Gang Dance gibi komşularınız var. Orada yaşamak size ilham veriyor mu?

Evet. Etrafımızdaki yaratıcı insanlar arasındaki karşılıklı saygı ve beğeni çok belirgin.

Yeah Yeah Yeahs ile kardeş gruplar olduğunuzu söyleyebilir miyiz?

Aramızda gerçekten sıkı fıkı bir ilişki var. Gözlerimizin önünde bir grup olarak büyüyüp serpilmelerini izlemek çok keyifliydi.

"Staring At The Sun", sözleri itibariyle Cure'un "Killing An Arab"ını, dolayısıyla Camus'nün "Yabancı"sını akla getiriyor.

Şarkı ne Camus'ye ne de Cure'a gönderme yapıyor, sözlerin şimdi şairinin adını unuttuğum bir şiirle ilgisi var...

Gruptaki herkes resim, fotoğraf ya da video gibi görsel sanatlarla da ilgili.

Bizi farklı kılan şeylerden biri de bu zaten.

Çeşitli EP'ler ve single'lar çıkardınız. Albümlerden ziyade böyle kısa formatları mı tercih ediyorsunuz?

Ben albümlerle büyüdüm. Ama EP ve single'lar, insanların dinleyecek çok fazla şeylerinin, belli bir şeye odaklanmak içinse az zamanlarının olduğu internet çağına daha uygun bir form.

Arctic Monkeys, Clap Your Hands Say Yeah gibi, şarkılarını internet üzerinden yayan gruplar beklenmedik başarı kazandı. Paylaşım sistemi ticareti baltalıyor mu, yoksa iyi bir pazarlama yöntemi mi?

Her ikisi de... Albüm satışlarının düştüğü gerçek, öbür yandan grupların tanıtımı açısından çok faydalı. Ticaret şartları değişti, zamana ayak uydurmak gerek. Korsanla mücadele için yayınlarına virüs koyan Sony'ninki gibi bir tavır absürd. ABD'de müziğin parasız dağıtılmasını hedefleyen güçlü bir hareket var, ama böyle bir değişimin uygulanması zaman alır.

(Go Mag, çev: Ç.Ö.)

TOM VERLAINE

Sakarinsiz müzik

New York punk'ının üstadı, 14 yıl aradan sonra iki albüm birden yayınladı: "Songs and Other Things" ve "Thrill Jockey".

Neden aynı anda iki albüm birden yayınladınız, neden bu kadar beklediniz?

Tom Verlaine: Tembellikten herhalde. Senede bir albüm yapabilirdim, ama canım istemedi. Bu ikisi de aslında bir arada paketleneceklerdi, ama baktım ki ikisinin de sound'u birbirinden çok değişik, ayrı tutmaya karar verdik. Ama bundan sonra düzenli olarak albüm yayınlayacağım, seneye de bir enstrümantal albüm gelecek.

Enstrümantaller şarkı haline gelemez miydi, ya da tersi?

Enstrümantallerin birçoğu enstrümantal olarak yazıldı. "Songs and Other Things" albümünde, ilk parça "A Parade In Littleton" bir enstrümantal, o parça için bir-iki vokal fikri de geliştirmiştim. Ama sonra gitar melodisi çok hoşuma gitmeye başladı, olduğu gibi kalmasının daha iyi olacağını düşündüm.

"Marquee Moon" yıllarından bu yana, gitar çalışınızda bir değişiklik oldu mu?

Bilemiyorum. Ekipmanlar değişti ama. 1940'ların teçhizatlarını çok kullanıyorum, bingo salonlarında bulabileceğiniz cinsten hoparlör sistemi amplileri... İnsan sesi için yapılmışlar, dolayısıyla daha geniş bir ses hacimleri var.

Television'dan ve sizden etkilendiğini söyleyen yeni gruplar arasında sizi andıran var mı sizce?

Birçoğunu dinlemedim. Rio'da bir festivalde çalarken The Strokes'u dinlemiştim. Ama bir benzerlik bulabildiğimi söyleyemem.

Sizce müziğiniz neden bu kadar çok seviliyor?

Şekersiz çünkü. Bu durum dinleyiciyi kısıtlıyor belki ama, bu müzikte yapay tatlandırıcılar da yok. Bu, acı olduğu anlamına da gelmiyor. Büyük bir albüm ya da kitleler için büyük prodüksiyonlar yapmıyorum, ama iyi-kötü kendimden bir şeyler çıkarmaya çalışıyorum işte.

(Uncut, LA Weekly, çev: M.E.)

TWO GALLANTS

2 çapkın

San Fransisco folk punk'ına yeni bir soluk. Two Gallants yeni albümü "What the Toll Tellson"ı yayınladı.

San Franciscolu olmanız, müziğinizde "vahşi batı"ya yönelmenizde nasıl bir rol oynadı?

Adam Stephens: San Franciscolu olmamızın rolü var tabii, sonuçta "vahşi batı"lıyız. "Vahşi batı", modası geçmiş ve idealize edilmiş haliyle içerik olarak çok ilgimizi çekiyor. Şu anlamda: İnsanın parasızlıklarından kaçıp geldiği ve hayatını sil baştan kurduğu efsanevî bir yer orası. Bir rüyaya inanmayı temsil ediyor.

Yeni albümdeki dokuz şarkının dördü sekiz dakikayı aşıyor ve her biri bir öykü anlatıyor. Bir siyah işçinin kölecilik sonrası dönemde maruz kaldığı zulmü anlatan "Long Summer Day" çok çarpıcı. O şarkının esin kaynağı ne?

Açılış dizesini Moses "Clear Rock" Platt'in yorumladığı eski bir iş şarkısından aldım: "Bir yaz günü, delirtir beyaz adamı." Şarkının geri kalanı o yaz günü ne olduğunu, nasıl bittiğini anlatmıyor. Öyle bir günü bir siyah işçinin gözünden anlatmaya çalıştım. Birinci tekil şahıs kullandım, çünkü aksi takdirde ya vaaz veriyor gibi ya da çok uzun zaman önce olmuş bir olayı naklediyor gibi olacaktım.

Nasıl bir aileden geliyorsunuz?

Annem Georgia'dan, küçük bir kasabanın insanın üzerinde kurduğu baskıdan kaçıp gelmiş San Francisco'ya. Babam seyyar bir çilingirmiş. Onu hiç görmedim. İnsanın yetiştiği çevre elbette kişiliğine bir damga vuruyor. Beni müziğe yönelten, ailemde kimsenin müziğe ilgi duymamasıydı belki de.

Kendinize "Two Gallants" adını koymanız James Joyce'un "Dublinliler"inden mülhemmiş. O adı seçmeniz nasıl oldu?

Birlikte çalmaya başlamadan önce, Tyson (Vogel) da, ben de birbirimizden habersiz olarak "Dublinliler"i okuyorduk. O kitaptaki "Two Gallants" (İki çapkın) adlı öykünün kahramanları Carley ve Lenehan'la birçok benzerliğimiz vardı, gerek kişiliklerimiz, gerekse aramızdaki ilişki bakımından. Kendimize daha uygun bir ad bulamazdık.

Joyce dışında sevdiğiniz edebiyatçılar kimler?

Rilke, Rimbaud, Anne Sexton, Faulkner, Sleepy John Estes...

(Popmatters, çev: Y.G.)

Rüyalar özgürdür, oysa günlük hayatımızda zorunluluklarla hareket ederiz. Uyanık hayatımız uzlaşma sanatıyla yürütülürken, rüyalarımız her şeyi göze alır. Hem nasıl hastalık onun düzyazısıysa, rüyalar da hayal gücünün şiiridir. **SUSAN SONTAG**, Rüyalarının Esiri

Sonra dünyaya döndüm; hatırlamadan olma gözyaşına, geceden başka çağ yok, biliyorum, yerinden çıkan tekrar, dönemez yerine, bulamamışın yazgısıdır keder, böyle çizilirmiş kavis insanın yüzüne, döndüm, ah! iddiasını yitirmişin bakışına **YÜCEL KAYIRAN**

Bir tek gerçek sayı vardır; bir. Ve galiba bu benzersizliğin en güzel imgesi de aşktır. **VLADİMİR NABOKOV**, Sebastian Knight'ın Gerçek Yaşamı

ISOBEL CAMPBELL & MARK LANEGAN

Ballad Of The Broken Seas

(V2)

Kırık denizler, tozlu Amerikana'nın kuzey rüzgarları ile buluştuğu yerde başlıyor. Albümü dinlerken spagetti western'lerden kafamıza çakılmış sarı sokaklar/"saloon"larda duyabileceğimiz "Cash" hikâyeciliği ve İskoçya'nın küçük yeşil cinli şatoları/ormanları arasında gelip gidiyoruz. Bu iki dünya, ballad'larda, yani hikâye anlatan şarkılarda buluşuyor. Yüzyıllar önce yazılmış Kuzey İskoç ballad'ındaki Lady Isabel ve Elf Şovalyesi'nin karşılaşmasında çıkan kan çıkmasa da, buradaki içli dünya, bütün muzipliğine ve arada erkek/kadın rollerinin yer değiştirmesine rağmen, 13. yüzyılın umutsuz aşk hikâyelerinden ve balkon serenatlarından çok uzak değil. Aslında zaman kavramımız bu albümde fena halde karışıyor/karıştırılıyor.

Belle & Sebastian'ın kırılgan sesli (eski) çellisti Isobel Campbell, solo kariyerinde Charleston musikisi ve B&S'ın tatlı patetikliğine yakın duran "kedi pijaması" şarkıları yaptıktan sonra belasını eski Screaming Trees üyesi, şimdinin "taşlı" Queens of the Stone Age'inin Mark Lanegan'ıyla buluyor! Aslında Campbell yine bildiğimiz Campbell: Kristalimsi kız sesiyle narin kadın portresi çizerken, aslında tehlikeli olabileceğini altan alta hissettiriyor. Lolita sendromu değil onunki –17 yaşında başladığı Belle & Sebastian macerasından Fransız kadın kahramanı edasıyla çıkmış bir şahıs olarak, onun duruşu (ve şarkı söyleyişi) hem içimizi burkabiliyor hem de korkutabiliyor; "Gündüz Güzeli" (Belle de Jour) ve "Açlık"taki (Hunger) Deneuve imajlarının karışımı bir modele oturtabiliriz onu. Lanegan ise Screaming Trees ve Queens of the Stone Age'de olduğundan çok farklı bir yerde: Folk ve country etkilerini gördüğümüz "I'll Take Care Of You" gibi solo albümlerinde ve efsaneleşen "Desert Sessions"larda olduğu gibi, bir vahşi Batılı tavrı/sound'u var; Nick Cave ve Mick Harvey'e yakın bir "alternative country" hali. İkilinin kırık deniz hikâyeleri, ne hikmetse "Deus Ibi Est" yani, "Tanrı Vardır"la başlıyor. İnsan, "nedir bu ecnebilerin İsa takıntısı kardeşim, Morrissey'nin 'Jesus you have left me' haykırışları" diye kendi kendine söylenirken, işin içinde bir ironi var mı, yok mu diye aramaya başlıyorsunuz. Ve tabii böylelikle çoğu şarkıyı yeniden yazmış oluyorsunuz! Şarkıda, bilinmeyen sahillere yaklaşmış olan "Inferno" kahramanımız hiç anlayamayacağı bir savaşı sorguluyor –cevap, melâike sesli bir varlıktan Latince olarak sunuluyor: "Ubi caritas et amor / Deus ibi est", yani "Sevginin olduğu yerde tanrı vardır". Belki otuz yıl önce sutyen yakarak şavaşı protesto ederdik böyle bir şarkıyla. Şimdi acı acı gülümsüyoruz yarım inanışlarımızla. Sanırım bazı sözlerde çok fazla anlam aramaya gerek yok.

Yukarıdaki şarkı sizi yanıltmasın, albüm ders verme halinden çok uzak. Sade, sakin şarkılar olamayacak aşk hikâyelerini, doldurulamayacak boşlukları anlatıyor. Yer yer modern Cavalier şairi edasıyla sevişmeye davet ederken ("(Do You Wanna) Come Walk With Me?") yer yer ürkek bir sesle zayıflığın tuhaf güzelliğini hissettiriyor, "Belki aptalın tekiyim/senin gibi kelebekleri kovalarım ben" ("Honey Child What Can I Do?") gibi dizelerle. Uyku öncesi açılan saçlar, yere bırakılan kadifeler ve satenlerle biten bir albümde hüzün ve çocuksu mutluluk birbirini tamamlayıp bize güneşin Doğu'da da battığını hatırlatıyor. Soğukluğun sıcaklığını... *Pelin Batu*

MUDHONEY

Under A Billion Suns

(Sub Pop)

"Bir hava üssünde doğdum / 1962'de / Bir roket fırlattılar uzaya / Ben rahmin dışına çıkarken / Ağladım, ağladım, ağladım / Mutluydum hayatta olduğum için / Astronotlar dönüyordu dünyanın etrafında / Uzay çağı ufuktaydı /.../ Nerede şimdi bize vaat edilen gelecek? /.../ Yüzen şehirlerde yaşamak istiyorum / Balon arabamı sürmek / Kendi jetimle uçmak istiyorum / Ailemi Mars'ta ziyaret etmek / Barış dolu bir dünyada yaşamak istiyorum / Ve aşk, adalet, merak ile gerçek / Dev beyinler tarafından yönetilen bir dünya istiyorum / Dar kafalı kibirli salaklar yerine..." Grunge'ın adı boşvermiş bir "loser"lıklı, pasif bir nihilizmle sıkça bağdaştırılmıştı '90'lar boyunca. O koca dalga kıyıya vurduktan, sular sakinleştikten sonra saflar çok daha net açığa çıktı. Bu haysiyetli adamların hepsi kafa karışıklıklarının, o öfkeli bakışlarının gençlik heyecanından çok daha fazlası olduğunu gösterdiler bizlere; doğru olduğuna sonuna kadar inandığımız tarafta kaldılar, küreselleşme karşıtı gösterilerde boy gösterdiler, dünya barışı için kampanyalara –başta da Bush'un def edilmesine– sonuna kadar destek verdiler ve şarkılarını politize etmekte duraksamadılar. Bu gruplardan biri de Mudhoney. 1988'de çıkardıkları EP'leri "Superfuzz Bigmuff"la grunge'ın kurucuları olma onurunun sıklıkla atfedildiği Seattle'lı korsanlar, daha önce olmadıkları kadar talepkârlar "Under A Billion Suns"da. Yeni albümlerini yukarıda sözlerini çevirdiğimiz "Where Is The Future?"la açıyorlar. Ve dahası, hızlarını alamayıp "Hard-On For War" diye bir şarkı da patlatıyorlar ki... Genç kızlar soruyor oğlanların nereye gittiğini, neden sınıfta dalga geçmediklerini, neden alışveriş merkezlerinde buluşmadıklarını kendileriyle... Geride kalanlar cevap veriyor: "Oğlanlar savaşıyorlar / Hepsi bizi arkada bıraktılar / Oğlanlar ölüyorlar / Biz hayat tarzımızı koruyalım diye / Bu bizim vatanseverlik görevimiz / Tatlı tatlı sevişebilelim diye." Çok geçmiyor yaşlı adamların ağızlarındaki baklayı çıkartmaları için: "Bakın şu tatlı yalnız hanımlara / Görmezden gelemezler artık beni / Bu yalnız güzel hanımlar / Kapımı aşındıracak yakında / Tek oyun benken kasabada / Skor yapmam o kadar kolay ki." Sanki bir karanlıklar tiyatrosundayız. Mark Arm mikrofona eğildiğinde öğreniyoruz oyunun sonunu: "Şimdi anladım yaşlı morukların neden hep savaş diye tutturduklarını / Şimdi anladım..." Arm, zamanında "Hate The Police (Dicks)" diye şarkı da yazmıştı, hani neredeyse Ice-T'nin "Cop Killer"ıyla aşık atardı. Burada da, Lou Reed'in "Sex With Your Parents (Motherfucker)"ıyla omuz omuza veriyorlar. Bu arada ekleyelim, Arm, Bush'dan "ratfucker" diye söz etmekten hoşlandığını her fırsatta belirtiyor.

Albüm bu iki şarkının üzerinde yükseliyor, ama "bu kadar mı?" demeyin sakın. Morphine bir heavy metal grubu olsaydı, nasıl müzik yapardı? Ya Tom Waits '90'ların başında Seattle'lı bir yeniyetme olsa? Üstüne Alice Cooper dünya meselelerine kafa yormaya başlasa? Bunların cevabı da "Under A Billion Suns"da. The Stooges ya da MC5'ın, Black Sabbath'ın "War Pigs"iyle buluştuğu noktada, grubun liderleri Arm ve Steve Turner, şarkıları cayır cayır yakan Seattle'lı müzisyen Craig Flory'nin cehennemî nefesleri eşliğinde bir hard rock başyapıtına imzayı basıyorlar. Aşkten, seksten falan bahsetmeyi de atlamıyorlar elbette. "It Is Us"da "Düşmanı görüyoruz / O biziz" diyerek iğneyi kendilerine ve bize de değdiriyorlar. Mudhoney, hâlâ ilk günkü heyecanıyla çalıp söylüyor. Biz de o günkü heyecanla dinliyoruz. Durum böyleyken, kimi söyleşilerde yaşlanma mevzuunun karşılarına getirilmesi resmen gülünç oluyor. Bu şahane grup tam onsekizinde, bundan daha genç ne zaman olacaklar ki? *İlker Aksoy*

Denir ki Orhan Kemal iyi yürekli olmasaydı belki de iyi bir yazar olurdu, yani iyi yürek, iyi yazarlığa engel. Tuhaf değil mi? Halbuki iyi yürek iyi yazar için şarttır, iyilikten en uzak günde bile yazar iyiliği dile getirmiyorsa kendi savaşını kazanamamış demektir, zekâsına yenik düşmek hiçbir büyük yazarın gururu kırılmadan becerebileceği bir iş değildir. **AHMET GÜNTAN**, Esrarîler

Ah siz, nasıl da "Siz"siniz buram buram, onlar avam. / Bu cahilin, yoksulun, barbarın ışık neyine, onlar ziyan! // Siz "it was very amazing" darken "and fun" / Onlar özür dileyenlerdi ağacın ruhundan. **BİRHAN KESKİN**

Öyle sevdim öyle tutuştu içim / Birgün serseri bir gün deliydim / Birgün gölgemi kırlarda kaybettim / Cennette verirler nasıl olsa **BARIŞ PİRHASAN**

Münzevi hayatın ilk kuralı, gülünç görünmektir. Keşke kambur olsaydım!
SUSAN SONTAG, Rüyaların Esiri

JOSH RITTER
The Animal Years
(V2)

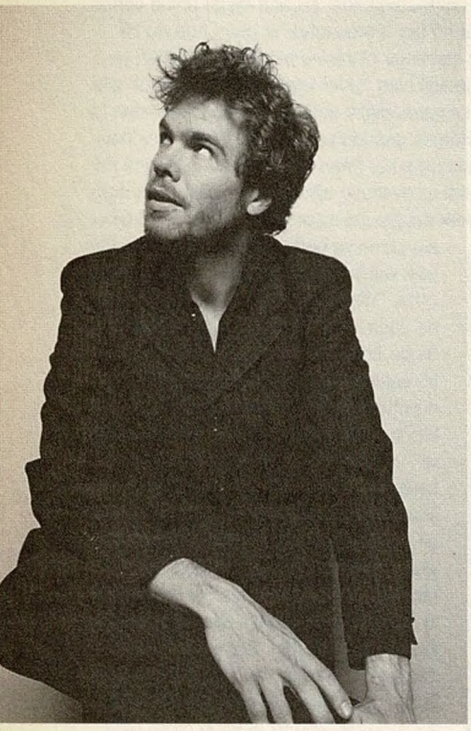

18 yaşında Moscow - Idoho'lu –şehir, ismini bölgeye zamanında yerleşen Rus mültecilerden almış– bir delikanlı, kasabanın müzikmarketinde Bob Dylan and Johnny Cash düeti "Girl From The North Country"yi dinler. Resmen çarpılır. Dayanamaz, gider kendine bir gitar alır, çalmayı öğrenir, Oberlin'de üniversiteye devam ederken Leonard Cohen'i, Gillian Welch'i keşfeder. 1999'da kendi adını verdiği ilk albümünü yayınlar. 2002'de "Golden Age Of Radio" çıkar. Hayatını kazanmak için geçici işlerde çalışmakta, bir yandan da küçük pub'larda çalmaktadır. Gocunmaz. Bob Dylan, Tracy Chapman da aynı yollardan geçmiştir ne de olsa. Onun da şansı dönecektir. Günün birinde şehre konser vermeye gelen İrlandalı grup The Frames'in solisti duyar şarkılarını. İrlanda'da birlikte çalmak isteyip istemediğini sorar. Adamımız teklife şaşırır, ama kabul de eder. Ve kısa süre sonra İrlanda çapında şöhret olmuş bulur kendini –o kadar ki, sadece onun şarkılarını çalan Cork adında bir grup bile kurulur. 2004 tarihli "Golden Starling" çıktığında kendi ülkesinde de büyük tezahüratla karşılanacaktır. Bahsettiğimiz adamın adı Josh Ritter. Yabancı müzik basınında yeni Dylan, yeni Springsteen olarak anılıyor. Haliyle de yüzünde gülücükler açılıyor bundan laf açılınca. Yeni albümü "The Animal Years". Iron & Wine ve Modest Mouse'la da çalışan Brian Deck'in prodüktörlüğünde country ve folk'dan alternatif rock'a kayan bir çizgide hareket eden Ritter, ezelden country'cileri biraz kızdırsa da, bizi gayet memnun etti. "Sonik" seslerle örtülü tertemiz bir folk albümü bu. Savaş protestosu "Girl In The War"la tüyleri diken diken yapan bir açılıştan sonra, "Wolves", "Idaho" gibi bir dizi çok sıkı şarkıyla devam ediyor, on dakikalık epik "Thin Blue Flame"in ardından "Here At The Right Time" gibi harika bir baladla da kapanıyor. Şarkı sözlerinde ABD'nin Bağımsızlık Bildirgesi'ni hazırlayan ABD başkanları John Adams ile Thomas Jefferson'ın karşılıklı mektuplarından, Dante'nin "İlahi Komedya"sından, incilden, Mark Twain'den, Voltaire'den, Shakespeare'den ilham aldığını da okuduk bu arada, ha bir de Laurel ve Hardy'den... Böyle referansları ince eleyip sık dokumak bizi aşar elbette, o yüzden doğrudan sonuca geçelim: "Good Man"de aşığına söylediklerine kefiliz. Josh Ritter "iyi adam". "The Animal Years" da iyi albüm. *İlker Aksoy*

THE ZUTONS
Tired Of Hanging Around
(Deltasonic)

Bir ölçek Kings Of Leon, bir ölçek Toploader, bir parmak Queen, üzerine bir tutam kitch, biraz post-punk, Brit-pop, varla yok arası soul... Bu karman çorman kokteyl hiç de fena olmuyormuş doğrusu. 2001 yılında Liverpool'da kurulan The Zutons, ismini Captain Beefheart'ın grubu Magic Band'in gitaristi Bill Harkleroad'un takma adından alıyormuş: "Zoot Horn" ya da sonradan söylene söylene bozulan haliyle "Zuton". Önce dört erkekten kurulu The Zutons. Davulcu Sean Payne'nin kız arkadaşı da nefeslilerle onlara eşlik ediyor arada bir. Bakıyorlar onunla bu iş çok daha iyi oluyor, abi Harding'i de davet ediyorlar aralarına. Böylece çok özendikleri gruplara daha bir yaklaşıyorlar; Talking Heads, Devo, Sly & The Family Stone, Dexy's Midnight Runners, Madness gibi sağı solu belli olmayan orkestralara yani.

Ancak, türlü zıpırlıkları sevmelerine, Ed Wood filmlerinden fırlamış imajlarına ve kitch'le flörtlerine rağmen The Zutons ne bu grupların bir kısmı gibi bir "önce sanat" topluluğu, ne de kültürel referansların taşlarını yerinden oynatabilmeye onlar kadar muktedir. The Zutons önce bir pop grubu çünkü. 2004 tarihli ilk albümleri "Who Killed... The Zutons", The Coral'ın debut'süyle aynı günlerde, aynı plak firmasından, aynı prodüktör (Ian Broudie) eşliğinde çıktığında, bu yüzden maddî olmasa da (iyi sattılar, Mercury Ödülleri'ne aday oldular, Levi's bir şarkılarını aldı) manevî olarak (pek ciddiye alınmadılar) bozulmuşlardı. Üzülmesinler deriz, bu halleriyle de gayet iyiler. Her yerinden neşe saçan melodiler bulmak ve hayatla dalgasını geçen şarkı sözleri yazmak da hiç kolay iş değil. "Tired Of Hanging Around"u, hızlı geçen iki senenin deneyimiyle inşa etmişler, sokakta adam takip edenler, akşamdan kalanlar, gönül maceraları, "sıradan" insanların "sıradan" hikâyeleri... Yazın tatile götürülecekler listesinin tam başına "Tired Of Hanging Around" yazılır. *İlker Aksoy*

İster taşrada ister İstanbul'da olsun / İster burnumuza mangal dumanı dolsun / İster merdiven sahanlıklarınızda / Kalorifer dairesinden gelen linyit kokusu / Hepsinden daha kuvvetlidir dokusu / İçinize işleyen 'alaturka'nın. Küçük yaşta içirilir yavaşça / Derinin altına (çiçek aşısı gibi). Arkadaşça / Sokulur okşayarak, / 'Sine-i sûzânımı' eder helak. **OĞUZ ATAY**, Tutunamayanlar

Aşk'ta temelden yanlış bir şeyler olduğu imgesinden bir türlü kurtulamıyorum. Dostlar kavga eder, birbirlerinden uzaklaşırlar, yakın akrabalar da öyle, ama 'aşk'a yapışıp kalan bu yürek sızısı, bu duygu yükü, bu ölümcüllük yok mu... **VLADİMİR NABOKOV**, Sebastian Knight'ın Gerçek Yaşamı

PEARL JAM

Pearl Jam

(Sony BMG)

Herkesin neden belli bir müzisyeni / müzik grubunu favorisi belleyip plaklarını eskittiğine dair kesin bir cevabı var mıdır ya da bu retorik sorular klasmanına girebilecek bir soru mudur, bilemiyorum ama, "neden Pearl Jam?" sorusuna benim cevabım hazır: Samimiyet. "Alive"dan beri kulaklarımıza gerçekleri kâh fısıldamaya kâh haykırmaya devam ediyor Eddie Vedder. İlk albümleri "Ten"den günümüze gelene kadar her albümde müzikal açıdan bir öncekinden daha farklı olmayı başarırken samimiyetinden de hiçbir şey kaybetmedi Pearl Jam. Hep o aynı taviz vermeyen tavır, anarşist ve ince ruh sarıp sarmaladı bu güzide insanların aura'sını. Her ne kadar "Binaural" ve "Riot Act"le biraz irtifa kaybetmeye başlamış gibi görünseler de, "biz Pearl Jam'i 'Ten'le bildik, öyle tanıdık" tayfasını da hayli hayli doyuracak, deyim yerindeyse "gümbür gümbür" bir albümle geri döndüler şimdi. Vedder, son verdiği röportajlarından birinde "grubunuz sanki yeniden doğmuş gibi" yorumuna karşılık "son zamanlarda eskiden hissettiğim gibi hissetmeye başladım" demiş. Gayrıresmî adı şimdiden "avokado albüm" olarak yerleşen yeni albümün "Ten" ve "Vs." zamanlarının görkemli tadını vermesi tesadüf olmasa gerek... "Life Wasted"ın hırçın gitarları ve Eddie'nin "Harcanmış bir hayatı tattım ben / Bir daha asla geri dönmem" diye haykırışları kulağımıza çarptığı an Pearl Jam'in "Vitalogy"den beri terk ettiği dolu dizgin açılışlardan birine kaptırıveriyorsunuz kendinizi. Hatta sonuna doğru Eddie bir kahkaha bile atıveriyor, sanki "durun bakalım, sizi daha ne sürprizler bekliyor" der gibi. Duyduğumuz günden itibaren yeni albüme dair içimizin umutla dolmasının nedenine, yani albümden çıkan ilk 45'liğe geçiyoruz nefes almadan. "Başkasının ödediği çekleri yazan bir Amerikan başkanı"nın başrolde olduğu "World Wide Suicide"da "insanların yarattığı bir cehennemde yaşamak"tan bahsederken, son iki albümdür dozunu arttırdıkları savaşa ve yıkıma duydukları öfkeyi bence "Bu$hleaguer"dan çok daha iyi ve vurucu bir şekilde yansıtıyorlar. Albümün genel havasını oluşturan "bindik bir alâmete gidiyoruz kıyamete" tandansıyla doğru orantılı olarak gürültülü gitarlar "Comatose"la devam ediyor. Vedder'ın yırtıcı vokalleri artık doruk noktasına ulaşmış durumda. Hele parçanın ortada bir durup hafiften nefes aldığı ve kendini Matt Cameron'ın bagetlerine teslim ettiği bir yer var ki, bir sonraki parça "Severed Hand" in görkemli girişine de hazırlık oluyor. Tekrar tekrar duymak, hatta canlı tatmak isteyeceğiniz tadına doyum olmaz intro'lardan biri bu, ki zaten aldığımız duyumlara göre Pearl Jam çıktığı dünya turnesi itibariyle açılışı çoğu zaman yakışır şekilde "Severed Hand" ile yapmaktaymış: "Açık kapının ardındaki iri adam dedi ki / Bırak sevgilini yerde / Çıkmak ister misin bir yolculuğa?.." Gerçekten sözleri söylenildiği gibi "Matrix"e bir gönderme mi bilinmez ama, yine de Mike McCready ve Stone Gossard'ın cayır cayır gitarları eşliğinde biz de Neo misali heyecanlı bir yolculuğa başlıyor, ve açıkçası hiç bitmesin istiyoruz, ta ki kumların üstüne yumuşak inişe geçtiğimiz o zamana kadar. Evet, sıradaki parça "Marker In The Sand". "Her iki taraf da Tanrı adına öldürüyor / Ama nedense Tanrı hiçbir yerde bulunamıyor". "Eğer bir çözümü varsa içinde yaşadığımız bu kaosun, o da kumdaki izler gibi gelip geçici" diyor Eddie, sonuna doğru daha da melodikleşen bu ümitsiz parçada. Şu ana kadar aman vermeyen gitar riff'leri "Parachutes"le yerini huzurlu bir modern zamanlar ninnisine bırakıyor. Albümün yedinci güzelliği olan "Unemployable" ise işsiz bir aile babasının çaresizliğini anlatan, hayatın sınırından bir parça. Hemen ardından gelen "Big Wave" dile dolanan nakaratıyla her Pearl Jam albümünün daimî misafirlerinden okyanusu ağırlıyor. Her sörfçünün hayali en büyük dalgayı yakalıyoruz biz de. Her şeyi bırakıp gitme ve nereye olursa olsun, kendini yola vurma isteği hüzünlü "Gone"la pekişiyor. "Wasted Reprise" 53 saniye yerine daha uzun olsaymış, açılış parçasını bir de Eddie'nin pişmanlık dolu sesinden bu sakin haliyle dinleseymişiz diye düşünüyoruz. Sırada yine etkileyici girişlerden biriyle –neredeyse U2'vari– "Army Reserve" var. Amerikan ordusunun yedek askerlerine verilen ad "Army Reserve". Kocasını savaşa göndermek zorunda kalan bir kadının hissettiklerinden yola çıkıyor, yine savaşın anlamsızlığından dem vurarak. Ardından gelen blues ritmleriyle süslü "Come Back" ise gidenin ardından yakılan buğulu bir ağıt. Eddie, "It's OK" derken bile aslında hiç de "okey" olmadığı çok açık, yüreğiniz parçalanıyor. İşte en sonunda eski bir plaktan çıkan hafif sisli bir org sesinin üzerine döşenmiş gitarlar ve devamında piyano: "Inside Job"... "Umuda bin kurşun sıksa da ölüm, unutma umuda kurşun işlemez gülüm" demiş Nâzım Hikmet. Yaşadığımız hayatın tüm absürd ve çirkinliğine karşın "Inside Job" da "Indifference" gibi klasik olmaya aday bir "meşaleyi taşıma ve umudu kaybetmeme" parçası.

Sonuç olarak Pearl Jam son zamanların en iyi rock'n'roll eserlerinden birine imza atıyor. Bir de bizi Avrupa turnesinde es geçmeyip bütün bu parçaları son buluşmamızın on yıl ardından Türkiye sınırları dahilinde canlı işitme fırsatı verselerdi, değmeyin keyfimize olurdu. Neyse, umudu kaybetmemek adına, belki bir gün! *Deniz İpek*

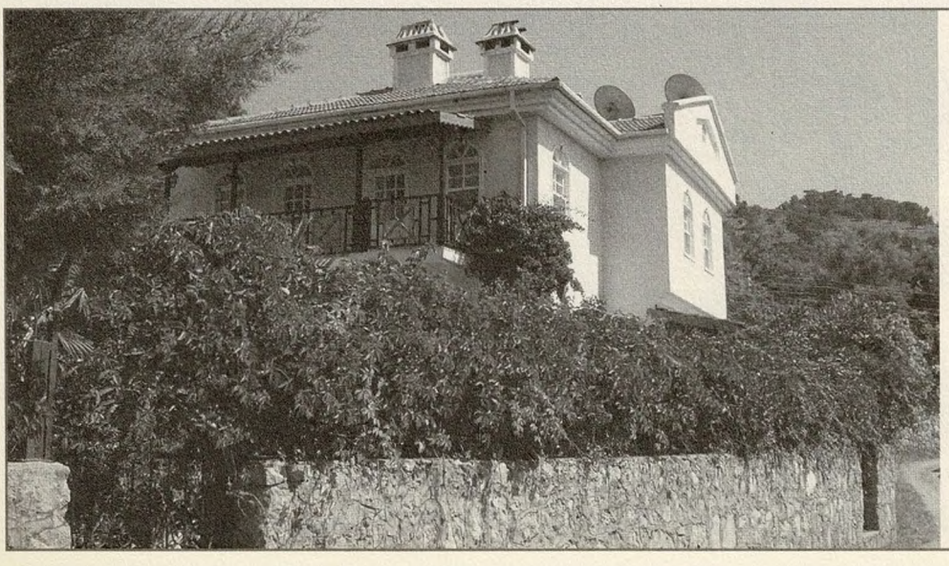

Villa Mandarin
Faralya

Huzur • Konfor • Doğa
LİKYA YOLUNDA
BİR SOLUK

reservation@villamandarin.com
Telefon: 0252 642 10 02
GSM-1: 0532 562 23 01 GSM-2: 0532 300 65 65

Sırtı hafif kamburlaşmış ve dar göğüslü / Tamburlardan yavaşça yayılır havaya, akşamüstü / Efendiyi ve uşağı birlikte mesteden / Makamdan makama ve besteden / Besteye geçerekten / 'Tek tek ataraktan, bâde süzerekten' / 'Çıkmam Allah etmesin meyhaneden' / Çıkmam korkusuyla alaturkasıyla beni kahreden / İçki Evinden, ölmeden önce. / Bence / Alyuvarlar, akyuvarlar, bir de alaturkadan mürekkeptir kanımız. / Dinlerken sıkılsa da canımız, / Nasıl bir şeydir (acaba güzel midir?) / Kim bilir. **OĞUZ ATAY**, Tutunamayanlar

Okuduğunun sana hükmetmesine izin verme, sen ona hükmet. **GEORG CHRISTOPH LICHTENBERG**

Bir zamanlar kendisine bir şeyler olmasını bekleyen bir adam varmış; hiçbir şey olmamış. Bir zamanlar kendisine hiçbir şey olmamasını bekleyen bir adam varmış; sonunda olmuş. **SUSAN SONTAG**, Rüyaların Esiri

SCOTT WALKER
Drift
(4AD)

Geceyse: Kapatın TV'yi, kapıyı bacayı. Dış ses, sıfır. Zayıf, belki de başka bir odanın ışığı dolaylı olarak dinlediğiniz yere sızsın. Ama sadece sızsın.
Gündüzse: Kapatın perdeleri. Sımsıkı.
Eliniz, gözünüz başka bir şeylerle eğleşmesin. Ve mümkünse, yalnız.
Hem müziğin, hem edebiyatın, hem politikanın, hem de bir kara filmin içine düştüğünüzün resmidir.
Peşinen söyleyelim: İlk dinlemede fırlatıp atabilirsiniz. İkinci dinlemede bir daha dinlememeye tövbe edebilirsiniz. Üçüncü dinlemede "olmuyor abi" deyip vazgeçebilirsiniz. Bunları atlatırsanız, kilit sefere geldiniz demektir. Geometrik olarak hazzınız, sevginiz çoğalabilir. Çoğalabilir dedim. Dinleme alışkanlıklarınıza bağlı olarak açık kapı bırakalım.
Böyle bir müziğin sahibinin, '60'ların ikinci yarısında zamanın ilk boy-band'lerinden birinin üyesi olup kızların yüreklerini hoplatmış olduğuna inanmak güç. The Walker Brothers'ın Beatles'la karşılaştırıldığını, hatta zaman zaman onların parçalarını listelerde alaşağı ettiğini dahi söyleyebiliriz.
Scott Noel Engel adıyla 1940 başlarında Ohio'da doğan Scott Walker, 14 yaşında sahne tozuna bulanmaya başlamış. Batı Yakası cazı dinliyor, Kerouac okuyor. 15 yaşında Jack Nitzsche'yle çalışıyor. 18 yaşında (1961) Sandy Nelson'ın "Let There Be Drums"ında bas çalıyor. The Routers'a çağrılıyor ve sonrası The Walker Brothers.
Amerikalıdan çok Britanyalı olarak biliniyor. Aslında tam bir Avrupalı. Edebiyat, siyaset, sinema ve müzikle sıkıfıkı bir hayatın genel referansları Avrupa kültürü. Bir dönem üzerine yapışan MOR (Middle of Road) müziğin Yeni Kıta'dan Britanya'ya taşınmasında da şahsiyetin epey katkısı var.
1981 yılında "Sings Jacques Brel" adında Brel yorumlarından oluşan bir albüm yaptı. Léo Ferré, Brigitte Fontaine gibi avangard Fransız şansonu geleneğinden etkilendi, ki halen bunu izlerini taşıyor.
Scott Walker, 1966 tarihli ilk solo albümünden itibaren hemen her yıl bir albüm çıkarırken, son 32 yıldır araları 10 ya da 11 yıl olan üç albüm çıkardı. Arada, Bill Callahan'ın da (Smog) içinden geçtiği bir Leos Carax filmi olan "Pola X"in film müziği, Ute Lemper'in "Punishing Kiss"i, Pulp'ın "We Love Life"ına yapımcılık da içeren onlarca çalışmaya dahil oldu.

Yani, "abi bir ilham gelsin" ya da "daha bu sene çıkardım, dokuz sene sonra bakarız" rehavet ve ataletinden bahsedemeyiz.
11 sene önce çıkardığı "Tilt", Pasolini anısına "Farmer In The City" ile başlıyordu. Pasolini'nin mafya ve sağ bir grup tarafından yönlendirildiği düşünülen genç bir gay tarafından öldürülmesini kâbus gibi üstümüze çökertiyordu. Ya da Nazi dünyasına girdiği "The Cockfighter".
"Tilt", "The Drift"in de habercisiymiş meğer. Derdi, Avrupa faşizmiyle. Politik duruşunu satırları arasına inceden sıkıştıran Walker, Haneke'nin müzikal tezahürü gibi. Munch'un "Çığlık"ı ya da Brian Eno'nun benzettiği gibi bir Samuel Beckett. Pasolini gibi, kutsal olanla olmayanı birbirine karıştırmayı seviyor.
Albümün yan-prodüktörü Peter Gabriel, Peter Murphy, Ute Lemper, Yo La Tengo'nun yanısıra, bundan önceki iki albümünde de Scott Walker'la çalışan Peter Walsh.
Lou Reed'in "Metal Machine Music" deneyiminiz var mı? Tam çakışmasa da, bambaşka bir müzikten bahsediyorsak da, benzer bir hale bürünmeye hazır olun. Easy-listening' den bahsetmiyoruz. Zordan bahsediyoruz.
The Drift "Cossacks Are"ın basit gitar riff'leri ve hipnotik bas-davul silsilesiyle gotik bir havayı üstünüze çökertiyor. Bu parçayla birlikte –ki şayet yukarıdaki gece halini kurduysanız– üstünüze bir örtü, battaniye alıp açıkta kalan elinizi ayağınızı içeri çekmeye başlayabilirsiniz. Küçüleceksiniz.
İkinci parça "Clara" ya da alt ismiyle "Benito's Dream". Benito Mussolini direnişçi İtalyan partizanlar tarafından öldürülürken sevgilisi Claretta Petacci de onunla birlikte öldürülmeyi istemiş, bir gün sonra Milano'da bir benzin istasyonunda beraber başaşağı sallandırılmışlardı. Walker bu hikâyeyi müziğe çekiyor, aşka, trajediye, politikaya buluyor.
"Jesse" albümün en iyi parçalarından biri. Gene bir hikâye. Parçanın bir diğer ismi "September Song". 11 Eylül Dünya Ticaret Merkezi mevzuuyla Elvis Presley'in ölü doğan ve bir ayakkabı kutusunda gömülen ikiz kardeşi Jesse Garon Presley bir arada anılıyor. İkiz kuleler ve ikiz kardeşler. Hâlâ netleşmeyen bir yakın tarihle kimilerince hâlâ yaşadığına inanılan bir idol. Ve tabii Walker'ın Elvis'e olan özel ilgisi.
Metaforlar çakışması. Şahane bir içiçe geçme: Gecenin içinde yalnız bir bina / Jesse beni duyuyor musun / Memphis'in ayışığının altındaki gölgelerde kalıntılar / Hayatta tek kalan benim / Kendini benim yerime koy (Put yourself in my shoes) diyor. Bir dil kalıbıyla Jesse'nin tabutu olan ayakkabı kutusuna da atıfta bulunuyor. Karmaşık, gerçeküstü, sembolik sıçramalı lirikler müzikle atbaşı gidiyor.
"Jolson and Jones"un Jones'u, Scott Walker'ın gençlik idolü MOR müzisyen Jack Jones'un babası tenor Alan Jones. Diğeri, "Sonny Boy" parçasını ünlendirmiş Al Jolson. Scott, Jones'un "The Donkey Serenade"ını da masaya yatırmış; kendi çaldığı alto-sax'la birebir gerçekleştirdiği eşek sesi parçayı free-caz sırtlara sürüklemiş. Absürd. ...Galway'in caddelerinde bir eşeği yumruklayacağım / Elveda Sonny Boy...
"Buzzers", haber spikerinin, Radovan Karadic'in Slobodan Milosevic rejimiyle ilgili söylediklerini aktarmasıyla başlıyor. Ve Walker tekrar Avrupa'nın kalbindeki faşizm, milliyetçilik gibi karın ağrılarını ovuyor.
"The Escape" dünyanın sonu hakkında ve albümün en ağır, zor parçalarından biri. Yolda yürürken ya da arabada dinlenmemesi gerekenlerden. "A Lover Loves", Scott Walker'ın derinden gönderdiği, insanı kâbustan uyandıran pısst pısst nidalarıyla bezeli ve belki de albümün son parçası olması itibariyle de bir temize çekme: ...Bu Dodo için bir vals / Bambi için bir samba / Beuys için bolero / tenten için polka...
"The Drift", rock ya da pop müziğin, adı her neyse, poposuna bir şaplak atan albümlerden. Uzun yıllar sonra da bu albümden bahsedilecek, kıymetli bir yere oturacak, referans bellenecek. *Cem Sorguç*

ONŞARKI

Brazilian Girls Homme
Emir Kusturica & The No Smoking Orchestra Karakaj
Ceza Açık Artırma
Giulia y Los Tellarini Barcelona
Ian Dury Billericay Dickie
It's A Beautiful Day Don and Dewey
Rickie Lee Jones Low Spark Of High Heeled Boys
Rusted Root Ecstasy
Southern Culture On The Skids Shotgun
Rolling Stones Let It Bleed

ROLL DİSKO OTUZ

YİRMİALBÜM

Calexico Garden Ruin
dEUS Pocket Revolution
Donald Fagen Morph The Cat
Fatima Spar und die Freedom Fries Zırzop
Jane Birkin Fictions
Joni Mitchell Don Juan's Reckless Daughter
Mark Knopfler & Emmylou Harris All The Roadrunning
Mastretta Música de Automóvil
Mercan Dede Nefes
Mor ve Ötesi Büyük Düşler
Müslüm Gürses Aşk Tesadüfleri Sever
Neko Case Fox Confessor Brings the Flood
Pinhani İnandığın Masallar
Pamela Cehennet
Paul Weller As Is Now
Pink Floyd Dark Side Of The Moon
Rashit Her Şeyin Bir Bedeli Var
Red Hot Chili Peppers Stadium Arcadium
Van Morrison Pay The Devil
Willard Grant Conspiracy Let It Roll
Yeah Yeah Yeahs Show Your Bones

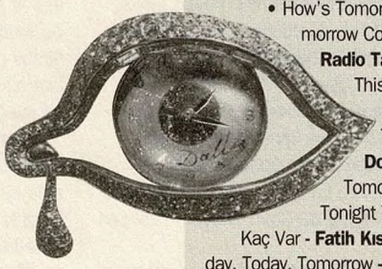

DÜN BUGÜN YARIN ŞARKILARI

A New Day Yesterday - **Jethro Tull** • Antes de hoy – **Amparanoia** • Aujourd'hui la crise – **Jacques Higelin** • Before Today, Beyond Tomorrow - **Desultory** • Bu Şarkı Yarınlara - **Mustafa Sandal** • Bugün - **Gülden Karaböcek** • Bugün Bizde Bayram Var - **Edip Akbayram** • Bugün Değil Yarınsın Sen - **Ferhat Tunç** • Bugün Git Yarın Gel - **Celal Şahin** • Bugün İlk Günüm Sensiz - **Ali Güven** • Bugün Yarın Daima - **Timur Selçuk** • Days - **Elvis Costello** • Demain (il fera jour) – **Edith Piaf** • Demain c'est loin – **IAM** • Demain, demain – **Fabulous Trobadors** • Demain je chanterai – **Claude Nougaro** • Dün - **Aşkın Nur Yengi** • Dünden Sonra Yarından Önce - **Zuhal Olcay** • Endless Yesterday - **Mudhoney** • Face Of Yesterday - **Renaissance** • Günler Aylar - **Aydın Tansel** • Ghost Of Yesterday - **Billie Holiday** • Goodbye Today - **Anatomic** • Here Today, Gone Tomorrow - **Ramones** • Hey Tomorrow - **Jim Croce** • Hier Encore – **Charles Aznavour** • How's Tomorrow - **Elton John** • Hoy me voy – **Sergent Garcia** • Hoy no – **Kiko Veneno** • If Tomorrow Could Be Yesterday - **Wynn Stewart** • Into Tomorrow - **Paul Weller** • Mañana – **Radio Tarifa** • Remember Tomorrow - **Iron Maiden** • This Is Tomorrow - **Bryan Ferry** • This Is Yesterday - **Manic Street Preachers** • Those Were The Days - **Cream** • Today - **Jefferson Airplane** • Today - **Loretta Lynn** • Today Song - **Bailter Space** • Today Tomorrow - **Petula Clark** • Tomorrow - **Morrissey** • Tomorrow Blues - **Georgia Tom Dorsey** • Tomorrow Or Yesterday - **Samson** • Tomorrow Tomorrow - **Elliott Smith** • Tomorrow Turned Into Yesterday - **Nevermore** • Tomorrow's Yesterday - **Westworld** • Tonight Today - **Dave Dee, Dozy, Beaky, Mick & Tich** • Yarın - **Ali Rıza Binboğa** • Yarına Kaç Var - **Fatih Kısaparmak** • Yesterday - **The Beatles** • Yesterday/Today - **Tamyra Gray** • Yesterday, Today, Tomorrow - **Mike & The Mechanics** • Yesterday and Today - **Yes** • Yesterday Dreams - **Bonnie Tyler** • Yesterday Is Here - **The Walkabouts** • Yesterday To Tomorrow - **Audioslave** • Yesterday Today Forever - **Cliff Richard** • Yesterday, Tomorrow, Today? - **Stereophonics** • Yesterday's Tomorrow - **Peter, Paul & Mary** • Yesterme Yesteryou Yesterday - **Stevie Wonder** • Zamana Sıkışmış - **Bülent Ortaçgil**

İNGİLTERE ALBÜMLER

1. **Red Hot Chili Peppers** Stadium Arcadium
2. **Feeder** The Singles
3. **Snow Patrol** Eyes Open
4. **Zero 7** The Garden
5. **Pet Shop Boys** Fundamental
6. **Angels & Airwaves** We Don't Need To Whisper
7. **The Raconteurs** Broken Boy Soldiers
8. **Gnarls Barkley** St Elsewhere
9. **The Kooks** Inside In / Inside Out
10. **Jack Johnson** In Between Dreams

İNGİLTERE SINGLE'LAR

1. **Gnarls Barkley** Crazy
2. **Sandi Thom** I Wish I Was A Punk Rocker
3. **Infernal** From Paris To Berlin
4. **LL Cool J ft. Jennifer Lopez** Control Myself
5. **Primal Scream** Country Girl
6. **Ordinary Boys / Lady Sovereign** Nine2Five
7. **Matt Willis** Up All Night
8. **Daz Sampson** Teenage Life
9. **Rihanna** SOS
10. **Feeling** Fill My Little World

AMERİKA ALBÜMLER

1. **Red Hot Chili Peppers** Stadium Arcadium
2. **Cam'Ron** Killa Season
3. **Tool** 10.000 Days
4. **"High School Musical"** (Soundtrack)
5. **Ashley Parker Angel** Soundtrack To Your Life
6. **Rascal Flatts** Me and My Gang
7. **The Raconteurs** Broken Boy Soldiers
8. **"Now 21"** (Various Artists)
9. **Nick Lachey** What's Left Of Me
10. **Pearl Jam** Pearl Jam

=16

Dört kere dört onaltı: Plakçılarda hangi albümler satıyor, kulüplerde hangi parçalar çalıyor?

ROOM RECORDINGS / Beyoğlu
1. **Pet Shop Boys** Fundamental CD
2. **Paradise Lost** Child Murders At Robin Hood Hills DVD
3. **The Other People Place** Lifestyles Of The Laptop Café CD
4. **Arcade Fire** Funeral CD

ZİHNİ / Kadıköy
1. **Morrissey** Ringleader Of The Tormentors
2. **Gogol Bordello** Gypsy Punks...
3. **Four Tet** Everything Ecstatic
4. **Mor ve Ötesi** Büyük Düşler

TRIP / Kadıköy
1- **Editors** All Sparks
2- **VHS or BETA** Alive
3- **Paul Weller** Blink and You Will Miss It
4- **Ivy** Let's Go To Bed

FERAYE / Beyoğlu
1- **Lava** Atraksiyon Animal
2- **San Severino** Mal ô Mains
3- **Ecma Redzepova** Kamloreja
4- **Shantel** Borino Oro

ZERO / Kadıköy
1. **Tool** 10.000 Days
2. **Morrissey** Ringleader Of The Tormentors
3. **Red Hot Chilli Peppers** Stadium Arcadium
4. **Pearl Jam** Pearl Jam

KARGA / Atlas Pasajı
1. **Tool** 10.000 Days
2. **Blonde Redhead** Misery Is A Butterfly
3- **Elbow** Leaders of the Free World
4- **Múm** Yesterday Was Dramatic – Today is OK

LOCUS SOLUS / Ankara
1- **Phuture** Acid Tracks
2- **Midnight Star** Freakazoid
3- **J.M. Silk** Let The Music Take Control
4- **Liz Torres feat. Master C&J** Mama's Boy

KARGA / Kadıköy
1- **Adrian Belew** Incompetence indifference
2- **Paul Simon** Everything About It Is A Love Song
3- **Black Heart Procession** The Spell
4- **Ben Harper** Sweet Nothing Serenade

NEDİM OTYAM

Nedim Otyam bütün hayatını müziğe, sinemaya ve ikisi arasındaki ebedi aşka adamış bir sanat emekçisi. Dünün haylaz öğrencisi, bugünün tonton öğretmeni... Kendisini evinde yakaladık, neredeyse bir bütün gün başını ağrıttık, renkli hatıralarında ve fotoğraf albümlerinde gezintiye çıktık. Filmimizin aktörleri öyle her yerde kolay kolay bir arada bulunmaz: Sabahattin Ali, Nâzım Hikmet, Yılmaz Güney ve daha kimler kimler...

Foto: Şahan Nuhoğlu

BARTOK DEĞİL RAMAZAN DAVULU

Nedim Otyam: Müzikle tanışıklığım babaevi yıllarına kadar gider. Babam Vasıf İbrahim Konya-Aksaray'ın tek eczacısıydı, biraz da dil bilirdi. Bizim babamızdı ama, gariban babasıydı. Tiyatro kumpanyaları geldiğinde ilk akşam bizim eve misafir olurlardı. Koca salonda yemekler verilirdi. Bu tür kumpanyaların birinde Kanunî Âmâ Ali Bey'i tanımıştım. Ondan dinlediğim bazı şarkıları yıllar sonra yazdığım eserlerde bile kullandım. Öte yandan, evde kocaman bir Sahibinin Sesi marka gramofon vardı. Babam, bu gramofonda çalmak için, istediği plakları İstanbul'daki ecza deposuna yazar, plaklar İstanbul'dan ilaçlarla birlikte gelirdi. Bazen yanında lakerda tenekeleri de olurdu... Babam o zamanlar Aksaray Halkevi'nin, Çocuk Esirgeme Kurumu'nun başkanıydı. Oyunlar yazar, rejisini yapardı, biz de Halkevi'nde oynardık. Eve alaturka plakların yanısıra Lehar'lar, Smetana'lar, Bizet'nin "Carmen"leri de gelmeye başladı. Bunları dinleye dinleye kulak alışkanlığı edindik. Babamın bu konularda fikrine önem verdiği, Aksaray Elektrik Santrali'ni kuran Macar Lerkoviç adında bir arkadaşı vardı. Ona ta Macaristan'dan plaklar getirtti. "Carmen" plakları böyle gelmişti mesela... Sekiz yaşındayım en fazla. Bir gün Liszt'in "Macar Rapsodisi" plağı geldi. Gümbür gümbür, çok kalabalık bir şeyler çalınıyor. Macar, merakımı görünce, eserdeki kervan hikâyesini anlattı. Kervan giderken fırtına çıkıyor, ortalığı birbirine katıyor, ondan sonra duruluyor. Bu sefer müziği o kervanı düşünerek dinlemeye başladım. Nasıl da hoşuma gitti, bilemezsiniz...

Halk müziğiyle de o yıllarda tanıştım. Yanık Ali adında, düğünlere giden bir bağlamacı vardı. Savaşta sol elinin parmakları kopmuş bir Çingeneydi. Onun bağlamasını görüp merak saldım. Dut ağacından, içi oyulmamış, dış şekli saza benzer bir çalgı yaptım. Bir marangoz dost biraz sırtını düzeltti. Ben ip takmıştım, o "tel takmak lâzım" dedi. Kursak telleri bağladılar. Böylece başlamış oldum. Sonra bir ahbap flüt verdi, onu çalmaya başladım. Ortaokulda müzik hocamız Musiki Muallim Mektebi mezunu Ahmet Özel'di. Bizim eve yemeğe davet edildi hoca. Kemanını aldı, geldi. Çok dostluklar edildi. Ardından Adnan Kopuz diye yine Musiki Muallim'den bir müzik hocamız oldu. O yıllarda bir haylazlığımdan, tard aldım, ertesi sene orta biri yeniden okumak için Konya Lisesi'ne yatılı gittim. Orada Muallim Mektebi'nde okuyan Ruhi'yle (Su) arkadaş oldum. Çok canciğerdik, beraber dolaşırdık hep. İkinci sınıfta yatılı okurken, beni son sınıf yatakhanesinin kapı dibinde bir yere koydular. Allaha şükür, o sene de oradan kovuldum. Döndüm yine Aksaray'a!

Bandodan konservatuara

Konya'da bir ara evinde kaldığım Tüccar Ali Bey amca –Aksaray'da plak satardı, sonra Konya'ya gitti, elektrik malzemeleri dükkânı açtı– körüklü bir kilise orgu getirdi mağazasına. Babama söyledim, "al gel" dedi. Başladım Adnan beyin korosunda tek parmakla org çalmaya. Adnan bey gitti, eski hocamız Ahmet bey askerden geri geldi. Bando kuralım diye karar verilince bir trompet, bir perdeli trombon, bir de caz davulu geldi. Ben trompet, arkadaşım Asaf (Güven) trombon çalıyorduk. Öğrendiğimiz kadarıyla başladık "Çıktık açık alınla" çalmaya. Birinci sene köylere gittiğimizde, bandonun kostümü yok. Kostüm yapılması için, yumurta, erzak filan topluyoruz. Asaf'la köy köy dolaştık, tiyatro yaptık bu amaçla. Biraz da Halkevi başkanı olan peder bey yardım etti, sonunda kostümler yapıldı. Derken, bando hocaları geldi, bando büyüdü. Bir dönem başına Arap İbrahim Bey getirildi. Ardından yerine Muhlis Sabahattin'le çalışmış Kürt lâkaplı Hasan Çokan geçti. Konservatuara gittiğim zaman artık rahat trompet çalıyordum.

Yapımcı sesleniyor: "Bay Nedim! Burası olmamış!" Ben diyorum ki: "Bunu siz mi tayin edersiniz, film mi tayin eder? Film bu müziği istiyordu, bu müziği yaptım".

Ortaokulu bitirince İstanbul'daki Ticaret Lisesi'ne gidecektim. Sene 1936. Babam beni Ticaret Lisesi'ne yazdırırken evrakı iki kopya yaptırdım. Meşhur Kılıç Ali, babamın askerlikten arkadaşı. Ona mektup yazıldı. Karaköy Ziraat Bankası'nda bana iş bulundu, 45 lira aylıkla. Sabahları bankada çalışacağım, öğleden sonra okula gideceğim. Ama aklım başka yerde. Arkadaşım Asaf, "ben Ankara'da yeni açılan konservatuarın tiyatro bölümüne gideceğim, sen de gel" dedi, "trompete girersin"... Ben de "trompete girmem, operaya girerim" dedim. Çünkü Adnan Bey koroda şarkılar söyletirken epey bağırırdım, sesim de güzeldi. Babama, "Asaf Ankara'ya gidiyor, ben de onunla gideyim. İstanbul trenine, Konya yerine, Ankara'dan binerim" dedim. Aslında şan imtihanına gireceğim. Önce enstrüman imtihanları yapılacakmış. Sabah okula gittik, işimiz yok, bütün gün bahçede oturuyoruz. Yemekhane'den bir abi trompetle geldi. "Bir zamanlar ben de bunu çalardım" dedim. Artık operacı olacağım ya, trompet hemen geçmişte kaldı! "Nasıl çalardın, al da çal bakalım" dedi. Öyle bir veriş verdi ki, "çalamazsın" der gibi... Elime aldım, bir kaptırdım çalmaya! Bu sırada trompet hocası Richard Dochan da derse gidiyormuş, beni orada gördü, hemen derse götürmeye kalkıştı. Yanında çevirmenliğini yapan Emin Türk Eliçin var. Onun da yanında her zaman beraber olduğu Sabahattin Ali. Sonraki yıllarda benim babam oldu Sabahattin Hoca. Okulun bahçesindeki ayvanın altına oturur, sigarasını yakar, muazzam türkü söylerdi...

Biz yine o ilk güne dönelim. Trompet hocası, müdüre benim durumumu anlattı. Müdür de Faruk Yener'in babası Rauf Yener. Kurukafa derdik ona. Konservatuarın kurucusu Paul Hindemith de geldi bu arada... Müdür mükemmel Almanca biliyor, gerekirse o çeviriyor. Müdür, "sizin kalacak yeriniz yok mu?" dedi, "yok efendim, biz garibanız, taşralıyız" dedim. "Ne işiniz var taşralıysanız buralarda?" dedi. Cevap verdik: "Okumaya geldik." Hindemith müdürün suratına baktı, bir şeyler söyledi, müdür güldü, Sabahattin Ali hemen çevirdi bize. "Sizde böyle cevherler var da niye

→65

EŞSİZ VE RAKİPSİZ

Kaynaklarda Nedim Otyam'ın İstanbul'da doğduğu yazıyorsa da, aslında 25 Ekim 1919 tarihinde, Yemen'den İstanbul'a gelirken Kızıldeniz'de ilerleyen Baron Bek adlı İngiliz yolcu gemisinde doğdu. İlk ve orta öğrenimini Aksaray'da tamamlayan Otyam, yeni kurulmuş olan Ankara Devlet Konservatuarı'nın Nefesli Sazlar Bölümü'ne girdi. Konservatuar yıllarında özel ilgisi nedeniyle orkestra şefi Ernest Praetorius ile beş yıl kompozisyon ve şeflik çalışması yaptı. Ankara Radyosu'nda çocuk korosunu yönetti. Ayrıca Ankara Halkevi'nde orkestra ve koro şefliği yaptı.

Sinema alanındaki çalışmaları ile dikkat çeken

Otyam'ın yönettiği altı film var. 1952'de "Yurda Dönüş"le başlayan bu yönetmenlik dönemi 1964'e kadar uzanıyor. "Toprak", "Bar Kızı", "Gecekondu Yosması", "İnleyen Dağlar", "Kan ve Gurur" yönettiği diğer filmler. Müziğini yaptığı filmler ise uzun bir liste oluşturur. Yüzü aşkın film arasında "İstanbul'un Fethi", "İki Süngü Arasında", "Dokuz Dağın Efesi", "Karanlıkta Uyananlar", "Seyyit Han", "Derya Gülü", "İsyancılar", "Çil Horoz", "Kaçıklık Diploması" ilk göze çarpanlar. Bunların çoğu Adana, Ankara, İzmir ve Antalya film festivallerinde"en iyi özgün müzik" ödülü aldı. 2005 yılında İKSV tarafından Nedim Otyam'a Sinema Onur Ödülü verildi. Karar gerekçesinde, ödülün "sayısız filme müzik yapan, ayrıca bir düzineye yakın filmi de yöneten, kendi alanında eşsiz ve rakipsiz bir sanatçı olduğu için" verildiği belirtildi.

Nedim Otyam 1972 yılında İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatroları Müzik Direktörlüğüne atandı. 1974 yılında ise İstanbul Belediyesi Konservatuarı müdürlüğünü üstlendi. Burada aynı zamanda öğretim görevlisi olarak çalışan ve Konservatuar Çok Sesli Korosu'nun da yöneticiliğini yapan Otyam, 1984 yılında müdürlükten istifa etti. Öğretim görevliliğini ise 1987'de emekli oluncaya kadar sürdürdü. Bu görevlerinin yanısıra 1976 yılından beni Mimar Sinan Üniversitesi Sinema TV Bölümü'nde "Film Müziği" dersi vermektedir.

Film müzikleri yanısıra çocuk şarkıları, marşlar, orkestra ve koro için düzenlenmiş halk türküleri yazdı. "Maral" ve "Kağıthane Sefası" adlı iki bale eseri vardır. Obua ve piyano için yazdığı "Anadolu'dan Yapraklar" obua sanatçısı Aysel Vançin'e ithaf edilmiş ve ilk kez onun tarafından 1975'te Cenevre'de seslendirilmiştir. Orkestra için yazdığı eserler arasında bulunan "27 Mayıs Destanı", 1961 yılında İstanbul Şehir Orkestrası tarafından çalındı. Nâzım Hikmet'in şiirleri üzerine yazdığı "Berlin Mektubu, 8 Mart 1963", "Kuvâyi Milliye" ve "Türk Köylüsü" Ekim 2002'de, Borusan İstanbul Filarmoni Orkestrası tarafından seslendirildi. Nedim Otyam, aralarında "Pembe Kadın", "Sarı Naciye", "Yerma", "Susuz Yaz" ve "Kuvayi Milliye Kadınları"nın da olduğu 15 oyun için de sahne müzikleri besteledi.

saklıyorsunuz, onun için gelemiyorlar demek ki" demiş Hindemith. Ondan sonra, "hadi gidin, eşyanızı alın gelin" dedi müdür. Bavulum filan yok, küçük bir sandıkta her şey. Aldık geldik, ikimiz de nefesli çalgılar bölümüne girmiştik bir anda. Herkes sınava girip çıkarken biz hocalarla yemekhaneye gidip geliyorduk!

Mırnav mırnav, fıs fıs

O arada babama Ankara'da kaldığım ve konservatuara girdiğim haberinin gitmesi lâzım. Haber gitti ve babam da beni reddetti. Savı da şu: "Arkadaşıma mahçup oldum. Oğlum gelecek dedim, ona aylık buldu, bankada iş buldu, okula kaydedilmesini sağladı, şimdi oğlum gitmiyor..." Meşhur Kılıç Ali'ye mahçup oldu diye üzülmüş! Sömestr tatilinde herkes memleketine, ailesine gitti, ben okulda kaldım yalnız. Sene sonu gelirken, cumartesileri, Aksaray'daki musiki muallimim Adnan Bey'in ortaokulda öğrettiği şarkıları, konservatuara gelen benden ufak çocuklara öğretiyorum. Ayşe Abla'nın yönettiği Radyo Çocuk Saati'ni dinliyoruz sinema dönüşlerinde. Radyoyu yatakhanede iptidaî bir kablo bağlantısıyla, kulaklıkla dinliyoruz. Derken bir şiir geçti elime: "Mini mini iki kedi, mırnav mırnav fıs fıs dedi..." Ben bunu besteledim. Karar verdim, bu beste lediğim şarkıyı Radyo Çocuk Kulübü'ne götüreyim dedim. Gittim, Ayşe Abla'yı *(Neriman Hızır)* gösterdiler bana. "Efendim, ben size bir çocuk şarkısı getirdim" dedim. Piyanonun başına aldı beni, çaldım, söyledim. "Gel" dedi, "bunu çocuklara öğret". Aman, bir tutuldu benim şarkı! Nedim Abi adıyla kaldım radyoda. Pederim "gelsin gelsin, özledim" demiş. Çünkü ben hemen telgraf çekmiştim ağabeyim Mehdi Otyam'a, "Radyo Çocuk Kulübü'nü dinleyin" diye. Nedim Abi ismini duyunca "bu Nedim bizim Nedim herhalde" demişler, hoşlarına gitmiş... Yıllar yılı Nedim Abi olarak radyoda çalıştım, Ayşe Abla'yla. Her hafta yeni bir şarkı. Radyo Çocuk Korosu'nda Yıldız Kenter, Azra Gün, Erdoğan Çaplı, Semih Sergen gibi isimler vardı. Radyo programlarından ayda 375 kuruş alıyordum. Ayda 4 lira da okul veriyordu, devlet hesabına okuduğumuz için.

Cahil cesareti

Bir gün Riyaseti Cumhur Armoni Mızıkası, César Frank'ın Re Minör senfonisini çalacak. O zaman Ankara'da Almanlar çoktu, konserlere geliyorlardı. Biz bazı vakitler salonda yer de gösteriyorduk. Şaşırıyordum, bunlar konserleri partisyonla dinliyorlar! Bu bizi çok uyandırdı. César Frank'ı partisyondan takip etmeye çalıştım, ondan sonra şefin ne yaptığını daha iyi anlamaya başladım. Koroyu da öyle idare ettim.

Konservatuardaki ikinci senemde, anlattığım gibi, radyoda çalışıyorum. Riyaseti Cumhur Orkestrası'nda da dördüncü trompet olarak başladım, konserlerde çalıyorum. Fraklar yapıldı, rugan pabuçlar verildi daha öğrenciyken. O zaman hâneberduş gibi giyinmek ayıptı. Cumartesi gelince traşlar, banyolar, filinta gibi giyinirdik. Sanatçıların o zaman çok elegan olması gerekiyordu, neden bilmem. Bir keresinde Cumhurbaşkanlığı Köşkü'ne giden Necip Aşkın'ın yönettiği Radyo Salon Orkestrası'nda ben de yer aldım. Böylece 1938 yılında Atatürk'ü, İstanbul'a gelmeden hemen önce görme şansına kavuştum...

Riyaseti Cumhur Orkestrası'nda dördüncü trompet olarak başladım. Fraklar, rugan pabuçlar, filinta gibi giyinirdik. Sanatçıların elegan olması gerekiyordu, neden bilmem.

Sonra böyle partisyonu takip ede ede, bende bir heves başladı. Bir piyano partisi yazdım, "Ramazan Davulu" adında. Gençken insan çok küstah oluyor. Farkına varmıyor ama, çok da cesur oluyor. Acemi cesareti var. Gittim Ulvi Cemal'e (Erkin). Çok bizden bir adamdı. "Hocam" dedim, "ben bir nota buldum, bir bakar mısınız?" Baktı, "çok güzel yahu" dedi. Üstünde "Ramazan Davulu" yazmıyor, sadece notalar var. Dedim ki, Bela Bartok'un bir parçasıymış. Derken Necil Kâzım (Akses) girdi içeri. Ulvi Cemal oturdu, çaldı, "Bartok'a bak, harika yahu," dedi, çok tonton bir adamdı. "Hocam, kusura bakma, ben bir espri yaptım, bunu ben yazdım" dedim. "Harika" dedi Ulvi Cemal. Necil Kâzım ise "finalde kendi kendime 'Bartok bunu yapmaz' diye düşündüm ama, dilim varmadı söylemeye, ama anladım" dedi. "Hocam, anlasanız da, anlamasanız da, ben yazdım" dedim, "adı da Ramazan Davulu". Ulvi Cemal kalktı, sarıldı, iki yanağımdan da öptü, "afe-

Konservatuar yıllarından, soldan sağa: Richard Dochan, Nezihi Gülcüoğlu, Nedim Otyam, Asaf Güven

30'lu yıllarda Aksaray Bandosu (soldaki resim), İstanbul Radyosundaki "Yurdun Her Köşesinden Deyişler ve Söyleyişler" programının hazırlıkları (sağda)

rin, işte böyle olacak" dedi.
Bu acemi cesareti üstüne bir büyüğümün anlattığını dinledikten sonra haddimi bilmeye çalıştım: Padişah efendinin üç hatun kişisi, bir de büyük bir elmas taşı varmış. Üç eşit parçaya böldürüp üç karısına dağıtmak istemiş. Hangi ustaya gitseler, "buna el süremem" demiş. "Bilmem nerde bir yaşlı usta daha var, bir de ona sorun" demişler. Gitmişler bu ustaya. Usta elmasa bakmış, bakmış, içerideki çırağına bağırmış: "Mehmet, gel oğlum, şunu üçe bölüver!" Az kalsın yüreklerine inecek! "Biz kimlere gitmedik, kimse elini sürmek istemedi, sen bile elini sürmeye çekindin, çocuğa nasıl veriyorsun?" Usta demiş ki: "Ben bunun kıymetini bilirim, çekici indirken ellerim titrer, ama o çocuk bunun kıymetini bilmez, vurunca böyle üçe böler işte." *(gülüyor)* Biz de öyleydik. Acemi aklıyla her yere girip çıkıyorduk.

Mecburî radyoculuk, film müzikleri

Atletizme okulda başlamıştım. Ankara'da yarışmalarda yüksek atlamada çok birinciliklerim var. O zaman yüksek atlamada minderler, yastıklar, yataklar, yorganlar yok. Kumun üstüne ayağımızda çivili koşu ayakkabılarıyla atlıyoruz. Lastik ayakkabı yok daha. Düştüğün anda dizini büküp esnemen lâzım. Atladım ve gaarrç diye bir ses... Olduğum yerde kaldım, kalçamda ağrı başladı. Artık antrenman yapamaz oldum. O arada askere gittim, 1945-46'da. Dönüşte, yine orkestrada göreve başladım. Kalçamda da yavaş yavaş sancılar... O yaz Aksaray'da bacağı güneşe tuttum, iyice topallamaya başladım. Bir doktor "bunu Akif Şakir'e gönderelim, ben bundan korkuyorum" dedi. Sancılar içinde beni trene koydular, İstanbul'a geldim, Akif Şakir Şenkar "ameliyat edeceğim, sinirler kopmuş, çürümüş" dedi. Birkaç sene alçı yatağında, yataktan kalkmamak kaydıyla kaldım. İki sene raporlu aylık aldım, sonra beni malûlen emekliye sevkettiler. Artık tedavi için İstanbul'a yerleştiğimden, orada iş aramaya başladım. Kalça sabit, Kifidis'den aldığımız makineyle geziyorum. Derken askerlik arkadaşım Faruk Yener radyoda bana bir saat verdi: "Yurdun Her Köşesinden Deyişler ve Söyleyişler"... Halk türküleri söyletiyorum. Fakat hikâyeci Nezihe Meriç'le beraber öyle bir program yapıyoruz ki... Orhan Veli'den şiirler okunuyor, türkülerin hikâyeleri anlatılıyor...

Nâzım "bu sandviç lüks değil mi?" dedi. "Yoo, herkes yer" dedim. "İşçi de mi? Desene, işçiler havyara başlamış". Öyle bir söyledi ki, "bok yemeye başlamış" der gibi.

Sene 1949. Yılbaşı programı hazırlıyorduk, bir gün radyoevinden çıkarken Muzaffer Tema "Nedimciğim, ben bir filmde oynuyorum, 'Dudaktan Kalbe', orada biliyorsun bir kemancı vardır, onun müziğini yaptıracaklar, sen yapar mısın?" dedi. Ben onu orkestradan tanıyorum, Halkevi orkestrasında benimle çalıştı, bir şeyler yazdığımı, konservatuardan Praetorius'un öğrencisi olduğumu biliyor. O zaman tramvay Mecidiyeköy'e kadar gelirdi. Ama biliyorsunuz, Atlas Film içerde *(daha sonra Acar Film olan yer)* kalıyor. Oraya kadar topal bacakla, bastonla yürüdüm. Böylelikle "Dudaktan Kalbe"yi bin liraya yapmak üzere anlaştım. İyi para. Bu arada aynı yapımevinin "İstanbul'un Fethi" adlı filmi bitmiş, rejisörü Aydın Arakon prodüktöre demiş ki: "'Dudaktan Kalbe' bitmemiş, müzik yaptırıyorsunuz, 'İstanbul'un Fethi' gibi bir filme müzik yaptırmıyorsunuz..." "Dudaktan Kalbe"nin rejisörü Şadan Kâmil de sesleri denemek istiyor, orkestrayı nasıl kaydedeceğinin endişesinde. "İstanbul'un Fethi"ni öne aldılar. "40-45 kişilik orkestra kullanacağım" dedim, şaşırdılar. Önce "İstanbul'un Fethi"ne üç parça yaptırdılar. Yegâne plato, Atlas Film'de. Tam takır kuru bakır bir yer. "İzleyerek müzik yapacağım" dedim. Ben zaten hep filmi izleyerek bestelerim. Karşıya bir yatak çarşafı kondu, çadırın içine girdik, bir tane mikrofon diktiler başımıza, direkt filme kaydediyorlar. Kayıt yapıldı, sene 1950. Ertesi günü, içeriden heyecanla "oldu bu iş" dediğini duydum Nazif Duru'nun, Atlas Film'in sahibi. Kafası çalışan, doğru adama doğru iş vermesini bilen biriydi. Sonra ortağı Köseoğlu geldi, iş bitti.

Sinema müziği mi, sinemada müzik mi?

Film müziğine öyle havadan girmedik elbette. Şükür, altyapımız sağlam. Sinema deliliği çocukluktan var. Babam Halkevi başkanıyken, ortaokul binası altında bir salonda sessiz filmler oynatılmasına önayak olmuştu. İstanbul'da sesli film dönemi başlamış, ama bizde hâlâ sessiz filmler oynuyor. Biz atılmış, kopuk filmleri Asaf'la alıp kendi yaptığımız uydurma sinemada, kolla çevrilip mumla görüntü veren sinema makinesinde gösteririrdik. Praetorius'la çalışırken operayla, sahne sanatlarıyla ilgiliydim. Cüneyt Gökçer'lerle birlikte üç sene Carl Ebert'in sahne derslerine girdim. "Madam Butterfly" sahnelenirken Praetorius'un yanındayım. Korosu çalıştırılıyor, koro şefinin ya-

FİKRET OTYAM ANLATIYOR

Nedim Otyam'ın babası 1887 doğumlu Vasıf İbrahim Bey, 1913 yılında İngilizlerle yapılan "Kanal Harekatı" savaşı nedeniyle Yemen'e atanır. Burada ikinci eşi Naciye Hanım'la evlenir. Savaşın son günlerinde İngilizlere esir düşer. Bu yılları Fikret Otyam şöyle anlatıyor:

"Vasıf İbrahim (Kuruçeşme) Yemen ellerinde İngiliz'e esir düşende niceleri gibi, 'Esaret'in de tadını çıkarmayı yeğlemiş filinta endam bir eczacı katibi olarak! Beylik battaniyelerle bir sahne yapıp bir de oyun koymuşlar, anlatırdı sırası gelende. Padişaha, onun yönetimine başkaldıran bir oyundur bu. 'Padişahım gülünü al menekşelerimi ver'dir adı, aklımda salt bu kalmış, bir de sorum; 'Baba, menekşeleri nereden buluyordunuz?' 'Grapon kağıtlarını ıstampa mürekkebiyle boyuyor, menekşe yapıyorduk.' Şimdileri pek yok o menekşe renkli ıstampa mürekkeplerinden biraz koyusu var, mezbahalarda koyuna mı keçiye mi ne basılır kesimden sonra! Esir zabit Vasıf İbrahim de Batı müziğiyle esarette tanışmış, yadırgamış önce bu çok sesli müziği, sevmemiş, ama zamanla dinleye dinleye sonunda onsuz edemez olmuşlar. İnönü de anlatırdı Batı müziğini Yemen'de tanıdığını ve İnönü ölene dek dinleyicisi olmuştur Batı müziğinin.
Ama bizimki bırakmaz büyüyüp geliştiği müziği niceleri gibi, ne de olsa Osmanlıdır yine de, vazgeçemez Hafız Burhan'dan, Hafız Saadettin, Hafız Feryadî Hasan'dan, Hafız Ahmet'den, Tanburî Cemil Bey'den ve benzerlerinden."
(Fikret Otyam, "Eski Sesler Eski Sazlar", Yazko Edebiyat, Nisan 1982)

İki kardeş: Fikret ve Nedim Aksaray'daki evin bahçesinde

Otyam'ın yönettiği "Toprak" ve müzik yaptığı "Ölüm Saati" filmlerinin ilan broşürleri

nındayım. "Tosca" oynandı, Saadet İkesus'la beraber onların yanındaydım. Okulda son sene Mozart'ın "Bastien ve Bastien"ini çaldırdım. Mozart'ın yedi yaşında yazdığı opera. Öte yandan, Agah Hün'le de okuldan çok iyi arkadaşız. O da benim gibi sinema hastası. Cumartesi günü okuldan kopuyoruz. Beş tane sinema var, pazartesi akşamına kadar beşi de bitiyor...

Dönelim "İstanbul'un Fethi"ne. Filmde bir tekbir-i ilâhî sahnesi vardı. O gün çekilecek bir sahne için akşama doğru Mecidiyeköy'e –o zamanlar boş, her yer dutluk– 300 asker geldi. O askerleri küçücük çadırın içine soktular mı! Leş gibi kokar o postallar. Bir filmin sahnesi üstüne, bir de çıplağa tekbir-i ilâhî aldılar; orkestrayla olmazsa, hemen değiştirecekler. Ama filmde orkestrayla birlikte yer aldı. Film gösterilirken hocalar kapıda sıra beklediler, "tam çalgıyla tekbir çalınıyormuş" diyerekten. O zaman vurdu geçti. Böylelikle "İstanbul'un Fethi" Türkiye'de ilk özgün sinema müziğinin kullanıldığı film oldu.

Daha önce Türk sinemasında özgün film müziği yapılmadı. Cemal Reşit'in "Aysel Bataklı Damın Kızı" için özgün müzik yazdığı, ama İpekçi'lerin kullanmadığı söylenir. Hayır, doğru değildir, özgün müzik yazmamış, kendi müziklerinden bazı eserler seçmiş, iki parçanın da notlarını almış, "kaydedemeyiz" demişler. Buna rağmen, küçük salon orkestrasıyla bazı parçaları kaydetmişler. Filmin bazı pasajlarında o var. Başka şeyler de var elbette daha önce yapılan. Adapte müzikler yapılmış, canlı çalınmış. Mesela Mesud Cemil çalmış viyolonselle. Koro şefi Muhittin Sadak çalmış. Bazı filmlerde piyanoyla bir şeyler çalmışlar. Türk müziği enstrümanlarıyla da müzikler yapılmış. Ama ben bunların dersini verirken –Sinema-TV bölümünde otuz senedir bu konuda hocalık yapıyorum– şöyle diyorum: "Onlar sinema müziği değil, sinemada müziktir!" Sonra Muhlis Sabahattin operet filmleri yapmış... Sinemada müzikten bahsedecek-sek, Türkiye'de ilk yapılan, tıpkı Hollywood sinemasında olduğu gibi müzikaller, "Leblebici Horhor"lar filan... Bu, sinemada özgün müzik. Ama özgün sinema müziği, dramatizasyonda hiç kullanılmamış o güne kadar. "İstanbul'un Fethi"ne kadar...

Ardından "Dudaktan Kalbe"ye de müzik yaptım. Ama bu filmin ikinci vizyonu için, prodüktör bey tuttu, müzikleri bir kenara attı. Keman sololarını Haydar Tatlıyay'a çaldırıyor, taksimler koyduruyor. Nazif Duru ayrılıp stüdyo Murat Köseoğlu'na kaldıktan sonra oldu bunlar. Çünkü o sadece tüccar gibi düşünüyordu. Birine taksimler koyuyor, ötekine mehter müzikleri. "Ne yaptınız" dendiği zaman, "biz bir şey yapmadık, sesler depoda yandığı için tekrar dublaj yaptık" diyor. Halbuki öyle bir şey yok, yalan. Doğrudan doğruya "fan fin fon'u kaldır" diyor –böyle söylerdi. Basit düşünüyordu, tarihe mal olacak şeyleri bozuyordu.

İlk orkestrayı toplayıp gitmem de Murat Bey prodüksiyonu "Buzlar Çözülmeden" filminde oldu yine. O filme müzik yaptım, ama o müzikleri başka bir filmde kullandım. Altın Portakal'ı aldı o müzikler, onu da anlatayım: 1965 yılındaydı bu "Buzlar Çözülmeden" olayı. Müziği yapmaya başlıyorum,

"İstanbul'un Fethi" Türkiye'de ilk özgün sinema müziği. Daha önce piyanoyla, Türk enstrümanlarıyla bir şeyler çalmışlar. Onlar sinema müziği değil, sinemada müziktir.

Murat Bey yukarıdan sesleniyor: "Bay Nedim!" Pat pat pat, yukarı ses odasına çıkıyorum, "burası olmamış" diyor. Rejisör de "Nedim'ciğim, sen muhatap olma, ben hallederim" diyor. Ben diyorum ki: "Bunu siz mi tayin edersiniz, film mi tayin eder? Film böyle bir müzik istiyordu, o yüzden bunu yaptım. Eğer beğenmiyorsanız, şimdi orkestrayı paydos ederim, siz de dilediğiniz müziği korsunuz." Bana aynen şöyle dedi: "Bay Nedim, buraya davul koy." Ben de "ben davulcu değilim, ben film müziği yapıyorum" dedim, aşağı indim, arkadaşları topladım: "Müziği beğenmediler, paralarınızı ben bir hafta içinde temin edip vereceğim, özür dilerim." Fakat Nazif Duru Bey "Nedim Bey'e böyle şey yapılır mı" demiş, kızılca kıyamet kopmuş. Nazif Bey beni çağırdı, "ne kadar tuttu müzikler" diye sordu, parayı çıkarıp verdi.

Nâzım Hikmet'in son gecesi

Yine ilk yıllara dönelim. 1951, Atlas Film'le çalışmaya başlamışım. İhsan İpekçi beni çağırdı. Nazif Bey'e gittim, "beni İpekçilerden çağırdılar, sizin şu sıralar filminiz yok, bana daha fazla ödeme yapacaklar" dedim. "Tabii git, sen bizim canımızsın, sen kazanırsan biz memnun oluruz" dedi. Böyle izin alarak gittim. Atlas'tan 1000 lira alırken, İpekçilerle 2500'e anlaştım. "Lale Devri", Şair Nedim dönemini anlatır. Aynı anda "Barbaros Hayrettin Paşa" filmi de çekiliyor, iç içe... Birini Vedat Ar çekiyordu, diğerini Baha Gelenbevi. Hapisten yeni çıkan Nâzım Hikmet de İpekçilerle çalışıyor. İhsan Bey, "bir ricam olacak, süpervizörlüğü Nâzım Bey yapıyor, onunla ne istiyor diye bir konuşur musunuz" dedi. Ben de stüdyodayım. Nâzım Hikmet film çekiminden çıktı. "Efendim" dedim, "İhsan bey sizinle görüşmemi istedi, ben Nedim Otyam"... "Oooo" dedi, elime sarıldı, "filmlerinizi izledim, hepsi bir harika". Nâzım Hikmet, "senaryoyu size verdiler mi" diye sordu. "Verdiler, çekimleri boyuna izliyorum, çıkan pasajları sahne sahne görüyorum, tümü bağlandıktan sonra tamamını izleyeceğim." "Bakın" dedi, "ben kelimelerin ustasıyım, siz notaların ustasısınız, ben size şunu yapın diyemem". Sonra ekledi: "Siz ne yaptınız daha evvelki filmlerde?" "Film ne isterse onu yaptım" dedim. "O zaman burada da onu yapın" dedi, "siz yolu bulmuşsunuz, ne rejisöre, ne de patrona çalışıyorsunuz, siz filme çalışıyorsunuz"... Ben hemen bir odaya yatağımı koymuşum. Dedim ya, film çekilirken izler, kendimi konsantre ederim. İpek Film'de yatıp kalkıyorum. Atlas'a da öyle yapardım, aşağıda odam vardı, yatağım vardı, çekimleri izlerdim, bir de piyanom vardı. Senaryoyu okurum, çekimleri seyrederim, montaja girerim, sonra filmi defalarca izlerim, müzik senaryosunu yazarım. Ertesi gün Nâzım Hikmet'le aramızda bir dostluk peydah oldu, beraber çay içmeye başladık, bana gelip "neler oluyor, nasılsın dostum" diye sorardı. Bir akşam be-

 Barbaros Film yazıhanesinde (soldaki resim), yönettiği ilk film "Yurda Dönüş"ün çekimleri (sağda)

raber yemek yedik. "Burada nasıl yemek yiyorsunuz" diye sordu. "Valla, adamlar gidiyorlar, sandviç yaptırıyorlar, güzel balık yumurtası koyduruyorlar, yağ koyduruyorlar, bir de yanında süt getiriyorlar, nefis oluyor" dedim. "Hadi biz de yiyelim" dedi. İri iri kırmızı havyarlar, yağ sürülmüş olaraktan, büyük sandviç ekmeklerinde, Nişantaşı'ndan, un fabrikasının olduğu yerden geldi. Nâzım Bey şöyle bir içlerini açtı, baktı. "Türkiye ben görmeyeli çok gelişmiş, bu çok lüks değil mi?" dedi. "Yoo, herkes yiyor bunu" dedim. "İşçi de bunu mu yiyor" dedi, "desene Türkiye'nin işçisi havyar yemeye başlamış". Ama bunu öyle bir söyledi ki, "bok yemeye başlamış" der gibi. *(gülüyor)* Sabaha kadar oturduk. O gün bir daha gelmedi. Ertesi gün gazetelerden Nâzım'ın gittiğini okuduk. Meğer her gün emniyete imzaya gidermiş, o gün gitmemiş, yurtdışına kaçmış. Gittiği gün sabaha kadar bir aradaydık.

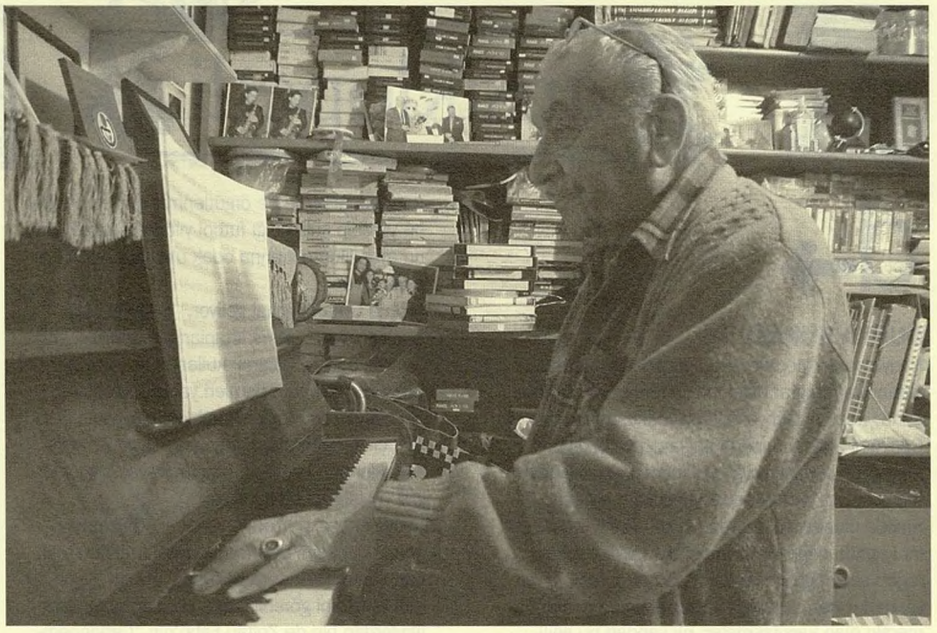

Müzik de yaparız, film de

İnancım o ki, Türkiye'de sinema hamle yapabilmişse, Atlas Film'de Nazif Duru'nun gençlere, kafasına güvendiği adamlara imkân vermesiyle adım atmıştır. Örneğin ben, Atlas Film için ilk yönetmenlik yaptığım "Yurda Dönüş"ü çektim. Şimdi bakıyorum da, destan geleneğinden etkilenmişim. Destan, kuple kuple gelen bir yapı. Her kuplede bir şey anlatırsın, müzikler de kuple kuple geliyor. Hepsi bir araya geldiği zaman bir bütün oluyor. Ben bu ilk filmimde, "Yurda Dönüş"de bunu yapmışım. Yıllar sonra, Necip Sarıcı filmi bulup getirdiğinde ne yaptığımı anladım. Şimdi klip diyorlar. Ben de klipleri birleştirmişim, film yapmışım. Öyle bir konu olsun ki, türküler o konuyu çıkarsın diye düşünüyordum. Türküler konuyu getirdi. Seçilmiş türkülerden yapılmış bir birleşim yaparsanız, size enteresan bir konu çıkıyor sonunda.

Atlas Film için bundan sonra yine "Aşık Veysel"i çekecektim. Aşık Veysel için Fikret'le (Otyam), hocası Bedri Rahmi'yle konuştuk. Bütün türkülerden hareketle yapacağız. Öyle anı filmi gibi de değil. Senaryo çalışıyoruz. Ama araya Barbaros Film girdi. Hikâyesi ilginçtir. Efendim, Colombia Plakları'nın Türkiye mümessili Marcel Blumenthal'le Yesari Asım Arsoy birbirlerini iyi tanıyorlar. Karar vermişler, bir film şirketi kuracaklar. Marcel'in bütün hikâyesi şarkıcı Saime Sinan. Onu seviyor, ona aşık. Bana film yaptıracak Saime Sinan'la... Kavga ederler Marcel'le, suratını çizer, döver. Böyle bir âlemler. Marcel film müziği yaptığımı, yönetmenliği denediğimi biliyor, bir vasıtayla bizi tanıştırdılar. Yesari Asım'la daha tanışmıyorum. Bir gazeteci arkadaş aldı, götürdü. Katırcıoğlu Han'da, Blumenthal'in odasında oturduk, konuştuk. Müzik de yaparız, film de yaparız dedim. Firma kurma gibi bir düşüncem yoktu. Marcel, "film şirketi kuralım, üçümüz ortak olalım" dedi. Ortaklıklar yapıldı. Yesari Bey hem filmde oynayacak, hem de Türk müziği şarkılarını yapacak. Ben filmin müziğini ve rejisini yapacağım. Stüdyo kuracağız, kamera, gerekli ışıklar ve jeneratör alınacak filan. Tamam diyor Marcel; sermayeyi o koyacak. Saime Sinan hanım da orada oturuyor, gayet memnun. Ne oldu anlamadık, içeride bir kavga oldu. Marcel bir geldi ki, suratından kanlar akıyor, eli ayağı titriyor. Notere gideceğiz, imza atacağız. Yesari Asım kalemi eline aldı. "La!" dedi, Arapça hayır demek, kalemi bıraktı. Aman, buralara kadar gelmişiz, iyice fena oldum. İşlerimi reddetmişim, Veysel'in filmini bir kenara bırakmışız... "Ne olacak Marcel?" dedim, "Yesari Asım'ı razı edemedik". Yesari Asım "seni sevdim, Marcel'i zaten yıllardır tanırım, fakat bir güç birden yapma bu işi dedi, beni bağışlayın" dedi. Çıktı gitti şemsiyesiyle. Biz ikimiz ortak olduk. "Barbaros" adını da hem Avrupa tanır, hem bizimkiler diyerek seçtik. Yazıhaneye dönünce bir kavga daha. Saime Sinan bekliyormuş. Elinde şöyle bir kısa şemsiye var, nasıl vuruyor Marcel'e, "ulan bir daha ararsan beni, gebertirim seni" diyerek. Çıktı gitti kadın. Ne yapacağız şimdi? Biz ona film yapmak için işe başlamıştık. Bir akit var, zarar ziyan var. Karşılıklı tazminat var. O zamanın parasıyla 20 bin lira! 20-25 bine zaten film yapıyoruz. Marcel Blumenthal, "siz istediğiniz konuyu seçin, bu filmi yapalım" dedi.

Yeşilçam Sokak'ta bir yazıhane tuttuk. Filmi İstanbul'da çekersek pahalıya malolacak. Bari dedim, benim bildiğim bir yere, Anadolu'ya gidelim. Kamerayı, filmleri aldık. Fikret'in iki tane eseri vardı. Birisi "Toprak", diğeri de "Saman Yüklü Kağnı" hikâyeleri. "Toprak" daha yakın geldi bana, onu senaryo haline getirdik. Fikret diyalogları ilerletti, ben sahneler üzerine çalıştım. Avrupalıların ülkemize gelince merak ettikleri şeyler vardır. O zaman peri bacaları neresi, kimse bilmiyor. Ihlara vadisini kimse bilmiyordu. Oraları tespit etmiş olalım istedik. Memleketimde, Aksaray'da çektik filmi. Yarı yarıya belgesel bir film oldu. Belediye reisi, hakiki belediye reisiydi. Kardeşim eczacıyı oynuyor. Birçoğu orijinal insanlardır, çerçiler, merçiler...

Yılmaz Güney'e itiraz ettim: "Artık film müziği yapmam". Kanıma girdi, "Seyyit Han"ı seyrettik. O mışıl mışıl uyudu, ben seyrettikçe açıldım, içim kuf kuf etmeye başladı.

Yılmaz Güney'in baskını

Yıllar sonra, bu kez Yılmaz Güney'li bir anı. İstanbul'a küsüp Marmara Ereğlisi'ne gitmiştim. Bir arkadaş beni deniz kenarında bir yere götürdü. Bir balıkçı lokali. Yahu dedim, burayı kiraya verir misin? Hemen kaporayı verdim, tuttum. Beton dökerim, şöyle yaparım, böyle yaparım diye düşünüyorum. Neyse, bir meyhane yaptık, şahane, aklın durur. Hanım da kırmızı kırmızı perdeler, masaörtüleri dikti, meyhaneciliğe başladık. Sinaritler tutturuyorum, yağlı kağıtlarla buğuda pişiriyorum. Fikret'ler, Orhan Kemal'ler, Cumhuriyet'ten Elif Naci'ler geliyor. Ne sohbetler, sabahlara kadar... 1963-64, dördüncü-beşinci yılı meyhaneciliğimin. Yine bir gün hanımla oturmuşuz. Bir de orada bir yüzbaşı var, oranın komutanı. Çok sevişiyoruz. Akşamları karşılıklı tekimizi atarız. Yine içkimizi içerken bir araba durdu, bir baktım, içinden Yılmaz (Güney) çıktı. Sarmaş dolaş olduk. Yeşilçam'dan tanışıyoruz tabii. "Abi" dedi, "seni ben alıp götürmeye geldim". "Hiç keyfime dokunma" dedim, "geldin buraya, başımın üstünde yerin var, yemene içmene bak". Başladık içmeye. Neden sonra Yılmaz, "gidelim" diye tuttu. "Yahu, çoluğu çocuğu bırakıp gidemem Yılmaz, artık film müziği yapmıyorum" diye itiraz ediyorum. Sabah saat 4'ü. Şarkılar, türküler gırla gidiyor. Artık balıkçılar dönmeye başlarken, "hiç yolu yok, götüreceğim" dedi tekrar, ama adamakıllı sarhoşuz. Masadakiler de, "hoca, etme artık, Yılmaz kırılır mı yahu" diye ısrar ediyor. Kırmak değil ama, film müziği yapmak için heyecanım yok. "Yapma, gel şu filmimi bir seyret" dedi, kanıma girdi. Atladık geldik. Meğer her şey hazır, stüdyoda onu beklermiş asistanı. "Seyyit Han" filmin adı. Koltuğu çekti, onun bir şapkası olurdu, kafasını önüne eğdi, şapkanın altında mışıl mışıl uyuyor. Bense film sesini duyunca açıldım. Nasıl hoşuma gitti film. Filmi görmeyince direnebiliyorsun da, görünce içim kuf kuf etmeye başladı. "Yahu" dedim, "çok zor." "Zoru kolay ederiz" dedi.

İlk defa Türk sinemasında çift teyple müzik yaptım. Filmde iki ailenin karşılaşmaları var. Düğün alayı iki taraftan ayrı ayrı geliyor, bu iki alayın davul zurnaları oluyor. Mesela bir tarafta Cezayir havası çalıyorsa, onun karşısına aynı tonda halay havası koyuyorum. Davul ritmleri birbirine uyan, fakat melodi yapıları birbirine kontrmelodi gibi gelen parçalarla davul-zurna yaptım. Aslında orkestrasyonlar bende hazırdı. Elimde daha önce anlattığım "Buzlar Çözülmeden"in müzikleri duruyordu. Sakladım, sakladım, bu filme öyle bir denk geldi ki. Yalnız küçük değişiklikler istiyordu. Tema oturdu. İcra ederken icra değişikliği yapmak gerekiyordu. Bazı sos ilaveleri, bazı rötuşlar koydum. Böylece döndüm yine film müziği işine. Bu müzikle Altın Portakal'ı aldığım zaman, "böyle müzik olur" dediler, ben de zamanında onu beğenmeyenlere dedim ki: "İşte size yaptığım müzik, hani burun kıvırmıştınız."

Söyleşi: ***Gökhan Akçura***

d→

DÜNYA KUPASI

Radyo sesleriyle televizyon ekranlarının, gazete yazılarıyla fotoğraf objektiflerinin milyonlarca insana yaşattığı Dünya Kupası coşkusu yeni bitti. Geçimini ayak topundan sağlayan ve bağlı bulunduğu kulüpten aldığı belirli ücret karşılığında top oynayan profesyonel oyuncuların aynı zamanda uluslarının onurunu yücelten kahramanlar katında değerlendirilmesi her zaman rastlanır bir şey değildir. Ne var ki, büyük futbol sanayii, bir yandan stadyum kalabalıklarının başlıca merakı olan karşılaşmalar, bir yandan bu eğilimi körükleyen basın tutumuyla yığınların tehlikesiz yönetimine yardım ettiği için her yerde baş üstündedir. Şüphesiz küçümseyemeyiz hiç kimseyi. Eski Yunan sitelerinin binlerce kişilik açıkhava tiyatrolarında yüklendiği katharsis (tutkuların arıtılması) amacı ne kadar geçerliyse, çağdaş toplumun büyük teknik aynalarında milyonların avuntusu o oranda yürürlükte olmalıdır. Haldun Taner bir hikâyesinde "hiç şüphe yok, gol futbolun orgazmıdır" der bunun için. Değerler kargaşasına düşmüş bir toplumun futbol piyasasındaki mizah eleştirisini en iyi Aziz

Nesin'in "Gol Kralı" eserinde bulursunuz. Sait Hopsait'in inanılmaz serüveninin ardında gazetelerimizin arka sayfalarını dolup taşıran bir panoramanın keskin yergisi vardır.
Kerkenez Sevim'le Ferferik ailesinin, Duvar Ahmet'in, Dubara Dündar'ın, Tozkoparan ve Hacetbaba kulüplerinin çekişmesinin, gazeteci Erol İpkıran'ın görevinin nerelere uzandığını güldürerek anlatan Aziz Nesin, abartmalı anlatımından bir an uzaklaşıp futbolun toplumsal ederini açıklamak gereğini duyar: "Onların birine, birilerine sövmeleri, bağırmaları gerekiyordu. Ama kime, kimlere sövmeleri gerektiğini bilseler de, onlara sövmeleri olanaksız olduğundan umarsızlık içinde birbirlerine, hakeme, karşı takım oyuncularına sövüp bağırıp rahatlıyorlardı. Birikmiş ve çıkış yolu bulamayan coşkuların böyle tehlikesizce boşalması yöneticilerin, politikacıların işine geliyordu."
Futbol kulübü çekişmeleriyle avunan (...) tiryakiliğin temelinde hem çağdaş insanın ihmal edilmiş eğitim eksikliği, hem kentsel yaşamın boş bıraktığı coşku gereksemesi var olmalıdır. Biliyorum, şimdi bizde de örgütlenmiş güçler, bunların varedip kullandığı futbol yıldızları, kalabalıkların aydınlık umutlarına odak olan ayaktopu başarıları var. (...)
Aklıma Orhan Kemal geliyor, "Baba Evi" ve "Avare Yıllar"... Ders kitaplarını mahalle arsalarının kale işareti olarak kullanan binlerce gencin yarı yolda kalmış özlemleri yatar o kitaplarda. "Küçücük" eserinde de kahve palavracısı Sarı Erol çıkar karşımıza, kırılmış ayağıyla Beyoğlu sokaklarında kurtuluş umudu arayan futbol kırgını bir İstanbul delikanlısı.
Abdülcanbaz'ın "Top Yuvarlaktır" dizisindeki onurlu çabasını izliyorsanız eğer, futbolun tekil kurtuluşlar kadar ulusal uyanışlara da uygun düşen yengisini görebilirsiniz. Hiç unutamadığım filmlerden biri de Zoltan Fabri'nin "Cehennemde İki Haftaym" eseridir. Makinalı tüfek namluları altında usta futbolcu, penaltının gereğini yerine getirir. Sonrası bir stadyum mezarlığı olacaktır.
Mehmet Seyda'nın "Anahtarcı Salih" kitabındaki "Hastalar" hikâyesi, stadyum tutkularıyla dostluklarını bir cinayet kavgasına dönüştüren iki arkadaşın ilişkisini konu edinir. Haldun Taner'in "Ases"i ise konuya bütün açılardan bakar: Oyuncu, kadın-erkek seyirci, kulüpçü, yazar... Futbolu kendinden çok seven, efendi, amatör oyuncunun hüsranını anlatır:
"Ases benim bir tarafımdır... Ases benim içimdeki ukde, belki sizin de... Ases bir oyunu oyun olarak almış, mutluluğunu bunda bulmuştur, gerisine aldırmadan. Ases'i seviş, bu bakıma benim için, belki sizin için de, bir imkândır... Her iyiyi aşağıya çeken böyle bir ortamda daha fazla yaşatmazlardı onu. Ya değişecek ya futbolu bırakacaktı. Ases, şimdi bir muslukçu ustasıdır."
Rauf Mutluay, Cumhuriyet, 30 Temmuz 1974

h→

HANCOCK, TONY

1950'li ve 60'lı yılların Britanyasının ünlü komedyeni. 12 Mayıs 1924'te, otel işletmeciliği ve komedyenlik yapan bir babanın oğlu olarak Birmingham'da dünyaya geldi. 1942'de hava kuvvetlerine katıldı, savaş sonrasında radyo programcılığı yapmaya başladı. 1954'te BBC'deki "Hancock's Half Hour" adlı programıyla ünlendi. Aileler radyo başına toplanıp –1960'lı yıllarda Orhan Boran'ın Yuki'si veya Mikrofonda Tiyatro'su misali– Hancock'un skeçlerini, parodilerini dinliyordu. 1956'da programını televizyona taşıdı, ayrıca diziler yaptı. 1960'da "The Rebel" (ABD'de "Call Me Genius" olarak gösterime girdi) ve 1962'de "The Punch and Judy Man" adlı filmlerde başrol oynadı. Okumaya merakı, alkole düşkünlüğü ve fırtınalı aşkları ve evlilikleriyle de namlıydı. 1967'ye dek televizyon şovları yaptı. 1968'de Avustralya'ya gitti, aynı yıl 24 Haziran'da intihar etti. Britanya'nın kolektif hafızasında silinmez bir yer edinen radyo programları 60'larda plak, 70'lerde kaset, 90'larda CD olarak piyasaya sürüldü, "The Blood Donor" ve "The Radio Ham" adlı ünlü TV dizileri de 1980'lerde VHS, 2000'lerde de DVD olarak yayınlandı. 2005'te, ünlü komedyenler arasında yapılan "Komedyenlerin Komedyeni" adlı ankette 12. sırada yer aldı.

i→

İKİ ÇAPKIN

Rutland meydanının üzerinden iki genç yokuş aşağı geliyorlardı. Birisi, uzun zamandır sürmüş bir monologu sona erdirmek üzereydi. Yolun kenarından yürüyen, bazan da arkadaşının kabalığı yüzünden toprak yola inmek zorunda kalan öbür genç dinlediklerinden memnun görünüyordu. Kısa boylu, kırmızı yüzlüydü. Başındaki denizci kasketi alnının epey gerisine kaykılmıştı ve dinlediklerine bağlı olarak burnunun, gözlerinin ve ağzının kıyılarından yüzüne sürekli ifade dalgaları yayılıyordu. Sarsılan bedeninden çıkan hırıltılı kahkaha salvoları birbirini izliyordu. Kurnazca bir hoşnutlulukla parlayan gözlerini sık sık arkadaşının yüzüne çeviriyordu. Boğa güreşçileri gibi omuzuna attığı saydam yağmurluğu bir iki kere düzeltti. Pantolonu, beyaz lastik ayakkabıları ve fütursuzca omuzuna attığı yağmurluğu gençliğin göstergeleriydi. Ama beli kalınlaşmış, saçı azalmış ve ağarmıştı ve ifade dalgaları gelip geçtikten sonra yüzüne viran bir görünüş geliyordu. (...)
Çoğu kişi Lenehan'ı otlakçı bilirdi, ama bu kötü ününe rağmen becerikliliği ve güzel konuşması arkadaşlarının ona karşı genel bir politika oluşturmalarına hep engel olmuştu. Meyhane arkadaşlarından bir grup gördü mü cesaretle yanlarına yaklaşır, topluluğun kıyısında tetikte bekler, sonunda biri herkese birer kadeh ısmarlarken o da araya katılırdı. Bir sürü fıkra, açık saçık mani ve bilmeceyle silahlı, neşeli bir serseriydi. Kabalığın hiçbir çeşidine karşı duyarlı değildi. Bu haşin yaşama sorununun altından nasıl kalktığını kimse bilmiyordu, ama at yarışı biletleriyle bir ilgisi olduğu işitilirdi.
"Peki nereden buldun bu parayı Corley?" diye sordu. (...) Bir polis müfettişinin oğlu olan Corley babasının yapısını ve adımını almıştı. Elleri iki yanında, kendini dik tutarak ve başını iki yana sallayarak yürüyordu. Başı kocaman, küresel ve yağlıydı; her türlü havada terlerdi ve kafasına bir yana yatık olarak geçirdiği geniş yuvarlak şapkası bir ampulun içinden büyümüş başka bir ampul gibi görünürdü. (...) Her işin içyüzünü bilir, son yargıyı vermekten hoşlanırdı. Arkadaşlarının sözlerine kulak vermeden konuşurdu. Sohbetlerinin konusu genellikle kendisiydi; filanca kişiye ne demiş, filanca kişi ona ne demiş, o da sorunu çözmek için ne demişti.
Lenehan arkadaşına bir sigara ikram etti. İki genç adam kalabalığın arasında yürümeye devam ederken Corley ikide bir dönüp geçen kızlara gülümsüyordu...
James Joyce *("Dublinliler" kitabındaki "İki Çapkın" öyküsünden, çev: Murat Belge)*

"Dr. Waldmann", Roy Lichtenstein, 1979

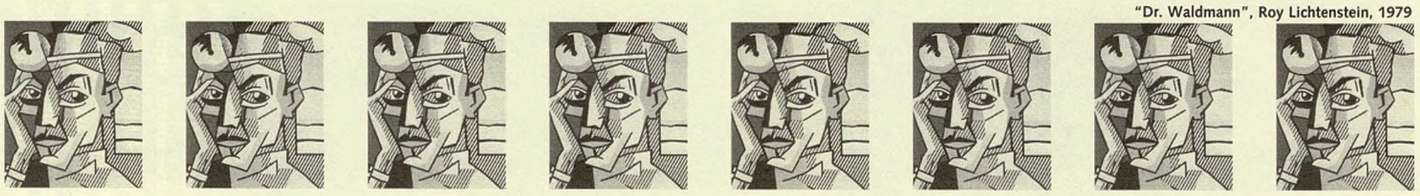

p→

POTLAÇ

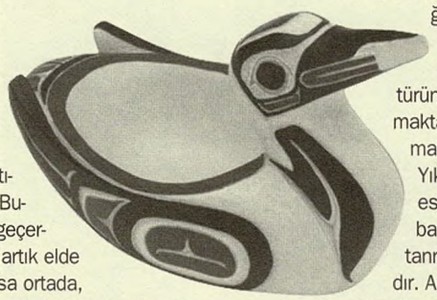

Bugün modern kapitalistin yaptığı şey, üç verip beş almaktır: Artı-değeri kendine çevirmek, artı-ürünü kendine çevirmek. Burada (potlaçta) tam tersi geçerli. Mümkün olduğu kadar artık elde etmemek. Hatta artık varsa ortada, ürünler çok iyiyse, –müthiş bir balık avlandı, verildi, herkes beslendi, yan kabile de besleniyor ve elde kaldı hâlâ– bunun elde kalması çok kötü bir şey. Bela getirir insana. (Amerikan filmleri vardır; incik, boncuk, yüzükler, yakutlar, lanetli elmaslar. Kime gelirse ona bela getirir.) Aslında bu çok tuhaf bir eskiden kalma inanç sisteminin devamı. İşte yerliler ve ürettikleri, yahut topladıkları, avladıkları ürünler ellerinde kaldığı zaman yaşamlarının lanetli olduğuna inandıklarından dolayı hemen imha etmeye başlarlar. Tanrılara adak olarak yahut da sadece harcama olarak gerçekleştirilen bir eylem bu. İşte potlaç da bu mübadele sisteminin ismi.

George Bataille, "Lanetli Pay" adını verdiği harcama üzerine olan kitabında Marcel Mauss'un potlaç kavramından yola çıkmış ve harcama ve "boşuna tüketim" arasındaki ilişkiye değinmiştir. Harcamanın bir sosyal pratik olarak ele alındığı bu yazıda, Bataille, üretim ile elde etme arasındaki karşıt ilkeye değinmiş ve ikisinin de bir nihaîlik ve bir faydacılık ile bağlı olduğu görüşünü ortaya koymuştur. Aslında üretim de, el koyma da harcama ile alâkalıdır. Saklama zihniyeti ile çelişkili olan bir kavram olan harcama, potlaç örneğinde, söz konusu ruhanî rahatlamayı sağlamaktadır. Ekonominin temeli bu harcama ile gelişmekte ve bu şekilde de harcama harcayanı rahat bırakan ruhları memnun etmekte, lanetlenmeyi engellemektedir. Bu açıdan bakıldığında, harcama yapmak için üretilmekte ve ürün elde edilmektedir. İlk olan, harcamadır. Hatta bu görüşe göre, ölçüsüzlüğün tarihi yaptığını bile ileri sürebiliriz.

Georges Bataille, ilkel ekonominin de ilk şekillerinin mübadele ile ilgili olduğunu ileri süren antropolojik görüşe karşı, değişimin bir ilki oluşturduğunu tahayyül edemeyen antropologların, aslında Batı metafiziğinin içinden çıkamadıklarını ve bu nedenle de, harcama fikrini anlayamadıklarını iddia etmektedir. Bunun için de antropolog Marcel Mauss'un Kuzeybatı Amerikan Kızılderililerinin kullandığı potlaç kavramını, bu tip bir ilkel antropoloji görüşünün karşısına koyar. Ve, potlaçın hangi anlarda kullanıldığını göstermek için, özellikle, evlenme ve cenaze törenlerinde bu kavramın ve kavramın ortaya çıkardığı değiş-tokuş biçiminin geçerli olduğunu ileri sürer. Yani, bayramlarda ve felaketlerde, toplumlar, özellikle birbiriyle ilişki içinde olmaya ihtiyaç duymaktadırlar. (Bugün hâlâ modern veya postmodern toplumlarımızın devlet büyükleri, dost ve müttefik ülkelerin evlilik törenlerine ve önemli devlet büyüklerinin cenaze törenlerine gitmekte ve milletler, devletler arası dostluğa katkıda bulunmak üzere reel politikalarını bu törenler sırasında veya öncesi ve sonrasında konuşmaktadırlar.) Bu nedenle de, kabileler ve toplumlar birbirlerine bu törenler sırasında armağanlar, hediyeler sunmaktalar. Bu anlamda da, modern toplumlarımız bu tür potlaç türünü kendi bünyelerinde saklamakta ve bu tip pratikler artakalmaktadır.

Yıkım ve harcama sayesinde eski atalara hediyeler ve kurbanlar sunulma; tüm bunlar tanrılara bahşedilen armağanlardır. Ama tanrılar da insanlara bunun karşısında armağanlar sunmaktadırlar: İyi yaşama ve sağlık. Örneğin, kuzeybatıda yaşayan Tlingit kabilesinde düşmanı karşısında kölelerden bazılarını kurban etme alışkanlığı, düşmanlarına olan saygıyı olduğu kadar, onlara kendi kudretlerini de göstermektedir. Kaybetme ve harcama, o halde, zenginliğin kaynağı olarak sunulmaktadır. Kaybedenin kapitalist dünyadaki buhranı yerine, kaybetmeyenin buhranı söz konusudur burada. Hatta öyle ki, potlaç kavramının ifade ettiğine göre, alınandan fazlası iade edilmelidir. Potlaç ekonomisinde de elde etme mantığı vardır, ama zenginlik sabit olmaktan çok uzaktır. Kendi statüsünü korumak, harcama yapmak ve zenginlikten kaybetmek, tükenmek ve tüketmek üzerine dayanmaktadır. Zengin olmak şarttır, ama bu zenginlik lüks tüketimini ileri sürerek harcama yapmaktan geçmektedir: Kapitalist birikim modeli karşısına, potlaç tüketim modeli...

Ali Akay *("Armağan" kitabından kısaltarak)*

q→

QUADROPHENIA

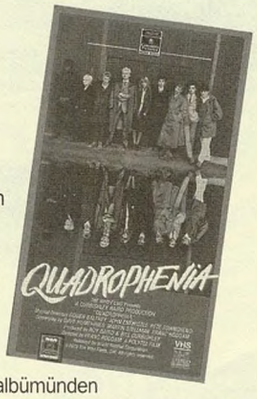

Başrollerde jilet gibi takım elbiseler, scooter motorlar ve uyarıcı haplar: 1960'ların Londra çıkışlı mod hareketini anlatan film, The Who'nun 1973 tarihinde yayınlanan aynı adlı rock-opera albümünden uyarlandı. Yine Who imzalı "Tommy" filminden dört yıl sonra, 1979'da çevrilen "Quadrophenia"nın yönetmeni Franc Roddam'a grup üyeleri de destek oldu. Pete Townshend'in yazdığı rock-opera, kendi ifadesiyle "grubun kendine karşı hoşgörülü bir otobiyografisi"ydi aslında. Adı, filmin kahramanı Jimmy'nin (Phil Daniels) birbirinden farklı dört karakterine atfen şizofreni (schizophrenia) sözcüğünden türeyen "Quadrophenia", rock tarihine, biri yek diğerine benzemez kişilikleriyle geçmiş The Who grubunun dört üyesine de atıfta bulunuyor. Oyuncular arasında Jimmy'nin benzemeye çalıştığı mod rolünde Sting de yer alıyor...

Jimmy Cooper'ın mod hareketine dahil olarak bir aidiyet kazanması etrafında gelişen film bir anlamda Amerika'nin "Asi Gençlik"ine Britanya İngilizcesiyle verilmiş bir cevap olarak da kabul ediliyor. Jimmy, 60'lar Londrasında mod yaşam tarzını sürdürebilmek için, çok kazanmak ve kariyer yapmak gibi düşüncelerden uzak, çalışmaktadır. Tek derdi scooter'ına benzin alabilmek, bir mod gibi giyinebilmek ve arkadaşlarıyla takılabilmektir. Mod'ların ezeli ve ebedi düşmanı rocker'lardan olabildiğince uzak durmaya çalışır, rocker'lığa yeltenen eski okul arkadaşlarını harcayacak kadar mod'dur.

"Trainspotting"in öncüsü sayılan filmin soundtrack'inde Who'nun yanısıra James Brown, Marvin Gaye, The Chiffons, Manfred Mann şarkıları yer alıyor.

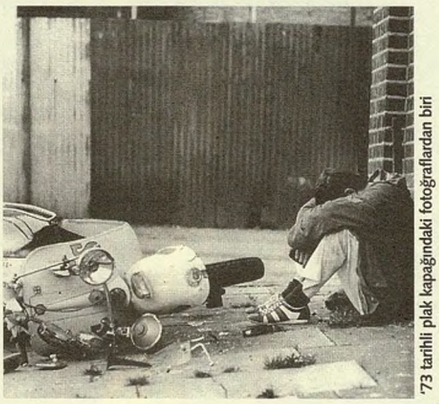

'73 tarihli plak kapağındaki fotoğraflardan biri

r→

RED LIGHT DISTRICT

Şehrin fuhuşa açık bölgesi. İlk akla gelen, bu adla anılan yer, genellikle Amsterdam'ın kırmızı ışıklı bölgesi, ama birçok başka büyük şehirde de bu bölge mevcut. Ama ne Karaköy demek mümkün bu bölgeye, ne travesti sokağı, ne geceleri Harbiye, Tarlabaşı. "Kırmızı ışıklı bölge"de her şey meşru bir serbestlik içinde: Türlü çeşitli fanteziler, kişiye özel ya da genel striptiz şovları, bir sürü kulüpler, sex-shop'lar... Ayrıca, çeşitli maddeleri temin etmenin en kolay olduğu yerler de buralar. Kimilerine göre bir yozlaşmayı temsil ediyor bu bölgeler, kimine göre özgürleşmeyi, hoşgörüyü. Netice itibariyle, haz ve eğlence güzelse de, dünyanın en eski mesleği buralarda icra ediliyor, bir sömürüdür, almış başını gidiyor.

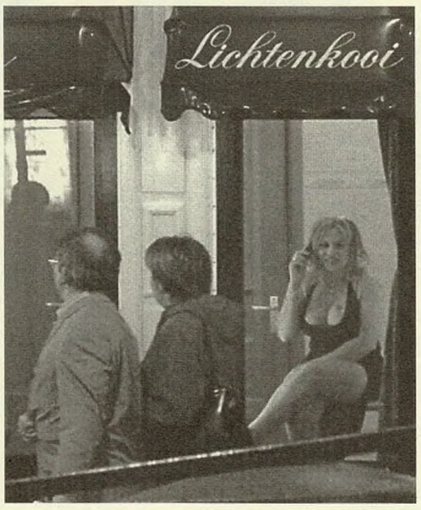

Meksika çölünde araba kullanıyorum... Çok uzaklarda, kumun üzerinde duran Kızılderili şapkasına benzer bir şey seçiyorum. Şapkanın altında, rüzgârdan korunmak üzere kumda kazdığı fazla derin olmayan bir kovukta, bir yerli oturuyor. Önünde eski püskü, megafonu ezilmiş, ahşap bir gramofon duruyor. Yaşlı adam sürekli olarak kolu çeviriyor (anlaşılan kurma kolu çoktan kırılmış) ve bir plak çalıyor –sahip olduğu tek plak. Plak öylesine yıpranmış ki, olukları, bir Latin Amerika şarkısının cızırtılı ve düzensiz ezgilerini boğuk bir hortum gibi yayabiliyor ancak: "Rio Manzanares déjame pasar" (Manzanares nehri, bırak da geçeyim).
Ona selâm verip uzunca bir süre önünde dikilmeme karşın, yaşlı adam bana hiç aldırış etmedi. Sonunda seslendim: "Baba, burada nehir filan yok ki!"
Yine sesini çıkarmadı. Derken, bir müddet sonra yanıt verdi: "Oğul, ben nehirim ve kendi kendimi aşamıyorum."
Başka hiçbir şey demedi, kolu çevirmeye ve plağı dinlemeye devam etti.

Ryszard Kapuscinski, *"Futbol Savaşları"*

Henri Rousseau, "Uyuyan Çingene", 1897